



## GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



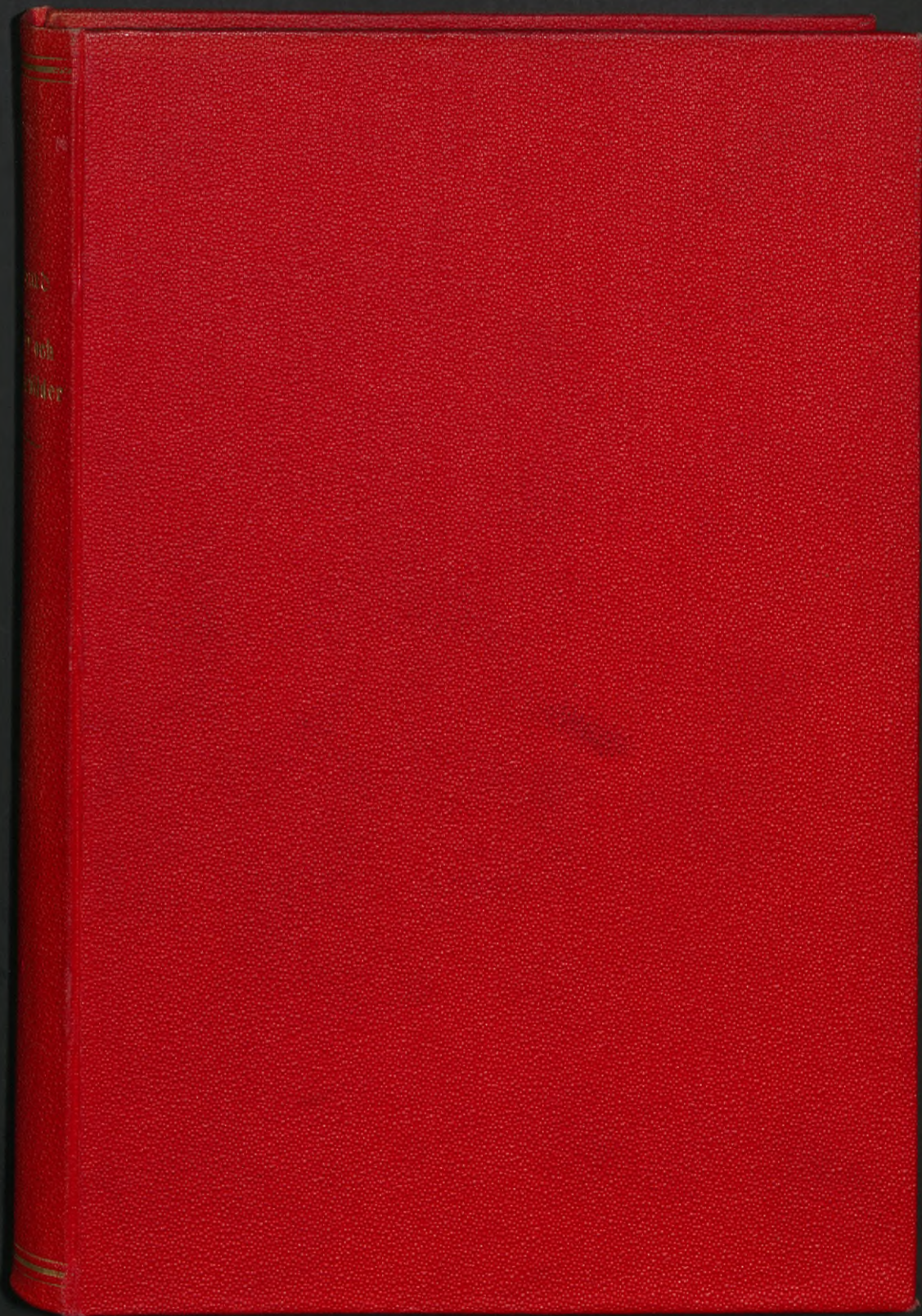
GÖTEBORGS  
UNIVERSITET



LUNDS  
UNIVERSITET



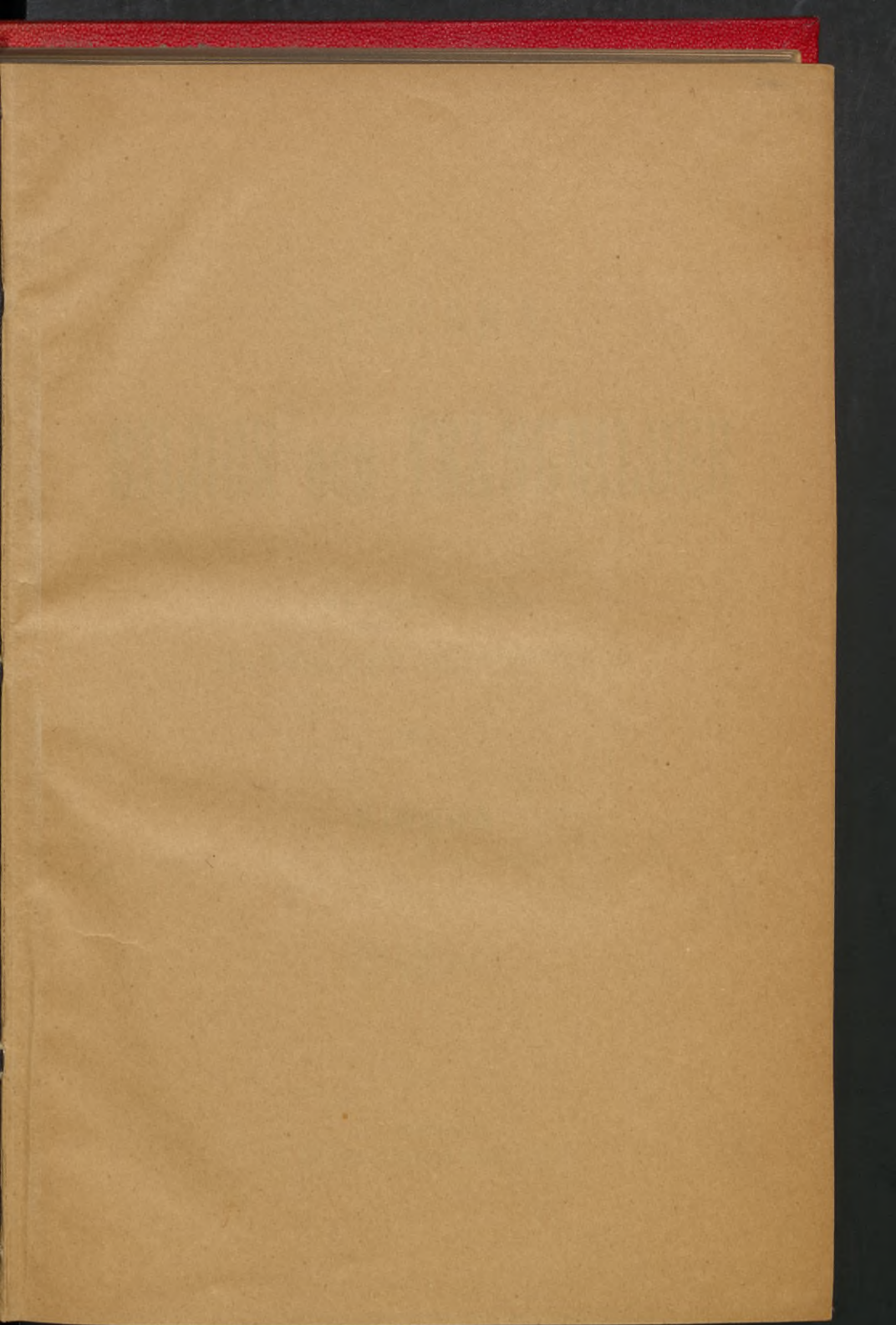
UPPSALA  
UNIVERSITET





Litt.  
Sv.









SVENSKA  
BILDER OCH VRÅNGBILDER

HUMORESKER  
SKIZZER OCH BERÄTTELSE

AF

**SIGURD**

[K. J. d. Chodenstierma]



STOCKHOLM  
HUGO GEBERS FÖRLAG.



---

FJERDE TUSENDET

---

STOCKHOLM  
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG  
1888.

## INNEHÅLL.

### Humoresker.

	Sid.
Majorens nya häst .....	1
Modern välgörenhet .....	9
Genom »frivilligt sammanskott» .....	16
Talangfulla fruntimmer .....	22
Herr adjunktens hemska lyte .....	31
Filantropisk befordran eller en vakans i Ugglebo sparbank .....	37
»En liten förströelse» .....	43
Offentlig hyllning .....	49
Huru jag redigerade »Kråkvinkels Veckoskrän».....	55
När morsgrisen skall ringas .....	71
Parnassens faror eller herr Petterssons julklappsvers .....	76
Kampen mellan själ och kropp .....	84
Bort med svärjandet .....	88
Nyårsfunderingar 1886 .....	94
Trägrillen vid Karl Petters torg .....	96
Bevisningsmedel vid olika tillfällen .....	103
Herr Gjutaren eller skaparen af vårt nya samhällsskick .....	107
Ett prejudikat .....	114
Fonografens faror .....	117
Litet om reformdräkten .....	120
Djurplågeri med »stil» i.....	124
Mamma .....	129
Fröken Jennys hattfågel .....	136
Jaså eller hur herr Themptander kunde ställa till .....	141
»Den offentliga kandidaturen» .....	146
Den nya våningen .....	151
Herrskapet Peterzohns Stockholmsresa till 1886 års allmänna svenska landtbruksmöte .....	157



## Skizzer och Berättelser.

	Sid.
Nummer 1,054.....	165
Friskt humör .....	171
När far tog hem sitt julbrännvin.....	176
Qvällen förut .....	183
Hos andra.....	188
Syskonen .....	195
Pastorns julgäst .....	204
På »broväg».....	211
Herr'n som »soaréar» ..	217
»Fem riksdaler för en middag, tre och femti för en supé».....	221
»De gamle» .....	230
Der hemma .....	234
Predikosjuka och mannatro ..	237
Klockarns inackordering ..	244
Pelle Strömboms frieri .....	250
Kandidatens julotta.....	258

---



## Majorens nya häst.

Herrskapet må ha huru vidsträckt umgängeskrets som helst, så har herrskapet ändå aldrig träffat på en hederligare karl, en bättre familjefader eller en dugligare kompanichef än kaptenen vid kungliga X:s regemente, riddaren af svärdsorden, Karl Oskar Sabelsköld. Hans hustru och barn höllo mer af honom än af någon bland de öfriga officerarne på regementet (utom äldsta flickan, som i smyg höll mer af löjtnant Plommonfelt) och i hela hans kompani fanns inte en enda man, som i händelse af krig skulle begagnat sig af den allmänna villervallan och skickat honom en spetskula mellan skulderbladen.

En vacker dag, då posten var kommen, gick Karl Oskar Sabelsköld ut i salen, öppnade köksdörren och ropade åt kaptenskan, som stod och kaflade ut knäckebröd:

- Stafva, det har händt mig en stor glädje.
  - Har paciencen gått, käre gubbe?
  - Prat, bättre upp!
  - Ä' vi bjudna på middag till öfverstens?
  - Ändå bättre!
  - Vi . . . vi . . . ha väl aldrig vunnit på lotteriet?
- sa' kaptenskan, hvars ben började skälfva af sinnesrörelse.
- Stafva, du är majorska!



— Å herre Gud välsigne dig, Karl Oskar lille, ja, det är som mamma sa' då du friade och pappa inte ville ge med sig: »Sabelsköld sitter upp på Brunte och blir regementsofficer med tiden», sa' hon.

Och majorskan tog sin gubbe i famn så att mjölet rök om honom, och barnen snötos och fingo kyssa och gratulera pappa, och pigorna nego och menade att nu skulle de väl säga »hennes nåd».

— Brita och Lisa, vi äro alla svaga, dödliga människor, kallen mig bara majorska! sa' fru Sabelsköld och torkade sig i ögonen med förklädssnibben.

Detta var på förmiddagen. På eftermiddagen kom fröken Anastasia Aqvilina Sabelsköld, äldre syster till majoren, tog bror sin i famn, gaf honom ett par dugtiga småkysningar på hvardera kinden, dunkade honom i ryggen med sin gröna pirat så att strumpstickorna skramlade, grät och sa':

— Karl Oskar, Karl Oskar, våra saliga föräldrar se ned på dig från sin himmel och glädjas öfver huru du hedrar det Sabelsköldska namnet! På 59 år har ingen Sabelsköld hunnit längre än till kapten, kyrkoherde eller hofrättsassessor, och nu är du major! Gud välsigne dig, Karl Oskar, och för att visa hur mycket din ära gläder gamla syster Anastasia, så har du här (nervöst rafsande i piraten) 200 riksdaler till en ridhäst.

Men hon hade icke väl sagt detta förrän majorens armar föllo slappa ned utmed sidorna, hans anlete fördystrades och han utropade:

— Gud hjelpe mig, jag skall rida! Det hade jag aldrig tänkt på, Anastasia lilla!

— Pappa ska' rida, pappa ska' rida, hurra! då få vi en Pålle! tjöto de små Sabelsköldarna och hoppade jemns med kakelugnsluckorna.

— Jag vånnar f—n toge hela utnämningen; den ridningen blir min olycka, sa' majoren.



— Visst ska' du rida, det ska' alla majorer, och nog kan *du* rida, Karl Oskar lille. Mins du inte hur du red på pappas Minka när nämndemans Anna hade bröllop, och det är ju knappast 40 år se'n, tyckte faster Anastasia.

Majoren suckade, tackade faster hjertligt för den kärleksfulla gåfvan, drömde hvar natt att han låg i ett dike med båda benen afbrutna och läste ofta bönen för vägfärande i psalmboken.

Om en månad reste majoren och fröken Gabriella ned till marknaden i Kristianstad med faster Anastasias 200 riksdaler för att köpa en ridhäst. Gabriella skulle vara med för att se på staden och desslikes se efter så att inte pappa stannade för någon ung sprakfåle, som i en hast kunde beröfva familjen dess stöd och X:s regemente dess tredjemajor. (Se Fylgia var inte så mycket i svang ännu på den tiden.)

Det är något ovanligt att se damer på hästmarknader; endast cirkusfruntimmer göra någon gång sina manliga anförvandter sällskap dit. Också trodde unge baron W., som hade en superb skimmel till salu, att herrn med den käcka hållningen och den unga, smärta, graciösa fröken vid sin sida ovilkorligen måste tillhöra arenan. Han nalkades med hatten i hand, log förbindligt och sade:

— Herr direktör, här har jag något, som passar utmärkt för er dotter. Den här skimmeln blir magnifik åt henne. Jag antager nemligen att fröken rider skolridt? Nåja, den skulle för resten taga sig utmärkt ut i rampskenet äfven under luftiga gasvolanger och en ljusröd tricot...

— Å dra åt h—e herre! Tror ni att fröken Eulalia Marie Antoinette Oskara Gabriella Sabelsköld rider på cirkus! Hut lymmell! röt majoren.

Om en stund träffade man på en bra nog stor, temligen mager, men någorlunda snygg, svart kamp, som såg så from och dygdig ut som om han varit i presthus i all sin tid. 10 år var han och 200 riksdaler kostade



han; det var alldeles som om säljaren haft noga reda på beloppet af faster Anastasias gåfva.

Veterinär tillkallades. Det är ett kinkigt folk. Aldrig kan vår herre göra hästar till lags åt dem. Den här han sa':

— För det första är han inte 10 utan 14 år, han har två stora öfverben å venstra frambenet, står lite bock och är tydligen krubbitare, men för resten utan anmärkning.

Hästen köptes, sadel och öfriga remtyg äfven, och i stallet till Werlings hotell stod fröken Eulalia Maria Antoinette Oskara Gabriella Sabelsköld och gaf djuret skorpor och sockerbitar hela qvällen.

Påföljande morgon gick majoren ut för att se på artillerietablisementet, träffade der ett par gamla kadettkamrater, omfamnades, hissades och blef bjuden på ostronfrukost.

Men när han hade fått den der ostronfrukosten i sig blef han alldeles förvandlad. Han gick och gnolade på stumpar ur »Friskyttan» och »Trollflöjten», bjöd Gabriella på portvin och nöp skänkröken i kinden. Och han, som alltid med bäfvan emotsett den stund han skulle sitta till häst framför bataljonen, ville nu strax försöka sin fåle på en promenadridt.

Gabriella grät.

— Söte pappa lille, rid inte på Pälle förrän vi komma hem på gårdsplanen och mamma får vara med, så att hon kan hugga tag i honom om han blir vild! bad flickan.

— Barn, sade majoren allvarligt, en krigare bör kunna se faran midt i synen. Djuret må vara huru bångstyrigt det vill, med Guds nådiga hjälp skall jag likväl betvinga det. Seså barn lilla, inga tårar; jag har redan fått låna sporrar och damasker och mitt beslut är oryggligt! Det må nu gå huru det kan, men jag skall bestiga Pälle redan denna förmiddag.



Gabriella ville inte gå ned på gården och se sin pappa sönderslitas under det rasande djurets hofvar. På knä vid hotellrummets chaislongue låg hon och bad Gud beskydda hennes fader. Men alla hotelldrängarna hjälpte majoren. En höll i betset, en annan höll emot i stigbygeln på höger sida och de två starkaste togo fatt i majorens ben och hyfvade honom i sadeln och så bar det af.

Det var ett utmärkt djur. Det lunkade gatan rätt ned emot Tivoli och gick så lugnt som en skolgosse i sin mammas begrafningsprocession.

Men rätt som det var stannade Pålle utanför porten till ett stort hus och kunde inte fås ur fläcken. Majoren slog honom med spöet, men Pålle bara vände på nosen och gaf honom en förebrående blick. Majoren åkallade alla afrundens mera kände hedersborgare, men Pålle måtte bestämdt tillhört någon läsare, ty han bara ruskade kraftigt på hufvudet till tecken af ogillande. Slutligen kom en liten nätt kammarjungfru trippande ned för trappan och förkunnade att »Grosshandlarn är inte hemma i dag.»

Knappast hade flickan gått upp igen förrän Pålle villigt satte sig i rörelse. Men han brydde sig inte vidare om tyglarna utan gnodde i väg som han sjelf tyckte, och snart stannade han alldeles på samma sätt utanför ett annat hus. Samma meningsutbyte emellan majoren och Pålle, samma rapp och åkallande af underjordiska potentater, men också alldeles samma resultat: Pålle gick inte ur fläcken förrän en kvinlig tjenstande varit nere och sagt att »Ifall herrn söker häradshöfdingen så träffas han inte förrän kl. 2.» Och så gnodde Pålle åter i väg.

Nu ville majoren vända hem till hotellet, men Pålle var af motsatt mening; han rörde sig tydligen efter en viss plan, och majoren måste slutligen med fatalistiskt lugn besluta sig för att låta honom »taga ledningen», såsom det heter på sportspråket. Tjugoåtta olika ställen



inom staden besöktes sålunda. Utanför somliga hus dröjde man längre, utanför andra kortare, men aldrig gick Pålle förrän någon af husfolket varit ute och talat vid majoren.

Men vid det tjuugoåttonde stället gjorde Pålle raskt helt om, lyfte på hufvudet, skrapade med foten mot gatan, och så bar det af — ut emot Nosaby i skarp traf.

— Tag fast mig, tag fast mig! Jag skall till Werlingens hotell! skrek majoren, men folket på gatorna bara tittade och grinade, och snart voro både majoren och Pålle ur synhåll.

Efter två timmar kom majoren tillbaka, åkande och med Pålle bunden efter vagnen. Gabriella kastade sig i sin fars armar och ropade:

— Pappa, pappa, lefver du?

— Ja, visst f—n lefver jag, men jag har fått fatt i — en mjölkhäst, suckade pappa.

När majoren, som i förstone var rysligt arg, hunnit lugna sig, beslöt han sig för att skänka Pålle sin förlåtelse. Han bar sin ryttare lätt och gjorde inga illistiga försök att kasta af honom. Egenskapen af f. d. mjölkhäst borde ju inte heller vara till hindern på en annan ort, der Pålles förre principal i Nosaby inte haft några kunder.

Hemkommen blef Pålle hela familjens älskling. Han gick lös på gården och åt bröd ur småttingarnas händer. Icke allenast majoren utan äfven smågossarna kunde rida på det snälla djuret och styra det hvar de ville, *här* der Pålle inte hade några »mjölkminnen».

Så kommo mötena. Pålle var blank och trind och majoren hade splitterny uniform och båda skeno som ny-skurade messingskittlar i Aprilsolen. Allt gick sin jemna gång ända till en dag då regementet skulle rycka ut på fältmanöver. Då, när allt krigsfolket var uppställt och skulle ge sig af inom fem minuter, och öfversten och öfverstelöjtnanten och andre majoren och major Sabel.



sköld och adjutanterna sutto stolta på sina springare, tog musikkåren sig det orådet före att blåsa en lifvad bit ur »Fatinitza».

Pälle klippte med öronen, reste hufvudet, frustade gladt, rusade ut ur ledet och röjde genast plats med sina framfötter så att han fick ungefär ett halft skäppeland att piaffera på.

Och nu börjades ett egendomligt skådespel. Först dansade Pälle rätt fram i takt med musiken, sedan ryggade han och gjorde en den grannaste defilé åt venster sida, sedan en åt höger, kastande benen i kors som en riktig balettmenniska. Så reste han sig å ända och slog i luften med framfötterna, så gick han spanska trafven i goda tre minuter, så bytte han om i sträckt galopp och så böjde han knä för öfversten, behagfullt lutande sin panna mot marken. Vidare dansade han vals, galopp och kadrilj, gick på bakbenen, trafvade baklänges och gjorde sådana konster, att hela regementet på fullt allvar trodde att sjelfva hin farit i kroppen på både majoren och hans Pälle.

Soldaterna och andra klassens beväring stodo i förstone och beto sig i läpparna, men när de så hörde öfversten och öfverstelöjtnanten skratta och sågo andre majoren och kaptenerna hålla sig för magen och grina så att de skakades och löjtnanterna och fanjunkarne bli blåa i synen af bara skratt, så stämde 1,600 man in och skrattade så det gaf eko i skogen och packningarna på ryggen guppade upp och ner.

Men alltjemnt blåste musiken »Fatinitza» och Pälle dansade och kabriolerade så löddret flög vidt omkring, och den stackars majoren, som släppt både tyglar och stigbyglar och bara höll sig fast i Pälles man med båda händer, skrek så hjertskärande:

— Herr öfverste — jag kan inte mer — ack din djefvul — förlåt — jag dör — tag fast mig — Pälle,



Pälle pto — herr öfverste — jag menar satan . . . — för Guds skull hjälp — herre Gud, herre Gud — Pälle!!!

Och musiken spelade fortfarande »Fatinitza» och öfversten och alla officerarne och underofficerarne och uppassarne och doktorerna och restaurationsfrun och hennes pigor och 1,600 man skrattade så att deras magar kunde brista midt itu.

Slutligen vinkade öfversten sin adjutant, som gjort ett möte med lifregementets husarer och ridit i tre veckor på Strömsholm och var en satans karl till att begripa sig på hästar. Och till honom sa' öfversten:

— Herr löjtnant, ni som är kavallerist, säg oss hvad går åt djuret derborta?

— Herr öfverste, efter allt hvad jag kan förstå har major Sabelskölds häst i sin ungdom haft anställning vid någon cirkus och förmodligen inöfvat det här numret just efter denna bit af »Fatinitza».

— Men så för tusan sluta då med musiken, herr direktör; det här kan ju ta lifvet af majoren! skrek öfversten.

Knappt hade messingen lemnat läppen på den minste musikpojken förrän Pälle stod stilla som ett lam under det svetten rann i strömmar utför hans ben.

Majoren fick 14 dagars permission och gick länge omkring som om alla hans leder varit sönderbrutna.

Hvad Pälle beträffar så var detta både hans första och sista möte, och alltid när det derefter i officersmessen blef tal om hästar, var allmänna meningen den, att »Sabelskölds Pälle nog var ett både godt och snällt djur, men hade en alltför rik lifserfarenhet för att egentligen passa åt en äldre infanteriofficer».



## Modern välgörenhet.

Bysqvallra stad har 5,000 invånare, två jernvägar, tre herrskapskrogar, sex vice häradshöfdingar, borgmästare och råd, elfva löjtnanter och en gammal baron, som anger sällskapstonen vid de ätfester, hvilka litet emellan förekomma och, tack vare en gemensam kokfru, som står på höjden af 1820-talets kulinariska konst, på en vanlig europé i våra dagar väl kunna fylla magen, men aldrig glädja hjertat.

I naturhistorisk väg är från Bysqvallra icke att anteckna annat än det märkliga faktum, att damernas munnar kunnat bibehålla sig så undransvärdt stora, ändå ätternas viner äro så undransvärdt sura, att om man sloge ut en halfbutelj deraf på ett kungligt arméorganisationsförslag så skulle det genast krypa ihop till en trångbataljon utan hus.

Vidare finnes af literärt folk: lektorskan i främmande lefvande språk och borgmästarinnan samt en född professorsdotter i kemi, hvilka, inspirerade af en vice häradshöfding, som kan två sidor af Victor Moll utantill, och 75-öres kaffe, som tages på kvartalsräkning hos samhällets illiterate rådman, afgöra öfver literär storhet och ringhet i Bysqvallra samt medelbarligen bestämma, hvilka de 8 eller 9 skönliterära häften, som årligen omsättas i stadens boklåda, skola vara författade af. I kinkiga fall tages råd af en infanterikapten, som två gånger gått förbi fru Edgren på Linköpings jernvägsperrong och en gång satt och drack punsch i Strömparterren när doktor Carl David af Wirsén for öfver Norrbro i hyrvagn, samt för öfrigt är så pass slängd i estetik och annan humaniora, som man på 1850-talet behöfde vara för att kommendera rekryter att utgjuta sin svett för konung och fosterland.



Men icke endast åt snillet och talangen, äfven åt människokärleken hembär man sina offer i Bysqvallra, och der finnes en förening, som kallas »De fattiges vänner», hvilka på de senaste tio åren gjort 14 soiréer med dans till förmån för direktionsfruarnas oförlofvade, älskade barn, och 22 par strumpor med genombrutna hälar till förmån för simplare folks nödstälda ungar.

Det ginge väl an om bara mammorna stickade den kristliga kärlekens fotbeklädnad åt armodets och den fria kärlekens osnutna afkomma, ty mammorna kunna sticka de, både sticka och »förbinda» och dana vador på långstrumpor och ta' »vrångmaskor» på kragarna och »ta ihop hälen», ty allt det der lärde sig mammorna ordentligt på 1840-talet, då det ännu ansågs prydligare att hafva ett handarbete i händerna än en luftballong på baksidan.

Men så skola, gudbevars, också flickorna sticka strumpor, men o du min lille skapare, tocka fotfodral de göra! Knut på knut, och en fason som om det vore fråga om en jernvägsfotpåse åt en medelstor skällko med stora kylknölar mellan klöfvarna.

Strax man kommer in på Bysqvallra storgata förvånas man öfver den stora mängden af ungt, tarfligt folk, som går på kryckor och träben. Det är de omhuldade föremålen för strumpstickningsidén bland de unga damerna i föreningen »De fattiges vänner». Det blir vanligen kallbrand i tårna och amputation jemns efter hälen inom 14 dar efter gåfvans emottagande.

Om de sålunda beklädda fötterna, utan hänsyn till de skriftutläggningar, som under strumpstickningen hållits af särskildt inbjuden, troende prestman från landsförsamlingen, likväl slinta på dygdens väg, få »De fattiges vänner» ett både vackert och rörande jobb med att »återupprätta de fallna». Men »fallna» måste de också ovilkorligen vara, som skola påräkna huld och skydd af denna välgörande förening.



Den skygga nöden, den sträfsamma fattigdomen, de gömda bekymren, den helsoförderfvande, öfvermenschliga fliten vid »syhästens» arbetsbord, de få sköta sig sjelfve; det är först när det blir fråga om sjelfmord, stöld, barnamord, inbrott eller åtminstone »fosters läggande å lön», som »De fattiges vänner» börja röra på sig.

Direktionsfruarna betala aldrig tvätt eller sömnad förrän sjunde eller åttonde gången de krävas, och pruta värre på ett halft dussin små nattlinnen än en bondriksdagsfarbror på en pansarbåt.

Två mil från Bysqvallra ligger Sqvallerby med 2,000 invånare, oljebelysning och spöpåle vid vestra tullen. I Sqvallerby bodde en ung, fattig sömmerska vid namn Rika Plommonqvist, som höll på att få lungsot af det ständiga trampan det på symaskinen, och svalt när hon inte hade något att trampa. Hon var ung och hade god matsmältning och kände inte någon vidare lust att dö, hvarken af svält eller dygd eller lungsot. Och hon gnagde på benet af en i förra veckan uppäten kotlett och undrade om inte vår herre hade lust att hjälpa henne.

Så föll hennes tanke på »De fattiges vänner» i Bysqvallra, men herre Gud, hon hade intet ondt gjort, inte stulit så mycket som en bandända en gång, och då var det ju inte värdt att komma till dem, som bara brydde sig om de »fallna».

I sin nöd och förtviflan tänkte hon att allt skulle bli bra, bara hon kunde meritera sig. Men huru? Stjåla var inte värdt, ty hvar och en låste om sitt i Sqvallerby och på gatorna gingo tre gamla poliskonstaplar och tittrade efter att inte den allmänna moralen gick sin väg.

Barnamord var nog ett fint sätt, men ack, sjelf hade hon ju försummat att skaffa sig någon liten, och att gå åstad och slå ihjel andras ungar föreföll henne allt för kitsligt.

Men något måste hon hitta på.



Ett par dagar derefter hade »De fattiges vänner» varit församlade till allmänt årssammanträde hos lektorskan i kristendom och modersmålet. Af den föredragna årsberättelsen framgick, att fyra par grå och ett par hvita strumpor under året nått sin fullbordan, sex äldre natttröjor skänkts till ångerfulla mörderskor och en bukett med band i de norska färgerna blifvit inköpt för att dermed glädja en postrånare från Hardanger på hans födelsedag.

Den intelligente poströfvaren hade skickat direktionen »broderlig hilsen» och sin fotografi, som enligt borgmästarinnans bifogade förklaring »visade mörkt, lockigt hår och ett intelligent, uttrycksfullt ansigte med ögon, ur hvilken godheten strålade.»

Man hade fått sitt thé och vår herre en flyktig kompliment uti en kort aftonbön. Frodiga pigor hade krålat på tamburgolfvet kring smala ben, och satt snedgångna bottiner på klumpiga fotblad. Man omfamnade hvarandra, och tunna, blåa, mer och mindre hårbevuxna läppar, dem t. o. m. en nordostlig orkan skulle ryggat tillbaka för att kyssa vid dagsljus, prisade Gud, som bevarat dem mot den manliga förförelsens alla fördömliga konster. Slutligen stod man på gatan.

Då — rusar plötsligt en qvinlig skepnad fram, rifver upp ett trikotlif med 18 knappar och rigtar en bordsknif (å 7 kr. dussinet) mot hjertat under ett genomträngande rop af:

— Usle förförare! Se här ditt verk!

Om 45 sekunder låg qvinspersonen på lektorskans bästa soffå och tjugosju stora, långa, gredelina, delvis med hårbevuxna vårtor försedda näsors femtiofyra näsborrar sträcktes girigt ut öfver den arma förfördas person, med hänförelse insupande hvarje atom af skandal, som de tyckte dofta ut ur hvarstenda veck af hennes lindrigt rispade söndagsförmiddagsklädning.

Och så börjades förhöret.



— Kära, arma, olyckliga barn, hvad har väl bragt dig i detta rysansvärda läge att du vill bära hand på ditt eget lif?

— En usel förförare, goda fruarna. Oj, oj, oj, låt mej dö, låt mej bara dö!

— Nej, stackars barn, du ska inte dö. Vi skola bedja med dig och så ska du ha varm ölost och press-sylta. Hvad hette den bödel, som skoningslöst härjade ditt unga, oskyldiga hjertas rosengård?

— Oj, oj, jag får inte säga hans namn, men det var en greve . . .

— En g-r-e-f-v-e . . . Karin tag och bädda i gästrummet åt den stackars flickan. Hur gammal är du min tös och hvad heter du?

— Tjugotvå år. Mitt namn är Rika Plommonqvist.

— Jenny, mitt barn, gå härifrån! Dina unga öron få inte söras af hvad som nu kommer.

(Unga Jenny, 37 år fyllda, begrof sina rodnande kinder i näsduken, klämde pincenezen fastare på näsan, gick ut i nästa rum och lade örat tätt intill dörrspringan.)

— Min kära vän, har . . . hm! . . . har ditt fall medfört några yttre följder?

— *Ja, sju små gossar . . .*

— O, du min skapare, men ni är ju bara tjugotvå år?

— Ja, herre Gud, si de tre första gångerna var det tvillingar.

— Karin, lägg rena lakan med mellanspetsar på frökens säng. — Min lilla vän, hvar äro nu alla dessa barn?

— O herre Gud, jag har dränkt dem allihop, utom den siste, den . . . brände jag upp.

— O, stackars min vän, hvad ni måtte ha lidit! Karin, elda upp théköket och bädda åt fröken hos mig i sängkammaren; lektorn får ligga på soffan i sitt arbetsrum. — Kära barn, har ni något mer på ert samvete så



säg oss, säg oss det! Det gör så godt att få lätta sitt hjerta!

— Oj, oj, oj, jag dör af blygsel, jag har gjort inbrott hos en guldsmed för att kunna lifnära mig . . . och så . . . och så . . . nej, det är för grymt . . .

— Fortsätt, lille vän, fortsätt! sa' alla de gredelina näsornas egarinnor.

— . . . och så . . . och så var der ett fruntimmer i butiken och . . . henne mördade jag.

— På hvad sätt? Berätta, berätta!

— Ack jo, jag klippte af henne halsen med min brodørsax.

— Mina vänner, tackom Gud, som sändt oss detta föremål för våra omsorger! En sådan nåd har inte vederfarits oss sedan föreningen stiftades. Men hvar är grefven, bofven, förföraren?

— Död för min hand . . . utbrast den arma och föll i en svimning, ur hvilken hon ej vaknade förrän lukten af bräckt fläskkorf kallade henne åter till lifvet och lidandet.

Rika Plommonqvist tillbragte nu i skötet af »De fattiges vänner» direktion några ljufva, oförgätliga dagar. De saftigaste kotletter kryddades med hemska detaljer af nio mord, ett inbrott och fyra föförelser, och rådmannens ordinära kaffe sköljdes i »vännernas» krets af den botfärdiga Magdalenas ångertårar. Isynnerhet tröttnade lektorskans 37-åriga Jenny aldrig att höra de mest detaljerade beskrifningar på salig grefven, uslingen-bofven-föförelsen, som i lifstiden måtte ha varit en ganska snygg och prydlig karl.

Den bottärdiga Magdalena höll just på att på förord af »De fattiges vänner» och med förbigående af en ung, hygglig och fattig flicka med otadligt rykte utnämnas till första telefonfröken i Bysqvallra, då ett fult tal om hennes person började spridas af en direktionsledamot, hvilken varit i Sqvallerby för att få nya tänder insatta i stället



för det gamla garnityret, som blifvit totalt uppsplitet vid diskuterandet af Riken Plommonqvists nio mord och fyra förförelser.

Det blef direktionssammanträde hos borgmästarinnan, och den ångrande Magdalena förekallades.

— Här gå fula rykten om er, fröken Plommonqvist.

— Å herre Gud! sa' stackars Rika och brast i gråt vid tanken på att nu var det snart slut med både kotletter och fläskkorf.

— Till en början veta vi så mycket att ni aldrig mördat den der människan i guldsmedsbutiken. Det är ju alldeles förskräckligt . . .

— Ack, go'a fruärna, förlåt mig, jag har aldrig mördat någon . . . någon . . . fullvuxen människa . . .

— Jaså, inte grefven heller således; jo, det här var en skön historia! Svara människa, har ni mördat grefven eller inte?

— Ack nej, tyvärr! suckade Rika och snyftade.

— O, ditt usla stycke! Det anar mig att du inte tagit lifvet af de sju små gossarna heller! Hvad skall det bli af dig, du usla, lögnaktiga varelse! Nå, hur är det med de sju små gossarna?

— Ja, det är så godt jag säger sanningen med ens. Jag har aldrig tagit lifvet af några pojkar.

Nu rusade hela direktionen upp, ruskade Rika i armarna och skrek:

— O, hon har intet dödat sina barn! O, hvilket afgrundsdyb af förhärdelse. Men fått dem har du väl åtminstone?

— Nej, det tjenar ingenting till att narras längre. Jag har inte gjort något brottsligt i hela mitt lif; jag bara svalt och hade så rysligt ondt i mitt bröst. Jag visste inte hvar jag skulle få en brödbit att stilla min hunger med.

— På dörren med dig, oförskämda slyna, och våga



aldrig mera visa dig för våra ögon! skreko »De fattiges vänner» i korus.

Den ångrande Magdalena försvann och ordföranden för dagen, fru Jemmerling, tog till orda:

— Käre vänner, det var den hårdaste pröfning vi haft att genomgå sedan föreningen stiftades. Att tänka sig att den djefvulska varelsen inte fått en enda af alla sina sju små gossar! Ja, det är så att håren kunna resa sig på hufvudet. Men låtom oss tacka Gud, som i tid öppnade våra ögon, och så återgå till våra förhandlingar. Här är nu hustrun Kristina Olsson, som i morgon utstått sitt fängelsestraff för förgiftning af sin man. Det är en hyggelig, af försynen hårdt pröfvad qvinna, för hvilken vi måste göra något ordentligt.

— Hon kan bli föreståndarinna för vårt räddningshem, sa' andra direktisen.

— Nej, jag säger upp min kokerska och tar henne i stället, skrek sekreterikan.

— Men nu är det så, att hon i fängelset funnit tröst invid ett manligt hjerta, som klappade under en vaktkonstapels uniformsrock och . . . och . . .

— O, du store Gud, så innerligt rörande! Då skall hon bli amma åt min lille dotterson, sa' borgmästarinnan.

\* \* \*

### Genom "frivilligt sammanskott".

En familjefar om tolf lispund stormade upp för min trappa i Kråkvinkel, fick tamburlåset i handen, höll på att skrämma slag på städerskan, välte omkull min kaffekopp, kastade sig i min chaislongue så att resårerna brusto, tittade argt på mig och berättade:



— Jag hade gett mig hin onde på att jag inte skulle ge ett öre till »en liten matta åt magister Christiansson», och detta så santt jag är handlanden Filip Rosenqvist.

»Hvad det är för en magister?» Jo, det skall jag säga dig. Han är lärare i stadens förnämsta flickpension, och jag har också en flicka der, en slätrakad, gudsnådlig, lindhårig skolf...

— Flickan?

— Nej, magistern naturligtvis. Och så har den der figuren läst tyska i pensionen i jemnt fem år, och då skulle han naturligtvis, tidens sed likmätigt, ha sig en »hedersgåfva». Och då ville hustru min kantänka att jag skulle »lägga till något hederligt», förstås. Ack en sådan sakramenskad Jesuit!

— Hustru din?

— Nej, magistern, magistern, hör du väl! Och så hade rådmanskan och kaptenskan och prostinnan kokat ihop att hedersgåfvan skulle bestå af en utmärkt vacker förmaksmatta, sydd för hand och föreställande Olaus Petri i predikstolen. Ack den rackarn!

— Olaus Petri?

— Tyst! Och så stod der öfverst på teckningslistan »En liten matta till magister Christiansson», och så hade kaptenskan tecknat 15 kronor och postmästerskan 10 kronor och prostinnan 12 kronor.

Den här indirekta beskattningen tar lifvet af mig! På fjorton da'r har jag skrivit fem kronor på listan för hjälpande af en botfärdig inbrottstjuf till Amerika, två kronor på listan för beredande af musiklektioner åt min tvätterskas ovanligt begåfvade dotter, tio kronor på listan för tecknande af aktier i gatpojnkarnas tidningsklubb och tagit två lotter à fem kronor stycket i herr Jönssons tafla: »Hästar på bete i månsken å bohuslänska kusten».

Han kom sjelf till mig med taflan och ville jag skulle ta' tio lotter.



— Herre, månskenet är inte riktigt, sa' jag. Ljusreflexen är för begränsad, sa' jag. Det ser ut som om det vore solförmörkelse öfverallt och man endast händelsevis kastat en brinnande säkerhetständsticka på länden på svettfluxen der medan de öfriga kräken stå i skuggan.

— Ja si jag är ingen skolad målare, sa' han. Allt hvad jag kan i målningsvägen har jag lärt mig sjelf.

— Godt, men de här kreaturen skulle inte bli godkända af någon remonteringskommission i hela världen. Benen se ju ut som om man spjelat dem och sedan dragit ullstrumpor utanpå.

— Ack herre, jag har hustru och tre små barn. Den här taflan är allt hvad jag skulle lefva på ända till midsommar. Kyrkoherden, som är med i sjelfva konstföreningen, sa' ingenting om hästarnas ben, utan bara anmärkte att de se ut att vara fromma djur.

— Godt, men hvad är det för fartyg, som gå för fulla segel här midt uppe i ängen?

— Herre Gud, det är ju hängbjörkar, vet jag.

— Godt, och så längst till höger har ni släppt en grå ko på bete bland hästarna, men kon är större än hästarna, ändå hon betar längre bort. Ni har inte något öga för perspektivet, herre!

— Ack, det är ju inte någon ko, det är en fiskarstuga, sade den satans karlen. Och så lofvade han mig, att eftersom jag tyckte att hans begåfning just inte låg åt att träffa nordiska landskap så väl, så skulle han, om jag tog tio lotter, ändra om taflan till en ökenbild: »Karavanen bryter upp» och göra hästarna till kameler, hvartill de syntes ha ej oäfna anlag, hängbjörkarna till tält och fiskarstugan till en beduin i grå burnus. Men jag afböjde förslaget och tog två lotter på taflan sådan hon var; och — så kom den här skolfluxen ofvanpå alltihop.

Först sa' jag till hustru min, vänligt och bestämdt: »Min vän, jag skrifver inte på den der listan, det är nu



mitt oryggliga beslut, och det är inte värdt du försöker hvarken med äggtoddy eller omkantning af nattrocken eller fläskomelett eller att ta fram brefven från vår förlofningsstid, för jag skrifver inte på i alla fall.»

Nå, hon fick hufvudvärk i två dagar och tandvärk i fyra dagar och så lade hon ut sin afidne pappas och sin afidna mammas fotografier på sybordet och började snyfta och sucka: »Ack, att jag vore der I nu ären, mina käre!»

Men jag tog hennes händer och sade till henne mildt och kärleksfullt: »Försök inte, Emma, för jag skrifver ändå inte på. Hvad som inte går med äggtoddy och fläskomelett i ett äktenskap, det går inte heller med tårar och fotografier.»

Då slog hon om, blef vänlig och glad och talade på en half dag inte om hvarken Christiansson eller mattan eller Olaus Petri. Men så kom kaptenskan upp på eftermiddagen och började resonnera med Emma:

— Nu har fröken Bomqvist redan ritat mönstret till den rysligt söta mattan, som den snälle magister Christiansson skall ha. Olaus Petri ser så rar ut, så man kan rent vilja äta upp honom. Han är så lik magister Christiansson sjelf som ett bär och står och slår i en stor bok med sin lilla hand. Och så har han polisonger och förlofningsring. Men ack, kostnadsförslaget går till 170 kronor och 16 öre och det fattas ännu litet i teckningen. Söta Emma, jag såg inte ditt namn på listan?

— Ack nej, inte ännu . . . min man . . .

— Fru kaptenska, inföll jag, tycker ni inte att den der idén är rent som lite vanvördig; betänk att trampa en sådan man som mäster Olof under fötterna, det . . .

— Åh ni män, ni trampa minsann så mycket annat under fötterna, löften, eder, hjertan . . . utbrast hustru min under konvulsivisk gråt och rusade ut.



— Ack, ursäkta mig, som kom så rysligt olämpligt! sade kaptenskan, snörpte på munnen och försvann.

Hvart jag kom och gick i staden hörde jag bara mattans och magister Christianssons lof. Tänk, att i hela fem år läsa tre timmar i veckan i en och samma pension! Visserligen hade han fått sin fulla aflöning för hvarje timme, men ändå . . .

Papporna till de små söta pensionärer, som i en eller flere terminer mot vederlag af hundratals kronor åtnjutit förmånen af magister Christianssons handledning i Göthes och Schillers tungomål, voro inte fullt så förtjusta som mammorna. En af dem sa':

— De här »hedersgåfvorna» ha vi fått för syndens skull. Bara på ett års tid har jag varit med om: ett guldur med vidhängande kedja åt brodern oratorn i förbundet »Det spruckna snörlifvet» på hans tredje lysningsdag; en kaffeservis af silfver med inskription »Från tacksamma församlingsbor» åt vice pastorn, som tienstgjorde här i 7 månader utan svårare embetsfel eller kyrkokassaförnillning; en guldpenna med inskription »In hoc signo vinces!» åt ordensskalden i Kråkvinkels Bastubeloge då han firade sitt treåriga jubiléum såsom landskanslist; en taktpinne af silfver åt musikanföraren i den quartett der jag är passiv medlem; en salongsljuskrone åt skraddare Eftersting, då han firade jubiléum när han varit sin egen i ett år, och en genom frivilliga (!) sammanskott åstadkommen hederspokal åt stadens sotare då han fejat sin femtusende skorsten och med anledning deraf i sitt hem gaf en »enkel festlighet för magistraten, stadsfullmäktige och ett stort antal öfrige inbjudna gäster». Och nu denne schajasen Christiansson och hans förmaksmatta!

— Men *neka* då att skrifva på något; så har jag gjort, och jag skrifer heller inte på så sannt jag heter Filip Rosenqvist.

— Omöjligt, käre vän, i våra dagar är man hvarken



en rätt kristen eller en hederlig karl, om inte man i hvarje ögonblick är redo att neka sig sjelf brödet för att kunna bidraga till »ett synligt om än ringa bevis på sin erkänsla för den aktade herr N. N:s oförtröttade nit och osparda möda».

Men jag tänkte ändå att jag skulle hålla i mig, ehuru en del fruar, som fått reda på min besynnerliga vägran, började betrakta mig som om jag varit sinnesrubbad eller en grym tyrann till fader eller en menniskoätare eller ett offer för hypnotismen, som inte visste hvad det gjorde.

Först kom kaptenskan en gång till, och då lät jag säga att vi inte voro hemma. (Hustru min fick en nerv-attack.)

Sen kom prostinnan, och henne sade jag sjelf, att jag tyckte inte det passade sig att en liten nutida svensk magister gick och trampade mäster Olof på näsan, äfven om magistern var af kött och blod och mäster bara af zefirgarn. (Hustru min knäppte hop händerna, tittade i taket och sa: »Gör som du har hjerta till!»)

Sen kom rådmanskan och till henne sa' jag att jag hatade all humbug. (Hustru min tog vår lilla minsta på sitt knä och frågade henne »om hon ville gå med blommor till grafven, när lilla mamma var död och stoppad djupt ner i den kalla, mörka jorden.»)

Följande dagen kom prostinnan omigen och föll Emma om halsen och kramade mina händer och — tackade för »det stora, hederliga bidraget till den snälle magister Christianssons matta». (Hustru min förklarade att hon vid närmare besinning icke kunnat tillåta att en vanvettig och envis man förstörde familjens anseende för all framtid, utan tagit 15 kronor af de pengarna som skulle vara till nya sängkläder.)

Min vän suckade djupt, tryckte min hand och bad mig förlåta att han lättat sitt hjerta, men han var rädd



för att de »frivilliga sammanskotten» skulle bringa honom till tiggartafven.

Två dagar derefter lästes i »Härolden, tidning för Kråkvinkels stad och omnejd»:

**En vacker tacksamhetsgärd** bringades i går läraren i tyska språket vid Kråkvinkels flickpension magister Jonas Christiansson, i det föräldrarna till de flickor, som f. n. åtnjuta förmånen af magister C:s nitiska och skickliga handledning, genom frivilligt sammanskott åstadkommit en utmärkt vacker matta i rika färger och föreställande den store banbrytaren för lutherdomen i Sverige Olaus Petri på sin predikstol, hvilken matta vid början af förmiddagslektionen under orgelmusik inbars af tolf hvitklädda flickor och lades framför katedern, der den afhållne läraren stod och genom djup rörelse visade huru gladt öfverraskad han blef af den vackra hedersgåfvan, hvare elevs och målsmäns lifliga tacksamhet funnit ett synnerligen smakfullt uttryck.

Denna tacksamhet tolkades än ytterligare och den aktade lärarens förtjenster framhöllos på ett synnerligen vackert sätt uti ett tal till herr Christiansson af handlanden Filip Rosenqvist, hvars djupa rörelse, som stundom syntes aldeles vilja hämma de vackra, varma ord han uttalade, nogsam vittnade om talarens egna djupa sympatier för hr C., sympatier, hvilka, vi äro öfvertygade derom, delas af alla de samhällets medlemmar, som kommit i beröring med den gode, flärdlöse ungdomsläraren.

Den lilla vackra festen afslöts med hallonsaft och småbröd.

\* \* \*

### Talangfulla fruntimmer.

Jag nekar inte till att det är trefligt med »talangfulla fruntimmer». Visserligen är äfven den starkaste sopran i det närmaste magtlös mot kakerlackor och tjufaktiga, gråspräckliga kattor, men mot rättor, inbrottstjufvar och räfvar



på landsbygden är den dock af öfverraskande effekt. Jag känner en 7 eller 8 räffamiljer i Westergötland, som hade sin rikliga bergning på en stor herregård, men genast der var ditkommen en guvernant, som sjöng sopran, bildade de en understödsfond åt sina äldre, orkeslösa medlemmar, hvarefter alla de arbetsföra räffvarna utvandrade till grannsocknen; och så stor var förskräckelsen för sopran-guvernanten, att om någon ungräf derefter svek sina pligter i höns- eller fårjagten, behöfde hans mamma bara nicka åt det väderstrecket, der sopranen bodde, och tjuta ett par takter i cissmoll, som guvernanten brukade om qvällarna när pastorsadjunkten kom på besök, för att genast återföra den pligtförgätne räfynglingen på dygdens väg.

I smärftulla och vemodiga kärlekssånger med mycken saknad och två eller tre tunnpåsar hjerteqval äro de hemmagjorda sopranerna allra styfvast. Jag har en aflägsen qvinnlig släkting med grann röst, och när hon är i huset om sommartiden, gör det inte ett dugg om man glömmet att i rättan tid sätta af mjölk till filbunkar, ty hon är i stånd att sjunga sopran öfver spenvarma, nysilade bunkar så att mjölken ögonblickligen surnar af ångest.

Men om vintern är hon mindre ändamålsenlig. I fjol julas var hon bjuden bort till en beskedlig komministersfamilj på landet, och då gick hon och öfvade sig och sjöng skalor i kohagen, eftersom presten inte hade något pianino. Inom 15 minuter kommo sex unga drängar bärande hvar sin lång bräda, en gumma med båtshake, kogubben med fyra oxtömmar och pigorna dragande en båt på snön. Alla sågo uppskrämda ut, rusade ned till sjön, stirrade ut öfver isens blanka yta och skreko: »Hallå! hvar ä' ni!» Och fröken kom också ned till stranden och frågade hvad som stod på. Och kogubben lyfte på hatten och sa: »Kors i all sin dar, har hon inte hört att en stackars menska gått ner sej på isen! Hon har ju legat här och illvrålat en half timme!»



En gång var jag bjuden på Mårtensgås nere i Eslöfs-trakten. Både gåsen, bränvinet, konjaken och flickorna på stället voro öfver allt beröm och t. o. m. kammar-pigan såg ut som en af direktör Sandbergs bättre ingenuer. Det enda, som generade mig en smula, var att precis klockan sex hvar morgon började man att köra makadam på vägen strax utanför mitt fönster. Jag såg visst inte hvarken körkarlar eller dragare, men väcktes regelbundet när stenen vältes ur vagnarna ned på vägen med ett vådligt brak. Slutligen sa' jag till min värd:

— Men hvar i all verlden får du den myckna stenen ifrån, här nere i det släta Skåne?

— Hvilken sten menar du?

— Naturligtvis den, som dina drängar lasta af här utanför på vägen hvarenda morgon.

— Der har ingen menniska kört någon sten på de 15 år jag bott här.

— Det ska' du inte säga, bror lille, för precis klockan sex hvarenda morgon välta de ut minst fem stora lass...

— Å kors, sa' patronen, d'ä bara Annie, som spelar igenom sin favoritmzurka ett par gånger hvar morgon. Den flickan har en verklig talang på piano, må du tro.

Den art af qvinlig musikalisk talang och röstbegåfning, jag här tagit mig friheten i förbigående vidröra, är värdefull, är ljuf och outhärlig för den stilla familjekretsen och de Kråkvinklīga sällskapsnöjena.

Huru mången gästfri och vänlig familj skulle inte blifvit totalt uppäten af matfriska ungarlsbekanta och andra snyltgäster, om inte döttrarnas rika musikaliska begåfning jagat dem på flykten och med djerfva tonkaskader mången gång räddat såväl pappas bästa sjuriksdalerskonjak som mammas prima Cheddarost!

Huru mången driftig olycksfallsförsäkringsagent skulle icke inträngt i den fridfulla familjekretsen och med sina dystrå målningar af allt det elände, en oassurerad person



kan råka ut för, skrämt glädjens genius på flykten, om inte ett i rättan tid anbragt fortissimo kommit honom att, såsom jagad af furier, förskräckt vända i trappan!

Allt är godt och bra så länge de talangfulla flickorna bara nöja sig med att lysa i sina respektive hemorters musikaliska kretsar. Då kan deras vackra talang inbringa dem både bifall och i lyckligaste fall kärleksförklaringar af samhällets organist. Men en och annan gång finna de sin begåfning för stor att begravas i Kråkvinkel och Skråköping, och besluta att utbilda det herrliga instrument, skaparen nedlagt innanför deras snörlif, för scenen eller konsertsalongen.

En gång kom en liten pigg skånska upp till en af hufvudstadens mest celebra sånglärarinnor för att få ett tillförlitligt omdöme om sin röst.

— Sjung en bit, sa' f. d. öfvergalerskan vid herr Grandinsons försörjningsanstalt för vanvårdade magkatarrher.

— Hva' skau ja' sjönga? sa' den blifvande Patti.

— Helst en liten enkel folkvisa; det går alltid bäst för dem som ännu sakna skola.

Den unga damen slängde af sig kappan, famlade ett tag öfver bröstet, började darra och skälva i hela kroppen, slöt ögonen och utstötte det ena skriet gräsligare än det andra.

F. d. öfvergalerskan vid trägrillskyddshemmet för förklädda kypare bleknade, ringde på sin kammarjungfru och ropade:

— Fort efter doktorn, den unga damen mår illa!

Den blifvande Patti tystnade tvärt, stirrade förvånad på konstdomarinnan och sa':

— Hva' i herrans namn staur pau?

— Åh min fröken... det var gräsligt... Brukar ni ofta få sådana der konvulsioner?... Detta var ett förfärligt anfall...

— Au, hva' snackar ni om »kaungvulltioner»! sau



sjönger vi allti', allti' »Fjaurtan aur tror ja' vesst att ja' vaur» i Skauhör!

Målningssporten är mindre ofarlig i unga begåfvade familjeflickors händer. Gå upp på svenska riksdagens åhörareläktare och blicka ut öfver skallarna på det svenska folkets representanter! I andra kammaren skall du för det mesta se tjockt, präktigt hår, på till större delen tjocka, präktiga hufvuden, och formen på hufvudena är den, som vår herre ursprungligen ämnat människors barn, nemligen den runda, ack så runda . . . Men i första kammaren äro de blanka hjessorna mera förherrskande, och der äro fyrkantiga, åttkantiga, sextonkantiga hufvuden, pannor, som mera påminna om svärdfisken än om kaukasiern, ansigtsutsprång, som snarare synas räkna sin ätteledning från moroten än från näsroten.

Hvadan detta?

Jo, i hemmansegarnes af andra kammaren familjer finnas inga »talangfulla fruntimmer», som med pensel och palett ohejdadt misshandla vår herres skapade varelser på oljadt lärt och sedan ge dem åt sina vänninnor i lysningspresent, utan om der händelsevis finnes en målaredilettant i familjen, så är det alltid en sådan som rödfärgar fähus, och om ungmor också händelsevis skulle gå och titta litet för mycket på sin lysande röda ladugårdslänga medan hon bär en blifvande ledamot af andra kammaren under sitt hjerta, så blir följden icke värre än att pojken måhända också blir en smula »röd» och röstar med herr Richard Gustafsson, då det blir fråga om hofstall och prinsapanage.

Men i de fina familjer, som öfvervägande rekrytera första kammaren, der finnas massor af dilettantmålariinnor, som i stället för att sy skjortor och lakan af sina mammas väfvar, såsom Guds och naturens mening alltid varit, klippa sönder dem och spänna ut dem på träramar och kludda ned dem med oregelbundna foster af en grumlig



fantasi, och så på sina pensionskamraters andra lysningsdag falla dem om halsen och snyfta och påta dem på magen med en tafvelram och hviska: »För din kabinettsvägg, kära Louise!»

Ja, och så hänger der på kabinettsväggen en »Diogenes» med en åttkantig skalle eller en »Slumrande gosse» med papegojnäbb, och så . . . komma våra senatorer liksom alla andra medlemmar af de riktigt »bättre» klasserna att se litet underliga ut.

Jag har ingen enda fiende på hela Guds gröna jord. Ja, d. v. s. här finnas nog kanske de som äro arga på mig, men jag älskar hela menskligheten, herrar Thempander, Ola Hansson och premiäraktören Hillberg inberäkade. Men om jag hade en ovän, den jag hatade intill döden, så skulle jag likväl inte ha hjerta i mig att se den stackarn stå såsom auktionist å en välgörenhetsbasar och försöka sälja »Landskapsstycke, måladt och skänkt af en konstalskarinna».

Jag har försökt det en (1) gång. Herrarna hade fått sig några glas och flickorna voro lagom uppsmekta af närvarande yngre, ogifta karlspersoner, för att deras hoppfulla mammals hjertan skulle öppna sig för den kristliga barmhertighetens silfverslantförande flöden. Också gick det som en oljad blixtned med både spjellsnören och barnstrumpor, sofföverkast och gungstolsdynor, notställare och stöfvelknektar. Man riktigt trängdes omkring mig, som om jag haft en extra postskrifvaretjänst utan lön att ge bort, och buden föllo så tätt, att jag hann knappast sticka emellan med en och annan af mina inkom för det högtidliga tillfället under svett och möda månader i förväg öfvertänkta qvickheter.

Men så kom den der »landskapstaflan». Mammorna började må illa af värmen, herrarna skyndade bort för att få sig ännu ett glas punsch, flickorna rusade ut i toalettrummet för att se om sitt kjoltyg tills dansen skulle



börja, och då jag såsom en sista tillflykt sneglade åt basarkomiterade efter hjälp i nöden, hade de gått ut för att se efter kaffeserveringen.

»Femtio kronor! — utmärkt claire obscur och stämning i den här taflan. — Fyrtiofem kronor! — den qvinnliga gifmildheten, smyckad af konsten och adlad af talangen, räcker sin hand åt nöden — fyrtio kronor! — man får vandra ett godt stycke i Louvrens salar innan man träffar på ett sånt månsken — trettio kronor! — se den lille tiggargossen här på stenen vid stranden, hur han gråter efter sin mamma, den snälla fröken, som gjort taflan! — tjugofem kronor! — men hvad i herrans namn tänker herrskapet på? — Tjugo kronor! — se hur den kyliga qvällvinden far suckande genom träden! — femton kronor! — allt är så lefvande, så man kan ta på't — tolf kronor! — och jag som trodde att det här var ett konstälskande samhälle! — tio kronor! — utom de fyra fåren nere vid sjön, fins ett femte, litet får, som inte syns, här bakom stenen — åtta kronor! — ramen har kostat fem — fem kronor! — Den som köper detta konstverk lindrar armodet i fattigmans hem och smyckar på samma gång sitt eget — tre kronor! — betänk fem får och inte klippta än! — två kronor! — ä' herrskapet rasande! — en krona! — sjuttiof . . .»

— Tjufem öre! gnällde en späd stämma vid min sida.

Det var en liten flicka som diskade ute i köket, men vågat sig in, då hon såg mig stå och skrika mol ensam i salen . . .

Då var det nästan nyttigare med den der bordmonteringsmanien, som flickorna hade för 6 à 7 år sedan. Jag menar nu inte monteringen med korsstygstapisseri och guipurespetsar, som ännu pågår, utan fastsmetandet af snäckor, koraller, gammal limpdeg, gips, stenar, aflagda cigarrmunstycken m. m., som klenades på borden till dess man hvarken kunde flytta dem utan att småstenarna tril-



lade eller lägga något på dem utan att alla familjens qvinnliga medlemmar skrekro: »Kors i herrans namn, förderfva inte snäckorna!»

Det räknades inte för »handtverk» att sitta och klena med den der limpdegen, utan när det var någon flicka, som fick snäckorna och stenarna att sitta fast lite, så ansågs hon i hela släkten såsom en half konstnär, såsom »en flicka med talang och skönhetssinne».

En bekant familj i en småländsk köping, der folket brukar dricka stora, svarta toddar, hade fått besök af en sådan der talangfull flicka, som gjorde i förderfvande af förut brukbara möbler.

Husets kära pappa var en älskvärd man, god familjefar och dugtig kommunalman, men han hade den lilla svagheten att bli ljusare i synen i samma mån som toddarna blefvo mörkare.

Hustru, vänner, läkare varnade honom, men ingenting hjälpte, och ofta satt han midt i Januari och sigtade både länge och väl med näfven mot sitt knä samt klämde slutligen till så att man tydligen kunde förstå att han ansåg sig hafva dräpt en synnerligen näsvis fluga. Inte var han heller lifvad för att just vara den förste, som på kalas lyfte kupan från osten, ty det föreföll honom alltid i hastigheten som om en idog och välmående råttfamilj slagit sig till ro inunder.

Så hade då den unga damen, som var på besök, monterat ett sybord med snäckor och koraller och satt det att torka i rummet utanför värdfolkets sängkammare.

Husets käre pappa kommer hem på aftonen mycket mer än lagom salongsfull, höres törna emot något i yttre rummet och rusa in i sängkammaren likblek och skälfvande från hufvud till fot.

— Hvad är det, gubben lilla? sa' hans lifs tröst och hans barns mamma.



— O Lotta, det är ute med mig! Nu är min dille obotlig!

— Ja, herre Gud, jag sa' ju att det skulle gå på det viset!

— För tre år se'n började jag smälla flugor på vintrarna . . .

— Jaha, Gudnås så visst!

— För två år se'n började jag ta' råttor på salongsbordet . . .

— Ack Petter, du krossar mitt hjerta!

— För aderton månader sedan började jag se hästar i taket!

— Oj, oj, oj!

— I fjor såg jag både prester och galgar, men Grönqvist, som haft dille mycket längre än jag, sa' att så länge man bara såg inhemska djur, var det inte farligt, men fick jag se något utländskt kreatur, så var det slut med mig. Och nu har jag sett ett!

— Hvar då i Guds namn?

— Jo här utel! En grym, förfärlig sköldpadda med ovanligt långa ben. Gud vare mig syndare nådig! Nu fins det ingen räddning mer!

Hans ögons ljus och hans barns mamma insåg huru det var fatt och att det talangfullt smyckade bordet förefallit Petters dunkla blick såsom det främmande djur han nämnt, men hon låtsade ej derom, utan knäppte ihop hans händer och bad med honom tills han somnade, hvarefter hon steg upp och låste in det talangfullt smyckade bordet på ett vindskontor.

Detta var den enda gång jag vet att en talangfull kvinnas verk blifvit till odelad välsignelse, ty Petter tutade aldrig mer, och om han någon gång det första halfåret började titta åt hattkroken vid sextiden på aftnarna eller eljest visade tecken till en törst, den der icke med svagdricka näpsas kunde, behöfde endast hans trogna maka



peka på platsen, der det talangfullt smyckade bordet stått, och säga:

— *Petter, kom i håg sköldpaddan!*

Och då skalf Petter i hela sin lekamen, tog tofflorna på sig och frågade om det fanns någon hafresoppa i huset.

\* \* \*

### Herr adjunktens hemska lyte.

Der skulle komma en ny pastorsadjunkt till Byköpings jernvägsstation.

Kyrkoherden var blifven så gammal och svag, att han aldrig orkade predika utom på de söndagar, då mera förmögna församlingsbor begrofvos, så att der kunde bli 1 krona eller 1,50 för »personalierna». Derjemte var den stackarn så darrhändt, att det aldrig var värdt han försökte döpa fattigt folks barn, men när bergade familjer, i hvilka en liten extra dusör kunde påräknas, förökades, då styrkte Gud på ett förunderligt sätt gamle kyrkoherdens krafter så att han döpte riktigt oklanderligt.

Och nu skulle han ha sig en ny adjunkt, för den gamle hade genom Guds nåd och grannförsamlingens enhälliga val upphöjts till komminister.

Bagarns hustrus kusins flicka hade hört af en pensionskamrat, att dennas moster hos fotografen i stiftsstaden sett ett porträtt af pastor Johannesson. Ett porträtt med gudomliga polisonger, blå, drömmande ögon, smärt, hög gestalt och ett hår, som föll likt en gloria kring en höghvälfd panna, en panna, som han omöjligen kunnat haft på sig mer än högst 32 år.

När stationsinspektorens fru fick höra detta, sa' hon genast till flickan sin: »Clara lilla, jag har fått såna under-



derliga stickningar i bröstet och oro och ängslan. Gud vet om det ändå är riktigt rätt att vi springa så mycket på det välsignade missionshuset? O, det kännes i mitt hjerta som om man skulle hvila mycket säkrare i den kära statskyrkans sköte, denna kyrka, som döpt och konfirmerat oss och välsignat mitt förbund med din pap...»

Här smögo sig tårarne ymnigt öfver fru inspektor-skans kinder och så började både hon och Clara att gå i högmessan hvar söndag.

Och diversehandlandens 29-åriga syster började sy på en gungstolsdyna med »tron, hoppet och kärleken» i korsstyng. Hon gjorde både korset och ankaret rysligt stiliga, men till hjertat, som skulle föreställa kärleken, gick åt 4 lod prima zefirgarn. Det heter ju också, att »störst ibland dem är kärleken».

I prestgården ställes det finaste gafvelrummet i ordning med nya tapeter. Pappa sjelf tyckte det kunde vara nog med sådana, som kostade 35 öre rullen, men fröken Amalia tog honom om halsen, kysste honom innerligt och sa': »Käre far, tag femtiöres!» Och sen bar fröken Anna dit upp den bästa, slipade vattenkaraffinen, ett sjelflysande tändsticksställ och matsalsporslinsspottlådan.

Landtmätarns hade fem flickor, som alla hade ett fasligt jobb med perlstickade bokmärken, lamphattar och hörnhyllor. Och deras mamma mönstrade fröknarna med bekymrade modersblickar och kommenderade och instruerade: »Rak i ryggen Annette! — Flina då inte på det viset, Laura! Hur kan du tro att en allvarlig man någonsin kan tycka om dig så der! — Stackars min Jenny, baddar du flitigt dina små fräknar morgnar och qvällar? — Augusta, du måste sy dig en riktig turnyr af moiré och fjedrar och inte gå och sjafsas med lillebrors vaggdyna der bak! — Kiki, mitt barn, du öfvar dig väl flitigt med orgeln och koralerna?»

Kaptenskans flicka satt uppe om nätterna för att



hinna färdig en skrifbordsmatta med kalk på, och folkskollärarinnan frågade alla hon träffade, om »de trodde att det verkligen var så svårt att lära sig stryka prestkragar?»

I allmänhet kan man säga att både husfliten och statskyrkligheten på ett märkvärdigt sätt stegrades vid ryktet om pastor Johannessons ankomst till Byköping.

På morgonen den dagen pastor Johannesson skulle komma till byn, trampade det qvickt och djerft i kyrkoherdens trappa.

— Hvem kan det vara så tidigt? sa' frun.

— Kära hustru, det är kanske någon som söker mig för sin själ, sa' kyrkoherden och lade en stor ostskifva på smörgåsen.

— Jo pytt, det har di visst tid med nu i dag när vi ha kreatursmöte, sa' frun. Du vet ju att folk här vid stationen aldrig få själsbekymmer förr än presträttigheterna ska' ut.

Man gick till dörren för att öppna, men det var lättare sagdt än gjort. Dörren tog emot något mjukt, tjockt, som inte ville ge vika, och det fordrades både kyrkoherdens och fruns förenade krafter att få upp den.

Der stodo nu tjugofyra söndagsklädda pigor från Byköpings bättre familjer och nego och luktade eau de Cologne och lavendel, och skeno af fett i håret och frågade efter hvilket rum pastor Johannesson skulle ha i prestgården.

Och så gingo de dit och började lösa upp knutar och öppna korgar i oändlighet. Der fanns nu inte mera än fyra hörn i rummet, men pigorna medförde 9 hörnhyllor. En sadelmakare efterskickades, som slog upp två och två öfver hvarandra och en i förstugan. Vidare fanns der vinbuteljer, cigarrlådor, delikatesser, apelsiner, renetter, vindrufvor, konfekt, konserver, dukar, soffdynor, några dussin prestkragar, en broderad stöfvelknekt, 7 spjellsnören,



5 urdynor, 11 klockställ m. m., som ej så noga kan specificeras, hvar och ett med sitt visitkort på. Och pigorna nego och vätte på fingrarna och ströko i hårbanan och vredde hufvuddukarna tillräta och sa' att alltihop skulle vara till den käre pastor Johannesson, och så gingo de. Allrasist kom småskollärrimman med ett halft kilogram bröstkarameller, för hon hade hört af en bekant, som varit inne i staden och mött den käre pastor Johannesson, att han hostat midt på gatan.

På middagen kom pastor Johannesson och hade de blåa, milda ögonen och det lockiga håret med sig. På perrongen var så fullt med fruntimmer att himmelen kan inte vara stort fullare med englar. Och pastorn lyfte på hatten och kyrkoherden tog honom i famn, och damerna trängde inpå och sa':

»Mitt namn är fru Bergqvist, och detta är min lilla flicka. Behöfver pastorn en sockenbudsskjuts i hast så stöt bara på min gubbe. Betalning kommer aldrig i fråga.»

»Tjenarinna! Mitt namn är fru Lindqvist. Mina döttrar: Annette, Laura, Jenny, Augusta och Kristine. De kära barnen sträfva sig rent förderfvade i sin söndagskola. Ack, pastor Johannesson, hjälp dem, hjälp dem!»

»Herr pastor, mitt namn . . .»

»Nej, nu måste ni verkligen låta pastor Johannesson följa med oss och få en bit mat», sa' kyrkoherdens fru lite sötsurt. »Ack, jag har ju inte bara fått presentera mina egna flickor: Amalia, (ack, hon är så djupt allvarlig, den flickan!), Anna (ack, pastorn får lof höra henne spela orgel!).»

Och pastorn gick upp på sitt rum och borstade sitt lockiga hår och såg med sina blåa, milda ögon på sina presenter och sa' till kyrkoherden:

— Här tycks vara en glädjande andelig väckelse i socknen.

— Hm! ja, inte utan, sa' kyrkoherden.



I Byköping bodde ock en patron Kålberg med hustru och 21-årig dotter. Patronen hade i hela sitt lif varit en glad, lättsinnig, ogudaktig menniska i stort andligt förderf, och när hans piga knackade på litet före toddy-dags, så visste alltid herrarna i byn att de hade en glad afton att vänta.

Nu kom pigan återigen, och de glada kurrarna beredde sig på en treflig vira med vännen Kålberg, men pigan bara helsade och sa' att »herrskalet var välkomna till patron och fru Kålberg klockan 6 på — bibelförklaring af pastor Johannesson.»

Och der blef fullt hus hos patron Kålbergs, och fru Kålberg suckade gudfruktigt och spelade koraler på pianot, och fröken Kålberg såg religiös ut och sjöng koraler med sopran, och patron Kålberg sken af belåtenhet, och alla voro rysligt vänliga och religiösa och beskäftiga, då pastorn drog af sig handskarna och valde sin text...

— — — — —  
Han hade väl hållit på en 5 à 6 versar så der, när han såg upp för att börja sitt fria föredrag, men — så när hade han ramlat från stolen af förskräckelse öfver hvad han då fick se:

Hvarenda en såg minst 10 år äldre ut än ögonblicket förut, de vänliga minerna voro som bortblåsta, arga och hotfulla ögon stirrade mot honom öfverallt, papporna hånlogo, mammorna sutto bleka och sågo ut som om de räknat in byk och det fattats minst fem servietter i det nyaste damastduktyget; flickorna smålogo bittert och öfverlägset.

Bibelförklaringen blef mycket kort och all pastor Johannessons älskvärdhet efter densamma var totalt förspild. Han sökte inleda samtal med den ene efter den andre.

— Goda fröken Lindqvist, när skola vi börja i söndagsskolan?



— Asch, den der skolan bryr jag mig alls inte om. O, när jag bara tänker på de snuskiga ungarna . . .

— Skulle det vara möjligt att få lega patron Bergqvists häst i morgon? Er älskvärda fru hade den artig-  
heten att tillbju . . .

— I morgon ä' hästarna upptagna, i öfvermorgon  
också och jag tror hela våren.

— Fröken Anna och jag äro visst grannar deruppe  
i prestgården. Det skall bli särdeles angenämt att höra  
er spela orgel. Er fru moder nämnde . . .

— Det tror jag inte blir mycket af. Jag tycker  
bäst om att ha lite treffligt med mina flickbekanta. En  
lifvad polka på pianot, det är annat det . . .

Pastorn trodde att han drömde och nöp sig i smyg  
i näsan för att känna efter om han var vaken. Jo, verk-  
ligen. Men hvart hade all Byköpingsbornas älskvärdhet  
tagit vägen?

Fru Lindqvist hade inte haft tid att gå på bibel-  
förklaringen. Hon hade så brådtom med att stöka till  
supé till dagen derpå för den käre, käre pastor Johannes-  
son, och höll just på att stå och slå sönder ett helt tjog  
ägg till alla läckerheterna, då hennes Jenny kommer in-  
rusande i köket med röda kinder och hatten på sned.

— Spara äggen, mamma! Han är inte värd ett enda!

— Barn, hvad är det du säger!

Och fröken Jenny kastade hatten på diskvasken,  
handskarna på den stora malmgrytan och sig sjelf i ar-  
marna på sin bästa vän, sin mamma, som jollrade henne  
till sömns och svepte täcket om henne då hon var liten,  
som grälade med pappa tills hon fick in henne i läns-  
stadens bästa pension, som tigt hattar och klädningar



åt henne två gånger om året, som älskade henne och ville se henne lycklig.

Och fröken Jenny grät.

— Älskling, hvad är det? sa' fru Lindqvist.

Då hof fröken Jenny upp sina milda ögon, reste med ljuft behag sitt lilla vackra hufvud, stödde sin rena, oskyldiga alabasterpanna i sin sammetsmjuka hand och hviskade med äkta qvinligt behag så att det hördes öfver hela våningen:

— Usch, mamma, den uslingen hade förlofningsring!

\* \* \*

## Filantropisk befordran

eller

### En vakans i Ugglebo sparbank.

Kanslisten Magerlin hade i fem år varit bokhållare i Ugglebo sparbank, och under tiden hade der inte försnillats ett dugg. En gång kom visserligen ett frimärke bort, och direktionen och hufvudmännen samlades till extra sammanträde, men när de hade debatterat i två timmar om huruvida de skulle skicka tjufven, när han kunde upptäckas, till Amerika eller de skulle låta all lagens stränghet ha sin gång, befanns det att frimärket klubbat sig fast vid clothen i jourhafvande direktörens rockfoder och så upplöstes sammanträdet.

Uggleboborna började nästan tycka att det var riktigt hemskt med deras sparbank, ty den var inte alls lik andra penningeverk här i landet. Ingen af tjenstemännen rymde till Amerika, inga släktingar och vänner behöfde ringas ihop för att betäcka balans för den ene eller andre,



och ett par af direktörerna gjorde konkurs utan att ha tagit »handlån» ur inrättningen.

Slutligen dog bokhållaren, kanslisten Magerlin af lungsot, och det blef en extra inventering i banken. Karlen hade haft hustru och fem barn och inte mer än 1,500 kronors årlig inkomst (1,000 såsom kanslist och 500 såsom sparbanksbokhållare) så att här kunde man då ändtligen hoppas på en snyggare kassabrist, och Ugglebos äldre fruntimmer började redan slicka sig om munnen efter den väntade skandalen.

Och revisorerna räknade i fyra timmar och så gingo de till kamrern på festmiddag. Och så räknade de i tre timmar och så gingo de till jourhavande direktören på supé. Och så räknade de i sex timmar andra dagen och då hade de räknat till slut.

— 115,849 kronor och 56 öre i kredit, sa' förste revisorn.

— 115,849 kronor och 56 öre i debet, sa' sifferkontrollanten.

— Karlen skulle således inte ha tagit ett dugg? sa' andre revisorn, som var en gammal afskedad kapten och inte så värst styf i att addera, men alltid vald till revisor för det han var så treflig vid virabordet, när den officiella delen af akten var öfver.

— Det här börjar bli kusligt, sa' sifferkontrollanten, det stämmer på öret. Det är alls inte tidsenligt.

— Usch, jag känner mig riktigt illa till mods; tro herrarna på spöken? sa' kaptenen.

— Ja si, suckade kamrern, Magerlin var alltid en excentrisk, otreflig person, och nu detta, att lägga sig och dö utan balans! Hvilket förbaskadt effektsökeri!

— Ja, och huru vårdslöst mot hustru och barn sen! sa' sifferkontrollanten. Hvem tusan bryr sig om enkan och de små efter en karl, som hade anställning i en bank och inte tog ett öre! Tacka vet jag om han hade knyckat



en tio-, femtontusen, då hade grefvinnor och friherrinnor och grossörskor tagit alla fem ungarna som egna barn och enkan bums gått in som öfverstlöjtnant i frälsningsarmén.

— Ja, håller det på så här lite till, så vet snart inte menskligheten att vårt Ugglebo finns på jorden, sa' kaptenen.

Derhemma hos jourhafvande direktörens satt frun och stickade på en barnstrumpa. Hon hade just lagt upp kragen och skulle ge sig till att sticka på skarpen å sjelfva smalbenet, då en äldre dam rusade in, tog henne om halsen, kysste, kramade och skrek:

— O älskade Emma, hvad jag har längtat efter dig!

— Förlåt mig, men hvem . . .

— Ack Emma, mins du då inte Julia Pettersson, ja ja, nu heter jag förstås Strömbom, vi dansade båda en hel natt i samma fransäser och kotiljonger i Vadstena och det är nu bara tjugosju år sen!

— Söta Julia förlåt mig, men vi ha visst inte träffats hvarken förr eller sen och . . .

— Nej visst, men aldrig har du gått ur mitt minne. Och nu måste du göra mej en riktigt stor tjenst. Du är ju gift med sparbanksdirektören? Javisst är du det! Och er bokhållare är död, och min gosse har inte något fast att lefva af . . . Ack Emma . . . krossa inte mitt modershjerta . . .

(Buller vid dörren, raspande i en sidenklädning, som går sönder, en tjock, rödnäsigt dam på 60-talet inträder.)

— Så detta är då min oförgätliga Gustafvas syster! Ack fru Kryddelin, just i dessa dagar för 38 år sedan reste jag på ångbåt öfver Wettern i sällskap med er syster Gustafva och vi knöto då det ömmaste vänskapsband. Hon är död nu, den rara flickan, men, du störe Gud, hvad ni liknar henne! Jaså, ni vet inte hvad jag heter? Beathe Lundqvist, född Pilqvist. Å, jag har längtat efter



er i 38 långa år, och så fick jag se i tidningen att er sparbanksbokhållare är död, och så har jag en brorson, stilla, exemplarisk yngling, som är utan plats, och vet ni, fru Kryddelin, i går natt vid tolf tiden såg jag så tydligt er syster, min evigt oförgätliga Gustafva, stå vid min säng i bara nattlinnet och peka åt Ugglebo och säga: »Beathe, res till Kryddelins i Ugglebo, der finnes bröd åt din brorson!» Var det inte märkvärdigt, snälla fru Kryddelin? Ack jag hoppas...

(Dörren öppnas omigen och in sväfvat en vacker 19-årig flicka med turnyr och blossande kinder.)

— Fru Kryddelin, förlåt mig, men mitt hjerta sade mig att jag skulle vända mig till er! När min Gustaf såg i tidningen att herr Magerlin var död, så tog han mig så rysligt hårdt i famnen och sa: »Anna, om jag kunde få de 500 kronornas lön, som han hade i sparbanken, till hvad jag förut har, så kunde vi gifta oss till midsommar!» Ack söta, rara, lilla snälla fru Kryddelin, min salig mamma var er pensionskamrat och min Gustaf är så god och redbar och duglig och så få vi gifta oss till midsommar... O lilla rara...

(I trappan höres ett våldsamt dån af klackar och mångstämmiga rop af: »Å herr Kryddelin, å herr Kryddelin!» samt herr Kryddelins egen stämma, som förmanar: »Men så lugnen er då, mina herrar!» Fru Kryddelin bleknar och reser sig.)

— Ursäkten mig, mitt herrskap, men det är visst något attentat mot min man. Ni vet ju hvad som nyss har hänt den stackars kejsaren af Ryssland. Ack ingen är säker sedan han blifvit en politisk person, och Kryddelin har varit starkt ifrågasatt till landstingsman.

Kryddelin (talande nedåt trappan, der 25 unge män stå packade): Mina herrar, hållen icke ett sådant förbaskadt väsen! Lönen är bara 500 kronor, och jag kan



ingenting lofva nu genast. Skicken in edra ansökningar och meritförteckningar! God afton, god afton!

(Herrarna gå baklänges ned för trappan, oupphörligt bugande.)

På gästgifvaregården äro alla rummen upptagna af unge män, som ämna söka sparbanksbokhållareplatsen, samt andra unge mäns äldre respektabla mödrar, hvilka erinrat sig att de äro bekanta med fru Kryddelin sedan ungdomstiden.

Trafikstyrelsen vid Ugglebo—Skatebo jernväg har måst telegrafera efter flera vagnar för trafikens upprätt-hållande.

Stadens barberare får nervslag och dör af öfver-ansträngning med att raka och frisera alla, som ämna göra herrskapet Kryddelin sin uppvaktning.

Maten tryter å gästgifvaregården.

För att diskutera den blifvande utnämningen komma så många af stadens honoratiores till schweizeriet, att glasen inte räcka till, utan många få dricka toddy ur öl-sejdlar och thékoppar.

Från London ankommer följande telegram:

»Kryddelin,

Ugglebo,

Sweden!

*Håll lediga bokhållareplatsen obesatt tillsvidare. Kristligt sinnad, nydöpt Zulukafferyngling vill studera svenska penningväsendet. Enkelt klädd, äter kattor, lefver billigt, nöjer sig med 300 kronor årligen.*

*Andersson».*

Sparbanksstyrelsen sammanträder och öfverväger Zulukafferynglingens anbud, hvilket dock förkastas, enär sökanden har ett allt för markeradt signalement att med framgång kunna uppträda såsom svensk banktjensteman på brådsakande, transatlantisk affärsresa.

Slutligen kommer den kände filantropen hofrättsrådet Jönsson och knackar på hos patron Kryddelin.



— Ni behöver en ny bokhållare i sparbanken?

— Jaha, behagar herr hofrättsrådet föreslå någon?

— Det bör vara en man, som pröfvat något af världen, erfarit lifvets bitterhet och nöjes med en ringa plats.

— Jaha.

— Det är en liten lön, så att karlen bör vara van vid enkla, regelbundna måltider och tarflighet i öfrigt.

— Jaha.

— Det bör vara en man, hvares förhållanden icke särskildt äro egnade att draga honom in i sällskapsnjernas hvirfvel.

— Mycket riktigt.

— Jag känner en sådan man, en man som behöver kärleksfull handledning för att icke bli modfäld.

— Han är antagen på herr hofrättsrådets blotta ord. Han kan komma hit i morgon.

— Han går egentligen inte ut.

— Hvilken exemplarisk ung man! Nå, han kan då börja sin tjenstgöring på fredag. Jag svarar för genomdrifvandet af hans val i styrelsen.

— Hm, ja si på fredag är han inte riktigt färdig.

— Hvad är det då han håller på med, den unge mannen?

— Hm, jo si egentligen kommer han inte lös förrän i Maj. Våra drakoniska lagar äro nu en gång sådana, och det här var i alla fall en kinkig sak: tredje resan med inbrott. Men ett krent lås, herr Kryddelin, ett mycket krent lås.

— Å, jag ber, herr hofrättsråd, alla sparbankens lås äro lyckligtvis af prima slag och i god ordning. Den unge mannen är hjertligt välkommen när han slutat den lilla sejour han nu håller på med.



## »En liten förströelse».

Gamle prosten hade aldrig egentligen — inte ens som ung — tumlat om i några vidare vilda utsväfningar. Han var nu sjuttio år, och då ärtorna varit illa kokta eller korngrynen i lördagsgröten för lite utsvälda eller han af någon annan anledning kände denna invärtes oro, som af teologerna kallas ängsligt samvete, så hade inte hvarken ärtorna, grynen eller samvetet från hela hans långa lif något värre att förebrå honom än att han en gång i Upsala den 1 Maj druckit tre och ett halft glas punsch och vid hemkomsten stått i farstun i tio minuter och omfamnat och pussat värdinnans värkappa i tanke att det var pigan.

Men oaktadt dessa stilla vanor kände sig prosten lite ensam med sina stumma kyrkofäder i skinnrygg och sin döfva prostinna i ullklädning, när dottern Eva flugit ur boet och gift sig med en herrekarl i Vimmerby. Detta var nu sex år sedan, Eva hade redan en femårig pilt, och när ensligheten blef morfar för stark, skref han: »Du kan gerna komma hem, flickstumpan min, och helsa på far och morgumman, som blir döfvare för hvar dag. Resan betalar jag, ty herren hafver hulptit mig med en skön nervfeber, som bortkallat tre rusthållare och en kyrkovärd, så att jag fått in bra med likstolar. Och så kan du gerna ta' lille Gicke med; här är så tyst och ensligt, och det kära barnet vore ändå en liten förströelse.»

Si Gicke, det var just Evas pojke det, som hon fått med herrekarlen i Vimmerby; han var annars kristnad till Georg, men det fins inte ett namn så grannt på denna sköna jord att inte en öm mamma och ett par snälla pigor kunna sätta än vidare stil på det.



Och när fru Eva fick det der brevet så visade hon det för sin man, och herrekarlen i Vimmerby, som tänkte på alla de stora, bruna, varma glas, hvilka på stadshuset kunde komma att passera mellan hans fingrar och läppar i gamla ungarlsvänners lag medan Eva var hos sin pappa och mamma, han sa' att han skulle söka qväfva sin sorg och saknad som en man, bara hans lilla Eva finge roligt.

Och så reste Eva och pojken, och när de hade rest sin tid så kommo de fram till Lundala prostgård. Och der stod prosten på farstubron och grät af glädje och tog Gicke i famn och kysste honom.

Men Gicke han klöste gamleherrn i ansigtet och sparkade honom på magen så att glaset sprack på hedersguldlockan, som gamleherrn fått af Lundalabornas nattvardsbarn medels frivillig subskription, och sa': »Tvi sicken snusig rock du har, moffar!» Och så satte han in sin lille söte fot emellan ett par knappar i morfars hvardagskaftan och trampade till så att hela kaftanen refs itu.

— Ä' han inte rysligt rar? sa' fru Eva.

— Jo, herre Gud välsigne det lilla kräket, sa' både morfar och mormor.

Till middagen voro bjudna ett par gamla vänner, prostinnan hade satt fram vin och morfar skulle hålla tal. Och der satt nu gamle häradsskrifvarn med gamle fanjunkarn vid sin sida, men allt som prosten talade bleknade häradsskrifvarn och på fanjunkarens anlete summo stora perlor af ångestsvett.

— Broder, ser du något? sa' häradsskrifvarn.

— Ja, Gud nåde mig, jag ser duken röra sig, sa' fanjunkarn.

— Åh herre Gud, vi ha fått dille begge två! suckade häradsskrifvarn.

— Det är mantalsskrifningsmiddagarna och mötena, som gå igen, sa' fanjunkarn.

Och prosten fortsatte: »— — då skullen I, mina



vänner, förstå mina rörda känslor, när jag i dag för första gången slöt i mina armar detta älskade ba... a... a... Gud fader, hvad är... detta?... hjelp...!

I ett nu — for duken af bordet, och allt hvad derpå fanns öfversköljde värdfolk och gäster. I ett litet veck på damasten, strax under bordskanten, midt emellan en and och en såskopp, grinade lille Gickes rosiga anlete:

— Äsch moffar, du ka inte pedika nä vi ka äta. I Vimmeby där täjer pappa bala: »Kål bor!» å »Tack bor!» äna tess mamma böjar blinka å nypa honom i benen.

— Gudskelof, vi *hade* inte dille! sa' fanjunkarn te' härads-skrifvarn.

— Det är en liten qvick pojck, er dotterson, sa' härads-skrifvarn till prostinnan.

— Åh, herre Gud, fick inte pojken ett Gudslån?

— Men han borde ha lite tukt för resten.

— Jaså härads-skrifvarn känner lite fukt i västen. Jaha, det kommer af fruktsoppan, som föll midt i härads-skrifvarns knä.

— Pojken borde ha smäll! röt härads-skrifvaren slutligen in i gummans öra.

— Ja, ä' han inte bra snäll? jo, det har härads-skrifvarn rätt i.

Följande förmiddag skulle prosten gå och bringa religionens tröst till en gammal enkenåd, som hade för sig att hon skulle dö och bodde bara ett litet stycke från prostgården.

När prosten kom ut på vägen började alla byns grisar förfölja honom. Med trynena högt i vädret grymtade de och galopperade vid hans sida. Kyrkovärdens fårhund öfvergaf bums sin hjord och ville, så skygg han annars var, bara hoppa upp på prostens kaftanskört. Äfven var det märkvärdigt, att under det alla, som mötte prosten, voro allvarliga och artiga, voro alla, som gingo



eller körde förbi honom, vid det muntraste lynne och kunde inte se på sin själasörjare utan att gapskratta.

Deruppe låg grefvinnan döende. »Endast en genom påverkan utifrån orsakad häftig kris, hastig sinnesrörelse eller dylikt skulle kunna rädda henne», hade läkaren sagt. Men det kunde också bli en ögonblicklig död.

För att rädda mor sin och skaffa henne en sinnesrörelse, hade fröken Marianne ljugit på sig sjelf och sagt att hon ville gifta sig med inspektoren. Men grefvinnan tog saken kallt och sa':

— Ja visst ä' då galet att en Sabelfeldt gifter sig med en Jönsson, men nu är adelns tid förbi och Jönsson har i alla fall nu gått och stulit så länge här på gården, att han bör vara rikare än vi.

Sedan sökte man reta henne med att herr Thempander var blifven serafimerriddare, men hon bara nickade tankfullt och sa':

— Det var bra, för då kan min Otto också bli det.

Och så, när allt hopp var förbi att skaffa grefvinnan någon sinnesrörelse, så skickade man efter prosten. Och allt som prosten talte kom grefvinnans lille hund närmre och närmre och bara ville åt baksidan af prostens lekamen. Och när prosten reste sig för att gå, var gamla grefvinnan mest alldeles död.

Men »Voff, voff!» sa' lille hunden och hoppade högt upp på prostens rygg och bet sig fast med alla tänderna. Och den döende enkenåden började gapskratta så att hon kunde gå åt, och fröken Marianne och kammarjungfrun och unge herr Otto och doktorn kommo in, och alla skrattade, och doktorn sa' att nu hade grefvinnan fått en kris och skulle snart bli bra igen.

Och prosten vände sig om, och — der stod hundkräket och nafsade i sig två stora smörgåsar af den sort som brukades i prostgården.

— Hvar hafver kreaturet fått dem ifrån? sa' prosten.



— Å kors de sutto på prostens rygg när han gick in till grefvinnan, sa' kammarjungfrun.

— Å herre Gud, det är lille Gickes smörgåsar, som han klenat på ryggen på sin morfar, sade prosten innerligt rörd.

Och för det fick lille Gicke sig en sparbanksbok med 200 kronor uti af gamla grefvinnan.

Prosten hade en stor bock, som blef synnerligen god vän med Gicke, hvilken till och med fick rida på hans rygg, ute på heden strax vid kyrkan, der prestgårdsgetterna gingo på bete.

Det var midt i högmessan. Morfar predikade, Eva grät vid upplifvandet af sina barndomsminnen och församlingen nere i kyrkan sof, med undantag af två gummor som bytte »kyrkekryddor»; sjelfva flugorna hade somnat på de målade tempelfönstren, rusthållarns pojkar bytte »läggknifvar» på läktaren och klockaren kysste nämndemannens Johanna tag på tag inne i den mörka vrån bakom orgelpiporna.

Då ljud plötsligt ett långdraget och tydligt »Bä... ä... ä... ä!» genom templet, och det förvånade kyrkfolket får se — prostens Gicke sitta midt på stora gången ridande på prestgårdsbocken.

— Ut... ut med dig Gicke och tag bocken med dig! ropade prosten.

— Ja, men fött ka du täja hva' du gjot å bränvinsflaskan, för momor kan inte hetta den, å hon vell bju fabbo fanjunkarn på midda', upplyste Gicke.

Lundala är en af de få kyrkor, der det ännu finnes timglas på predikstolen. När Gicke en annan gång, då han mot löfte att vara riktigt snäll fått följa med i kyrkan, såg prosten vända timglasaset, skrek han öfverljudd: »Ka du inte täja »kål!» också, moffar?»

Längre fram på sommaren kokade prostinnan 50 halfbuteljer hallonsaft.



— Den är nog både söt och väl kokt, kära Klara, sa' komministerns fru, men jag tycker ändå den har en så underlig bismak. Riktigt god är den inte.

— Äsch dä ka tant inte täja, för ja låt lille kisse bada i den, å han töckte den va' så go så han slicka sej om tassarna hela dagen, tyckte Gicke.

En dag försvann lille Gicke helt plötsligt. Nere vid sjön låg hans lilla hatt, jacka, skor och strumpor. Intet tvifvel mer! Allas älskling var drunknad! Olyckan hade varsnats tidigt på morgonen och man draggade hela dagen utan att kunna få fatt i det lilla liket. Morföräldrarna gräto och mamma fick i medeltal ett krampanfall i half-timman. Det var idel sorg och jämmer i prestgården.

På aftonen sutto morfar och mormor på en bänk i trädgården alldeles förkrossade. Morfar sansade sig först.

— Klara, sa' han, det lider intet tvifvel att vi ... i ... morgon skola finna ... den lilla kära ... kro ... o ... oppen. Och så måste vi tänka på begrafningen. I morgon får Johan fara till staden efter en del saker. Räcker det med 10 skålpund konfekt?

— Nähä, ska' moffa köpa konfekt? Kilitt! Då ska' vi ta' männa, männa bända mandlar, för dä töcker Gicke om! hördes en liten röst från jordgubbslandet.

— Gi ... i ... i ... icke! lät det från två öfverlyckliga hjertans djup.

Det lilla älskliga barnet hade snällt och stilla legat och ätit jordgubbar i sjutton timmar.

Ibland skrifver prosten till sin måg, herrekarlen i Vimmerby. Det heter då: »Gicke är det lilla snällaste, lydigaste barn i verlden och redan allas älskling. För oss gamle äro hans små påhitt och älskliga infall riktigt en liten uppfriskande förströelse.»



## Offentlig hyllning.

Med djup smärta och urpatriotisk grämelse hade —ds läns kungliga hushållningssällskap funnit att nötboskapsafveln — den fyrfotade nemligen — gick tillbaka inom det herr ordföranden och landshöfdingen nådigst anförtrodda län.

Alla försök att genom sinnrika »korsningar» upphjelpa besagde afvel hade aflupit lika olyckligt som högstsalig hans majestät Gustaf III:s experiment att uppspäda Wasablodet med Muncklikör; man hade fått Ayreshire-bogar till getapulianska bakdelar och holländska ben till kroppar af torparkofason, på samma sätt som man medels herr Muncks intima umgängelse i den konungliga familjens lilla våning lyckades få ihop ett exemplar majestät med Guds nåde, sammansatt af den mest konungsliga envishet och ytterligast undersåtliga dumhet.

Men som produkten af —ds kungliga hushållningssällskaps korsningar icke var afsedd att regera, utan för den jemförelsevis mera magtpåliggande uppgiften att mjölkas, måste den afskaffas långt hastigare än hans majestät konung Gustaf IV Adolf, för att icke komma obotlig olycka åstad, och det var då man beslöt sig för att inköpa den ostfriesiske tjuren för 1,200 kronor, och skulle besagde djur öfvertaga tronföljden inom de nyttiga husdjurens verld eller, för att vidhålla vår liknelse, blifva det —dska landtbrukets Carl Johan.

Inköpssumman hade först kommit herrarna i sällskapets beredningsutskott att blekna, men då vice ordföranden mycket riktigt anmärkt, att här vore det inte frågan om något vanligt få och att »ett nöt gör många» samt flere af ledamöterna i sitt inre förnummo hurusom



nötboskapskulturen varit dem en verklig »modernäring», så anvisades medlen, och inspektor Jönsson sändes ut i Europa för att tillika med kostillaren Kalle söka få reda på Ost-Friesland och derifrån hemföra en mönstertjur.

Inspektor Jönsson hade med tungt sinne men äre-  
girigt hjerta åtagit sig det smickrande uppdraget. Han var förlofvad med fröken Maria i prestgården, och Gud skall veta att hans långa ben skulvfo uti kragstöflarna när han tänkte på att resa från sin lilla kära flicka långt ut i främmande land, der ingen vet hvad som kan hända. Men när han åter tänkte på lyckan och glädjen af att få uppträda såsom svensk agent hos en främmande magt, så kunde han inte afslå utmärkelsen, utan slöt Maria i sina darrande armar och sade: »Jag far i Guds namn, det får gå hur det vill!» Hvarpå Maria blåste ett fint lager af Baker-Guano-Superfosfat från sin älsklings kavajkrage, kysste honom, föll honom darrande om skjortkragen och hvískade: »Res, min Jönsson; du skall se att du har en liten viljestark brud, som inte vill stå i vägen för sin älsklings ära. Res, Jönsson, men se efter så han inte stångar dig!»

Och med kungliga hushållningssällskapets medel och fröken Marias varma förböner foro herr Jönsson och kostillaren Kalle bort på det blånande haf, föga olika de hugstore Argonauter, som fordom reste ut på ett liknande värf. Dock, hvad säger jag! Argonauternas hela ärelystnad sträckte sig ju blott till skinnet af en baggel! Blygs Jason! Jönsson och Kalle skulle hemta en hel lefvande tjur. Och så pass mycket af reel, praktisk betydelse ha ju inte samtliga våra beskickningar vid de främmande hofven uträttat på de senaste femtio åren. Icke underligt om fröken Marias hjerta svälde af stolthet, der hon gick i prestgårdens dunkla lindallé och drömde sig sitt hjertas hjelte med kunglig hushållningssällskapets anförtrödda medel på det utrikiska kreatursmötet.



Men dagar och veckor gingo, och slutligen en vacker Juliafton, då vågsqualpet sakta dog mot sjöstrand, myggen betos med passion, korna voro inbåsade, solen sjunkit bakom furornas toppar, och pigorna, insvepta i oskuld och bomullstyg, gått till hvila i höladan, hördes snabba hofslag i prestgårdens lindallé och öfver rykande makadam flyger telegrafvaktmästaren från staden, buren af åkare Anderssons vallack, hyrd på timme.

Fröken Maria, som ensam gått ut i qvällens tysta stunder för att på samma gång ostörd drömma om sin Jönsson och se efter så inte statarbarnen stulo krusbär, bleknade och tryckte handen mot svallande barm, då hon igenkände telegrafbudet. Voro den älskade och hans tjur på hemväg eller låg Jönsson, stängad och eländig, på ett utrikiskt hotell, eller hade han för sitt intelligenta utseendes skull blifvit gripen såsom fransk spion i detta caesarismens afskyvärda Tyskland? Gif hit!

Och hon läste:

»Fräulein Maria Bomstedt,

—d,

Schweden!

Der Ochs ist gekauft. Ausserordentlich wohl gemacht. Fro und gesund.

Jönsson.»

Lik ett snälltågslokomotiv, som tappat alla vagnarna, men har en berusad förare och en sinnessvag eldare, flög fröken Maria, hvilken olyckligtvis saknade pensionsbildning och således icke kunde tyda utrikisk skrift samt aldrig fått något telegram förr, upp på vindsrummet till sin bror gymnasisten, väckte honom och ropade, afbruten af snyftningar:

— Oskar, läs! Här är ett telegram från Jönsson, men det är inte alls hans stil. O Jönsson, min älskling, är du död?



Och bror Oskar slog i lexikonet och tittade i telegrammet en stund och så sa' han:

— Den här tyskan är visst inte riktig. Gud bevare oss om man skrefve så för magister Stenqvist! Jag tror att här hvimlar af fel. Men så mycket kan jag säga, att tjuren är köpt och är »utomordentligt välskapad» samt att det är någon, som är »glad och frisk», men om det är tjuren eller svåger Jönsson kan inte förstås af telegrammet.

Och åter gingo några dagar och samlade sig till en vecka, och så uppgick den stora dag, då tjuren och inspektor Jönsson och kostillaren Kalle skulle återkomma till fädernebygden med middagståget kl. 2,15.

På perrongen samlade sig hushållningssällskapets herr ordförande och flere af dess ledamöter, beredningsutskottet, sekreteraren och kamreraren, ett halft hundratal andra, för vår modernäring och dess binäringar intresserade stadbor, en mängd damer och andra personer af alla samhällsklasser, kyrkoherden i kaftan och hans Maria med en stor bukett samt kostillaren Kalles åldriga moder med föräldrakärlekens tårskimrande diamanter i af stolthet lysande, åttioåriga modersögon.

Ordföranden i beredningsutskottet hade velat att man skulle anmoda hundramannaföreningarnas frivilliga musikkår att gå ner och blåsa nya folksången och »Vårt land» på bangården när tjuren kom, men kyrkoherden framdrog då ett par exempel ur gamla testamentet, huruledes det gått de folk illa, som alltför mycket festat för kreatur och beläten. »Hade det varit en arfprins eller en enkedrottning», sade den vördnadsvärde församlingsläraren, »då, mina vänner, skulle jag aldrig sagt ett ord om hvarken »Vårt land» eller folksången, men ehuru jag vill hoppas att detta herrliga boskapsdjur, som min blifvande måg hemtat, skall blifva till långt större välsignelse för orten, tror jag ändå det blir bäst att låta musiken stanna hemma.»



Nu är att nämna, hurusom staden i nio år haft en riksdagsman, som varit så försigtig, att han under hela denna tid aldrig begärt ordet förrän vid den allra senaste riksdagen. En annan talare hade då sagt, att »de alltjemt ökade militärbördorna hade bringat hela vår verldsdel till ruinens brant och att han för sin del vore fullt öfvertygad om att fem dagars vapenöfning, fördelad på två år, vore öfver nog för att utbilda duglige soldater.» Den ärade representanten för —d, handlanden Jonas Lundstedt, hade då rest sig och bedt att »få instämma med den siste ärade talaren, och detta så mycket hellre, som han sjelf nogsamnt kände värnepligtens demoraliserande inflytande, då han haft en boddräng, hvilken under öfningsmötet spelat bort både klocka och öfverrock.»

Efter riksdagens slut hade riksdagsman Lundstedt dröjt kvar i hufvudstaden en tid och sedan rest till Carlsbad, derifrån han återkom just med samma bantåg, som medförde den ostfriesiske tjuren, inspektör Jönsson och Kalle.

När nu tåget svängde in på bangården och Lundstedt fick se det myckna folket och deribland nästan alla samhällets representative män, en mängd damer och särskildt en ung vacker flicka med blomsterbukett, då kändes det som om hans hjerta velat sprängas af glädje, der kom något fuktigt trillande utefter näsroten och han mumlade med glänsande ögon: »Hederliga —dboar, som vilja så der högtidligt tacka mig för mitt manliga uttalande i försvarsfrågan!»

När tåget stannade klef vännen Lundstedt ut på perrongen, snöt sig, blottade sitt hufvud och knuffade undan sin beskedliga hustru, som rusat fram för att omfamna honom. »Inte nu, inte nu, Emma lilla! Ser du inte, kommittenterna vänta!»

Och herr Lundstedt stannade midt framför landshöfdingen, sköt upp glasögonen, grep buketten från prestens Maria, förde den till sina läppar, för med näsduken



ett tag öfver pannan, talade, alltjemt afbruten af sin fru, och sade, med af undertryckt rörelse vibrerande stämma:

— Mina ärade och käre herrar valmän!

Aldrig trodde jag mig skola få upplefva en stund så skön och herrlig som denna. (Jonas då!) Hvad jag verkat i försvarsfrågan är så... hm... så obegripligt litet. (Vänta Jonas, jag vill...) Kära Emma, lugna dig! Men om mina manliga och djerfva, utan kryperi och människofruktan uttalade ord angående drängen Karlsson (Herre Gud, Jonas...) kunnat i någon mån afvärja nya, ökade militärbördor för ett älskadt fosterland, så skall jag känna mig stolt och lycklig — låt bli rocken, Emma! — deröfver. Och då jag nu erfar eder stora vänlighet att mangrant vilja helsa mig vid min glada återkomst till ett älskadt hem — jag menar du ä' förbaskad, Emma! — och ett mig ännu dyrbarare samhälle, då mina ärade herrar valm... Hvart i Herrans namn tog di vägen, Emma?

—dspubliken hade till en början alldeles öfvervåldigats af sin riksdagsmans oväntade framträdande, men sedan började man fnissa och krypa bakom ryggarna på hvarandra, i hopp om att fru Emma skulle lyckas hejda sin gubbes öfverströmmande och omotiverade tacksamhet. Då detta emellertid icke gick för sig, hade man med beredningsutskottet i spetsen så småningom dragit sig undan till boskapsvagnen.

*Der* var stormande jubel! Våldig och majestätisk; goda 10 kvarter hög, gul och hvit som en filbunke, stod tjuren »Germinal» med hufvudet i skjutdörren och kastade stora, kloka blickar på herr landshöfdingen och beredningsutskottets ledamöter. Kostillaren Kalle sken af svett och stolthet och inspektoren föll rörd i armarna på Maria, som sakta hviskade: »Nu, min älskade Jönsson, är du mig dyrbarare än någonsin!»

Sedan bar det af i stor procession till landshöfdingens eget stall, der »Germinal» skulle hvila öfver tills vi-



dare. Allt som tåget skred fram slöto sig nya folkskaror till, och främst tågade gatu-ungdomen, hurrande och kastande sina skärmlösa mössor i luften.

Men i sitt salongsfönster vid Storgatan stod herrskapet Lundstedt med moln i blicken och vemod i själen, och då tåget gick förbi, pekade fru Emma på tjuren och sade med tårqväfd stämma:

— Jonas, Jonas, jag skäms som en hund! Ser du, *honom* var det di alla skulle möta vid tåget...

Riksdagsman Lundstedt vred sin mun till ett hemskt leende, knöt handen mot processionen och kastade blickar af det vildaste hat på kossornas gulhvitfläckige Don Juan med trolofningsringen i näsan.

Men höjd öfver politikens oroliga äflan och alla rivalers småsinnade svartsjuka, hög och majestätisk, glänsande och stolt, midt i gatan, gick Germinal.

\* \* \*

### Huru jag redigerade "Kråkvinkels Veckoskrän".

Det var i mina fanriksår, jag vill icke säga när, och i södra Sverige, jag vill icke säga hvar.

Jag led af medfödd håg för literär odygd och min stoltaste dröm var redan då, att på tertia utskottspapper få för en förvånad samtid, om också blott i fraktur, fästa några drag af dess eget anlete.

Med hvilka känslor skulle jag då icke läsa följande annons i »Dagens Nyheter»:

#### \*En frisinnad literatör

med god stilistisk förmåga, ordningssinne och pligttrohet, helst ogift, erhåller genast god plats vid en veckotidning med san-



sadt liberala tendenser. Svar i bref märkt »*God framtid, Malmö, poste restante.*»

Hvem är icke »frisinnad» vid 20 år! Hvem tror sig icke ega »stilistisk förmåga», då man diktat tio sonnetter till »Henne» och fått ett grafqvåde infördt i ortens organ! Min ordentlighet och punktlighet vid de små hemliga mötena med prostens Anna hade hon sjelf vitsordat, och som besagda Anna ännu hade tre månader kvar i pensionen, var jag ogift också.

Var det underligt att jag läste annonsen 250 gånger på en dag och att hvarje gång en profetisk Nathan uppreste sig inom mitt eget inre och med högan röst skriade: »Du är den mannen!»

Jag fick platsen bland 43 sökande, jag fick desslikes i  $\frac{1}{2}$  dussin löskragar af min mor, välsignelsen af min far och en varm blick af Anna.

Platsen var i Kråkvinkel och bladet hette »Kråkvinkels Veckoskrän». Jag skulle ha 30 kronor i månaden och »allting fritt» utom ordet i Veckoskrännet, ty det skulle egaren och utgifvaren recensera.

Då jag beträdde Kråkvinkels storgata, förnam jag ett dån såsom af yttersta domen och en stor röd duk, som svajade högt i skyn. Jag gissade först på åska och rödt himlasken, sedan på revolution och republikens fana, men det var bara kyrkoherdens familjekaret, som skramlade utåt landet på visiter, och borgmästerskans underkjol, som hängde till torkning efter storbyken.

De små husen voro täckta med halm och de stora med inteckningar, gässen gödde sig af gräsbetet å stora torget, stadens störste affärsman tog hem fem pund lutfisk åt gången, platsens manliga lejon förde sig som halfdresserade Newfoundlandssvalpar och säsongens kvinliga stjernor rynkade näsan så förnämt, som om de beständigt luktat på kreosot. Sjelfve torntuppen såg ut som om han haft en släng af fallandesoten.



På en liten röd stuga vid storgatans venstra sida prälade en skylt med inskrift:

### Veckoskränets byrå.

Familjen och »affären» förfogade tillsammans öfver 4 rum och kök. Min matmor satt på redaktionsbyrån och bommade viktoriagarn, barnen hade gjort en stor pappersdrake af Stockholms Dagblad, och när en liten stund förgått, kom min principal hem och berättade att han lyckats sälja fyra lösnummer, hvilken lysande affär gaf honom anledning att fråga om jag ville ha en toddy.

Jag har alltid föredragit det spirituella framför det spirituösa och bad att i stället få höra hans tankar om publicitetens ställning i allmänhet och Veckoskränets uppgift i synnerhet.

— Att redaktören är »frisinnad», det såg jag af annonsen och det gläder mig, ty jag är också så rysligt frisinnad så.

— Ja, det är jag visst det, men dock med en viss urskilning, d. v. s. Gud och kungen håller jag inte vidare på, men med pastorsadjunkten och stadsfiskalen få vi allt vara en smula försigtiga, ty adjunkten läser med mina pojkar och hjälper mig med korrekturet emellanåt, och stadsfiskalen prenumererar på tre exemplar, ett för sig, ett för poliskontoret och ett för sin gamla mor i Kräcklinge.

— Hvilka äro annars dagens mest brännande frågor här i Kråkvinkel?

— Jo, si det vore allt att få ett nytt tegeltak på spruthuset och så att få den gamle hållkarlen på gästgifvaregården afsatt, ty han super fasligt och vållar de resande rysligt obehag, men takfrågan få vi inte forcera för skarpt, ty då få vi sparsamhetspartiet på halsen, enär stadens inkomst- och utgiftsstat i fjor visade en brist af



15 kronor och 25 öre, och hållkarlen vill jag ingenting säga om rent ut af familjehänsyn, ty det är hans pojke, som bär omkring »Veckoskränet» hvar lördag till prenumeranterna.

— Aj, aj, då få vi kanske hålla oss mera till de allmänna dragen af inrikespolitiken. Hurudan är »Skränets» hållning i försvarsfrågan?

— Indelningsverket hålla vi naturligtvis inte på här i Skåne; det är ju för resten gammalt och odugligt och dess tunga förstör tillsammans med de öfriga grundskatterna helt och hållet provinsens välmåga. För öfrigt kan man ju inte af en vanlig skånsk bonde vid 40 à 50 års ålder fordra den rörlighet, som nutidens taktik kräfver, hvadan hälften af våra indelta knektar äro för gamla och odugliga, och slutligen är det rent af barbariskt att fordra, det en man, som har hustru och stugan full med barn, skall gå ut och låta slå ihjäl sig för sitt land.

— Redaktören är således värnepligtsvän?

— Kors i Herrans namn, hvad tänker ni på! Vä... vä... värnepligtsvän! Då skulle vi få ett skönt tillstånd i landet; son skulle ryckas från fader, broder från syster, make från maka, gesällen från sin husbonde och min ende accidenssättare från officinen, jordbruk och andra näringar skulle förfalla, och hvad tusan skulle vi sedan med ett försvar, när vi inte hade något att försvara? Nej, unge man, jag tycker om er, ty ni är stor och axelbred och skulle nog inte låta mörbulta er af akrobaten Patraski, som den förre medarbetaten jag hade, ifall jag skickade af er till honom med en annonsräkning, men är ni värnepligtsvän, så säg så godt genast ifrån, ty då kunna vi inte arbeta ihop.

— Jag ber tusen gånger om förlåtelse, jag visste icke att redaktören så helt och hållet anslutit sig till den värfvade stammens vänner.

— Är ni från förståndet, unge man! Skola vi hafva



ett demoraliseradt patrask i landet? Mot hvilken skola vi ställa vår armé, mot en väpnad fiende eller mot våra döttrars dygd och låsarne till våra egna visthus? Svara herre!

— Vi skola alltså i försvarsfrågan hålla bladet på en s. k. nihilistisk ståndpunkt?

— Nej, jag älskar mitt fosterland och vill offra allt för dess sjelfständighet och frihet, men vi skola inte förhast oss. Vi skola se till att vi på en gång få det bästa försvar som fins, men tillika det billigaste. Vi skola inte förstöra kärnan af folket i knekttröjorna, men vi ska' ha en stam, som är i besittning af alla moraliska garantier. Vi skola inte spilla vår välfärd på en orimligt dyr landtarmé, då försynen i en klippig kust tydligen angifvit en annan väg för våra uppoffringar till nationalförsvaret, men vi skola också noga afväga våra kostnader för flottan, då ändå ingen flotta i verlden kan hindra en fiende från att göra anfall på vår landgräns i norr. Allt för fosterlandet! Se der mitt valspråk, men ingen tryckande militarism som förleder statschefen till obetänk samma politiska mått och steg. »Den som griper till svärd, han förgås för svärd», som adjunkten satte till rubrik på ett stort knifslagsmål, vi hade i förra veckan.

Under detta långa tal hade frun bommat slut på viktoriagarnet, hon hörde på mannen med en fuktig glans i sina ögon, hennes små treffiga kinder glödde och hon såg på mig, som om hon dermed velat säga: — Hvilken karl är han icke ändå, min älskade Reglett!

Barnen hade somnat på tröskeln med en avfigvärd smörgås mellan sig, solen kröp ner bakom borgmästarens trädgårdsmur, stadsfiskalens hund satt på förstuvqvissten och gnagde ett ben, postmästarns piga vattnade korna vid pumpen midt på stora torget, en sabbatsstämning hvilade öfver hela Kråkvinkel, min matmor snöt sig i förklädssnibben, min principal sade god natt, och snart



satt jag ensam på mitt lilla vindsrum och skref min första ledare till »Veckoskränets» lördagsnummer eftersom jag ändå inte kunde sofva. Den började med: »Ett medlidsamt löje . . .» ja, och sedan kunde jag icke komma ur fläcken. De der orden hade jag nedkastat utan att veta hvad det var som jag skulle le så medlidsamt åt, jag satt i styfva två timmar innan jag hittade någon fortsättning, jag log några »medlidsamma löjen» öfver mig sjelf och slutligen fortsatte jag:

»Ett medlidsamt löje måste vi egna dem, som djerfvas påstå, att fosterlandskärleken är mindre i våra dagar än förr i världen, därför att vi ej besinningslöst vilja offra hela vår ekonomiska existens i militarismens Gijungagap. Tvärtom, att intet folkmöte velat inskränka beväringsofningarna under 30 dagar, bevisar att om vårt folk också sofver och drömmer, så är det en sömn med öppna ögon, en dröm om våldets brutna pilar och listens rifna jägarnät.

Men ingen må klandra nationen om den ej går in på något af de vanvettiga arméorganisationsförslag, som hittills sett dagen i vårt land.

Man talar om en stamtrupp på 25,000 man! Har man då inte läst någon krigshistoria, skall Klio förgäfvets stå och peka med sin griffel på vår egen storhetstid!

Då den store Gustaf Adolf landsteg i Tyskland hade han, enligt Jakob Ekelund, 15,000 man på benen. Nyare forskare säga visserligen att han på benen vid det tillfället endast bar ett par ryttarestöflar, men vi hålla oss till de gamla, goda källorna. Likväl slog han de kejsrerliga, som ändå voro alldeles katolska.

Då Carl XII inföll i Ryssland stod han med 8,000 man, hvartill enligt Tegnér kommer lite »rök och dam», mot ryssarna, som hade 80,000 man och ett helt »urväder» på sin sida.

Men begge dessa hjeltar segrade, och likväl är det en gammal regel, att vid anfallskrig behöfver man tre gånger mera soldater än vid försvarskrig.

När danskarne sedan under kung Carls frånvaro inföllo i Skåne, samlade Stenbock ihop några få tusen getskinnspeisar och träskor, med små pigga drängar inuti och gaf danskarne så förfärligt med stryk, att deras egna ättlingar i våra dagar



spelat komedi i Helsingborg bara för att skrapa ihop pengar till ett monument åt honom.

Kung Carls armé i Bender bestod bara af 30 man. Detta finna vi dock med nutidens mera fullkomnade skjutgevärf vara väl nätt i ett större fältslag, ty ponera att ett enda skott dödade dem alla, hvem skulle då ge generalstabens krigshistoriska afdelning nödiga upplysningar om slaget?

Men lägg till en nolla och vi ha precis samma styrka, som vår Herre sjelf betecknat såsom lagom för en armé på fältfot. 300 man beordrade han ju Gideon att mobilisera, då det var fråga om att klå midianiterna, och det gick bra, som vi veta. Visserligen var detta bara stamtruppen, ty det talas äfven om »Ijus», hvarmed troligen afses yngre generalstabsaspiranter, och »krukor», hvilket antagligen åsyftar första klassens beväring.

Forskaren ryser, då han läser om, hurusom i slaget vid Gravelotte några tiotusental tappre krigare stupade. Vi fästa våra läsares uppmärksamhet på att detta varit blankt omöjligt, derest man bara mobiliserat 300.

Och dessa borde hvarken varit indelta för att icke sprida sorg i familjerna om de stupat, ej heller värfvade för att icke demoraliseras, ej heller värnepligtige för att icke ryckas från nyttiga och fredliga sysselsättningar.

Hvad de borde varit, säga vi icke, ty det är regeringens pligt att i en fråga som denna framlägga detaljerade förslag.

En god flotta bör plöja de vågor, som skölja den kust, å hvilken Carl XIV Johan, Zelia Trebelli och de nya lockchignonerna ha landat, men dessa fartyg böra icke vara opansrade, ty det duger ej mot nutidens artilleri, ej heller pansarklädda, ty man finner snart upp en kanon, som bryter hvilket pansar som helst. Icke heller böra örlogsfartygen vara för många, ty om den dag en gång skulle randas, då vår svenska granit blir en begärlig exportvara, är det förargligt att ha skrubbat sönder alla skärgårdens klippor med kronans fartyg.

Ett litet, men godt, starkt, men billigt försvar, vare detta vår lösen!»

Den lördag, då denna ledande artikel stod att läsa i »Veckoskrånet», sprang lösnummerförsäljningen upp till nio exemplar, lakanen ombyttes i min säng, tryckeripersonalens trenne medlemmar bjödos på eftermiddagskaffe, grosshandlaren nickade åt mig, rådmannen bjöd på



snus och borgmästaren skakade på hufvudet hvar gång jag gick förbi och mumlade: — F-n till pojke att ha reda på sig, den der.

Sannerligen, det fattades blott att stadsfiskalen skulle proponerat brorskäll

Mer och mer tillvann jag mig min principals förtroende. I en öppenhetlig stund hade jag sagt honom, att, huru styf jag än var inom den ledande afdelningen, var konstkritiken likväl mitt egentliga fält, och tillsammans spanade vi med förtviflans ihärdighet efter några artister på dramatikens eller tonkonstens områden, så att jag kunde få låta mitt kritiska ljus lysa för de goda Kråkvinkelsborna.

Slutligen en dag fram på våren kom hufvudredaktören upp på byrån med andan i halsen, välte omkull en hvetedeg, som frun stält att jäsa på en packe af »Svenska medborgaren», krossade ett jätteägg, om hvilket jag just satt och skref under rubrik: »Fenomen inom djurverlden», och skrek:

— Herre, Trebelli är i sta'n!

— Åh f—n . . .

— Jo, jag känner igen henne; jag har sett henne i Malmö, och det är så mycket säkrare, som hon har tagit in på gästis, och gästgifvarens piga säger, att hon har tre koffertar, talar en ryslig utländska och tecknade att hon ville ha två råa ägg. Att klara strupen med, förstår herrn!

— Skall hon konserterä här då?

— Visst tusan skall hon det, det kan väl herrn begripa. Raska på så vi få frackarna på oss, vi äro ju den allmänna opinionens språkrör i Kråkvinkel och det enda estetiska folk här fins för resten. Vi måste uppvakta henne på gästgifvaregården.

Jag var visst inte heller olifvad för saken, men som det var ögonblicket innan »skrånets» skulle läggas i press, ritade jag i största hast ihop följande notis:



»Stormande jubel bland alla sångens vänner skall helt säkert väckas af den underrättelse, som når oss ögonblicket innan dagens tidning skall tryckas och hvilken vi hasta att meddela våra läsare.

*Zelia Trebelli är i Kråkvinkel!*

Hon, näktergalen från södern, som å verdens förnämsta scener berusat tusenden och åter tusenden med detta outgrundligt herrliga strängaspel, som det roar försynen att en eller ett par gånger på ett sekel gömma i ett älskligt kvinnobröst, hon har ej försmått den enkla hyllning, vi i vårt lilla Kråkvinkel kunna skänka behagens, konstens och snilletts förenade majestät...

Visserligen står hon nog högt, att icke synnerligen märka, det äfven Kråkvinkel ligger under hennes fot, men vi hoppas dock att våra konserthabituéer skola veta att göra sin pligt vid den blifvande konserten, för hvilken tiden ännu ej är bestämd, och vilja i sådant hänseende blott erinra om att så väl fruarna Tjäder och Pettersson som fröknarna Fuchs ständigt ha på lager smakfullt sammanfogade alster af den just i dagarna började pånyttfödelsen inom Floras värld.»

— Ja, min själ, ser jag att herrn har tagen i sig, rumlade min principal med en belåtenhet, den han dock försigtigt sökte dölja vid i tanken på att jag i tidernas längd möjligen kunde finna 30 kronor i månaden vara en allt för ringa vedergällning för en sådan talang som min.

Och så gingo vi då åstad, men då vi redan voro komna midt på torget, stannade den hederlige Reglett, fattade mig i rockslaget och sporde med darrande, orolig stämma:

- Kan ni tala italienska?
- Nää...
- Franska?
- Tyvärr inte,
- Engelska?
- Lika litet.
- Men tyska talar ni väl då i Herrans namn?



— Åtminstone inte så pass, som behöfs vid ett tillfälle som detta, och se'n vet jag inte ens om madamen sjelf kan tyska.

— Talar ni alls intet lefvande språk?

— Joo . . .

— Åh gudskelof, hvilket då?

— Smäländska.

— Åh hut, herre, inte passar det sig för en så okunnig menniska att stå och skoja med sin principal. Men hur ska' vi nu göra? Sjelf kan jag inte ett ord utländska; jag har minsann haft annat att göra i mina dar.

Jag erbjöd mig att gå till rektorn vid Kråkvinkels treklassiga pedagogi och bedja honom förstärka deputationen med sin morotsfysionomi och sina linguistiska insigter.

Det accepterades.

När jag och rektorn kommo tillbaka till gästgifvaregården hade min principal, efter hvad pigan der upplyste oss om, gått efter fyra buketter och stadens mest gouterade sångqvartett för att, eftersom tiden ändå skridit fram mot serenaddags, helsa la diva på tonernas universal-språk, innan vi tillgrepo rektorns måhända något förlegade franska.

Medan vi väntade inköpte rektorn det kuvert sångerskan begagnat vid inmundigandet af de der två äggen, för att skänka det till Hazelii museum.

Snart stodo vi utanför divans fönster i den sköna vårqvällen. Reglett var så otålig att han darrade i hvar lem, rektorn snusade, basen knäppte upp nedersta knappen i sin hvita väst, förste tenoren lossade på löskragen, barytonisten suckade, andre tenoren svor på sina tränga stöflar och så brast det löst:

»Kristallen den fina . . .  
— — — — — »

Paus. Intet lifstecken från fönstret.



»Sof i ro . . .

— — — — —

Ja, det gjorde hon visst, t. o. m. utan sångarnes bön, ty inte ett dyft lät hon höra af sig.

»Klara stjerna . . .

— — — — —

Paus. Samma tillbakadragenhet från la divas sida.

Slutligen skickades vår taleman rektorn upp för att höra om den frejdade artisten ville mottaga deputationens hyllning.

Han kom ner igen alldeles ovanligt fort, men aldrig har jag på min väg genom lifvet mött en mera stukad person. Slutligen tog han med af förtrytelse darrande stämma till orda:

— Hvad f—n är det här för ett förbaskadt spektakel! Menniskan der uppe är ju en mejeriförestånderska från Pommern, som skall ut till Skabersjö och lära sig göra svensk surmjölksost.

Mycket tål man innan man förgås; Napoleon öfverlefde Waterloo och min principal öfverlefde den misslyckade serenaden, men i två timmar glömde han att snusa, och till frukost följande dagen tog han bara tre ägg i stället för de vanliga fyra. Sedan var han sig lik som förut.

Som jag egentligen spelat en mera passiv rol vid uppträdet, förminskades icke hans välvilja för mig derigenom, och då han kort derefter skulle företaga några dagars resa, fick jag förtroendet att ge ut ett nummer alldeles på egen hand. Värst var det med följetongen, ty den författade Reglett högst egenhändigt och lemnade aldrig något manuskript, utan satte upp den sjelf vid kasten så fort han diktade, och om någon frågade honom hvar han hade texten, pekade han stolt på sin breda panna.



Jag föreslog att vi skulle indraga följetongen för ett nummer, men Reglett påstod att den var så spännande att det gick inte an. Justus och Adolphine hade just sammanträffat på farbroderns landtställe; de skulle i nästa nummer sjunka i hvarandras armar och intrigen börja att inveckla sig; jag måste därför dikta ihop hvad som behöfdes för nästa lördag, men på det jag inte måtte förderfva den ursprunglige författarens plan, beslöts att jag endast skulle låta de unga tu gå ut i trädgården och resonnera hela numret igenom om den blifvande bosättningen, hvarvid jag borde på ett fint sätt framhålla Kråkvinkels handlande och fabrikanter.

Jag skref alltså ungefär så här:

”Med sin senfulla arm slingrad om Adolphines smärta midja steg Justus ut öfver verandans solida jernbro, köpt hos Michelsen vid Stortorget. Varligt skyddade han den älskade från att snafva om en ytterst inventiös trädgårdskanna från samma renommerade butik och i salig hänryckning sjönko de unga tu i en af dessa beqväma soffor, med hvilka Kråkvinkels snickeriaktiebolag öfverträffar alla konkurrenter.

Lekfullt stödde sig Adolphines högra hand mot ett litet mästerverk till parasoll från fru Johanssons galanterihandel, medan den venstra ömt smekte Justus' rockkrage, hvilken satt så väl, som endast den rockkrage kan göra, hvilken har skräddare Sundström att tacka för sin tillvaro.

Med en blick af utesäglig lycka såg han in i hennes djupblå ögon och frågade väl för hundra gången denna eftermiddag:

— Adolphine, skall du alltid älska mig?

— Ja, Justus, ensam med dig i ett litet, men enkelt hem, sådant man kan plocka ihop det från våra fournissörer i detta lilla, kära Kråkvinkel, skall jag alltid känna mig som den lyckligaste människa på jorden.”

O. S. V.

Denna följetong gjorde utomordentlig lycka, vi fingo öka upplagan och handlandena började skicka mig två



och cigarrer. Jag begynte verkligen att tro på att annonsens mystiska »God framtid» skulle blifva verklighet.

Men olyckan lurade redan på mig. Förhållandevis rätt små och obetydliga saker ha ofta afklippt de mest lysande lefnadsbanor. Napoleon föll för det Grouchy sölade vid Waterloo, kardinal de Rohan blef olycklig för ett halsband, jag skulle falla offer för — borgmästarens svin.

Se borgmästaren i Kråkvinkel var en man, som tog sina pligter från den allvarliga sidan. Ej nöjd med att vaka öfver det lilla samhällets laglydighet, seder och moral, sörjde han äfven för en duglig boskapsstam genom att städse hålla de yppersta husdjur, och särskildt ådrog sig hans väldiga svinmamma med sina ellofva småttingar en stor och berättigad uppmärksamhet. Småborgarne gingo vördnadsfullt ur vägen för denna aktade familj, och när den dagligen betade på stortorget voro de små söta grisarna firade gäster i köken hos alla kringboende familjer. Sjelf hade jag mer än en gång stigit ned från trottoiren för deras skull.

Men nu bodde också, som jag redan i förbigående haft äran nämna, ett par blomsterodlande fröknar Fuchs i staden. De hade ett litet hus med trädgårdstappa omkring och födde sig redligen med blombuketter och grafkransar. De voro lite till åren, men i allmänhet snälla och vänliga flickor.

Men en lördagsmorgon medan jag just satt och läste korrektur på dagens tidning, stormade de in på redaktionsbyrån begge två, skrikande så det hördes långa vägar och ifrigt gråtande i hvar sin stor, blårutig bomullsnädduk.

Med min redan öfvade tidningsmannablick såg jag genast att här förelåg ett fall af »våld, våld, orätt och tyranni», och sedan damerna lugnat sig något, erfor jag också att min aning icke bedragit mig.

Alla borgmästarens svin hade brutit sig genom staketet in i deras lilla trädgård, förstört alla rabatterna, rotat



upp rötterna till de späda fruktträden och förvandlat hela det lilla jungfruliga paradiset, till en hemskt ödslig fålad.

Men nu kommer det allra rysligaste. Borgmästaren, skyndsamt underrättad om olyckan, vägrade att godtgöra den med ett enda öre. Staketet hade varit så klen och bristfälligt, att ingen kunde klandra hans grisar för att de ej respekterat det, och fröknarna Fuchs fingo skylla sig sjelfva, mente han.

Svikna af den första statsmagtens representant på platsen, vädjade nu damerna till den tredje, till Kråkvinkels fria press, till dess moderatliberala Veckoskrän.

Min principal var återigen borta, och djupt kände jag tyngden af mitt ansvar. Till en början bjöd jag fröknarna hvar sitt glas kallt vatten och lofvade att tidningen i hvarje fall skulle göra sin smärtsamma pligt mot borgmästarsvinen.

Sedan gick jag ut i staden och sporde efter om borgmästaren var i slägt med min principal eller dennes fru, men det var han inte. Vidare hörde jag efter hos min vän bokhållaren i stadens enda bankkontor, om borgmästaren och Reglett brukade skrifva på vexlar åt hvarandra, men det brukade de inte. Yttermera gjorde jag mig underkunnig om huruvida min principal hade några kinkiga mål liggande vid rådhusrätten, der borgmästaren var ordförande, men det hade han inte.

Då tyckte jag mig också hafva iakttagit all nödig försigtighet, mitt frihetsälskande sinne sjöd öfver, min kränkta rättskänsla reste sig, jag beslöt att klämma efter den svinuppfödande byråkraten och skref i tidningen:

**En upprörande rättskränkning** af det vämjeligaste slag har egt rum i vårt vanligtvis så lugna och fredliga samhälle. Tvenne fader- och moderlösa unga qvinnor ha genom en ursinnig boskapshjords framfart inom deras af lag, sed och känsla fridlysta område beröfvats medlen till sin existens, och egaren



till djuren, olyckans egentliga och sannskyldiga upphof, han vägrar fräckt att ersätta skadan!

Detta är så mycket sorgligare, som man redan på grund af den mans ställning, hvilken betett sig sålunda, hade rätt att fordra annat af honom, hade rätt att i främsta rummet *just der* finna aktning för lag och eganderätt.

Hvem den mannen är, deröfver breda vi, af hänsyn till vår bristfälliga tryckfrihetslag, en djup slöja tillsvidare. Endast så mycket må det vara oss tillåtet nämna, att det vid den rättsliga procedur i ämnet, som ej lär uteblifva, torde blifva nödvändigt att af jäfsanledning särskild ordförande förordnas i stadens rådhusrätt.<sup>9</sup>

Den eftermiddag, som följde på publicerande af denna, för att vara i Kråkvinkel, ovanligt rafflande notis, skulle jag kunnat haft full sysselsättning med att mottaga besök, ifall jag velat.

En halftimme efter tidningens utgifning kom borgmästaren sjelf framåt gatan med brådskande steg och åtföljd af en stor bulldogg. Men som jag inte tyckte om hans min eller fasonen på den påk, han bar i handen, lät jag tryckeripojken säga att jag rest ut åt landet för att botanisera lite.

Efter 15 minuters förlopp kommo begge rådmännen, men de sågo så ledsna ut, att jag var rädd vi på ingendera sidan skulle haft något nöje af ett tankeutbyte, hvarför jag lät säga, att jag rest till Malmö för att låta plombera två framtänder.

Straxt derpå kom min principal. *Honom* måste jag taga emot, och vid första ögonkastet på hans förstörda utseende insåg jag hela vederstyggligheten af det *crimen læsæ majestatis*, hvartill jag gjort mig skyldig.

— Herre, började han med darrande och tårqväfd stämma, är ni spritt galen! Vill ni störta tidningen och bringa mig med hustru och barn på fattighuset? Hur i alla helgons namn kan ni våga skrifva så om stadens borgmästare, samhällets främste man, domare och föresyn!



Ni har gjort mig olycklig för all min tid. Hvad tänkte ni på, herre, svara!

Alla de skäl, som jag inför mig sjelf anført till försvar för mitt handlingssätt, krympte ihop till intet inför denne förtviflade familjefaders smärta. Jag gjorde inte ens ett försök att urskulda mig, jag gick bara fram till honom, fattade hans hand, tryckte den hjertligt och sade så ångerfullt jag kunde:

— Jag är rysligt ledsen öfver denna fatala händelse och ber herr Reglett af hjertat att förlåta mig. Jag beklagar...

— »Beklaga», ja »beklaga», det kan ni göra, men *betänka* er innan ni skrifer edra galgartiklar, det gör ni inte. Efter hvad som förefallit kan ni naturligtvis inte stanna ett ögonblick längre i min tjänst. Ni måste resa redan denna dag. Det gör mig ondt om edra föräldrar, unge man, men det finnes intet annat val; min enda räddning är att visa alla, det jag offrar förbrytaren för att sjelf gå fri för följderna af brottet.

Om nu någon tänker att Kråkvinkel var ett samhälle af bara byråkrater, så får jag upplysa att detta är ett komplett misstag, ty redan samma afton sammanträdde stadens sotare, fyra muraregesäller, en enka, som pliktat för olaga ölförsäljning, två hökarebiträden och hållkarlen på gästgifvaregården samt beslöto, att, om de kunde få mig till redaktör, uppsätta en ultraradikal mottidning mot det endast moderatliberala »Veckoskränet». Det nya bladet skulle heta »Harskramlan» och aktieteckningen uppgick redan vid det förberedande sammanträdet till 314 riksdaler och 24 skillingar.

Men jag hade fått nog af publiciteten i Kråkvinkel, jag ville inte äta ut den stackars Reglett, och så var det inte heller utan att jag kastade en flyktig bitanke på borgmästarens bulldogg och rådmännens bastanta, brunbarkade näfvar.



De 300 riksdalerna återburos sålunda till aktietecknarne, sedan de 14 och 24 användts till en af Kråkvinkels radikaler för mig tillstånd afskedsbankett, dervid sjelfva rådhusvaktmästaren var med i smyg de sista timmarne och fälde ord om sina förmän, dem jag, för att icke störta honom, ej här vill återgifva.

Följande dag skuddade jag stoftet af mina fötter, medtagande från mitt första publicistiska verksamhetsfält byråkraternas hat, de radikales välvilja och en stor blomkett, skänkt af fröken Aurelia Fuchs.

\* \* \*

### När morsgrisen skall ringas.

Den gräsliga, förfärliga, länge under fruktan väntade dagen var inne, och man hade knappast fått en blund i sina ögon hos kamrerns hela den föregående natten.

Derute i köket gick gamla Lena, pigan, som varit »lille Adolfs» amma och sedan stannat kvar i huset. Hon suckade som ett lokomotiv i en snödrifva och torkade sig i ögonen hvar femte minut, men blef inte vackrare för det, förthy hon torkade sig med den sotige grytlasen. Och så ristade hon på hufvudet, som om hon fått ettermyror i håret, och så snyftade hon: »Stackars, stackars gosse!»

Faster Lina hade varit der qvällen förut med en blank riksdaler. Den gaf hon lille Adolf, slöt honom till sitt varmt klappande hjerta, kysste honom innerligt på munnen, på båda kinderna och bakom örat och stammade: »Jaså, det är i morgon. Gud välsigne dig, stackars lilla älskade barn!»

Systrarna, 5 och 7 år gamla, hade den sista veckan



tittat på Adolf med en viss respekt, man skulle kunna säga med  $\frac{1}{3}$  medlidande,  $\frac{1}{3}$  afund och  $\frac{1}{3}$  vördnad. Aftonen före den gräsliga tilldragelsen veknade dock deras hjertan helt och hållet, och när de togo godnatt af offret för den hemska händelse jag här vill skildra, gräto de båda och lade ömt sina små runda armar om stackars Adolfs hals.

Pappa hade gett ut mycket pengar till skraddare och skomakare för att riktigt kläda upp sin älskade gosse; kanske skulle ett hyggligt yttre i någon mån afväpna de vreda magter, som hotade pilten.

Pappa sa' just aldrig mycket. Han hade varit stadsfullmäktig i tio år och aldrig öppnat munnen utan för att svara på upprop och vid votering. Men han menade så mycket mer. Hans stora hand for smekande genom lille Adolfs fuxiga lugg och hans andrebas darrade allt något då han mumlade: »Pappas lille gosse skall ju alltid vara snäll och göra pappa och mamma heder?»

Mamma vill jag inte bara tala om. Hon sam välustigt uti ett haf af nerver, Hoffmans droppar, ömhet, tårar och Eau de Cologne sedan åtta dagar tillbaka. Må tro det är starka trådar, som binda barnet fast vid moderns hjerta, och nu skulle Adolf snart omildt slitas bort från sin mamma!

Offret för det våldsdåd, som på morgonen skulle begås i kamrens hus, lille Adolf sjelf, bar sitt öde som en man, fast han inte var mera än tio år. Herre Gud, bara tio år! Han stal äpplen, drack ut gräddan i skafferiet, nöp katten, kastade brinnande tändstickor på slagtarens hund, piskade sin snurribus, retade småsystrarna och fogade fläck till fläck på sin lilla jacka, precis som om ingen olycka hotat honom alls.

»Gu' signe den pojken! Han får ett hjertans friskt humör», sa' gamla Lena.

Och mamma klappade honom på kindbenet med venster hand så att alla tre ringarna skramlade; den



ringen hon fick när kamrern lofvade henne sin tro, den ringen hon fick när presten läste ihop henne med kamrern, och den ringen han gaf henne när hon gifvit honom lille Adolf.

Och när mamma med tårar i ögonen dunkat på på det der viset i fem eller tio minuter så sa' hon: »Min kärke, manlige, dugtige, stolte, präktige, älskade lille Adolf, som inte gråter!»

»Äsch mamma, hva skulle jag lipa för?» sa' den beundransvärde ynglingen och sprang utför trappan för att lägga en knallhatt eller två i vägen för pigan hos kaptensens på nedre botten.

Kaptenskan på nedre botten var en qvinna med både bildning, nerver och hjertat på rätta stället. Redan tidigt i somras hade kamrerskan under tårar anförtrött henne hvad som i höst förestod lille Adolf. Och kaptenskan lät sin ena arm högtidligt som en semafor falla omkring kamrerskans fylliga midja och sin andra arm i hastigare tempo, ungefär som vefven på en sädesharpa, falla på kamrerskans hals och grät och sa': »Ack Eveline, äfven jag är moder och förstår dina känslor så väl, så väl!»

Egentligen hade saken gripit äfven kamrern ganska mycket, fast han såsom man och stadsfullmäktig samt suppleant i brandstodsdirektionen måste försöka hålla sig någorlunda uppe. Han var dock sorgligt tankspridd, så att han helsade först och bugade djupt för magistrarna vid allmänna läroverket och glömde sig ända derhän att han, rangerade karlen, drack brorskål med en extralärare.

Vid sista aftonmåltiden före den rysliga händelsen hade det just inte varit muntert i kamrerns matsal. Småflickorna sutto och sågo ängsliga ut, medelåldriga guvernanten läste upp ett par veka versar ur »Moderskärlekens myster» af på sin tid med 500 svensk-akademiska kronor uppmuntrade vice häradshöfding Moll (*Victor Moll*), pappa svor på det sega tunnbrödet, mammans tårar sa »plutt,



plutt» då de en och en som räknade ärter dumpo ned på tallrikskanten, och Lena, som bar in maten, såg ut som om hon passat upp på en begrafning.

Endast unge Adolf, det oskyldiga lammet, var vid lynne och aptit. Två tallrikar gröt och sju smörgåsar försvunno med några friska nafsanden inom hans lille söte väst, hvarefter han tog sig för att peta Lena på smalbenen med pjexorna, gömma guvernantens servettring under kanten på brödkorgen och kasta små trefliga brödkulor i ansigtet på småsyrarna.

Och mamma såg på kamrern och log genom tårarna och sa: »Hvilken *man* skall han icke bli en gång, om han öfverlefver det här! Ser du hans själsstyrka att kunna vara glad nu, ändå han vet hvad som förestår honom i morgon!»

Och kamrern sökte sin Evelinas hand under bordet, alldeles som under förlofningstiden, tryckte den och hviskade: »O Gud, hvad jag älskar det barnet!»

Och så tog man, såsom jag redan förut haft nöjet berätta, godnatt och kysstes öfver lag, kors och tvärs, utan vidare reda och urskiljning än att man bara tittade efter en smula, så att inte kamrern och guvernanten smällde ihop.

Ändtligen var det då tyst i huset. Gamla Lena hade gråtit sig i sömn. Uppe på guvernantens rum lågo småflickorna på sin stora, hvita tvåmansbädd och småslumrade, som två öfverblifna laxbitar på ett porslinsfat efter ett storkalas, och guvernanten slog i sömnen sina något tunna armar om örngottskudden och gaf den kyss på kyss, i tanke att sängen var en löfsal och kudden adjunkten i grannförsamlingen.

Sjelfve kamrerns fadersögon slöto sig så småningom; endast mamma var vaken och låg och tänkte tunga tankar, ty nu var det inte många timmar igen innan det rysliga skulle ske med hennes barn. Ängslan höll på att qväfva



henne, och i ett nu stod hon på golfvet, tjock som Judic och mycket hvitare än besagda divas rykte.

Kamrern, som hörde sin makas tårar plaska, låg och drömde att han var ute på segeltur, öppnade ögonen till hälften, såg något stort och hvitt, trodde att det var storseglet och kommenderade: »Ror i lä, klart att vända!»

Men modern ilade ut i barnkammaren till sin älsklings bädd, väckte honom, slöt honom ännu en gång till sin nattroja och bad honom vara snäll och beskedlig, så skulle allt gå bra här i verlden för honom.

»Äsch mamma, sjäpa sej inte», sa lille Adolf så kärligt och vördnadsfullt, vände sig om och snarkade ånyo.

Det lär vara ett faktum, att många, som skola af-rättas, vigas, ha spö, göra konkurs, hålla frihandelsvänliga riksdagstal eller eljest genomgå något uppskakande, sofva förvånande godt natten före excekutionen. Så ock Adolf.

Men kl. 6 på morgonen var han uppe och klädd och drack kaffe och åt skorpor. Och pappa och mamma och Lena voro också klädda, men de kunde inte förtära något. Hvarken kaffe eller skorpor.

Och kl.  $\frac{1}{2}$  7 kom faster Lina. Hon ville pussa sin gudson ännu en gång innan den fasliga händelsen timade.

Och så höll pappa ett litet uppmuntrande tal, och mamma grät och tog den unge mannen i famn och faster Lina gaf honom Guds välsignelse och för 25 öre brända mandlar. Och Lena gaf honom en sorgkaramell från hennes eget barns begrafning för 9 år sedan. Och så följde de honom utför trappan allihop, och på nedre botten stod kaptenskan och stack till honom en splitter ny Eskilstunapennknif med tre blad, korkskruf och porter-krok, hvarpå hon snyftande föll mamma om halsen och sa: »Eveline, jag förstår dina känslor!»

Och mamma föll baklänges och skrek: »Lina, sprätt opp koftan, jag qväfs!»

Och så gick den stackars lille värnlöse Adolf *ensam*



ut i den villande staden på 3,000 invånare, gick förbi ett, två, tre hus, vek om hörnet, stannade utanför en stor byggnad och slank för första gången på terminens första dag in i första klassen af stadens högre allmänna läroverk.

Till sina arme, orolige föräldrar återkom han icke förrän kl. 9 samma förmiddag . . .

\* \* \*

## Parnassens faror

eller

### Herr Petterssons julklappsvers.

Jaha, visserligen påstår en af våra skalder:

“Der går ej en, men der gå tusen vägar  
Till mångafsätsiga Parnassens topp“,

men att just *herr Pettersson* skulle gå och hålla på att förderfva sig på en af dessa, var så mycket mindre att förmoda, som han var den mest opoetiska människa på jorden, gått genom skola och gymnasium utan att dikta det minsta till »*Henne*», varit ung landskontorist utan att insända det ringaste lilla vårqväde till platsorganet, varit marskalk på bröllop och kunnat hålla sig, älskat på allvar, blifvit gift och fader till två pojkar utan att ändå någonsin afvika från den obundna stilen.

Men som herrskapet vet, så vill ju hvar och en gerna glädja de sina efter råd och lägenhet vid den heliga jultiden.

Herr Pettersson var en öm make. Han bevakade i tre månader sin hustrus ord och blickar, han låg vaken, för att höra om hon inte händelsevis skulle tala i sömnen,



och han tittade på henne när det kom ett nytt nummer af modejournalen för att se om hennes kära ögon särskildt dröjde vid någon viss dräkt; allt för att utleta hvad hon ville ha till julklapp.

Och så hade han stannat vid en blå sammetsrobe.

Förthy fru Pettersson hade en gång sagt att hon var »förtjust i blått» och en annan gång att hon »tyckte om det som var gediget» och åter en annan gång att »sammet föll i sådana präktiga veck från en lång, ståtlig figur». Och fru Pettersson *var* ståtlig och lång, lång som om vår Herre bara tänkt på körsbärstiden, när han skapade henne.

Och herr Pettersson skref till Stockholm efter blå sammet. 37 alnar, 52 centimeter bredt.

Snedt öfver gatan, två hus längre ned än herrskapet Pettersson, bodde stadens förnämsta sömmerska, fröken Hildur Rips. Vacker figur, blå ögon, vänligt sätt, otadligt rykte.

Samma qväll sammeten kommit, sågs herr Pettersson med ett stort paket under armen smyga bort till fröken Rips. Han stack ned hufvudet i rockkragen och tittade sig med rädda blickar först till höger och så till venster.

Konstapel Finkin sprang med andan i halsen till poliskontoret och skrek:

— Herr fiskal, der går en tjuf på Storgatan. Ska vi ta' honom?

Fiskalen ref sig i hufvudet, läste en sida i lagboken och resolverade:

— Åhnej, låt karlen gå; här i staden bruka vi inte ta tjufvar utan på särskild begäran.

Under tiden hade herr Pettersson hunnit in i fröken Rips' enskilda rum innanför syateliern.

— God afton, snälla fröken! — sa' han och tittade rundt kring alla väggarna med utseendet hos en person,



som slagit ihjel sin egen pappa och inte vet hvar han skall stoppa undan gubben. — Äro vi alldeles ostörda här?

— Åh bevars! — sa' fröken och slog en knix på den kroppsdel der ryggen byter om namn.

— Kära fröken, jag har ett stort förtroende att gif . . .

— Försök inte mä mäj, herr Pettersson, jag är en hederlig flicka och komministersdotter från Östergötland! hviskade fröken och började slå klatsch med ögonlocken.

— Å bevars' hvad tänker ni på! sa' herr Pettersson och rodnade och sa' att han bara ville ha en klädning sydd till hustru sin utan att hon behöfde ta' mått eller profva, för det skulle bli en julklapp.

— Jaha, jag har ett gammalt mått af fru Pettersson, sa' fröken.

— Ja, och så tror jag bestämdt att damerna båda ha ungefär samma präktiga figur, så att fröken kan profva på sig sjelf, sa' herr Pettersson och bockade sig.

Följande vecka gick herr Pettersson tre gånger till fröken Rips för att se hvad det led med arbetet och huru klädningen tog sig ut på fröken.

Öch hans barns mor såg genom reflexionsspeglens hans gång. Och hon grät och började utbyta förtroenden med sin pappa, som var hökare.

Herr Pettersson å sin sida började sofva oroligt om nätterna, svettades, vred och vände sig och snodde hop lakanen, som om de varit ett kungligt arméförslag och han sjelf chef för gamla landtmannapartiet, han pustade, suckade och lade stundom fötterna högt upp på sänggafveln och drack mycket vatten.

— *Samvetets magt!* tänkte fru Pettersson och plockade nervöst på spetsarne i sin nattroja.

— Han öfverlastar sin stäckars mage, tänkte fru Jönsson, som bodde inunder och hörde hur sängen knarrade natten i ända.



Men det var händelsevis inte hvarken samvetet eller magen, som var i olag, utan bara att herr Pettersson börjat tänka på att en så vacker julklapp som hans, gerna borde vara åtföljd af en liten julklappsvers.

Om dagarna försummade han sina öfriga göromål och satt vid sitt skrifbord och tuggade sönder pennskaft och var arg och tänkte på alla slags mindre möjliga rim såsom »klänning» och »känning» och kunde icke hitta något alls som rimmade på »sammet».

Efter fyra dagars smärtfulla födslovåndor hade han dock fått ihop det så här:

*“Till mitt hjertas herrskarinna!*

Mjuk och ljuf är väl en sammetsklänning,  
Men mitt hjerta har en dyrbar känning  
Af en liten arm så rosenröd och skär,  
Hvilken mjukare än något sammet är.

Blå är himlen, blåa drägtens trådar,  
Men mitt hjertas öga tjusadt skådar  
Tvenne milda ögon mycket blåare,  
Än båd tyg och himlar, ljufvare än de.

*Din Edvin.“*

Jag skulle ljuga på herr Pettersson om jag sade att han tyckte att denna lilla dikt precis var något mästerverk. Han anade sjelf att versbyggnaden var litet underlig, stafningen af ordet klädning något vågad och komparativen af blå, lindrigast sagdt, en smula djerf. Äfven gjorde han inom sig den anmärkningen att versarna skulle passat ännu bättre ifall fru Pettersson händelsevis varit född indianska, eftersom han särskildt komplimenterat henne för röda armar. Men när han å andra sidan tänkte på all den möda, alla de sömnlösa nätter dessa små rader kostat honom, så kunde han icke neka till



att de 'voro honom rätt kära, och med en suck af lätt-  
nad stoppade han konceptet i nattrocksfickan och gick  
ut i staden med den tillfredsställda minen hos en man,  
som rättvist agat sin bortskämde pojke eller sagt sin hyres-  
värd sanningen eller låtit draga ut en värkande tand eller  
på annat sätt fyllt samvetets eller klokhetens bud.

Men han hade inte hunnit bakom hörnet förrän  
hans barns köttsliga mamma kom in i rummet, kastade  
misstänksamma blickar öfver allt, skakade på Posttidnin-  
gen, vände på almanackan och slutligen dök ned med  
sin lilla hand i Petterssons nattrocksficka.

Och när hon hade läst det lilla poemet, föll hon i  
hysterisk gråt, knäppte hop händerna öfver sitt sargade  
bröst, hof upp blicken mot takrosetten och gick återigen  
till sin pappa, som var hökare.

Följande dag var sjelfva julafton.

På f. m. satt häradskrifvaren Edvin Pettersson,  
klädd i långpipa och ett briljant humör och lackade ihop  
små välmenta julklappar till sina små älskade barn. In-  
ifrån sängkammaren hördes ett tissel och tassel och spring  
och frasande af tyger och hviskande af röster.

— Ack, Gud signe min lilla Eva, nu traskar hon  
derinne och lägger hop julklappar till mig och barnen,  
tänkte herr Pettersson och kände sitt hjerta värmas af  
stilla familjelycka i en grad såsom sällan tillförne.

Men så slogs dörren upp och in trädde — Evas  
pappa, hökaren Kryddelin och tittade argt på herr Petters-  
son och hväste:

— Ynkrygg!

— Nej se svärfar, det var då en riktig öfverraskning!

— Ja, nog har jag en öfverraskning åt dig, det har jag . .

— En liten ost? Hvasa!

— Jag ser att vidare samspråk är öfverflödigt, sa  
hökaren och sträckte på sig. Allnog, nu följa Eva och  
barnen med mig.



— Godt! Jag kommer efter om en liten stund. Det skall bli skönt att få smaka på svärmors rara »dopp».

— Din fräckhet är utan gräns; våga aldrig att mera sätta din fot inom våra dörrar...

— Me... me... men, hvad i Guds namn säger svärfar! Är svärfar blixtrosenrasande...

— Fähund! sa' hökarn.

— Hut gubbe! sa' herr Pettersson.

Nu slogs sängkammardörren åter upp, och in rusade fru Eva Pettersson klädd i kappa och hatt, alldeles som Nora i »Dukkehjems» sista scen, och storgrät och stormtjöt och klängde sig om halsen på Pettersson och kysste honom och hickade efter andan och sugade på honom som om han varit en bröstkaramell. Och efter henne kommo båda pojkarna i nya ytterrockar och blå damasker. Och i köksdörren stodo båda pigorna och gräto. Och i trappan stod brefbäraren och undrade hvad det var för väsen. Och i tamburen stod vinhandlarens dräng med 12 flaskor Marsala och 6 flaskor Muscat Lunel och visste inte om han skulle gå in eller inte. Och på nedra botten hade fru Jönsson krupit upp på en stol och klämde sitt gamla skrumpna öra mot taket och lyssnade.

Och fru Pettersson snyftade och sa':

— Ja' kan... inte... skiljas från dig Edvin utan... att... o... o... omfamna och kys... kyssa dig ännu en gång. Ack Edvin, hur kunde du... gö... göra så mot din lilla Eva! Farväl, farv...

— Ä' ni från vettet allihop! Hvad i Herrans namn går åt er? Hvad f-n stå pojkarna och gapa efter? Ut med er! sa' Pettersson och såg ut som om han helst velat befinna sig på någon annan plats.

— O... o... odjur. Ska' di inte få ta' adjö å sin far! Edvin förhärda inte alldeles ditt hjerta! bad frun.



Det gör mig ondt att säga, det herr Pettersson nu tog och ruskade sina barns mor rätt duktigt och frågade henne om hon var säker på att hon var vaken och riktigt klok.

Då släppte hon hans hals och kastade sig baklänges i hans skrifstol och grät ännu värre och sa':

— Trolöse usling! Kan du neka till din skändliga förbindelse med fröken Rips? Kan du neka för de glödande verserna till »ditt hjertas herrskarinna»? Kan du neka för att du går till henne om qvällarna?

— Jaha, kan du neka till det, din kanalje? sa' högern, som tyckte att det var hans pligt såsom fader och stadsfullmäktig att nu yttra något.

Då kastade herr Pettersson sig baklänges i sin skinnsoffa med gul knappspik och tagelstopning och skrattade så att fönsterrutorna skallrade.

— Herre Gud, nu blef den stackarn spritt galen, suckade fru Jönsson på nedra botten, tog örat från taket, knäppte hop händerna, tog fatt på sin psalmbok och började läsa bönen för sjöfarande.

— Jo, dä här ä snyggt, — sa' köksan. — Frun rymmer å herrn bler toseter; nu får en si sej om ätter julklapp.

Och fru Pettersson reste sig med sårad värdighet och sa':

— Du kan gerna håna mig också, Edvin. Det gör ingenting, gå du på bara! Mina kappsäckar äro packade. Du är kanske god och skickar dem till min far? Gossar, ta'n farväl af er pap . . .

— Ett bref, sa' köksan och stack in armen.

Det finnes i kvinnans hjerta en känsla, som öfverlever både kärlek och lycka, det är nyfikenheten. Fru Eva såg på brevet och läste ofvanför sin mans adress i firmatryck:



*Hildur Rips, modemagasin och syateljé,  
Bräckstad.*

— Från din älskarinna, sa' hon och såg bitter ut.

— Hör du Eva lilla, vill du inte ta' och läsa det der »kärleksbrevet.» Det är visserligen litet för tidigt på dagen att börja med julklapparna, men nöden har ingen lag, tyckte Pettersson.

Och fru Eva läste:

“Bäste herr Pettersson!

Nu är fru Petterssons klänning färdig. Så vakker dräkt har jag alldrig sytt förr. Var af den godhetän åck bestäm skälf hur vi ska göra så att lilla frun inte får reda på dät här förrän i kväll. Kanske skall jag shecka opp dän diräckte i aftån?

Högacktningsfullt

*Hildur Rips.*“

— O Edvin, käre, älskade man, kan du förlåta mig? skrek fru Pettersson och kysstes, grät, klappade och skrattade på en gång.

— Hm! hm! jaha . . . jag får verkligen be dig om ursäkt! sa' herr Kryddelin, men hur hänger det ihop med de der verserna i alla fall?

— De voro till Eva naturligtvis.

— Mamma *ska* vi inte flytta från pappa nu då? sa' den äldste pojken.

— Budet väntar på svar på brevet, sa' köksan.

— Nu har anfallet gått öfver för denna gången. Jag ska rätt sätta mej ve fönstret, så får jag se när de köra honom till hospitalet, sa' fru Jönsson på nedra botten.

— Hvad är det här för dumheter Eva, att dra mej från boden på sjelfva julaftons förmiddag, då både ost och medwurst gå åt som allra bäst! Nå Gud välsigne er barn i alla fall! sa' herr Kryddelin och gick sin väg.



Men fru Eva, hon lutade sitt lilla mörklockiga hufvud mot herr Petterssons breda bröst, slog upp ögonlocken, i hvilka ännu skimrade tårar, tryckte honom närmare in till sig och hviskade:

— Älskling säg: är der perlbroderi på lifvet?

\* \* \*

### Kampen mellan själ och kropp.

Af alla olyckliga äktenskap är det allra olyckligaste det, när själ och kropp inte passa ihop.

Här kan nu t. ex. finnas en enkel, medelmåttig, föga fiffig och halfsliten kryddkrämaresjäl, som råkat få sin bostad i en kropp, hvilken tycker om läckra supéer, Veuve Cliquot och dyrare figurantskor vid bättre hufvudstadsscener. Och så tar den slyngeln kroppen den stackars själen under armen och förskingrar kassor och förfalskar vexlar och lurar folk och bryter mot Guds sjunde bud och rymmer till Amerika.

Eller också har en snäll och from klockaresjäl fått inqvarteringssedel till en lat, stor och hungrig torparekropp, som bara vill tugga, men aldrig arbetä. Rår nu själen för att den lymmeln till kropp tar honom med sig på både rån och inbrott?

»Men det är meningen att själen ska ha husbondvälde öfver kroppen», säga moralisterna.

Tackar ödmjukast! Men hvarför sättes då kroppen utanpå själen? Hvarför sättas sköna själar, såsom t. ex. federationsdamernas, oftast i arrest i fula, vanskapliga kroppar? Hvarföre få de lätta själarne de tunga kropparna att dragas med?



När en yrvaken själ tager bostad i en febermängd kropp, blir människan mandråpare, violist eller realistisk författare.

När en febersjuk själ kilar in sig i en yrvaken kropp, blir människan hetär, blåstrumpa eller guvernant.

Och så lurar kroppen den stackars själen så ohyggligt, att det är både synd och skam åt'et.

Nu tycker kroppen, i synnerhet så länge han ännu är ung, om att lufta på sig, dricka punsch, äta sexa och se på vackra flickor.

Då säger han till den arma själen: »Ungdomen från de tre nordiska landen längtar att komma tillhopa för att utbyta tankar, lifva känslor och kläcka idéer; våra andars utveckling kräfver ett stort nordiskt studentmöte!»

Men det blir allt den stackars själen, som får sitta och med otrolig möda gno ihop ett bref till pappa efter pengar, och det blir hon, som får lida helvetiska qual i hopplös längtan efter qvinfolk, som den kanaljen till kropp har valsat med på studentmötesfesterna i främmande land.

Vidare har kroppen en viss förkärlek för att om sommartiden ligga och plaska i ljumt saltvatten. Men för att han skall få detta, tvingas den arma själen att sitta i nöjesdirektion i Varberg eller Lysekiel och förderfva sig på att roa Göteborgspatroner, som ha magkatarr, eller stockholmsskalder, som ha lungsot, eller Vestgötafruar, som ha gittasvuxna döttrar, alla andra mer och mindre kroniska lidanden att förtiga.

För att en ung mans kropp skall vara snyggt och anständigt klädd, får ofta en ung mans sorgtyngda själ, tänd af nattsvart förtviflan, jaga rundt kring universum för att fånga lögners lämpliga att slå i skraddaren, allt efter hans karaktersrigtning och förståndsutveckling.

För det kroppen ska få sparris och Chambertin har mången själ förpantat sig till hin onde då människohannen gått på vigg i kreditens urskogar, der löfven bestå



af vaxlar och himlen aldrig höjer sig högre än kassahvalfvet i provinsens »enskilda».

Det ginge väl ändå an för själen att arbeta för kroppen om de lefde *väl* ihop, om de *trifdes* tillsammans. Men en vill hit och en vill dit, och ehuru själen enligt trovärdiga skalders sammanstående påstående skall vara begåfvad med konsten att flyga, då deremot kroppen bara kryper, om man är hof- eller embetsman, och på sin höjd springer, om man är ledamot i en välgörenhetsbazar, — så är det likvisst säkert att kroppen alltid kommer längst på sitt håll.

Själen vill upp kl. 4 om sommarmorgnarna, fröjda sig åt daggen och dricka sig rusig af solljuset; kroppen tycker att han ligger bra der han ligger med sjöfogelfjäder under och ett arsenikhaltigt täcke öfver sig.

Själen skulle ofta ha lust att odla sig i lag med magra guvernanter och hvassnäsiga friherrinnor ur la haute volée; men den slyngeln kroppen han bara vrider sina ögon efter små knubbiga köksor och lekfulla cirkusartister.

Själen vill ha nektar och ambrosia; kroppen vill ha bolagskonjak och varmt vatten.

Själen vill bo gratis i sjunde himmelen och hångla med englar och helgon; kroppen vill bo för tusen kronor i andra våningen vid Storgatan och gifta sig med en flicka af god familj, hvilket englarna och helgonen tyvärr inte äro, när de flesta englar äro hittebarn och de flesta helgon oäkta nu för tiden.

Denna jordens goda är mera afsedt för kroppen än för själen. Jag talar nu inte om tryffel, kalkon och tunna pannkakor, men se på ordensstjernorna! Kroppen pryda de och göra skön; själen fläcka de och göra ofri. Se på de regala pastoraten! Kroppen göda de och göra till prost; själen förtunna de och göra till diskvatten.

Kroppen blir alltid mera hedrad och bemärkt än



själen. Vårt land har haft månet statsråd, hvilket icke efterlemnade något spår i vår historia, men intet enda, som inte gjort märke i stolen vid konseljbordet. Sammalunda med justitieråden. Många af dem ha gått hädan utan att svenska rättsväsendets historia för deras skull behöft vända ett blad i sin bok, men nog har stolsitsen deruppe i plenisalen stoppats om ett par gånger. Otalige höge embetsmän dö utan att deras själ efterlemnade en tanke, men ingen med mindre hans kropp efterlemnade en uniformsrock.

Man vet ju inte ens »hvar själen sitter!» Hvar *kroppen* sitter det kan man se på spottfläckar, söndrigt möbeltyg, flottfläckar på tapeten, cigarrkoppar, öl- och punschglas, men hvar själen sitter, det får man gissa sig till.

För min del tror jag den sitter i magen, ty har man ondt i den, är själen sällan glad.

Hos somliga människor tror jag inte själen »sitter» alls, utan ligger och sover. I så fall är det bäst att passa på och leta rätt på den när den snarkar som värst.

Den man, som fått en olämplig hustru, kan begära skilsmessa. Det kan också en själ, som fått en otreflig kropp, göra, men då kallas det sjelfmord, och liksom vid ett upplöst äktenskap mellan man och qvinna, blir det alltid den stackars frånskilda maken, själen, som får hela skammen och förargelsen.

Sker den frivilliga skilsmessan mellan kropp och själ i unga åren, så rycker folk på axlarna och säger: »Hvilken feg stackare! Han hade ju hela lifvet framför sig; det kunde väl blifvit bättre för honom.» Men timar katastrofen när själen setat inhyses i en tråkig kanalje till kropp hela 60 à 70 år, då ler man ett medömkans löje och säger: »Sicken usling; han hade väl inte långt igen, han hade väl kunnat vänta på en naturlig död medels läkare eller rasande takgesimser i Stockholm.»

Häraf finna vi, att det öfverhufvud är vanskligt att bestämma *när* en bättre karl egentligen lämpligast skall



begå sjelfmord, hvarföre han gör klokast i att undvika de mera uppseendeväckande medlen gift, rep, lokomotiv, källarmästaremedwurst och pianomusik af systrarna Israëli och i stället göra ända på sig sjelf genom att söka klar-göra L. O. Smiths nationalekonomiska betydelse eller läsa igenom ett medelstort konstitutionsutskottsbetänkande.

Oftast tyrannisk som styrpinnen i en småstadshåla, blir kroppen stundom mör i mun när själen slutligen någon gång förlorar tålmodet och sätter sig alldeles på tvären. Då säger han så här: »Käre vän, inte ska du, som är odödlig och har hela evigheten för dig, missunna mig att njuta af lifvet de stackars sextio eller sjuttio år vi ha att bo ihop! Ack låt mig nu få njuta litet af tillvaron! Snart hvilar jag i jordens tysta sköte med en torfva på magen och en stor sten på näsan; då kan *du* ta' din skada igen på nektar och ambrosia, men, käre, låt *mig* nu få punsch och bolagskonjak!»

Men, o själ, låt icke lura dig af fagra ord! Kom ihåg Pythagoras och själavandringen! Det blir värre och värre. Bor du nu hos en länsman, som ta'r terzen till aftonvard, så var säker om att du vid nästa flyttning blir inhyst hos en kronofogde, som dricker porter på sängen!

\* \* \*

### Bort med svärjandet.

(Våren 1887.)

Rikets justitiekansler vill i likhet med riksdagen ha bort en del af de öfverflödiga ederna.

När man betänker huru hela svenska nationen svor på numera pensionsbelönade justitiekansleren Leijonhufvud



det sista året han tjenstgjorde, så finner man det inte just så värst märkvärdigt, att den nu tjenstgörande justitiekanslern vill ha minskning på svärjandet här i landet. Herre Gud, han kan ju bli gammal och få ondt i ögonen, han också!

»Den som ofta svär, han syndar ofta och plågan skall icke blifva från hans hus», heter det i bibeln. Det tror jag det; om husfadern svär på regeringen, på väderleken, på stadsfullmäktige, på drätselkammaren, så svär naturligtvis husdrängen på husbonden, på hästarna och kosthållet, och så varda i det huset så många afgrundsandar påkallade, att hin onde, så flink karl han än är, icke hinner effektuera ens hälften af de ingångna beställningarna.

En god och snäll mamma, som är sådan en god och snäll mamma enligt hustafnan, vigselformuläret och en egoistisk mans uppdrifna fantasi *bör* vara, skall lära sin lille gosse att ha aktning både för sin Gud och sin pappa; Guds namn får han icke missbruka, men sin pappa skall han söka efterlikna.

Så går pilten på golfvet och leker med sin snurribus, men snurribussen vill inte gå bra.

— Dä va väl tutan äflar, säger lille herrn.

— Barn! Hvad i hela världen säger du? ropar mamma betagen af fasa.

— Tå täjer *pappa*, menar den lille och ser oskyldig ut. Inte kan det vara något fel att säga som den store, älskade, mäktige och fullkomlige »pappa».

— Så får inte gossen säga, för då får han smäll.

— Hvem ger pappa smäll då? Tackars pappa han får väl ofta smäll? suckar den lille och ser så innerligt deltagande ut.

Arma mamma, hur skall hon komma ifrån det här? Hvem skall hon ge rätt: vår herre, som enligt vigselformuläret gett henne mannen, eller mannen, som, enligt



gällande bruk här i landet, ger henne pojkar, flickor, hattar och hushållspengar. Slutligen gör hon som en viss annan godhertad qvinna, fast i byxor, hon *kompromissar*:

— Bry dig inte om att pappa sagt det, pappa han är *stor*, han.

Hvaraf pojken naturligtvis får den föreställningen, att vår herre är en sådan der halfvuxen yngling, som mycket väl rår på små gossar och går illa åt dem om de svära, men inte törs på stora herrar sådana som pappa och farbröderna.

Här finnes mången hederlig och bra, men lite rå och framtör allt obetänksam karl, som svär. Så kommer en annan hederlig och bra, men mindre rå och obetänksam karl i hans närhet och skulle gerna vilja göra hans bekantskap; de skulle båda deraf ha nytta och nöje. Men så får den sednare höra den förre kalla till sig en »tusan djeflar» eller så, och då tänker han: »Nej, han tyckes vara upptagen och ha stort umgänge förut, det är inte värdt att jag tränger mig på.»

Det vore allt väl, om vi kunde låta bli att svära så mycket. Man bör inte begära för tvära afbrott, det är kanske inte bra att alldeles på en gång lemna det umgänge man vant sig vid, äfven om detta inte är det bästa. Men skulle vi inte kunna så småningom minska på de åkallade djeflarnas *antal*?

Den fullt bevärade och exercisdugliga styrkan af afgrundsandar, som menniskan påkallar då hon är full, arg, bekymrad, glad eller eljest kommen ur sitt normala tillstånd, är vanligen »sjutton», »hundra», »tusen» eller »millioner», hvaraf jag dragit den slutsatsen att sjutton är ett korpralskap, hundra ett kompani, tusen ett regemente och en million en brigad uti hin ondes armé.

Om nu den, som i sitt dagliga arbete brukat begagna »millioner djeflar», försökte krångla sig fram med 500,000, den som hittills behöft tusen, nöjde sig med några



hundra, den, som satt hundra fall gernig, endast ville påkalla ett femtiotal, och den, som för sin dagliga upppassning nöjt sig med sjutton, ville inskränka sig till dussinet jemnt och sedan så småningom minska, så vore en god sak vunnen.

Rent ut sagdt tycker jag att vi här i landet skulle kunna nöja oss med bara ett dussin litet hvar, d. v. s., förutom de ärade afgrundsrepresentanterna för de sju dödsynderna, äktenskapsdjefvulen, sqvallerdjefvulen, mode-djefvulen, socialistdjefvulen och kunglig majestäts nådiga komitédjefvul, hvilken sistnämnde torde få betraktas såsom i det närmaste oskadlig, enär han arbetar mycket långsamt och synnerligen osäkert.

Såsom särdeles omoraliskt måste det anses att, såsom somliga för sed hafva, emellanåt requirera ett passande antal »smådjefflar». De böra komma ihåg att hjeratat är ett rastlöst ansträngande etablissement och att vi ha en författning mot minderårigas öfveransträngande i fabriker.

Hos druckna personer halkar det ena tusentalet djefflar efter det andra med största lätthet öfver läpparna. Gamla vanan, förstår ni, sedan de voro bosatta i svinahjorden.

Minskning af det antal afgrundsandar, vi nyttja till vår betjening i hvardagslag, skulle också medföra en stor besparing i utgifter. Djefflarna arbeta minsann inte för intet. Äro de någorlunda många och ligga i sträng tjänstgöring, vilja de ha hela vårt hufvud i lön och hela vårt hjerta i pension. Om vi skulle rädda något deraf för egen räkning!

Och så ska' vi ha bort »trohetsederna»! Trohetseden till konungen innebär att vi skola vara honom uti allt lydige och hörsamme. D. v. s. vi sätta själ och salighet i pant på att om hans majestät skulle behaga bli galen (tänkom på Nebukadnezar och numera Wasagrafsinläste



Gustaf IV Adolf!) så skola *vi också* bli galna! Och då det är lika omöjligt för ett klokt folk att bli vansinnigt bara af en nyck, som för en vansinnig regering att bli förnuftig bara af sin egen vilja, så innebär trohetseden i sig själf en orimlighet.

Icke ens i de *bäst* styrda länder får man se konungens och folkets vanvett hålla fullkomligt jemna steg. Se t. ex. på Bayern! Der är kungen bindgalen, medan nationen endast är litet tjanstig. Måste icke hvarje förnuftig tanke, som höjer sig i en bayrares ölmotöcknade hjerna, synas honom såsom en kränkning af den trohet han svurit konung Otto!

Och så ska »löftesederna» bort! Man lofvar och svär vid månsken i skumma löfsalar och då man själf har druckit punsch, att evigt dyrka och bära på händerna en ljuf, nittonårig varelse i ljusröda silkesstrumpor och nystruken sitsklädning, och så somnar man hän i ett rus af gränslös lycksalighet, och väckes fyra eller fem år efteråt af en medelålders qvinsperson med snedgångna kängor, smörfläckar framtill och ett fjerdedels dussin skriande urinnevånare från Barnkammarien baktill. Och för hvarenda gång man muckar emot vid att vagga, springa till doktorn, leka elefant och skuldsätta sig, får man den der löfsalshistorien till lifs, vederbörligen pepprad och insaltad med upprepade »löfteseder».

En sydsvensk, som har varit lite med i världen, kan inte resa emellan Hesselholm och Nässjö utan att träffa på: fyra ungdomsvänner, hvilka han en gång svurit att hjälpa och bistå till sitt sista andedrag, men nu måste vägra kontant lån utan räntor och återbetalningsskyldighet på 5 kr. åt hvardera; en eller två innehafvare af den snöda mammon, hvilka han svurit att betala, men aldrig bör, kan eller ämnar göra rätt för sig hos; tre i närheten af jernvägen boende bekanta, som han edeligen lofvat att helsa på, när hans vägar bära åt deras håll,



men som nu smita undan vid gafveln af godsmagasinet, för att han inte skall frestas att hålla sin ed, samt minst två halfgamla mamseller, vid hvilkas läppar han hängt högtidligt som stüprännen vid en landtkyrka, tagande himmel och jord till vittne på att han evigt skulle älska dem, men som han nu inte skulle ens vilja visa sig i sällskap med på en andra klassens restaurant.

Ack — »osvuret är bäst.»

Vore jag flicka och hade en tillbedjare, som jag hölle af, så skulle jag absolut inte tillåta honom att svära och himla sig och gå på på det der vanligå viset, utan jag skulle ta' reda på, i hvilken bank han hade sina medel deponerade (ungherrar *utan* deponerade medel böra flickorna misstro) och så skulle jag gå in i den banken och niga för kassören och be att jag finge ett litet häfte anvisningsblanketter, och *det* lilla häftet skulle jag ständigt bära på mig.

När så älsklingen droge till med:

— Evigt skall jag hålla dig kär, jag sv . . . så skulle jag lägga min lilla hand för hans mun, luta mina lockar mot hans skjortveck och hviska:

— Dyrkade jag tror dig, men . . . inga eder! Skrif i stället till minne af denna stund ditt kära namn i denna lilla söta minnesbok! Nej, inte der, nej på den sidan der det står: »till mig sjelf eller order kronor Femton-tusende.»

Och om han så, det Gud förbjude, sveke mig — ack verlden är ju så föränderlig! — så skulle jag taga det lilla minnesbladet ur min byrålåda, väta det med mina tårar, med tunga steg gå till banken, lyfta medlen och i sällskap med någon glad väninna tömma en half Roederer för lille älsklingens minne och sundhet.

Men om han i stället hade fått svära och åbäka sig i tjorton dar, så hade *han* haft ett såradt samvete och



*jag* en tom portmonnä och jorden en menedare mera och hvad hade *det* tjenat till.

»I skolen alls intet svärja», säger skriften.

\* \* \*

### Nyårsfunderingar 1886.

Ett år — —

Ett *nytt* år!

Ett *godt* nytt år?

Ack huru mycket kan icke hända under loppet af 365 solhvarf, i en tid, då människans snille så väl som hennes ondska arbetar med ångans och elektricitetens krafter!

Man säger att människoslägtet blifvit mycket sämre och egennyttigare nu än förr. Jag tror det icke: välgörenhetsbasarernas antal ökas, femöresföreningarna och federationen gå framåt, flickorna äro lika redobogna som någonsin att offra sig sjelfve och i öm försakelse tränga hop sig i sju rum och kök med en man, som har sin ordentliga bergning.

Hvar finnes då egennyttan?

Nej, hela saken komme sig deraf, att förr i världen snurrade det lilla klot, hvarest Napoleon segrade och jag går omkring och skämtar, helt tamt och lugnt och beskedligt omkring i verldsrymden ungefär som en liten landsortslöjtnant i valsen på en kungabal.

Men nu har det kommit jäst i bullen och oro i planeten, penningdyrkan, storhetsvansinne, liberalism, socialism, radikalism, sjelfspelande pianon, qvinnoemancipation och mjölkseparatorer. Märker ni inte att tiden går *fortare* nu, att jorden hastigare snurrar omkring sina 365 slag



och att man tappas bort och försvinner i rymden, om man inte har något att hålla sig fast vid!

Förr i världen, då jorden gnodde omkring på det gamla beskedliga viset, då kunde en man stå på det kullriga klotet och hålla sig fast bara med sina egna fötter; på den tiden fanns det raka ryggar och stål i karaktererna.

Nu, då till följd af lufttrycket, knappt någon kan stå för sig sjelf, hafva vi i stället böjda nackar och fyllda penningpungar.

Ibland militärerna håller den ene sig fast vid bränvinskontrollen för några kronor pr dag, den andre under gudliga åthäfvor vid hennes majestäts klädningsfäll för en bra plats i generalstaben.

Bland värdig presterskapet håller sig den ene fast vid Sinai, odium theologicum och värdade förmäns kaftaner, dundrande mot tidens ondska och förderf, medan den andre stöder sig vid folkgunsten och bönemötespopulariteten samt lemnar himmelriket i små doser och godtköpsupplaga med rabatt vid partipris — när något bättre gäll står ledigt.

Den knekt, som endast vill lefva för sitt yrke och krusa ingen, har det svårt i en tid, då intet finnes att slå ihjel utan björnar, för hvilka hans ammunition ej är afpassad; och den prest, som endast håller sig till vår herre, riskerar i dessa gudlösa tider att bli lika bortglömd som vår herre sjelf.

Förr i världen lågo alla bättre flickor från klockan 9 om qvällarna till 6 på morgnarne på sin mammas tagelmadrass med Gud i hjertat och händerna på sängfilten och drömde rena drömmar om att löjtnanten i grannsocknen, komministern eller länsmannen kom och förde dem till himmelens förgårdar i blåmålad chaise med gula ränder på ekrarna.

Och när Anna Stina kom och öldade klockan 6 om morgnarna, klefvo de upp och lade sig med sina små



söta krän på trasmattan vid kommoden (som det hette på den tiden, nu är det gudbevars »lavoir») och gjorde sin bön och snyggade till sig och gingo ut i salen och spunno fint tåggarn eller spolade eller sydde skjortor åt sin pappa och småsyskonen.

Men nu gnor jordklotet i väg så att de stackars töserna inte kunna ligga stilla för skakningen, utan rusa upp och skriva ihop någon eländig smörja eller klänga sig fast vid »samhället» och börja täppa till dess refvor med moraliserande teaterdramer.

Och i st. f. att som förr värma hjertat med en bön, värma de nu bara luggen med en griffelbit.

Jag medger ju gerna att något behöfva de för att hålla sig fast vid så som jordklotet nu rusar i väg, men tror någon att de hugga fatt i väfstolen eller Bolinders gamle hederlige spisar? Nej för all del: bläckhornet, cellfängelset, glädjeställena och allmänna barnhuset måste det vara.

En och annan nöjer sig ännu med att i tro och kärlek på det gamla viset bara hålla fast i — sin man, och då kunna de båda stå lugna och uppräta, huru än den här planeten surrar och snurrar, väl vetande att han ändå till sist endast skall föra dem från den ena himlen till den andra; men ack, det der är ju så rysligt »gammalmodigt.»

Godt nytt år, ärade damer!

\* \* \*

### Trägrillen vid Karl Petters torg.

(Hösten 1887.)

Herrar Nejman och Bjelkeson leda nationalteatrarna i Käppö, Laputas hufvudstad, liksom i gången tid den käraste sonen leddé far sin upp på ättestupan. Nu kan det »gå utför» när det vill.



Här finnas uppå jorden många varelser, hvilka aldrig af menskligheten just något skattas före sin död. Till dem höra sköldpaddan, kräftan och de nuvarande ledarne af Laputas nationalteatrar.

Laputa har fyra å fem millioner människor, och alla dessa missförstå herrar Nejman och Bjelkeson på det grymmaste sätt. Alla utom jag, och det kan också vara nog, ty jag skall en gång skrifva deras historia, skrifva den så, att Laputerna skola resa dem hvar sin stod på Karl Petters torg, hvar sin sida om Karl Petters märr, med frackskörten åt muserna och näsorna åt Vesterström.

Se'n kan den usla tidningspressen skoja med herrar Nejman och Bjelkeson bäst den vill. Jag och historien och bronzen ha talat, och Laputerna och Käppöborna veta då hvad de ha att tacka både direktören och sekreteraren för.

Men jag kan inte vänta med allt hvad jag har att säga tills herrar Nejman och Bjelkeson lagts i sina grafvar. Mitt hjerta är för fullt och jag måste säga en del redan nu.

Då Ringteatern brann gick ett skri af fasa öfver hela den civiliserade världen, det trängde ända upp till Laputa och Käppö, och enhvar som någonsin varit på dess trånga illa ordnade nationalteater, tyckte sig i andanom känna lågorna slicka sina armbågar. Hela Europa grät och vojade sig; endast Nejman och Bjelkeson sökte draga nytta af erfarenheten. Hvarför hade så många människolif spilts vid Ringteaterns brand? Naturligtvis därför att den varit så talrikt besökt. Hvilket vore då det vigaste och säkraste medlet att i Laputa förekomma sådana gräsliga olyckor? Naturligtvis att laga så att teatrarna blefve mindre besökta, och efter denna sköna tanke handlade också Nejman och Bjelkeson då de blefvo enväldiga vid Laputas nationalscen.

Bör en klok, tänkande människa klandra dem därför? Hvilket vill du helst, o läsare, antingen sitta på teatern



rymligt och bekvämt och slippa störas af några känsloskiftningar, och gå hem i ordentlig tid och pussa dina barn, och lägga dig, och stå upp kry och fullsöfd följande morgon, — eller sitta på teatern och skratta dig sjuk och gråta dig förderfvad och så bli ihjälkländ i fjerde akten och uppbränd i femte och komma hem i torgkorgen och se ut som en under åtta dagars tid i spisen bortglömd gåsleferpastej, och från din himmel se dina barn skocka sig omkring dina kvarlevor och skria: »Äsch, inte ska detta vara vår snälla pappa?»

Om folk ville gå och låta steka sig på sekundteatrarna, det vore nu deras ensak, men nationalscenen skulle inte tjänstgöra som halster åt fromsinta Laputer, det hade både Nejman och Bjelkeson satt sig i sinnet. Publiken måste minskas till hvad pris som helst. Vore det blott en person i hvarje loge och två på hvarje bänkrad så vore det sannolikt att de skulle kunna rädda sig om elden kom lös.

Man insåg hurusom det inte gick för sig att skrämman bort folket bara genom trappuppgångar, hvilka voro smala och krokiga som korfskinnen efter en i tarmvred afliden gris, och der ficktjufvarna hade ett Eldorado utan like i hela den öfriga civiliserade världen. Inte gick det heller att med drickspenningpockande, galoschbytande och krag-sönderslitande rockvaktmästare vänja folket af med att gå på nationalteatrarna.

Att ett så enkelt knep, som att låta alla yngre, stora förmågor söka sig in vid sekundteatrarna icke lemnades obegagnadt säger sig sjelf. Der gingo i många år både fru Filippina Westberg-Blowitz med sin långstrumpade dal-allmoge, och herr Dillberg, som skref ihjäl en tidning i Käppö och deklamerade på hästtacke i Verdandia, men dock är en hel karl på kothurnen.

Men de beskedlige Laputerna gingo på nationalteatrarna likaväl. Bara de hade sin gamle Svente Bredin



att göra gubbar för sig, sin berömde tenor Gottfrid Glödman att förtjusa sina flickor och fruar, och sin Gösta Bengtsson, som hade många dussin hvita västar och kunde ge Käppöborna en aning om hur en parisare ska' se ut, så voro de nöjda och belåtna.

Nu är det allom bekant att tidningarna ställa till det mesta af det onda, som sker här i verlden. Våra näringar gå tillbaka till följd af den tidsförlust som vållas genom tidningsläsning. Gudsfruktan försvinner emedan folket hellre läser tidningar än postillor. Brottens antal växer emedan enfaldigare bofvar genom tidningarnas rättgångsreferat få lära sig huru de skola bära sig åt vid yrkets bedrivande, och folk lockas att gå till teatern och blifva innebrända, allt genom tidningarnas förledande beskrifningar och recensioner.

— Broder, det är för gruffligt — sa' Nejman till Bjelkeson — Klebow är hes och Glödman är arg, och se, — ändå sitta der 4 à 5 personer i hvarje stolrad och 2 à 3 i hvarje loge! O, det förskräckliga folket, som inte kan hålla sig härifrån! Tänk om elden komme lös! Oj oj oj, mitt samvete!

— Det är de fördömda tidningarnas skull! det är de, som locka hit folket. Vi ta och dra in fribiljetterna.

Och fribiljetterna indrogos, men man hade missräknat sig på Käppöpressens män. Vanda vid näsvisheter af små pösande byråkrater, hvad skulle de bry sig om litet fräckhet af histrioner och histrionskrifvare! De köpte biljetter, applåderade, konstnjöto och berömde fortfarande Sventes gubbar, Glödmans drillar och Bengtssons pariserchic, och folket strömmade på så att ibland hade man nära halft hus.

Nejman och Bjelkeson vredo sina händer i stum förtviflan. Ett förslag att förbjuda tidningsmännen att äfven köpa biljetter förkastades såsom opraktiskt, alldenstund man thyvärr: inte ännu i Laputa, trots glädjande



framsteg i kultur i andra hänseenden, kommit så långt att man märker publicisterna i näsa eller öron eller befalt dem bära uniform, hvarföre okände teateranmälare ju lätt kunde inkognito insmugglas i salongen.

Ibland var det rent för galet, såsom då Glödman sjöng »Konung för en dag» för hundrafemtionde gången. Då blef det nära fullt hus på operan i Laputa, och herrarna jublade och damerna gräto, skrattade och skreko, och de beskedlige recensenterna sutto på de platser man godhetsfullt låtit dem köpa, och ströko ett streck på affischen för hvar gång herr Glödman inropades. Och när ridån föll för sista gången, då snöto de sig af rörelse och räknade ihop strecken, och si det var femton.

Tänk om elden kommit lös den qvällen! Jo, det hade just varit en snygg historia. Från den aftonen ansågs också Glödman inom högre teaterkretsar såsom föga bättre än en vanlig mordbrännare, och hvar och en, som något begrep, kunde granneligen förstå att Glödmands dagar vid kungliga Laputoperan voro räknade, för när han gick på Vesterbro i nya engelska kläder och såg bra ut och fruntimren tittade på honom med fuktiga ögon och suckade och älskade och höllo sig om hjertat med båda händerna, så gick alltid någon mera framstående dramatisk estetiker på andra trottoiren och mumlade: »Der går den der, som lockar oskyldiga Laputer att stekas ihjäl på trägrillen vid Karl Petters torg.»

— Dä dä här eländiga Laputerspråket, som vållar hela oredan, sa' Nejman till Bjelkeson. Nu *begriper* ju publiken hvartenda ord, och det måtte den visst finna nöje i. Om vi i stället toge hit lite gammalt, stadgadt folk från kontinenten, som sjöng och talte på någon sorts utrikiska, så skulle Laputerna kanske lugna sig och inte rusa till trägrillen så förskräckligt.

Ja, så skref man då efter signor Lavoiri och Clozetti och don Humbugare de Rytavildtos och madame Nucka



och mademoiselle Charlatani, född Jönsson. Och publiken tyckte visserligen att det var mycket tråkigt att både höra och se de gamla människorna anstränga sig för dess skull, samt minskades också något, men icke mycket, ty nu kom snobberiet med i spelet, för om inte Anderssons gått och sett på Clozetti så kunde ju Petterssons trott att Anderssons inte förstode italienska, och om inte Strömboms hört Nucka så kunde Bergströms betviflat att Strömboms voro hemma i tyskan. På somliga stolrader sutto ännu ända till fyra personer, och det syntes hopplöst att alldeles mota ut publiken.

Stänga hela inrättningen? Ja, men hvad skulle då Nejman och Bjelkeson göra? Inte vore det värdt att de komme till drottningen af Laputa och både om att få bli öfverkontrollörer!

Då nådde oss på fasans vingar det gräsliga budskapet om Opera Comiques brand. Der ser man hvart det leder att inte klokt och ihärdigt motarbete folkets smak för dramatiska nöjen. Hundratals personer innebrända, tusentals barn och andra anhöriga försänkta i djup förtviflan. Men hvarför hade de inte också spelat stycken af Eldsländare och låtit Samojeder sjunga på Opera Comique? Det skulle alltid hållit en del af publiken hemma och sparat många tårar, som nu grätos på platsen för det hemska dramat.

Något måste åter göras för att rädda menskligheten för vådadöd å trägrillen vid Karl Petters torg.

Det första var att förskrifva en järnridå, som skulle skilja salongen från scenen, men så gälde det också att hitta på något, som på allvar skilde publiken från salongen.

I första rummet kastades blickarne på hjeltetenoren Glödman, som exporterades till grannlandet Jensmark, hvarigenom man vinner två fördelar, för det första bättre utrymme i salongen och för det andra ett argument åt lektor Skräffelström när han härnäst skall bevisa att Laputas



utförsel är större än dess införsel. Jag vill vara skapt som en husmamsell om inte den gode lektorn i sin nästa artikel bland exportvarorna upptager »Tenorer alla slag 12,000 kronor».

Med herr Glödmans afgång torde trägrillen för den närmaste framtiden vara räddad från trängsel, men var det väl bättre att Laputerna skockades å det mindre Thaliahalstret vid Skräddarträdgården? Ingalunda! Äfven här fick man lof se till att skingra folket. Man kastade blickarne på Svente Bredin. Men då gick en skälfning genom hela Laputas hjerta och alla, alla, från och med gamle farfar, som aldrig mera kan gå på teatern, utan lefver bara i sina minnen, ned till den nyss konfirmerade fröken, sa: »Tar ni Svente från oss, så stå hvarken tron eller altare säkra längre. Han är för Käppöborna det samma som Caloricpunschen. De lefva inte länge utan någondera.»

Då tänkte man på Gösta Bengtsson. Han var för Thaliahalstret (eller låtom oss säga Melpomenegrytan) vid Skräddarträdgården hvad den söte älskade Gottfrid Glödman var för trägrillen vid Karl Petters torg, nemligen en karl som stälde till folksamlingar. Och så skulle han fira tjugofemårsjubileum instundande November, då man kunde förutse skarp rusning till teatern.

Men karlen har ju en talang, som i decennier odlat smaken, spridt sol och glädje i hvardagslivets enformighet åt millioner från alla Laputas hörn?

Ja, det har ju Glödman också, men just därför ska de bort båda två såsom i hög grad eldfarliga. Men Bengtsson kom inte längre än till Wetterlindsvärn, Laputas andra stad, så att han kan beklagligtvis aldrig komma in i lektor Skräfvelströms upplysande exportsiffror.

Häromdagen var det glädje i Laputas hufvudstad. Boulevardierernas ögon lyste, deras läppar skälfde, de togo hvarandra i famn och sa:



»Bengtsson är här, är midt ibland oss; d'ä lögn att han deporterats till grossörerna i Wetterlindsvärn!»

»Nej, thyvärr är det sant, sa en sakkunnig och torkade sig i ögat med rockskörtet. Bengtsson är här, men det är bara för att hämta de sista sex dussin af sina hvita västar . . . . .»

\* \* \*

### Bevisningsmedel vid olika tillfällen.

Logiken skulle vara en herrlig sak, ja, jag tvekar icke att säga det, den förnämsta vetenskapen af alla — gastronomien vid middagstid och astronomien den 1 December naturligtvis likväl alltid undantagna — derest det icke inom denna gren af vetandet finnes så många hundratusen olika »system».

Egentligen borde det alltid finnas uniformitet i en vetenskap, så att den visserligen kunde gå framåt såsom en vapenrock från 14 knappår till 16, men aldrig förändras från frack till kavaj.

I intet annat fall är människornas logik så skiftande som i fråga om bevisningsmedel, hvarvid till en början alla de fyra olika elementen användas.

Af dessa har *luften*, d. v. s. munvädret, af ålder rönt den mångsidigaste användningen. Med dess tillhjälp kan en fattig karl, som behöfver en väl aflönad plats såsom verkställande direktör, för sina medmänniskor solklart bevisa nödvändigheten af ett aktiebolags bildande, vare sig det nu gäller tillgodogörandet af cigarrsnoppar, mensklighetens välsignande med en ny jernväg eller en ny mjölk-skumningsmaskin. Med det kan en annan fattig karl, som behöfver ro för sina björnar, bevisa en rik, harmynt,



vindögd och elak flicka på 35 år att han älskar henne med passion. Med det kan slutligen den förste bäste politiske lycksökare bevisa att han är en Cincinnatus, och en harkrank att han är en Brutus.

Så ha vi *elden*. Genom att steka några religiöst frisinnade personer åt gången lyckades den romersk-katolska kyrkan i flere århundraden bevisa sin absoluta rättroghet, och genom att öfver elden sätta en mör biff, en saftig fläskkorf eller en liten plunta toddyvatten kan qvinnan ännu i dag bevisa sin kärlek till mannen. Och förr i verlden, innan flickorna började bevisa sin oskuld genom att icke gå på Niniche, bevisade de den genom att gå på glödande jern, ja häromåret stod det i bladen om en vermländing, som bevisade sin kärlek till en liten rar tös genom att kasta sin rival i en brinnande masugn, hvarjemte Sadrach, Mesach och Abednego, som ändå hörde till gräddan af sin tids mosaiska societet, bevisade riktigheten af sin religiösa åskådning genom att ge konsert i en brinnande ugn utan att blifva det minsta gräddade. En värdshusflicka kan bevisa sina känslor genom det sätt, hvarpå hon stryker eld å tändstickan till vår cigarr, och »elden från sköna ögon» har i alla tider tillmätts bevisande kraft i fråga om hjertats angelägenheter.

Vidare kommer *jorden*, i fråga om hvilken Abraham Rundbäck vid 1884 års riksdag ville med endast ett litet kål-land öfverbevisa den indelte soldaten om hans pligt att låta skjuta ihjel sig för gamla Sverige. Men då blef fader Abraham oense med många andra fosterlandsvänner, deribland äfven med mig, som anse att det behöfves minst fyra eller fem tunnland jord för att öfvertyga knekten om hans skyldighet att låta kaputta sig på ärans fält.

Äfven på det religiösa området tror jag man utan fara för öfverdrift kan tillmäta jorden lika stor bevisande kraft som elden, ty om den senare kom en och annan, som saknade de för martyrskap afpassade anlagen, att



afsvära sin tro, så är det lika visst att den i en framtid hägrande komministergården med sin kornjord och sitt blomsterland, der den lilla tilltänkta pastorskan redan i hoppet börjat plantera pingstliljor, kraftigt bidrager att i denna otrons och vantrons gräsliga tid öfverbevisa mången ung theologie studerande om den rena lutherska lärans förträfflighet.

*Absolut* bevisande äro dock icke hvarken luften, elden eller jorden, ty riksdagsmännens munväder mötes ofta med misstro, martyrerna läto bränna upp sig för sin tro, och den der tyska fastigheten på 800,000 kronor kunde icke öfverbevisa våra svenska domstolar om unge Mecklenburgs oskuld.

Icke ens *vattnet* besitter absolut bevisningskraft, såsom nogsamnt synes af Motvalls käring och en del brackor, som bestrida Platens storhet, oaktadt deliciösa ångbåtsfrukostar på Göta kanal, men *få* äro likvisst de förhållanden i lifvet då icke ett par klara, varma vattendroppar i ett par långa, mjuka ögonfransar kunna öfverbevisa oss män om hvad som helst.

Jag talar icke om sådana småsaker, som att de der till utseendet så oskyldiga vattendropparna kunna fullkomligt öfvertyga oss om vår skyldighet att utan ett öre i portmonnäen tillöka husets lösbo med gentilare damhattar, kulört siden och äkta Smyrnamattor, nej, jag talar bara om att de kunna förmå oss att bryta vanor, ändra öfvertyselser, skifta tycken, vända hela världen upp och ned och lägga våra bästa vänner på käften.

Det hjälper icke att vara blind, då låter »hon» de der vattendropparna sagta nedplaska på klädningen; det hjälper icke att vara döf, då låter hon dem en i sänder trilla ned på vår näsa.

Att Luther, som var en sådan klok karl, kunde påstå att »vattnet verkar det visserligen icke», bevisar



bara att hans Katharina var en barsk qvinna, som aldrig tog till lipen.

Bland de sätt, som på olika tider användts för att bevisa det man är en hederlig karl med rätten på sin sida, är ett ibland de mest omtyckta att låta hugga, sticka eller skjuta ihjel sig. Man blir förolämpad och man utmanar hvarann på värja, sabel, pistol eller något annat lika ohelsosamt instrument. Nåväl, den som gått i fäkt-skola, skjutit till måls på sparfvar och lekt med florett, den bevisar sig vara en rättsinnig, orättvist förolämpad och hederlig karl genom att mörda den, som haft annat att göra än fullkomna sig i slik idrott. Öfverfaller man och nedstöter sin fiende bakifrån, så är man en feg lönnmördare, men sätter man bara ett vapen i handen på en som inte kan sköta det, och så kallblodigt slagtar honom i fyra vittnens närvaro, då uppfyller man »hederns fordringar».

På allra sista tiden har man lyckats uppfinna ett splitternytt bevisningssätt, nemligen att bevisa en persons ärlighet genom att låta landets statsminister äta upp tolf rätter mat på hans oskuld.

I fordomtima, när en qvinna misstänktes för att ha svikit hederns bud, fick hon ta af sig strumporna och spatsera på glödande plogbillar. Blef hon oskadd så var hon oskyldig.

I våra dagar, när en bankdirektör beskylls för att ha blandat ihop sin och bankens kassa, taga han och hans vänner och statsministern och generaltulldirektören af sig öfverrockarna och gå på smörgåsbordet. Få de inte ondt i magen, så är bankdirektören en hederspascha.

Skillnaden emellan »Gudsdomarna» förr och nu är bara den, att förr lät män vår herre döma i eld och vatten, nu afvaktar man hans domslut i soppa och fisk.

Men det der sättet har haft en förundransvärdt god



moralisk verkan i afseende å åttonde budets helgd. Man aktar sig numera att tala illa om sin nästa, skall jag säga.

Jag var en gång i ett sällskap, der någon fälde hvarjehanda sårande utlåtelse om en af våra gemensamma bekanta, men öfverraskades angenämt af att höra en medlem af laget, hvilken eljest alltid brukar lägga lök på laxen, när det är fråga om att afrätta nästans goda namn och rykte, varmt taga den angripnes försvar och försäkra att alla fula rykten om honom voro ogrundade.

Förvånad sporde jag:

»Men min bästa vän, när blef *du* så mån om dina medmenniskors heder?»

»För tusan», svarade han, »den der karlen hör ju till mitt umgänge, och kommer något styggt tal ut om honom, kan jag ju bli pressad att subscribera till en dyrare rentvagningsdiner för att återupprätta hans ära.»

\* \* \*

## Herr Gjutaren

eller

Skaparen af vårt nya samhällsskick.

(Hösbild 1887 ur tullstridens politiska lif.)

Hvad herr Gjutaren förr i verlden gjutit, det vet jag inte; men på det yttersta i dessa dagar lär han hafva gjutit tårar.

Och detta är alldeles för mig att ställa mig på hans sida. Mitt hjerta är nu en gång sådant, att hvar jag ser någon olycklig, förtryckt, begabbad och förhånad, der faller jag till hans bröst, precis som nu till herr



Gjutarens, och säger till ödets pilar: »Träffen oss båda för 11 kronor och 58 öre.»

I stället för att förhåna och nedskälla herr Gjutaren borde *båda* de stora tullpartien anamma honom i sina led. Att icke betala sina skatter är ju att »handla fritt» på samma gång man »skyddar sig» för onödiga utgifter.

Herr Gjutaren har genom sin skattebetalningsförsumelse i hög grad gjort sig förtjent af protektionisternas sympatier. Betänken i huru hög grad han dermed »gynnat det inhemska arbetet!» Han, denne fattige Gjutare, har skaffat folk mera att göra än någon storskräflande skyddspatron förmått. Tänk först hvad uppbörsverket haft att sköta med att föra honom i restlängd, och sedan hvad Marcellus-Bergstrand arbetat för att der påträffa herr Gjutaren! Det var naturligtvis den välmenande Gjutarens afsigt att äfven skaffa exekutionsbetjenterna lite sysselsättning i dessa gruffiga tider af stagnation för allt redligt svenskt arbete, och det är icke *hans* fel att de aldrig brytt sig om att kräfva, än mindre utmäta för de 11 kronorna och 58 örena.

Vidare gick ju hela svenska pressen arbetslös midt under denna ohämmade import af fransk osedlighetslitteratur och danska kolportageromaner. Morgontrumpetsredaktören vardt förtviflad och fann alls ingen tröst hvarken i gamla eller nya psalmboken eller i Ahnfeldts sångbok. Aftonbasunsutgifvaren vred sina händer och quidde: »Ve mig, nu har det blifvit för kallt i vattnet, så här finns inga osedliga simuppvisningar att skälla på, och för kallt i luften, så här finns inga utrikiska skalder att bepussa i reserverad loge å kungliga trägrillen!»

Och när protektionisttidningarna räknat samman resultat af riksdagsmannavalen och sagt, att nu hade tullskyddsidén vunnit stor seger vid valen och nu hade herr Themptander inte annat att göra än bocka sig och gå sin väg till någon sämre och illa ansedd landshöfdinge- eller generaldirektörsbeställning, så hade den fosterländska



pressen sedan rakt ingenting att ta' sig till. — Och när frihandelstidningarna räknat öfver valresultatet och funnit det för *sig* glädjande, så att herr Themptander hotades med ovett om han ville afgå och inte sitta beskedligt kvar i svensk statsrådssalighet medan han väntade på himmelsk englasalighet och staty å Stockholms rådhus (cessionsafdelningen), så hade den ofosterländska pressen *heller* ingenting att göra.

Och jag sjelf, som betraktas med en viss öfverlägsen, farbroderlig välvilja af både fosterlandsvänner och landsförrädare och ser mitt lilla blygsamma sträfvande till mehsklighetens förädling medels väckande af en något gladare sinnesstämning välvilligt bedömdt af både Bergstrand, Jäderin, Torelius, Montan och fru professorskan, jag visste inte mer hvad jag skulle skriva om än jag vet pigkammarens storlek i f. d. krigsministerns ryktbara Sköfdevåning eller dag och stund då herr Themptander varder upptagen i himmelen att taga lön och drickspengar för allt det goda han gjort det här stackars landet.

All periodisk pressrörelse låg nere.

Ibland knackade det visserligen på Morgontrumpetsredaktörens dörr, och redaktionsvaktmästaren kom in och böckade sig och sa: »Här står en häradshöfding i tamburen, och frågar ödmjukast om herr redaktören behöfver någon mera grundlagsvrängning i dag, för då har han en 7 eller 8 fot, som är riktigt bra och vackert randad med »sundt förnuft» och »gällande praxis» och »materiel rätt» och »obetingad aktning för de vördnadsvärda dömande myndigheterna». Och så är här en gumma, som har hittat en vers i »Zions sånger», och den tror hon skulle alldeles knäcka Aftonbasunsutgifvaren, nu då han är lite svag efter Ibsenfestandet, och den begär hon bara 25 öre för.» — Men Morgontrumpetsredaktören, som drömmer om att en gång i tiden bli kommandör och konsultativt statsråd, han log sitt matta, milda leende och



sa: »Kör ut både häradshöfdingen och den andra gumman. Marknaden är flau.»

*Då* kom herr Gjutaren som en räddare i nödens stund, och hundratals stackars bröd- och sysslolösa menniskor fingo arbete med att springa och titta i restlängderna, och tidningsmännen fingo något att skriva om, och redaktörerna köpa grundlagsvrängning stufvis för 25 kr. foten, och literär handel och rörelse och inhemskt skrifarbete och fosterlandskärlek och rättvisa och sundt förnuft och aktning för högsta domstolen ha fått nästan mer att göra än de orka med.

Länge lefve den patriotiske Gjutaren!

»Om jag inte kan säga hvad han varit för slags gjutare?» Nej, mitt herrskap, det kan jag inte, men nu för tiden är det han som gjuter soppa på tallrikarna i Smithens ångkök, gjuter strömmar af bläck och trycksvärta öfver Lessebopapper i långa banor, gjuter hopp och tillförsigt i fosterlandsälskande protektionisthertjan, gjuter ärelystnadens gift i de 22 stockholmske tullskyddsrepresentanternas själar, gjuter malört i trion Hammarlund-Gustafsson-Bergs glädjebägare, gjuter löjets skimmer öfver »Liberala valmansföreningen» och afskedade korrekturläsaren Berndt, gjuter fötterna till herr Themptanders landshöfdingestol, men för egen del — såsom jag redan förut haft den sorgliga pligten att antyda — bara gjuter bittra tårar öfver sina landsmäns otacksamhet.

Det var sjelfvaste hin till Gjutare!

I synnerhet finner jag det otillständigt af den tullskyddsvänliga delen af pressen att håna och anfalla herr Gjutaren. Det är ju denna del af pressen, som alltid fört ett sådant grufligt oväsen öfver »missförhållandet emellan in- och utförsel». Nåväl! Då debetsedlarne kommo till herr Gjutaren och han såg uti sin portmonnä och fann att deras betalande skulle vållat det mest skriande missförhållande mellan ex- och import af tolfskillingar i



besagde portmonnä, så — instälde han liqviden och hämmade exporten för att såmedels vinna stadga i myntföten, en erkänd nödvändighet om finanserna skola gå väl i längden.

Huru passande herr Gjutaren verkligen varit till riksdagsman, huru fri från och upphöjd öfver småfnaskig lokalpatriotism han är, det finna vi genast vid en blick på restlängden. Han har undandragit sig kommunalskatt *två* gånger, men kronoskatten bara *en* gång. Fosterlandet har tydligen hos honom stått högre än det egna samhället. En vanlig bracka skulle lurat kunglig majestät och kronan alla tre gångerna.

Gällande rättgångsordning föreskrifver, att den vanlige simple förbrytaren, hvilken å bar gerning ertappas med knifven på sin nästas strupe eller pekfinger i hans plånboksficka, skall inför rätten få afgifva noggrann levernesbeskrifning, för att man möjligen ur hans förra öden skall kunna utleta förmildrande omständigheter vid brottets begående. Icke ens *denna* förmån unnas herr Gjutaren, som dock icke gjort sig skyldig till någon i ringaste mån vanhederlig handling, utan bara till försummandet af en skulds betalning, en försummelse, den der väl knappast någon af dem, som nu kasta sten på herr Gjutaren, kan frisäga sig ifrån. Huru ofta hafva icke vi, pennans män, t. ex. blifvit *svaret* skyldiga under debatten, då, för att tala med Dagbladsprofessorn, allt för store »stutar» slagit ring omkring oss och förskrämt oss med sitt hiskliga bölande?

Nej, redlige Gjutare, kom du helt sonika och ställ dig här hos mig; *här* skall du finna trohet ända in i ångkitteln . . .

Hörom herr Gjutarens saga och dömen och fördömen honom se'n, om I ha'n hjerta dertill!

Herr Gjutaren är till en början född i Säve församling af Göteborgs län. Af ålder äro Göteborgarne bekanta



för att vara ett grufligt omoraliskt slägte, känt för frihandel, ogudaktighet och andra svåra synder och laster. Med vår Herre ha de stackars människorna aldrig blifvit i tillfälle att formera någon närmare eller så att säga personlig bekantskap; de känna honom endast efter hör-sagor eller »par renommé», såsom det heter. En af våra oefterrättligaste skämtare, herr Aron Jonasson, bor i sjelfva staden och demoraliserar med sina från allt sedolärande innehåll fria vitzar och lättsinniga visor såväl detta stackars samhälle som den omgifvande landsbygden.

Hvad underligt deri om lille Olof Larsson i denna omgifning icke fick just den allra strängaste åskådning af synd och pligt!

Herr Gjutaren är född 1850. Då hans mamma bar honom under sitt hjerta kan hon mycket väl tänkas hafva lidit inflytelser af de skakande uppträderna under det nyss förut förflutna rysliga revolutionsåret 1848. (Den som skrifver dessa enkla rader är sjelf född 1852 och lider likväl emellanåt af rabulistiska känningar och tydliga skattevägringssymptom.) När lille Olofs pigga ögon först började att medvetet fästa sig vid den yttre verldens företeelser, fick han just inte se något vackert precis. Först kom Louis Napoleon och stal en tron, se'n kom Krimkriget och vår oärliga neutralitet, så kom herr Gripenstedt och så kom herr D. O. Francke. När han såg huru dessa herrar handterade millioner af andras medel, kan man icke förtänka lille Olof att han icke fick några öfverdrifna begrepp om betydelsen af kronor 11,58.

Det plägar räknas en felande till godo om han varit mycket utsatt för umgänge med mindre hyggligt folk. Herr Gjutaren, till mogen ålder kommen, råkade bli särdeles intimt lierad med senator L. O. Smith och tapetseraren Johansson, hvilken sistnämnde stal och rymde till Amerika, sedan han inspekterat och hyllats af diverse »arbetarringar» (bl. a. den i Wexiö, hvars styrelses enda



regeringshandling var att för 10 öre lägre pris än det å torget gällande inköpa två tunnor potatis och upplösa sig när den sista potatisen var uppäten.)

Om senator Smith vill jag visst inte säga något ondt, men inte är han något finare exempel för en redlig gjutare i fråga om uppfyllande af löften och okränkligt fullgörande af liqvider.

Så blef herr Gjutaren ångköksföreståndare. Jag undrar om inte äfven häri kan anses ligga en förmildrande omständighet. Åtminstone sa' min gamla moster alltid: »Jag är sträng mot tjänstfolket, men om köksorna ä' lite oresonliga, öfverser jag gerna dermed; de få ju stå och bränna upp sig vid spisen så de stackarna bli lätt lite vimmelkantiga». Tänk då ett ångkök, der det hvisslar och hviner och piper och är ett väsen så man kan bli galen och glömma mycket viktigare saker än kronor 11,58!

Och om herr Gjutaren nu verkligen kom ihåg den der struntsumman, kunde han icke, såsom chef för en populär restauration, mycket väl tänka sig att uppbördsverkets tjänstemän en dag, förr eller senare, skulle falla på den idén att ta' sig en festmiddag hos honom i qvittning för de elfva kronorna och ge de femtiåtta örena i drickspengar?

Det vill af mångt och mycket synas mig som om man gått långt ifrån grannlaga tillväga mot herr Gjutaren. Man har orättvist hånat, sårat och smädat honom, och den stackars mannen kan i sanning med någon travestering sjunga likt en af våra äldre, numera nästan glömda skaldar:

»Jag vet ej rätt såsom min lefnad skridit  
Om mer jag gjutit eller mer jag lidit.»

\* \* \*



## Ett prejudikat.

(Från kungliga trafikstyrelsen för statens jernvägar.)

Se så der ja, nu hålla vi på att få prejudikat på att trafikstyrelsen vid statens jernvägar eger full rättighet att låta slå ihjel, klämma sönder och stympta trafikanterna utan något som helst ansvar.

När det sker »i våda» förstås.

En fattig arbetare fick nyligen sin ena hand förstörd och blef för all framtid oförmögen till arbete genom klämning vid en tågsammanstötning.

Först gjorde herr Thermænius saken till en riksdagsfråga och ville att karlen skulle ha pension, men det ville inte riksdagen.

Så ingaf den lemlästade till jernvägsstyrelsen ansökan om något understöd, men det ville inte jernvägsstyrelsen gå in på.

Slutligen klagade den lytte sin nöd för regeringen, och der hvilat ärendet nu.

Nu är det för allom bekant, att trafikstyrelsen för svenska statsbanorna öfver hufvud taget består af dugliga och insigtsfulla män, att trafiken ombesörjes med all tänkbar försigtighet och att särskildt tågpersonalen vid svenska statens jernvägar, i fråga om noggrannhet vid rekryteringen, humanitet, vaksamhet och intelligens, af personer, som rest ganska mycket, ställes högst bland sina yrkesbröder i Europa.

Allt det der är ju mycket lugnande, och då statistiska beräkningar visa, huru försvinnande ringa den procent af resande är, som blir dödad eller lemlästad å och genom jernvägarna, så torde en hvar inse, att det är vida



mindre farligt att i Sverige resa till och med på snälltåg än att t. ex. högt yttra tvifvel om fruarna Edgrens och Agrells gudomliga sändning till det manliga släktets förkrosselse.

Men detta gynsamma förhållande, för hvars fortvaro man för resten inga garantier har, inverkar inte, så vidt jag kan förstå, på sjelfva rättsfrågan.

Man skickar en värdeförsändelse på posten och fordrar, vid ansvar för postverket, att den icke allenast kommer fram, utan äfven att den kommer fram obruten och oskadad.

»Det garantera vi», säger postverket.

Man skickar ett stadsbud med en namnsdagsbukett och fordrar att den icke allenast blir på bestämd tid aflemnad, utan äfven att icke de vackraste blommorna då befinnas bortstulna.

»Det garantera vi», säger stadsbudskåren.

Än mer! Man går till sjelfva jernvägen och skickar på den en säck guano samt fordrar att den skall framkomma i oskadadt skick.

»Det garantera vi», säger jernvägsstyrelsen.

Men man skickar sin hustru, sina barn, sin pappa och mamma eller sina barns ömma och kunniga lärarinna på jernvägen och fordrar att äfven de skola komma hela och välbevarade fram.

»Nej, det ge vi tusan», svarar jernvägsstyrelsen.

»Bara bitarna finnas i behåll, kunna vi inte hjälpa om de äro krossade en smula.»

Jag antager att en hustru går ned till stationen en ljum och skön sommarqväll för att möta sin man, som väntas med tåget. Gröten är kokt, bordet är dukadt och man litar på jernvägen att den skall aflemna mannen i rätt tid, frisk och sund.

Så kommer frun, som sagdt var, ned till stationen, men kan inte upptäcka karlen.



— Hör nu konduktören, har han inte sett min man?  
 — Jo vars, han ligger bland bagaget.  
 — Bland ba . . . ga . . . get?  
 — Jaha, vi råkade köra ihjel honom när tågen stötte ihop vid X. station.

Och så får hon se honom ligga der, stum och döf, som alltid när hon ville ha en ny sidenklädning, men nu på fullt allvar.

— Hör nu konduktör, venstra armen fattas?  
 — Å för all del ursäkta; den hade vi af misstag lagt in i postkupén. Här ä' den.

— Tackar! Och så vill jag ha skadestånd.  
 — För hvad då?  
 — För gubben min, naturligtvis!  
 — Men der ligger han ju, hvarenda bit!  
 — Ja visst, men han är alldeles förderfvad och jag kan aldrig använda honom mer . . .

— Nå, det kunna vi då väl inte hjälpa. Han har betalt sin biljett och han har fått åka sina kilometer. All right!

— Men om det hade varit en tunna lingon, då hade jag fått ersättning?

— Ack, min fru, det hade varit en helt annan sak. Jag hemställer, huruvida det är en statsinstitution värdigt att göra sig skyldig till sådana inkonseqvenser, som dem jag här ofvan tagit mig dristigheten att påpeka.

Jag hemställer äfven till kunglig majestäts regeringsherrar, att, då nu ärendet hvilar hos dem, göra hvad de lagenligt kunna för att den stackars arbetaren, som i sin nöd vändt sig till dem (han var för resten koskötare), må få någon ersättning för sin förlorade hand. Och att de ville ta ihop med orättvisan innan hon hinner bli »sekelgammal», såsom en vis man en gång sa' om grundskatterna.

Högt uppsatte, rike män kunna inte fatta huru, lindrigast sagdt, obeqvämt det är för en fattig karl att vara



af med händerna. Ett gammalt, beskedligt, konstitutivt konungadöme, det kan man såsom medlem af ministären hjälpa till att styra äfven utan händer. Ja, utan fötter med, i fall man nu en gång beslutat sig för att aldrig »afgå». Och mycket, mycket väl utan en skymt af hufvud.

Men försök att utan händer leda en ko åt båset, så få vi se!

\* \* \*

### Fonografens faror.

Menskligheten gläder sig nu om dagarna mycket åt den fulländade fonograf, Edison bjuder på, och nekas kan ju icke att det är en styf uppfinning att tala till en papperslapp, slå in honom i ett kuvert, skicka honom t. ex. från Åhus till Piteå, och så veta, att när adressaten får honom, papperslappen upprepar det dikterade med den afsändande vännens egen röst huru många gånger som helst, bara han får en liten knuff af ett valsverk, som snart blir så fulländadt att äfven *det* gömmes i fickan bredvid papperen.

Men det blir allt åtskilliga små olägenheter med den der uppfinningen också.

Den hyggelige unge fästmannen till en fin och oskyldig familjeflicka omfamnar sin lilla fästmö lidelsefullt och häftigt, fonogramet i hans bröstficka får en knuff och börjar på:

»Lilla gåssen får inte glömma utaf kiliga supén på hissen i qväll för då blir Ågysta så grufli lässen...»

(Fästmön kastar sig i en fåtölj med näsduken för ögonen. Fästmannen kniper och kramar om bröstfickan,



men desto värre går fonogramet på med läspande, lindrigt osedlig subrettröst):

»... för hon älskar sin stiliga Adolf så hon kan dö å tycker gruffi mycke om ostron å Henriette kommer dit med sin löjtnant å ja ska mata lilla gässen me ...»

(Pappa och mamma komma in, tant Gustafva slår omkull fönsterbordet med japanska visitkortskorgen på, fästmän skriker: »Jag dör!» och lille Moppe står midt på mattan och skäller, men fonogramet fortsätter obarmhertigt):

»... ost å kax å lilla gässen ska ta in champis till sin Ågysta.»

(Pappa rusar fram, skakar fästmannen i axlarne och ber honom förklara sig om han kan, men den olycklige unge mannens bröstficka får dervid en ny knuff, och så börjar en glad, manlig, ungdomlig stämma):

»Hoppas du inte glömmet gamla vänner och festprissar när du nu snart får fatt i gubben svärfars pluringar. Dina vänner och dina björnar glädja sig i kapp. Hej, det ska' bli ett lustigt leben!»

(Fästmän får ett hysteriskt anfall, mamma springer efter Hoffmans droppar och lossar på snörlifvet, pappa blir vild och kastar den unge mannen utför trapporna, den olycksaliga bröstfickan får svåra stötar och ett tjog fonogram börja samtidigt):

»Hon är en gås, men tag henne; af mig får du inga pen... Sex dussin ostron och fyra Roederer: fyrtyoen kro... Din egen, egen Mathil... inom åtta dagar om lagsökning vill undv... Hjärtlöse usling, som knusslar på lumpna femti kronor i kvartalet till ert eget ba... Gratulerar hjertligt till förlofnin-gen, men hvad ska Augusta säga, och Jenny och An...»

Jag antager att andra unge män låta varna sig af detta olycksöde och lemna fonogrammen hemma när de



gå till den tillbeddas hem; men månne det blir roligare, att, sedan man väl blifvit gift och råkar att säga ett endast litet ord om det »ruinerande hushållet» och att man »inte begriper hvart femtian, som hon fick i tisdags, blifvit af», se sina barns mor gå till sitt sybord, lossa sidenbandet kring en packe gulnade fonogram, sätta till valsverket och låta höra en ung, bedjande, af kärlek skälfvande stämma:

»Johanna, blif min, och ingen önskan af dig skall lemnas ouppfyld! Blif min, och jag skall spara dig all denna hvardagslivets förtret, som aggar sinnet. Mig sjelf och allt hvad jag eger lägger jag för denna lilla förtjusande fo...»

Eller tror ni det blir roligt, att om man frågar »hvad tofflorna egentligen ha på skrifbordet att göra» eller »hvad det är för en besk smak på lefverpuddingen» eller »om vattnet till kaffet händelsevis tagits i slaskspannen» eller om hon »råkat ta' miste på biffköttstycket och ens gamla jagtstöflar», se henne torka sig i ögonen med servetten och gå till sin toilletbyrå efter gamla skrynkliga papperslappar och låta dem med ödmjuk, afgudadyrkande röst framstamma:

»Mitt lifs sol! Om två månader skola du och jag vara ett! Jag får bo i eget hem, hvad säger jag, i eget *Paradis*, som du har ordnat med en smak utan like, får vid eget bord njuta af rätter, som dina små älskade händer ha lagat. O hvad äro väl nektar och ambrosia mot en omelette af min egen älsklings hand!»

Nej, det är, som sagdt var, inte precis roligt att höra en gammal dum papperslapp gå på på det der viset som om han vore ett evighetseko eller en aktör vid halfbättre landsortstrupp, som ger moraliska karaktersroller för 80 kronor i månaden.



### Litet om reformdräkten.

Nu har jag fått den här reformdräkten riktigt klar för mig.

Hufvudsaken är att den, såsom hängande i ett stycke, inte klämmer damerna på den delen af kroppen, der glaçen och konfekten hamna, der hjertat icke längre slår sina oroliga slag utan organen ha endast matsmältningen att sörja för.

D. v. s. det s. k. »veka lifvet». Det hårda lifvet, det är när man får ta af sig stöflarna i tamburen då det är nyskuradt, och inte kan få qvinnan att ge sig en toddy julafton, men veka lifvet det är det lilla stycket mellan höften och sista reffbenet.

Enligt läkares utsago förstör den hittills vanliga klämningen på denna intressanta del af skapelsens mästerstycke: qvinnans lynne, matlust, häktor, kjolband, helsa, fiskben och foderlärfv.

I synnerhet lynnet.

När det heter: »Jo, nu har du förstås inte råd att bestå dina arma, olyckliga, oskyldiga barn lite hyggliga skodon, men att förlora några tusen kronor på borgen för den usle Petterqvist, det har du råd till», då har bestämdt linningen på kjolen råkat att bli lite för trång.

I stället för att en reformkjolsqvinns person, som inte sitter och klämmer hvarken galla eller mjelte förderfvade, skulle sagt: »Nu lider det snart mot den blidare årstiden och hvad gör det då om ungarna gå nakna på gatan, bara du inte stöter dig med dina gamle toddybröder genom att neka skrifva på deras vexlar.»

Och när det låter så här: »Ja, jag får väl ligga här hemma i denna usla hålan och dö som en katt då, när du inte har råd att kosta på din arma hustru en Lysekils-



sejour, för det du festade upp allt, hvad du förtjenade, på usla aktriser under din glada ungarstid», då — har hon bestämdt dragit åt snörlifvet för hårdt.

En reformklädningsgumma skulle i stället sagt så här till sin gubbe: »Jag tror nog att jag kolar af, om jag inte får komma till vestkusten i sommar, men det gör mindre, ty få mina flickor bara ärfva den lediga umgängeston, deras pappa förvärfvat sig i glada lag med landsortsteaterns stjernor, reda de sig nog utan mamma.»

En reformbeklädningsdam med oförderfvadt underlif kan äta biff, ärter och kål, men ett qvinfolk med i veka lifvet inskärande kjollinningar kan inte få i sig annat än smicker, sockerbakelser och Guy Maupassants sedlighets-skildringar.

Det är visserligen ett »aber» att en qvinna måste vara väl växt, d. v. s. något midt emellan Juno, fröken Rustan och en lifregementshusar, om hon skall taga sig något ut i reformdräkten, men detta är en olägenhet, som endast drabbar den nuvarande generationen, ty döttrarna till qvinnor, som burit reformdräkten, bli alla välväxta.

Kan en så lycklig genomgripande förändring inträffa med qvinnan bara för det hon slipper linningarna kring mag . . hm! veka lifvet, hvad skall det då icke blifva, när man härtill lägger, att på reformfruntimret ingen korrsett hämmar hjertats slag, och inga »trångbröstade» qvinnor mera komma att finnas, när reformdräkten vunnit burskap i Svears och Göthers rike.

Det är sannolikt bara trångbröstade fördomar, alstrade af snörlifvet, som hittills hindrat våra unga damer att rymma med sina pappors kuskar, såsom seden är i England och Amerika. Icke ens de mest virtuosmessiga dubbelklatschar kunna röra ett flickhjerter, bepansradt med Mårten Luther, Lindblom och fiskbenskorsett, men — lös-gif de svällande liljekullar, och jag tror att ingen hunds-



vottens don Juan skall behöfva sucka förgäfves eller glädja sig, så till sägandes, bara åt smällen.

Jag fann den praktisk och poetisk på samma gång, denna sed som unga qvinnor hade förr i världen, att sprätta sönder de klädningar, de burit som flickor, sticka täcken af dem och öfver snövit bomull sträcka dessa smånätta sitser, som förut gungat sig rusiga ofvan barmens snö.

Men nu! Plisséer, garneringar, polonäser och skråddningar ha under decennier fått förstöra allt kjoityg, så att man med knapp nöd af en hel promenaddrägt kunna få en pjerrotsmössa till en bal masqué.

Är detta förnuftigt i ett land, som dignar under några millioners handelsbalans, och der hela nationalushållningen går på sned, utan att man behöfver bråka med snedskurna klädningskjolar också?

Annat blir det nu, med reformdrägens hela, reela våder! Nu kan återigen en firad qvinna, som då hon gjorde sitt val af make sargade många andra förhoppningsfulla, manliga hjertan, i all anständighet värma de slagne rivalerna under sina kjolar då de komma på besök och — öfverst på gästrummens bäddar återfinna de timliga omhöljerna till allt hvad de en gång hållit kärt.

(Men inte klädningen, som hon bar då »han» friade! De fanor, under hvilka våra små lockiga generaler kämpade då de gjorde ungmöfälttågets största eröfring, den af oss sjelfve, skulle vara profanerade, derest de i nyttans tjänst underginge någon annan förvandling än till — vagg-täcken.)

Vid enleveringar kommer reformdräkten sannolikt att få en ansvarsfull uppgift. Knallarnas kyprade lakansväf har försämrats så att den knappast längre håller att göra repstegar af såsom i den gamla goda tiden. Dessutom höra lakanen till de intima plagg, hvilka en väluppfostrad flicka knappast utan att rodna kan i sin älskares



närvaro klippa i remsor och hänga om fönsterposten. Men reformdrägten »af godt ylletyg till en krona pr aln», den duger den, skulle jag tro.

Får jag någonsin så godt om tid att jag faller på det orådet att skriva en sjöroman, så kommer för visso icke deri att fattas ett i hög grad skakande kapitel, der »stormens ande med giriga jättelungor blåst sönder hvarje duk å det likt ett flarn på vågen mot en tydlig undergång sväfvande fartyget, men kaptenens unga, bildsköna hustru, med hvilken han just nu gjorde sin bröllopsfärd, full af resignation och ädel uppoffring, med kraft grep sin makes pennknif, ristade upp bakvåden på sin reformkjol, kastade den stolt till förste styrmannen och utbrast med klar, af rörelse skälfvande stämma, hvilken melodiskt klang igenom stormens och vågornas raseri: »Tag den, din drummel och gör ett focksegel!»

Statsrådet X. är förtjust i reformdrägten, ty före dess tillkomst var hans motivering för grundskatteafskrifningen det slätaste aktstycke i kristenheten, men nu sägs det att reformdrägten har ett akterstycke, som är ändå slätare.

Mäster Palm vill förorda reformkjolen åt både karlar och fruntimmer, ty den är så pass lång, att det inte syns om det ena benet är lite kortare än det andra.

Sportmännen äro hänryckta; reformdrägten har »söljor» alldeles som en hästsele.

Och jag för min del tycker, att eftersom vi nu ändå skola till med att »reformera qvinnan», så kunna vi lika gerna börja utvändigt som inifrån; i vår nivellerande tid går det ungefär lika lätt att klippa till en kjol som att omdana en karakter. Kanske kommer det sig af att vi ha så många kjolar och så få karakterer?

Men blir reformdrägten allmänt antagen, få vi bara en sorts kjol.

En kjol med »karakter» i.



## Djurplågeri med "stil" i.

(Sommarminne från 1886.)

Om du möter en person med hönshöksutseende, magra ben, nervös gång, krampaktiga ristningar af öfverlifvet, käkar som en jaguar, skjortkragen uringad som på en kypare eller andre-tenor, ansigtvinkel som en orang-utang och intelligens som en stöfvare, så förhast dig inte och säg att det är ett dårhushjon; det kan likaså väl vara en passionerad, professionelt tränerad sportman.

Om du möter en häst med missformadt kranium, gethals, uppdragna ljumskar, mager ref, så att refbenen se ut som om kampen svalt en krinolin, tagellös svans som en råtta, höfter, som skulle duga till ensam hatthängare på en sjunde klassens restaurant, en häst med vemod i den ena ögongloben och en förbannelse i den andra, så var icke för snar att tala om »nattmansök» och »åkerluring», det kan lika så godt vara segraren vid gårdagens kapplöpning.

Om landets konung telegraferar en mer än vanligt varm helsning och lyckönskan till svenske män i främmande land, om tidningarna fyllas af beskrifningar om de människens bedrifter, om det festas, hurras och kurtiseras för dem; tro icke att de höjt svensk konst eller vetenskap i utlandet, tro inte att de spridt ny glans öfver vår, gudilof, möglade vapenära, tro inte ens att de ha vågat sina lif för att rädda en köksa, en stiftsfröken eller ett silfverbordställ vid någon eldsvåda! Nej, de ha bara skrufvat upp kraften i sina näfvar så att de kommit tre eller fyra fot före vid en kapprodd . . .

Motion är nyttig, icke allenast för riksdagsmän, ungdomshästar och breffbärare utan äfven för bättre folk. Den som



sitter för mycket stilla och lägger på hullet, löper fara att i tidernas längd bli ett djur, men den som sätter kroppsliga förmögenheter öfver *allt* annat, han är det redan.

Sporten är bra, är förträfflig såsom helso- och förströelsemedel; såsom lefnadsmål är den väl nätt.

Häromdagen var jag med och såg på en kapplöpning uppe i Stockholm på Ladugårdsgårde. Hyrvagnen kostade vid ett så celebert tillfälle 15 kronor, utom drickspengar, och rättigheten att köra in den bland la haute volées vagnar och galonerade drängar på en för åskådande af djurplågeriet särskildt lämplig plats 10 kronor extra. Men så skulle jag också få lösning på gåtan, huruvida det var sant, som hviskades inom väl under rättade sportmannakretsar, att den ene hästen verkligen skulle kunna springa litet fortare än den andre.

Och när jag och mitt sällskap hade kommit in midt ibland det andra fina folket och af en poliskonstapel inrangerats med den kungliga estraden snedt framför näsan, en generallöjtnantskas vagn till höger och den ogifta älskarinnans till förste bokhållaren i en af våra mera omtyckta modeaffärer vagn till venster samt hofjägmästarens vagn alldeles bakom, lemnade jag vår egen vagns inandöme åt damerna och äntrade upp på kuskbocken, så att generalskan fick beskåda hela kapplöpningen emellan mina smalben, dervid hon fick se ryttarne framstorma bakom min högra och försvinna bakom min venstra byx.

Den som har tänkt sig en kapplöpningsbana såsom något mycket noga och rigoröst utstakadt, har tänkt alldeles rasande. Banan gick rundt om Ladugårdsgårde samt var här och der med långa afstånd vårdslöst markerad med små, i jorden nedstuckna flaggstänger. Genom klok beräkning i svängarna kunde en inmarig ryttare och smidig häst mycket väl spara in 20 à 30 fot af den väg, som de öfriga hade att tillryggalägga.



Gående polis, ridande polis och en afdelning af lifregementets husarkår skulle hålla banan fri, men voro för få, så att de med nöd kunde hålla passagen öppen just der de täflande för ögonblicket befunno sig. På motsatta sidan af banan trängde folkmassan in på den samma och makade sig undan först när hofslagen kommo ditåt. Att icke några blefvo ihjelridna, därför må man mera tacka Gud än lifgardisterna. Ett rykte gick att Östermalms hyggliga ungdom anordnat krocketpartier midt på banan och ropat åt de täflande att icke bringa kloten ur läge. Jag såg det ej, men jag håller det inte otroligt. Hvad som är säkert är att lifgardisternas köksor och poliskonstaplarnas kusiner samt kammarpigorna hos de täflande löjtnanternas mammor opåtaladt sprungo fram och åter inne på banan och skriade.

Midt framför den kungliga estraden lopp banan och der bakom låg en fyrkantig jordlapp, af sju eller åtta ordinära gurksängars storlek, afstängd med smala rep, troligen prisdörmarnes fruars klädstreck. Det kostade 5 kronor att krypa under klädstrecken och in i gurksängarna, som kallades för »sadelplatsen». Der samlades de täflande hästarna och derinne gingo jemväl glåmiga, förvuxna skolynglingar ur halfbättre familjer samt permitterade kryddkramhandelsknoddar, som hade stoppat ned byxorna i stöfvlskaften och försökte se ut som om de hade varit med om sådant här förr.

Så redo de täflande kavalleriofficerarne fram, gjorde honnör åt den kungliga estraden och begåfvo sig i kort galopp och sakta mak ned till platsen, der starten skulle ega rum.

Generalskan hade i sin vagn en liten skånsk nièce, som skrek:

— Ih fausterr, di rier ju sau sagta, sau en kan räkna trauarna i jaggerna pau dom!

— Kära barn, dom har inte börja' ännu, sa' faster.



Dem, som tycka om kapplöpningar, men afsky djurplågeri, skall jag ge anvisning på ett godt sätt att förena dessa annars så stridiga böjelser. Man köper en ask tennsoldater (kavalleri), ställer sig bakom en halföppen dörr och låter sin piga då och då kasta en näfve af askens innehåll förbi dörrspringan. Då får man en mycket redigare föreställning om saken än om man åker ut på Ladugårdsgårde, väntar en timme på hvarje löpning, plågas af hunger och törst, får en kanna af platsens riksbekanta dam i matstrupen, spräcker sina byxor när man skall äntra kuskbocken, och harmas öfver att man inte är millionär, så att man kan gå fram till egarne af de skälvande, söndersporrade, slagna, förskrämda och utmagrade krakarna, samt betala de arma djuren med dubbla värdet för hugsvalelsen att få ge dem ett nådeskott.

Allt hvad jag nu säger, har jag tänkt säga många år förut, ty jag har alltid föreställt mig saken precis sådan den var, men jag var rädd för att misstaga mig och bli gendrifven. Nu sedan jag med egna ögon sett en kapplöpningskamp stå med blödande, sönderryckt tunga medan hans herre läskade sig med champagne å Hasselbacken, nu sjunger jag ut.

Fy tusan, att så behandla hästen, som dock näst qvinnan och vindrufvan är det skönaste Gud har skapat!

Jag vill icke söka beskrifva kamparnas tillstånd efter slutadt lopp, de segrades så väl som de besegrades. Det gick väl an med kavalleriofficerarnes tjensthästar. De hade icke genom fackmessig träning fått hela sin exteriör defigurerad, de förmådde icke heller flänga så vildt, och man kunde ännu efter slutadt lopp med någon ansträngning mycket väl se hvilket djurslag de tillhörde.

Men skeletten, de riktigt efter konstens alla regler genomtränade äkta sport- och kapplöpningskräken! Jag fick tårar i ögonen när jag såg dem efter slutade löpningar. Jag ber er, mitt herrskap, tänken eder det största



möjliga elände af allt jordiskt löpande! Tänken er en småstadstidnings notisjägare, som sprungit en half dag utan att få reda på en skorstenseld eller ett simpelt benbrott! Tänken er en underlöjtnant eller ung notarie i något af rikets rättegångsverk, som har lupit från kl. 7 på morgonen till 12,55 på middagen med solavexeln i näfven och hjertat i halsgropen utan att finna någon antaglig endossent! Tänken er en öm mamma till fem öfveråriga flickor, hvilken jagat från badort till badort på sydkust och vestkust utan att en enda själ ens betett sig »opassande» mot töserna, mycket mindre friat! Alla dessa eländiga varelser hafva det riktigt godt i jemförelse med den stackars kapplöpningshästen, ty de slippa åtminstone se kungen, hofvet och diplomatiska kåren klappa i händerna och jubla bifall åt deras marter.

Och under löpningarna, då märrarna och deras bödlar voro utom synhåll, reste sig läckra sommartoiletter med våldanade frökensjälur inuti på hyrvagnarnas dynor, dem de trampade förderfvade med sina spetsiga klackar, och ömma nittonåriga hjertan, hvilka kanske skulle brustit vid tanken på att genomprygla en kattrackare, som ger konsert å taket, de emottogo nu med girig ifver af uppvaktande kavaljerer från gurksängen-sadelplatsen smånotiser och kommentarier till dagens stora händelse, såsom att »H. fallit af, men rest sig och fortsatt täflingen», att »C. red i dag för sista gången, ty om söndag skulle det lysa för honom», att den utmattade »fuxen från första löpningen skulle starta omigen vid den tredje» o. s. v. Och så kom en kusin och visade sin prispokal, och så kom en annan kusin och sa' att kronprinsen blifvit ond på den, som red hans häst, för det »de» inte togo första priset, så lemnade grefvinnan Stephanie von Platen sitt prestkragprydda fuxspann (högra stånghästen har svaga karleder) och talade en stund med generalskan, som skådat dagens högtidlighet genom porten mellan mina smalben. — Och så reste vi.



Men det finnes på jorden något, som jag ännu mindre gerna vill vara än kapplöpningshäst, och det är — principal till någon af de i skandinaviska roddtäfvingen segrande herrarna Wirström, hvilka icke lära, såsom man skulle bringas att tro af det sätt, hvarpå de förfoga öfver sin tid, vara »sina egna», utan tjenstgöra såsom i hvardagslag dugliga och hyggliga kontorister hos olika personer.

Under min landtmannatid hade jag en gång en dräng, som var virtuos på piglock, och en annan, som red på velociped, och deras konstnärskap gjorde mig än på ett än på ett annat sätt mycken förargelse.

Men, o du min snälle gud, att ha' en bokhållare, som ror i kapp med invånarne i tre konungariket, som blir emottagen med hurrarop vid Stockholms centralstation och får telegram från hans majestät!

Nej, hellre startade jag sjelf och sprunge tills jag störtade med en idiot på ryggen och Ladugårdsgårde under hofvarna.

\* \* \*

## Mamma.

### Socialt nutidsdrama i 5 akter af Blåkråka.

#### Personerna:

*Kapten Dunder*, förförare och bof.

*Fröken Menlös*, guvernant.

*Kandidat Skägglök*, förälskad informator.

*Wälling*, spanmålshandlare, fröken Menlös' principal.

*Fru Wälling*, hans hustru.

*Kloroform*, läkare och moralist.

*Tante Stafva*, bråkar ihop de två sista akterna.

En piga.

#### 1:sta akten.

(Scenen föreställer en salong. Möbler kan man låna hurudana som helst. Vid ena fönstret sitter fröken Menlös och syr på ett par kalsonger.)

*Sigurd.*



*Fröken Menlös* (för sig sjelf, eftersom ingen är inne):  
 Usch, de otäcka karlarna! Har nu inte hvitvaruhandlan-  
 den glömt bandena, som stodo så tydligt på notan. Nej,  
 fru Agrell har rätt, de äro sig alltid lika. (Skägglök  
 inkommer från fonddörren.) Nej, se kandidaten! Hur är  
 det med vårtan på ryggen i dag?

*Skägglök* (rodnar då han får se kalsongerna): Kära  
 väninna, vårtan är mycket bättre; vill ni knyta en ny  
 tråd om henne i afton och stryka på litet mera lapis,  
 så tror jag hon skall vara borta till söndag.

*Fröken Menlös* (strängt): Herr kandidat, ni missförstår  
 väl inte mitt intresse för den der vårtan? Ser ni, ni kar-  
 lar ha genom ett onaturligt lefnadssätt alltför mycket af-  
 lägsnat er från typen för normalmänniskan. Ni är ett  
 bland de hyggligare exemplaren: ni har bara ett åder-  
 bräck och en vårta; jag har ansett mig fylla en mission  
 genom att återföra er till naturen medelst att ta bort  
 vårtan. Apropos, ni har inte händelsevis ett par band  
 att låna mig?

*Skägglök* (med mödosamt tillkämpad fattning): Nej,  
 det har jag inte, men vill ni inte bli min hustru?

*Fr. Menlös* (lägger bort kalsongerna och ser på ho-  
 nom med mildt allvar): Det skulle jag verkligen inte vara  
 olifvad för, ty jag håller obeskrifligt af dig och . . . för  
 öfrigt, hvem vet om inte vårtan kan komma igen, och då  
 kunde det vara godt för dig att ha en trogen vän vid din  
 sida. — Men (blir upprörd, går hastigt öfver scenen till  
 fönstret midt emot, tar en sax och börjar putsa sina nag-  
 lar) emellan oss reser sig något, som, om det vore på din  
 sida, icke skulle betyda något, men som verldens dumma,  
 konventionella fördomar anse opassande för ett fruntimmer  
 . . . (snyftande) gå . . . lemna mig . . . vi böra aldrig återse  
 hvarandra . . . farväl för evigt . . . men säg till Johanna,  
 när du går förbi köket, att hon kommer till mig med  
 strykjernet . . .



*Skägglök* (upprörd): Jag besvär dig, nämn mig namnet på detta hemska spöke, som står emellan oss och hotande sträcker ut handen mot vår unga lycka?

*Fr. Menlös* (med värdighet): Jo, jag fick ett barn för några år sen (ser arg ut och sprutar eau de cologne öfver hela ansigtet).

*Fru Wälling* (inkommer från kulissen till venster): Vore det inte bäst kandidaten nu ginge och läste med gossarna!

*Skägglök* (afsides med förtrytelse): Ständigt detta penningens öfvergrepp på arbetet, det måste fru Edgren skrifva något vackert om; (högt och med fattning): fru Wälling, jag är edra barns lärare, men jag är ingen dagsverkare. (Går).

*Fr. Menlös* (med strålande blickar): O, hvilken man!

(Ridån faller.)

2:dra akten.

(Hr Wällings kontor. Patronen och kapten Dunder skrifva under ett papper framme vid pulpeten.)

*Hr Wälling* (ringer, då pigan genast inkommer): Bed fröken Menlös och kandidaten vara goda och komma in och bevittna ett papper. (Pigan går.)

*Dunder* (förskräckt): Hedersbror, jag måste aflägsna mej på ett par ögonblick, jag mår verkligen illa . . . jag . . . (fröken och kandidaten komma i detsamma).

*Wälling* (skrattande): Å se så, stanna nu ett ögonblick, bror Dunder (vänd till fröken och kandidaten): jag ville bara be herrskapet vara goda bevittna det här kontraktet emellan kapten Dunder och mig om en hafreleverans . . . ja så, det var sant, får jag lof presentera: kandidat Skägglök, kapten Dunder, fröken Menlös . . .

*Fr. Menlös* (bleknar, tar ett par steg baklänges, men



rusar sedan fram och spottar Dunder i ansigtet, skrikande): bof!

*Dunder* (obehagligt öfverraskad): Ursäkta, har du en handduk, bror Wälling?

*Wälling* (med tydliga tecken till förlägenhet): Titta efter sjelf i lavoiren, är du snäll.

*Skägglök*: Bevittna det der kan jag väl, men jag besvär det inte inför rätta ifall det skulle komma på frågan, ty jag är utilist.

*Wälling* (med hetta): Dra åt h—e herre, (till Dunder): kom bror Dunder så gå vi ut i salen och få ett par af pigorna att skrifva på. (De gå).

*Skägglök* (lidelsefullt): Älskling! hvad var det der för en karlslok?

*Fr. Menlös* (med harm): Pjesens bof, min nedrige förförare.

*Skägglök*: Min älskade vän, bry dej inte om den der uslingen, utan gift dig med mig. Barnet, det »strunta vi i», och för öfrigt är jag af oäkta börd, så att du ska' inte genera dej . . .

*Fr. Menlös* (med värme): Älskade Skägglök, hvad tänker du på! Vi ä' ju bara midt i andra akten ännu och en sådan pjes ger inte Willman många kronor för . . . Nej, du måste gå till den der kanaljen och skaffa mig upprättelse . . . (med pathos): han skall gifta sig med mig, och du skall tvinga honom dertill.

*Skägglök* (ledsen): Men herre Gud, jag ville ju sjelf gifta mig med dig?

*Fr. Menlös* (häftigt): Det kommer se'n, när Dunder dött af samvetsqval, men nu skall du bara raska dej.

*Skägglök* (tvekande): Ja, men jag är bara så rädd att han ska' klå mej . . .

*Fr. Menlös* (ursinnig): Pultron!

(Ridån faller.)



## 3:dje akten.

(Kapten Dunders ungarlsrum. Kaptenen sjelf ligger på soffan och läser »Fäderneslandet», Skägglök och Kloroform inträda genom fonddörren just som ridån höjes).

*Dunder* (godmodigt): Hva' fan vill herrarna?

*Kloroform* (med värdighet): Var lugn, kapten Dunder; räkenskapens timma har slagit, jag, doktor Morphinus Kloroform och min unge vän, kandidat Skägglök, komma till er med helsningar från en stackars qvinna, hvars lit ni sköflat . . .

*Dunder* (rysligt cyniskt): Det har jag gjort med så många. Hvad heter qvinnspersonen?

*Skägglök* (med tårar i ögonen): Innocentia Menlös, herr kapten.

*Dunder* (föraktligt): Äsch, det gamla stycket, hon har det ju bra, vet jag, är guvernant hos Wälling och sådana bruka nog ta' sig fram.

*Kloroform* (allvarligt): Prata inte strunt, kapten, ni skall gifta er med menniskan och upprätta henne inför Gud och menniskor.

*Dunder*: Ä' herrn från vettet, det blir en evig lögn . . .

*Skägglök* (försmädligt): Jaha, försök att konstra bara! En fru, som skrifver mot de otäcka karlarna, har lofvat fröken Menlös att göra ett salongsdrama af det här, och det blir så lagom roligt för er när lille Geijerstam refererar alltihop i Aftonbladet, och Herman Bang håller föreläsning om 'et i Trosa dagen efter generalrepetitionen.

*Dunder* (suckande): O milde Gud, nej, då tar jag hellre det gamla stycket . . .

*Skägglök* (arg): Å hut, herre, yttra er med aktning om guvernanten, för jag ska' ha' 'na efter er, det ha' vi allaredan kommit öfverens om.

*Dunder* (häpen): Det . . . vore . . . f—n . . .

(Ridån faller.)



## 4:de akten.

(Samma salong som i första akten. Fröken Menlös syr fortfarande på kalsongerna och har märkt dem med ett stort anglosachsiskt *I*, men kan inte fortsätta när hon inte ännu vet sitt tillnamn, om det blir Dunder, Skägglök eller fortfarande Menlös. Tante Stafva sitter bredvid och tar ihop hälen på en grå kortstrumpa, som skall bli julklapp till patron Wälling.)

*Tante Stafva:* Jaha, det blir det bästa; först tar du Dunder och upprättar din heder och får ärfva några tusen, och se'n tar du Skägglök och sätter bo med Dunders pengar. Det blir något originelt, en händelse »gripen direkt ur lifvet», som man säger. Men först ska' du ta noga reda på hvad den der Skägglök egentligen är för en. Jag har en brorson, som strök på sig en flaska med samma namn och der växte aldrig ett hårstrå se'n, så det är bäst du aktar dig!

*Fr. Menlös:* Kära tante, jag har ju lösbena.  
(Obehaglig paus).

*Tante Stafva:* Tror du vi kan låta ridån gå nu?

*Fr. Menlös:* Ja, Gubevars!

*Tante Stafva:* Men, kära barn, hvad har jag egentligen att göra här i pjesen och hvad skall hela denna akten tjena till?

*Fr. Menlös* (snäsigt): Hvad tante också kan vara dum, det blir ju inte något helaftonstycke annars.

(Ridån faller.)

## 5:te akten.

(Samma salong. Fröken Menlös sitter och syr ett stort *D* på kalsongerna, ty hon tror nu säkert att kaptenen ger med sig.)



*Dunder* (inkommer klädd i frack med svärdsorden på samt åtföljd af Kloroform och Skägglök): Hm! hm! (hostar) det är längesedan jag hade den äran... hm...

*Fr. Menlös* (vänligt smilande): Åh, äran är på min sida; sitt ner käre *Dunder*...

*Dunder* (litet djerfvare): Hör du, det är väl bäst vi tar och gifter oss ändå...

*Fr. Menlös* (ömt): O, nu känner jag igen dej, sådan du var förr i världen; men hvar har du gjort af... af... af (ljuft rodnande)... af vår lille pojke...

*Dunder* (belåten): Jo du, den löste jag in på barnhuset, numro 314...

*Skägglök* (lindrigt upprörd): Store Gud, hvad säger ni... det var ju mitt nummer på barnhuset! (*Fr. Menlös* och *Dunder* rygga förfärade tillbaka och slå dervid sönder en blomkruka. Hr och fru *Wälling* inkomma).

*Hr Wälling* (missnöjd): Jag tyckte det var något, som gick sönder härinne...

*Kloroform* (pathetiskt): Ja, patron *Wälling*, det var verkligen något som gick sönder; ett ädelt qvinnohjerta som brast; älskare och son i samme person, det är för mycket till och med för en gammal guvernant. (*Aftorkar* rörd en tår på det ena kalsongbenet.)

*Dunder* (går fram och ger *Skägglök* ett kraftigt handslag): God dag på dig, pojke! Du är väl inte stött på mig för det jag varit lite försumlig mot dig på de sista tjugosex åren?

*Skägglök* (smickrad): Å, så pappa talar, visst inte. Roligt att en gång få skaka tass med sin egen hederspappa.

*Fru Wälling* (torkar sig i ögonen med förklädssnibben): Å herre Gud, det är riktigt rörande.

*Fr. Menlös* (nära att falla i vanmagt): Hans moder! Store Gud, det kan jag inte öfverleva. O låt mig dö, innan all denna skam faller öfver mig, som nu hänger



öfver mitt huf . . . (trillar omkull och sparkar vådligt med benen).

*Skägglök* (otåligt): Seså, sjåpa dej inte, mamma! Qvinnan ska' va' kavat i alla väder; det är bara vi karlar, som ä' ynkryggar i det här emancipationsårhundradet!

(Ridån faller).

\* \* \*

### Fröken Jennys hattfågel.

Fröken Jenny var skön som en sommardag och mild som en vestanvind, hon var 19 år och hade ett hjerta, som ömmade icke allenast för lefvande underlöjtnanter, utan äfven för de döde hjeltarne i de moderna romanerna; mot de förra log hon och öfver de senare grät hon. Sina föräldrar höll hon innerligt af, men nästan ännu mera af sin store, moderne, vackre, präktige parisermodellhatt.

Fröken Jenny hade god smak och ett blödigt sinne. Om någon bedt henne hänga ett par små vackra, uppstoppade råttor i öronen, så skulle hon ha blifvit ond, men på hatten, med vingarne spärrade uppåt och det lilla näbbet vemodigt vändt mot bröstet, hade hon liket af en liten sångfågel, och det tyckte både hon och väninnorna såg så »sött» ut.

Hade det varit nu, skulle ingen människa fäst sig vid det, ty nu gå ju *alla* unga damer med små söta fogellikistor på hufvudet; men det här, jag skall tala om, passerade för flere år sedan, då menskligheten ännu var lite dum och icke allmänt fattat det smakfulla i att lägga kadaver ur djurverlden strax ofvanpå en ung skönhets lockar.



Så skulle fröken Jenny resa bort, långt utåt landet till en faster, som bodde i en ort, dit parisermodellhattar aldrig trängde, innan de voro så der en 5 eller 6 år gamla. Gumman faster stod på verandan med öppna armar, men då Jenny kom litet närmare, började faster slå med händerna, vifta med förklädet och ropa: »Schas, schas, schas!» med tydlig förvåning i sitt gamla, vänliga anlete.

— Hvad går åt dig, snälla faster? sa' Jenny.

— Ack, barn, der sitter en otäck fågel precis som om han ville göra något fult på din hatt . . . schas, schas, ditt otäcka djur! Men det var då konstigt, att han inte ger sig i väg!

— Ack, snälla faster, *den* fågeln hör till hatten, modisten i Paris har satt dit den.

— O, att du vill ha något så gräsligt fult!

— Fult! Den hatten kostar jemt fyra kronor mera än en aldeles likadan utan fågel.

— Fyra kronor! Och jag som säljer Bramaputraycklingar för *en* krona stycket! Men kom nu in, snälla barn!

I salen tog farbror emot. Det var en liflig, gammal man, som gaf Jenny en duktig smällkyss på hvardera kinden och talade om att man bjudit främmande till middagen för hennes skull.

Farbror var älskvärdheten sjelf; han hade bara ett allra som lillaste fel, och det var att han var en smula egenkär. Såg han något märkvärdigt, så frågade han sig aldrig för, utan trodde sig alltid om att på rak arm fundera ut sammanhanget. Så började han nu vid bordet, midt ibland alla gästerna:

— Det är högst märkvärdigt hvad puffen och reklamen utvecklade sig i våra dagar. Jaha, rätt snart ä' vi riktigt amerikanska i den vägen. Ni vet ju, att utomlands hålla skradderietablisementen välväxta och vackra



unge män med kläder för inte, bara de få sätta sitt firmanamn midt på ryggen, ha, ha, ha! Och nu när vår lilla rara Jenny här kom till oss i förmiddags, hvad tror ni jag får se, om inte en liten grann kyckling midt på hennes hatt. Jag frågade inte flickungen hvad det betydde, ty med min vanliga skarpblick insåg jag genast, att här var fråga om ett hönsetablissement, som på det viset vill puffa för sin vara. Får jag dricka med dig, mitt snälla barn, särskildt för det du på det der näpna viset vetat spara din pappa utgiften för en ny hatt. Hur mycket får du i månaden min stumpa, för det du tjänar som skylt för racekycklingarna, hvasa?

— O, hvad farbror kan vara otäck! Det är visst ingen »racekyckling», ska' jag upplysa, utan en liten fin, utländsk fågel, som satts dit för prydnad, förklarade Jenny med högröda kinder och tårar i ögonen.

— P...y...d...n...a...d! sa' farbror Janne och blef så häpen att han saltade på björnbärssyltet. — Förlåt mig, min lilla rara flicka!

Jenny trufdes godt på landet och gjorde nästan dagligen i gladt sällskap utflygter i trakten. Gladast var hon, när det bar sig så, att hon och unge patron Svensson blefvo för sig sjelfva på en smal gångstig, toften i en båt eller sätet i en vagn. Hon väntade bara på att han skulle »säga något», och han väntade bara på mod och tillfälle dertill.

Slutligen stodo de båda en afton, under en af de vanliga utflygterna, ensamma vid tornfönstret i en gammal slottsruin, som 'var målet för dagens utfart, månen lyste och herr Svensson glödde samt började slutligen:

— Kära fröken Jenny, ändtligen kan jag då få säga, huru högt jag...

Ett obeskrifligt kraxande ljud öfver hufvudet på fröken; och i nästa ögonblick hade en gammal tornuggla



slagit sina skarpa klor i hennes hatt och hackade ifrigt på Jennys hattfågel.

Jenny blef mycket ond på ugglan, ty vid det buller, som orsakades, lockades flere af sällskapet dit, och herr Svensson kom aldrig att fortsätta der han slutade. Han var en smula skrockfull och ville inte rivalisera med gamla tornugglor om sitt hjertas drottning.

Jag kan knappast klandra honom därför . . .

Farbror och faster voro rika och barnlösa samt hade lärt sig att hålla af lilla Jenny riktigt af hjertat. En afton sutto gubben och Jenny ute i trädgården och pratade hit och dit. Då fattade gubben farbror Jenny plötsligt om lifvet med ena armen, medan han med den andra strök hennes mjuka lockar, och så sa' han:

— Kära barn, faster och jag ha' kommit öfverens om att ge dig det lilla, som blir efter oss, och i afton skulle testa . . .

»Miau, miauuu, miau . . .» lät det plötsligt från körsbärsträdets grenar, och trädgårdsmästarens stora katt satt ögonblicket derpå i Jennys ansigte, som han sönderklöste med sina skarpa klor, medan han passioneradt bet i halsen på det lilla fogelliket å hattbrättet, som lockat honom till attentatet.

Kunde han väl också veta att fogeln var från Paris!

Under den allmänna bestörtningen, då Jenny måste föras till sängs, blef intet testamente skrifvet, följande dag var härads höfdingen, som skolat sätta upp det, ute på embetsresa; saken uppsköts till närmast Jenny helsade på, och — då var farbror död, och arvet delades lika på alla syskonbarnen.

Men då blef fröken Jenny, den »milda» fröken Jenny, topp rasande, grät 12 näsdukar fulla, slet fågelkadavret från hattbrättet och började räkna efter, hvad det kostat henne: 4 kr. + herr Svensson + farbror Jannes testa-



mente. Hon tyckte det var dyrt nog, och följande morgon jordades den lilla fågeln ute i trädgården.

Fröken Jenny undervisar nu i naturvetenskap i stadens flickpension. Hon är en god lärarinna och gör stundom små populära utvikningar från ämnet. Så yttrade hon t. ex. vid examen i våras:

»Särskildt vill jag göra eder, mina unga väninnor, uppmärksamma på en modegalenskap bland vårt s. k. blida kön, en dårskap, hvilken årligen kostar millioner af de skönaste, delvis också de nyttigaste af de små vingade sångare, hvilkas väsen och vanor vi nu studerat, lifvet. Och icke nog dermed; den död, vi bringa dem, är vanligen långsam och förenad med gränslösa kval. Dels förgiftas de, och dels få de i snaror afbida hungersdöden. Det är bildade qvinnor ovärdigt att åt en modenych offra alla sina bättre känslor, hvilka måste uppressa sig mot att blott för ro skull sprida död och plågor i de älskliga, vingade sångarnas ljusa värld, och det är ofattligt huru en qvinna kan drömma om glad framtid i eget bo, under det hon på sitt hufvud bär liket efter ett litet väsen, hvars röfvande ur nästet förstummat många stämmor i luftens vingade jubelkör».

När examen var slut, kom jag att på gatan gå efter två unge män. Den ene sa:

— Hvad i all världen var det der för en sentimental deklamation om småfågeln? Hon himlade sig värre, än om en bof trängt in i pensionen och tagit lifvet af halfva barnskaran!

Den andre blåste tankfullt ut röken från sin cigarr i långa, blåa ringlar, såg öfverlägsen ut och svarade:

— Åja, det lät betydligt pjunkigt, det förstås, men Gud vet, om det inte ändå var en smula förnuft i det. Jag har egentligen alltid tyckt, att de der hattfågeln varit en snuskig tillställning, och jag skall be min fästmo lägga bort dem. Hvem vet för resten, huru pass om-



sorgsfullt de äro uppstoppade, och nog vore det fatalt ändå, att få små likmaskar i hufvudet, då man under en promenad hviskar kärlekens ord i den älskades öra.

— Och att ge fyra eller fem kronor för en ihjälsvulten sparf . . .

— Och att få alla omnejdens kattor till rivaler . . .

\* \* \*

## Jaså

eller

hur herr Themptander kunde ställa till.

(Drama ur lifvet våren 1887.)

På aftonen kl.  $\frac{1}{2}$  6 sammanträdde tvenne aktade ledamöter af Slådankföreningen. »Grosshandlare» Peterzohn, som alltid hade ett godt och rikhaltigt »lager» af snus liggande på västen, hade besök af »brukspatron» Larsson, som hade det »bruket» att dricka toddi och prata förstånd med Peterzohn hvarannan afton.

Herrarna sutto i soffan, dörren var stängd, och rundt kring nyckelhålet derutanför smög sig de rosenröda, mjuka konturerna af fru Peterzohns lilla förtjusande öra.

— Jaha — sa' brukspatron Larsson — hur i Herrans namn ska' bara det här sluta?

— Jo, dä' tydligt — sa' grosshandlare Peterzohn med en bitter klangtjärg i sin fjerdetenor — dä blir bankrutt, dä hele saken; alla hjälpkällor äro uttömda, handelsbalansen växer och vi stå vid ruinens dörr.

— — — — —



Det lilla mjuka, rosenröda örat segnade ned från nyckelhålet, fru Peterzohns ljufva, mörkblå ögon slöto sig, och den mest besutna delen af hennes välbildade lekamens yttersida tangerade brysselmattan men en lindrig duns.

I detta djupt uppskakande tillstånd blef hon funnen af sin äldsta, åttaåriga älskade dotter, som røjde tydliga anlag för vokalmusik när hon fick se sin mamma på det viset, af den lindrigt trettioåriga lärarinna, hvilken med hänförelse egnat sig åt lifsuppgiften att göra folk af förstnämnda unga dam, samt af huspigian, hvars fylliga kinder och friska färg aflägsnade hvarje tanke på att hennes mer än vanliga rundning öfver höfterna härrörde från bomull, gamla hopvälkade moiréförkläden eller något annat af de illistiga medel, hvarmed uppfinningsrika qvinspersoner hafva för sed att korrigera en sparsam skapares njugghet vid danandet af deras bleksotsfödral.

När fru Peterzohn hörde dem komma, lyfte hon litet på venstra ögonlocket och sa: »Jag dör!» och sträckte ut be... förlåt... de lemmar, förutan hvilka man svårligen kan dansa polka, samt stötte omkull en »antik vas från fjortonhundratalet», som gjordes i våras på Gustafsberg och kostade 200 kronor, men var obetald.

Och Peterzohn och Larsson rusade upp och slog omkull toddibordet, och der lågo nu tvenne 15-örescigarrer och 214 maskinhuggna sockerbitar och summo omkring på mattan i en fjerndels kanna bolagskonjak utan någon den ringaste nytta.

Och så lades den stackars frun i den äktenskapliga, madrasserade trehundrakronorsvalnötsängen och man tog af henne snörlifvet och kängerna och öste på henne en åttondels kanna Eau de Cologne och knuffade henne i maggropen såsom man brukar göra med älskade varelser, hvilka liksom tyckas vilja lyfta vingarna för att sväfva hän mot en bättre värld.



Och fru Peterzohn hissade ögonlocken på half schau och snyftade och vred sina händer och skrek:

— O Peterzohn, Peterzohn, aldrig trodde jag du var en sådan usling!

Herr Larsson tyckte det började bli trist och erinrade sig plötsligt att det var en affär, som påkallade hans närvaro derhemma.

Och guvernanten trodde på fullt allvar att frun aldrig skulle komma sig mer och började se efter huru pass flintskallig hr Peterzohn egentligen var och undrade om han redan fyllt 50 år.

Och husjungfrun kalkylerade, huruvida vanmagten skulle räcka så länge att hon tordes gå ner i källarn och rädda ett par buteljer hallonsaft tills hennes gosse kom på lördag afton.

Och barnet gladdes åt att den svenska historietimmen gick utan läsning. Det var kantänka roligare att titta på mamma än läsa om Kristian tyrann, huru lika skaplynnnet än kunde vara hos dem båda.

Men en make ä' en make i alla lifvets förhållanden. Herr Peterzohn föll på knä bredvid nattduksbordet, tappade två stora tårar på sängfilten, pussade sin hustrus händer och sa:

— Laura lilla, är det möjligt att du blef så ledsen bara för jag hade det litet glädt i går afton och slog ut två rutor på stadshuset?

— Hva . . . hva . . . hvad i herrans namn säger du, Peterzohn? Jaså det också, o Gud, jag arma olyckliga människa!!!

»Aj för f—n», mumlade herr Peterzohn, »det var alltså inte der skorna klämde, men hvad är det då åt människan!»

(Ny vanmagt.)

Herr Peterzohn gick med stora steg på golfvet i sitt rum så att sockerbitarna flögo omkring hans pjexor och



konjaken skuttade upp på byxbenen. Slutligen fattade han ett stort beslut, rusade in i sängkammaren, föll på knä omigen och snyftade:

— Älskling, jag förstår att du fått veta, att jag och Larsson supérade med en natursångerska en afton då du låg vid Lysekil. Men jag svär dig att det var i all oskuld och enkelhet: smörgåsbord och Kräfter och en liten omelett, och jag kysste henne inte, det var Larsson, det odjuret.

— O store Gud, hvad vill detta säga! Peterzohn, Peterzohn, du tar lifvet af mig. Det hade jag ändå inte trott dig om, trolöse barbar!

(Ny vanmagt.)

Herr Peterzohn gick med ännu större steg på golfvet i sitt rum. De 214 maskinhuggna sockerbitarna voro längesedan förvandlade till kross-socker, och tusen flugor funno sin död under hans halfsulor emedan de voro för fulla af bolagskonjak att flyga undan.

Och åter tredje resan rusade han till den bädd, der hans stackars hustru stred sin strid mot hjerteqvalen, begrof sin nasus bland spetsarna öfver hennes barm och stortjöt:

— Mitt lifs sol, jag förstår du vet att jag spräckt den stora punschbålen, som vi finga ärfva efter din mormor. Förlåt mig, Laura! Förlåt!

— Peterzohn, du krossar mitt hjerta! Det var då något, som jag aldrig tänkt mig. Mormors gamla bål, som hon fick på sin bröllopsdag! Du skändar släktens traditioner, Peterzohn!

(Ny vanmagt.)

Peterzohn tog golfvet i sitt rum i två steg, hvardera om  $8\frac{1}{2}$  fot, borrade sina darrande fingrar in i håret, kände sitt hjerta bulta som en biffklubba och sina pulsar slå som halfslitna skolrottingar. Han svettades som ett bränvinsvittne från Amerika och grät som regnduschen i en



första klassens kallvattenkuranstalt. Skulle han då yppa sitt lifs stora hemlighet! Skulle han för sin hustru afslöja detta brott, som, fastän begånget i ungdomsåren, låg och tärde på hans hjertefrid som midsommarsolen på en fruktglace!

Ja, han skulle det...

— Min egen Laura! Nu först förstår jag att du fått kännedom om detta förfärliga, hvilket står emellan oss och vår lycka som de kungliga komitéerna emellan folket och nationalvälmågan. Ja... jag... hade verkligen ett... barn innan jag gifte mig med dig.... Se så, nu är det sagdt...

— E... e... ett barn, sa' fru Peterzohn och skulle bestämdt svimmat om igen, om hon bara inte varit för nyfiken.

— Jaha, men ack, Laura, döm mig icke allt för hårdt! Jag var så ung och oerfaren då, och det var en sådan liten, liten en, bara 7 skålp. med lindor och allt.....

— O du min skapare, hvad är detta för något? O hvilket gränslöst moraliskt förderf, som jag aldrig anat! Du är en usling, Peterzohn!

— Älskling, du visste ju allt förut, sa' Peterzohn och snöt sig med silkesnäsduk och djupt vemod, du visste det och var ju därför så bedröfvad!

— Visste jag! Jo vackert visste jag, jag hade väl nog af att vi voro ruinerade...

— Ruinerade?

— Ja, ack Peterzohn, sätt dig i mitt ställe! Jag kom från ett godt och bra hem... från kä... kä... kära föräldrar... och kom... inte så blott och ba... ba... bar h... heller. Jag hade 24 par la... a... kan, 30 örng... o... ottsvar, 6 dussin handdukar, 20 dukar, 8 dussin se... e... ervetter... och... nu... skall allt detta... säljas på konk... u... u... ursaukti... on!



— Det ska' väl så fan heller!

— Na... a... arras inte! Hörde jag inte sjelf hur du sa' till Larsson: »dä blir bankrutt, dä'... hele... saken; a... alla hjulspäddor... ä uttömda, ha... a... andelsassuransen växer... och vi... stå... vid... ruinens dörr»... Oh!

— Å herre min Gud, är det därför som du åbäkar dig på det här viset, Laura lilla? Stackars barn! Det der gälde inte oss utan fosterlandet i allmänhet. Firman »Peterzohn & Comp.» står sig nog, men firman »Kompromissarius & Themptander» sitter illa i klistret för oss protektionister.

— Jaså, sa' frun, knäppte korsetten på sig och frågade om de inte skulle ge en stor supé nästa vecka.

\* \* \*

### ”Den offentliga kandidaturen”.

(April 1886.)

De s. k. »liberale» i Stockholm hålla ett gräsligt oväsen med sitt jubilerande öfver att de nu återigen lyckades sätta till riksdagsman i andra kammaren, tack vare sin moderation att stämma i Bäckén innan de kommo ut för Åströmmen som Handtverksbanken.

Och alltsedan herr Bäckman, hvilken bara sa' »Hör på min politiska trosbekännelse!» petade herr Ekgren, som sa' »Titta på min lifsgärning!» har den »offentliga kandidaturen» kommit mycket i ropet.

Den offentliga kandidaturen har stora fordringar på sin man, först och främst: ren och välstruken skjorta, hela byxor och en oklanderlig bonjour eller, som det gud-



bevars nu heter, »redingote» på valdagen. Om stöflarna äro lite mera än halvsulningstårdiga betyder deremot mindre, i händelse fötterna ej oförmodadt få lemna golfvet vid någon hastigare utkastning, och då äro ju i alla fall apparanserna förlorade. Deremot måste man akta sig så att kraf för oguldna debetsedlar, plikt för försummad bevaringsöfning samt resterande uppfostringsbidrag inte börja spöka förrän efter valdagen.

Vidare bör man åka i spårvagn och inte i åkaredroska, dricka pilseneröl och inte champagne, så att »det fattiga, förtryckta folket» ser att man lefver »dess eget hårda lif, fullt af lidande och försakelse».

Kan man komma åt att draga en halfdrunkad sjäare ur vattnet eller dricka brorskål med ansvarige korrekturläsaren i någon sämre bustidning, är det så mycket bättre. Vidare låter man presentera sig för herrar Berndt Lundqvist, klosettfabrikören Fjällback, typografen Linge, metallarbetaren Johannes Svensson (tapetseraren Johansson är bortrest), kapten Mankell samt f. d. arbetaren och emigrantagenten Gustaf Eriksson.

Äldre, välklädda herrar, som träffas å mindre tvär-gator efter klockan 8 på qvällarna, slås på käften under föregifvande att de velat Pall Mall Gazetta med skolflickor. Det inbringar alla federationsfruarnas mäns röster.

Sedan har man bara att passa på när liberala valmansföreningen har möte, se efter så att man inte får rockskörten sönderrifna och byxorna nedspottade när man skall upp i tribunen, dricka vatten, hosta ett par tre gånger, kasta en blick full af kärlek och deltagande ut öfver folkhopen, känna efter om man har porthyckeln på sig, ifall det skulle bli långrandigt, samt hålla följande tal:

»Mina herrar!

Då jag, så ringa, så okänd, så opröfvad i offentliga värf, nu af välviljan hos de fattiga och små (Hör!) blifvit till min egen



öfverraskning framskjuten såsom riksdagsmannakandidat, är det faktum, att folkets gunst uppsökt mig i min obemärkthet, utan att jag sjelf vågat fria till folkgunsten, min enda berömmelse, min enda stolthet, min enda förhoppning! (Bravo!)

Jag vill nu efter er önskan framlägga min politiska trosbekännelse, och beder eder, hjertligen och ödmjukligen, att I täckens betrakta den såsom en väst, den der nyss kommit från skräddaren. Finnen I den för trångbröstad eller för vid i armhålen, skall sådant genast ändras. (Hör!)

Allmän och lika rösträtt i politiskt och kommunalt hänseende (likvisst med nödiga, af de reaktionäres hänsynslöshet betingade inskänkningar) åt hvarje svensk man, som är öfver 14 år och icke förklarats medborgerligt förtroende för alltid förlustig, se der ett af de mål, mot hvilka jag sträfvar att föra min bräckliga farkost, trots alla byråkratien och reaktionens strömningar. Å statens fängelser intagne medborgare böra få utöfva sin rösträtt under bevakning af civilklädde konstaplar samt beredas på liknande sätt tillfälle att genom beivrande af politiska möten bilda sig en egen, fri och sjelfständig öfvertygelse i på dagordningen stående frågor.

Röstskalan bör icke bestämmas af det belopp, hvarmed en medborgare bidrager till upprätthållandet af stat och kommun, utan af den svårighet, hvarmed han erlägger detta belopp, och alldenstund svårigheten naturligtvis måste anses störst der liqviden alldeles utblifver, bör hvar och en, som resterar med sina kronoutskylder, ha två röster. (Lifligt bifall.) Deremot kan det med skäl ifrågasättas, huruvida icke de, som hafva öfver 3,000 kronors årlig inkomst af kapital eller arbete, eller fastighet taxerad till 25,000 kr. och derutöfver, hafva så trägen sysselsättning med egna affärer, att de ej med samma nit och intresse som t. ex. de jemförelsevis lediga hambusarna kunna egna sig åt politiken och på dess område bilda sig en sjelfständig uppfattning, hvarföre sådana personer enligt min mening böra beröfvas all rösträtt. (Bedöfvande jubel.)

I försvarsfrågan är min mening att den stående armén bör afskedas och värnepligten afskaffas, soldaterna erhålla uniformerna som ett minne och officerarne antingen befordras till kolportörer af »Fäderneslandet», »Folkviljan» och andra frisinnade tidningar eller ock gå in i frälsningsarmén för ensamma grosshandlaredöttrar och faderlösa flickebarn till aflidne brukspatroner. (Fnissningar.) Det är dock icke min åsigt att vi



böra sjelfviskt undandraga oss alla offer för värnandet af frihet och sjelfständighet åt det land, som Gustaf Wasa frälsat, Carl XII tappat blodet af, Carl XIV Johan förledt till äktenskap med grannen i vester och Oskar II vigt in jernvägar åt. Jag yrkar derfor beviljandet af ett förslagsanslag af 4,000 kr. för rikets försvar, att vid möjligen förekommande hot af eröfringslystna grannar oafkortadt användas till tjocka skinnbyxor åt nationens folkvalde representanter, på det de utan fara för förkylning och skafsår må kunna ligga på sina knän utmed rikets kuster och anropa de blodtörstige om nåd och förbarmande samt allvarligen förhålla dem det skamliga och opassande i att öfverfalla ett litet värlöst folk, som hvarken kan eller vill försvara sig.

För den händelse detta mot förmodan skulle bli utan verkan på fiendens förhärdade sinne, och han icke desto mindre sätta sig i besittning af landet, anser jag det vore bäst att i grundlagen intaga ett perpetuelt förordnande för vice häradshöfding J. O. Hultgren att på laga väg söka sådan återvinning, som i 12 kap., 3 och 4 §§ Rättegångsbalken omförmäles. (Bravo! Bravo!)

I religionsfrågan anser jag att statskyrkan bör afskaffas och presterna exporteras samt hvar och en ha full frihet att dyrka Gud efter sitt sinne eller inte dyrka honom alls, med undantag likväl för Stockholms stad, der önskvärdheten af folkstockens hastiga ökning, för grundlagsenligt beredande af plats åt förtjenta och folkliga män på andra kammarens Stockholmsbänk, kan göra ett temporärt införande af mormonismen både nyttigt och nödvändigt. (Hör!)

I tullfrågan är min mening, att all ting, som under himmelen äro, skola tullfrie varda med undantag af arbetare från landsorten, som komma för att söka förtjenst i Stockholm. På dem bör läggas hög införseltull, på det icke konkurrensen med dem må tvinga hufvudstadens frie, kannstöpande, opinerande, riksdagshotande, fredligt folk ihjeltrampande, upplyste och valmötesbesökande plåtslagaregesäller och andra arbetare att bli hemma och sköta sina sysslor för en skälig betalning. (Freuetiskt jubel.)

Undervisningsfrågan löses, enligt mitt förmenande, bäst derigenom att allt klassiskt bildadt folk och alla religionslärare förklaras fogelfrie samt herr Brunell blir rector magnificus och skraddare Palm kansler vid båda universiteten. (Blandade ja- och nejrop.)



I kvinnofrågan yrkar jag kvinnans fullkomliga likställighet med mannen, så att hvar gång en riksdagsmans hustru gör en s. k. »förlorad resa», skall han sjelf kännas pliktig att väcka en dödfödd motion. »Den fullkomliga likställigheten» tillförsäkrar naturligtvis kvinnan jemväl rättigheten att bli knuffad på kalas, utsparkad på valmöten, ohöfligt bemött i spår- och jernvägsvagnar, nedföckad från orätt trottoir och, der hon gifvit allt för eldiga ögonkast, stämd för störd karlfrid. (Hör! Hör!)

Detta är tillsvidare min fasta öfvertygelse, men om flertalet af valmännen är af annan mening i ett eller flere hänseenden eller i alla, så utbeder jag mig vördsammast att bli upplyst om deras mening för att derpå grunda en hederlig och folkets sak varmt tillgifven mans ärliga och oryggliga uppfattning.

Faller valet på mig så är jag villig, att med öppet erkännande af egen ringhet och ovärdighet, emottaga det största förtroende medborgare kunna skänka en annan, näst det att följa sin unga hustru hem från teatern en varm majqväll.

En stor tänkare har sagt, att hvarje människa duger till något, blott att hon kommer på sin rätta plats. Utom riksdagen har jag försökt mig på allt möjligt och — misslyckats. Min »rätta plats» är således tydligen inom detta lands lagstiftande församling.

Hvad min person för öfrigt beträffar, är jag fem fot och sju tum lång, gift, men barnlös, har varit Jægerian, men affallit, har qvitterade debetsedlar sedan tre år tillbaka, spelar biljard medelmåttigt och sjunger en ordinär andre-bas, är vaccinerad, tar gerna ett godt glas i godt sällskap och är till religionen atheist, men blir ögonblickligen blåbandist och Waldenströmare, derest sådant mera öfverensstämmar med de ärade valmännens majoritets tycke.»

Så der kommer nog »den offentliga kandidaturen» att taga sig ut efter fem år eller tio, om det får hålla på som det börjat.

\* \* \*



## Den nya våningen.

På det hela taget hade herrskapet Peterzohn det ganska bra och beqvämt i den gamla våningen. Rummen voro ljusa och stora, värden och värdinnan vänliga och små. Men så hade man kommit i tvist med frun, som hyrde en trappa upp i huset, om hvilken af fruarna, som den 15 sistlidne Mars kl. 7,30 f. m. skulle ega att spanna sina klädstreck kors och tvärs öfver den gemensamma vinden. Värden hade gifvit frun en trappa upp rätt, och den 1 sistlidne April kl. 11,45 f. m. betalde man sin hyra och sade upp sig till aflyttning som nu den 1 sistlidne Oktober.

Den nya våningen såg ganska snygg ut, när man var och hyrde den, men nu fans der en stor refva på salongstapeten midt emellan fönstren och en stor flottfläck på besagde tapet midt öfver soffan. Herrskapet Blomqvist, som bodde der förut, hade haft en trymå i valnöt midt för refvan och sin morfar i olja midtför flottfläcken; en bred trymå och en morfar i olja och kroppsstorlek var således allt som behöfdes för att ge rummet ett prydligt utseende.

Fru Peterzohn var en modig qvinna. När koleran senast var i Helsingborg åt hon gula plommon till morgon, middag och qväll, och när hennes man började gruffa, anvisade hon honom genast hans plats. När hon utbytte tankar med torgbönderna om deras kalkkött, var hennes stämma en kommenderande generals, och när hon i kristlig kärlek tillrättavisade sin köksa var det som om en jordbäfning och en orkan oförmodadt stött ihop i en mjöllår. För Gud, djefvulen och slägtingar från landet, som annars utgöra en stadsfrus skräck, kände hon ingen



bäfvan, ty mot Gud och hin satte hon sitt rena samvete och mot landliga släktingar den bestämda förklaringen, att »lilla Lina har svår skarlakansfeber och lille Karl en släng af difteri.»

I himmel och på jord fans endast ett, som kunde inge henne fasa, och det var — väggskåktor. Och hon hade icke väl kommit in i sängkammaren förrän hon i en springa vid dörrposten, der tapeten lossnat, fick se två stora, feta, äldre skåktor, som firade silfverbröllop omgifna af talrika barn, barnbarn, släktingar och vänner. Och när skåktorna fingo se fru Peterzohn bäfvade deras hjertan af jublande fröjd, ty det hade varit ett svårt år för dem, alldenstund fru Blomqvist som flyttade varit mager som herr Josephsons vinst på vällustigt trinda gumman Judic. Men när nu skåktorna skådade huru fru Peterzohns lilla svällande kropp dallrade under mörkbrunt ylletyg anade de en ljusning i sin betryckta näring. — Och fru Peterzohn grät.

Och rummen, som sett så stora ut när man var och hyrde, de hade krupit ihop i den förskräckliga torkan så att man fick inte plats för alla möblerna på långt när, utan måste skicka en hel del till auktionskammaren. Men hvilka?

— Det der gamla skåpet, föreslog herr Peterzohn.

— Som jag fått af min älskade mamma, som är af massiv ek! Det der skåpet är mig kärast af allt hvad vi ega. Du är ett odjur, Peterzohn!

— Nå så soffan med det randiga öfverdraget . . .

— Som min egen mormor gaf mig på vår bröllopsdag! Peterzohn har du då inte hjerta i kroppen! Ditt skrifbord kunna vi förr ta och sälja. Du kan passa på och skriva på matbordet i salen när du inte är i vägen der.

Och så blef det.

Om nu fru Peterzohn fruktar skåktor så hatar hon råttor. När hon så öppnade dörren till garderoben sutto



fem stycken af dessa små renliga djur på hennes hattask och skrattade henne midt upp i ansigtet, ty de voro vid godt lynne, enär de just kommo från ett gladt fadderskap hos en beslägtad, välburgen familj, som bodde i skafferigolfvet och i dagarna blifvit tillökt med 9 förhoppningsfulla telningar.

Med kökets bekvämligheter hade värden skrutit betydligt. De voro ock af mindre vanlig art, ty i våtväder fick man behöfligt quantum matlagningsvatten från taket, och kökstrappan var så bekväm, att frun inte ens behöfde gå utför den, utan det första hon satte sin fot derpå rullade hon åstad som ett nysvarfvadt kägelklot på ett utvårdshus en vacker söndagseftermiddag när alla bokhållare äro lediga.

Men alla dagar ha ett slut, således äfven förste Oktober, och kl. 11 på aftonen låg herrskapet Peterzohn och slumrade under snusbruna filter för stängda dörrar och neddragna rullgardiner. Plötsligt ljuder ett skri från rummet inunder, ett skri så hemskt och förfärande, som endast en menniska i yttersta dödsångest kan åstadkomma. Frun rusade upp, skrek, slog sönder så mycket som fans på nattduksbordet, föll raklång på golvet och svimmade. Herrn sprang till fönstret, slog ut tre eller fyra rutor och ropade: »Hjelp! röfvare, mördare, polis!»

Om hundratjugofem sekunder voro 4 poliskonstaplar, stadsfiskalen, 5 nattliga flanörer af bättre ungarlsherreklass, 2 madamer, som sålde gamla kläder, och 16 pojkar under konfirmationsåldern, på benen utanför huset, och i hvartenda fönster utåt hela gatan syntes hufvud vid hufvud. Moralistiskt stärkt och kroppsligen modigare genom denna stora och snabba tillslutning skrek herr Peterzohn ännu värre: »Man mördar en person i rummet under oss! Rädda, rädda om det är möjligt!» Men då stack madamen, som bodde inunder, ut hufve't, tittade uppåt och sa':

— Hva' pratar han för galenskaper?



— Snälla madam, lefver madam ännu?

— Ja, visst lefver jag, hva' ä' dä herrn väsnas om?

— Men det förskräckliga skriket...

— Äsch, dä' ju bara sonen min, som har lite ondt ä' fallandesoten å då jemrar han sig kanske lite.

— O, du store Gud!

— Herrn kan bereda sig på en stämning för nattligt oljud, sa' stadsfiskalen.

— Dra' åt skogen, herre! röt Peterzohn.

— ... i förening med oqvädande af polis, fullföljde fiskalen.

— Brukar madams son ofta bli så der sjuk? frågade den arma fru Peterzohn, som omsider vaknat från sin vanmagt.

— Äh, visst inte. Ibland är det tre eller fyra da'r emellan, men herrskapet ska' va' så go'a och veta hut och inte ställa till sånt här spektakel, sa' madamen och slängde igen fönstret med en i sina innersta känslor sårad moders värdighet.

Nå, hvad var att göra! Peterzohns gångkläder stoppades i de söndriga rutorna till skydd mot nattluften, och herrskapet gick åter till hvila.

Efter en halftimma väcktes de ånyo af ett par raglande ben och en hes basbariton, som genom matsalen, salongen och kabinettet nalkades sängkammaren under tonerna af:

— Pirum hvarenda qvä... ä... äll  
Kärlekens magt är sto... o... or...

Go... o... o qväll, min älskli... i... ng!

— Herre Gud, jag dör! skrek frun; herrn drog täcket öfver öronen och kände det precis som om någon släppte en takis under hans skjortkrage.

— Hva' ä' dä... hätta för nå'et? Ska' du inte tänna en lju... husbit, Ro... hosali lilla, när din Victor ko... hommer hem...



— Gå ut, gå ut!

— Hva ... hva ... sä ... häjer du? Ska' din egen Victor gå u ... hut från sin lilla Rosalie!

— O Gud var mig nådig!

— Lu ... hugna dig lilla vän. Klo ... hockan ä' bara ett. Si nu fick jag fatt i tä ... händstickorna. Men hva ... hva i Herrans namn ä' dä' här! En ... frä ... hämmande karl hos min Ro ... hosalie ... o min Gud ...

(Fru Peterzohn badar i tårar, herr Peterzohn beder ljudlöst ett fader vår. Den främmande sätter sig på chaiselonguen med händerna för ögonen):

— Rosalie, min hu ... ustru! Hur kunde du göra mig de ... etta. Hu ... ur kunde du svika din Victor! Och så ta' i ... hin honom här i vår sä ... hängkammare! I morgon återvänder du till din ma ... hamma, men först vill jag se den u ... huslingens hjerteblod ...

(Tar några steg fram mot sängen, dervid herr och fru Peterzohn rusa upp under vildt skriande. Den främmande ser på dem förvånad, men utbrister slutligen):

— Ber om u ... hursäkt mitt herrskap. Mitt namn är Blomqvist, Frans Blomqvist, agent för fi ... irman Schneider & Comp. alla slags ma ... ski ... hinremmar, a ... haxelledningar m. m. So ... o ... li ... hida varor, billigaste priser, tre procents kassarabatt. Ja' ... har bott här fö ... öre herrskapet och kom inte ihåg a ... att vi hade fly ... hyttat, för si jag träffa på en bekant på schwei ... se ... ri ... et. Tje ... ehenis, mitt herrskap, har äran önska tomte ... bo ... ly ... hyckal!

Vill herrskapet ha skildradt tillståndet inom Peterzohnska familjen den morgon, som följde på denna gräs-  
liga natt, så får herrskapet lof att tala vid någon annan. Jag kan det icke, men jag vet att före middagen i lördags hade man kommit underfund med att under matsalen bodde två organistelever, som öfvade sig från 7



f. m. till 10 e. m. samt att ofvanför kabinettet logerade en 45-årig fröken, som skref noveller och sjöng:

’Du är mig kär, du är mig kärast  
Af allt hvad kärt mig lifvet gaf...’

från kl. 9 på aftonen till  $\frac{1}{2}$  1 på morgonen, då hon vanmäktig sjönk ned på sin bädd vid sista stroferna:

’ — — — — —  
Och skiljer ödet grymt oss här,  
Jag hviskar än med krossadt hjerta:  
’Du är mig kär!’

Och så bodde der en handlande i gården, hvarföre alla torgbönder ansågo sig ha rättighet att der insätta sina hästar, och hela förmiddagen den andra Oktober hade köksan full sysselsättning med att bära upp lemmingar efter de små Peterzöhnerna, som gått nere på gården och blifvit söndersparkade.

Man hade emellertid hunnit sätta sig in i ställningen en smula, och i lördags qväll hade Peterzohn varit och hemtat några vänner, som skulle ha sin toddy hos honom och se huru väl han bodde.

När herrarna kommo i tamburen möttes de af en brandrök så tjock att man kunnat skära den i skifvor med smörknifvar. »Elden är lös, hjälpen mig att rädda!» skrek herr Peterzohn, rusade in, tog divanbordslampan och kastade den ut genom fönstret. Stolar, bord, athenienner och taflor fingo göra sällskap samma väg, och man hade just fått fatt i trymån, när frun kom in och frågade hvarför man gjorde på det der viset.

— Herre Gud, här brinner ju! Rädda dig, rädda dig! skrek Peterzohn.

— Ja, du är då alltid ett ljus, sa frun. Då bara kakelugnen, som ryker in en smula...



Men *en* tröst har fru Peterzohn. Vinden på det nya stället är uthyrd till en färgare, så att hon behöfver aldrig komma i tvist med grannfruarna, då hon skall torka sina tvättkläder, och alldenstund det just var för detta obehags skull som hon flyttade, kan hon ju ändå anses ha vunnit sitt mål.

Och det är dit vi alla och en hvar i sin mån böra sträfvä här i världen.

\* \* \*

### Herrskapet Peterzohns Stockholmsresa till 1886 års allmänna svenska landtbruksmöte.

Det var en småländsk Julidag med solbrända backar, filbunke, hängmatta, lata ben och + 27<sup>0</sup> i skuggan.

Faster Petronella stod på verandan till herrskapet Peterzohns landtställe, kastande en vänlig blick, en handfull brödsmulor och en suck ut i universum.

Blicken skulle vara för farbror Peterzohn i hängmattan, brödsmulorna för dufvorna och sucken för vår herre såsom en protest mot den envisa, all landtmannanäring Themptandrande torkan.

Julisol, vare sig den kommer ofvan blåa moln eller blårutig klädning, blir aldrig utan verkan. Det började röra sig i hängmattan, farbror gäspade och sa: »Hå hå a-a-ah!»

Och hans gumma tyckte det var bra sagdt; de hade varit gifta i 19 år, hade tillsammans bragt sig upp från ett lif i bodkammaren till ett lif i stor våning och på landtställe, älskade och högaktade hvarandra. Också gapade äfven hon som om hon ämnat svälja en skyllerkur hel med norsk skarpskytt inuti och sa: »Hå hå a-a-ah!»



— Petronella, nu är vår äldste blifven student.

— Ja, gudskelof!

— Han kan således, alldenstund han ämnar gå in på embetsmannabanan, ha hopp om att efter endast 20 år få äta sitt eget bröd.

— Ja, gudskelof!

— Vår minste har nyss fått tänder.

— Ja, visst, gubbe lille.

— Han bör således kunna reda sig utan dig några dagar.

— Hvad menar du, Peterzohn?

— I öfvermorgon resa vi till Stockholm, till publicist-, hund- och landtbruksmötena . . .

— Men Herre Gud, Peterzohn lille, du ä' ju inte tidningsman?

— Nej, men jag är ledamot af publicistklubben allt sedan jag härom året skref en hyresannons. Kallas man grosshandlare och saknar literär begåfning, faller man aldrig igenom vid balotteringen der. Och så ställa vi ut Klinga bland hundkräken och Hjelma bland nöten, så ä' vi väl representerade på alla mötena.

Två dagar hade gått. Faster Petronella hade fått nya band på sin hatt. Petter, rättare, hade fått besked om gårdsbruket. Hushållerskan hade förmanats att akta den äldste pojken för granngårdsguvernanten och den yngste för bandhunden. Klinga beskådade verlden genom bagagevagnens dörrspringa. Hjelma stod midt emellan en tjur från Blekinge och en qviga från Skåne. Farbror låg och halfsof i en andraklasskupé. Faster Petronella satt och läste i tidtabellen.

Det gjorde hon då för resten hela tiden. Det var aldrig värdt för bantåget att försöka ta en afstickare från den i tidtabellen bestämda linien. Det måste gå från Alfvestad till Moheda, från Säfsjö till Sandsjö o. s. v. Faster satt själf med klocka och karta och tidtabell och



kontrollerade. Det gläder mig att kunna säga, det tåg-personalen tog behörig hänsyn till fasters kontroll; färden gick till Stockholm förbi alla de stationer, som stodo tryckta i tabellen, inte en enda krånglade man sig ifrån.

Vid Gnesta stodo 36 okonfirmerade uppsvenskar och bjödo ut smultronstrutar med ihjelklämda flugor inuti för 12 öre st. Faster bjöd 8 öre och förklarade sig villig att derest anbudet accepterades vidblifva en hel strut. Men det var just som tåget skulle gå, och de 36 okonfirmerade uppsvenskarne af skiftande kön trängde sig under stort jubelgny så hårdt upp emot waggonen, att farbror trodde det skulle blifva billigare att ge 12 öre för en strut än att bekosta lazarettslappning af ett obe-gränsadt antal öfverkörda armar och ben.

Och faster Petronella tog af struten och åt, stack desslikes deraf upp på en hårnål och gaf sin man och han åt som om inga bakterier, pomadburkar eller ihjelklämda flugor funnits i världen.

Det var sant, på Norsholm hade man ätit middag. Matsalens golf erbjöd en yta af knappa 5 alnar i kvadrat och öfver det stojande hvimlet af fyra i lokalen sig förbredande middagsgäster vakade värden, värdinnan och tre äldre pigor af klokt utseende, på det ingen måtte slippa ut och upp till rikets hufvudstad med den synden på sitt samvete att hafva lurat jernvägsrestauranten i Nors-holm på dess surt förtjenta middagspengar. Men med kännedom om sina medmänniskors bedrägliga sinnelag hade man dessutom till yttermera visso vid utgångsdörren posterat en dräng, hvilken med ett par fordom nytvät-tade händers samtliga tio fingrars adderade energi höll fast i låsvredet och icke utsläppte någon af de fyra gästerna innan han visat en vid den 3 fot derifrån belägna kassan erhållen middagspolett, såsom intyg att matgästen icke allenast kulinariskt utan ock, hvad viktigare är, ekonomiskt gjort skäl för sig.



Om drängen var edsvuren, vet jag inte, men det vet jag, att befordras han till suppleant åt Sancte Per och blir alltjemnt lika kitslig med att ta reda på att man gjort fullt skäl för sig innan dörren får passeras, så ville jag inte vara i gjutaren Larssons kläder när han går hädan.

När tåget for in i tunneln vid södra bergen i Stockholm, trodde faster att hennes sista stund var kommen, tog farbror om halsen och sa': »Peterzohn, Peterzohn, kommer jag ifrån det här med lifvet, så ska' du få nya veck i alla dina gamla skjortor och varmt toddyvatten hvar lördagskväll... Fast — du kan då gerna ha långhalsduk och dricka grogg», tillade hon när det ljusnade och Mälarstaden utbredde sina härligheter för fasters, farbrors, Klingas och Hjelmans tjusta blickar.

I Koërsners handbok för resande i Stockholm står att det första man bör göra när man kommer in på jernvägsstationen, är att skaffa sig stadsbud till sakerna. När tåget gled in på centralens perrong, stack alltså faster ut nästippen och reqvirerade: »Två stadsbud», dervid kastande en van resenärs öfverlägsna blick på gamle farbror.

Två af de starkaste stadsbuden närmade sig med tvekande och rädda steg samt hviskade till faster:

— Ä' han mycket våldsam?

— Hvem i Herrans namn menar ni? sa' faster.

— Jo, herrn der, efter vi ska' va' två om att forsla'n till Konradsberg, vet jag.

— Å hut lymlar, sa farbror, det är för Klinga och Hjelma, som ska' på utställningen.

Det här med spårvagnarna har farbror Peterzohn aldrig fått riktigt klart för sig, men han tyckte att vagnen såg rätt snygg ut, der den gick och vxlade utanför hotell W6 och så tog han faster under armen, klef upp och kommenderade ett par unge män, som sutto der förut:



— Ner med er pojkar, när ni ser att droskan ä' opptagen.

Men det brydde de sig förstås inte om mer än om farbror sagt till Gustaf Adolf derutanför arfprinsens palats: »Rid ner och anför vaktparaden, så ä' herrn dugtig!»

Då blef farbror himlaarg och röt:

— Kör till Mäster Samuelsgatan 32, för der bor jag!

Men det ville inte spårvagnskusken, och när konduktören i detsamma kom och ville ha betaldt, tog farbror faster Petronella under armen och sa':

— Har jag inte kredit tills vi komma fram, så får en annan ta den här droskan.

I staden der hemma, der farbror är stadsfullmäktig och revisor i elfva särskilda bolag och inrättningar, måste allt gå efter hans pipa, och det är litet kittsligt att vänja sig af med sådant på resor. Faster kunde inte sofva för vagnsbullret och då gick farbror ner och sa' till en polis-konstapel:

— Hör nu herrn, Petronella tycker inte om det här oväsendet, var snäll säg åt dem att de vika af på andra gatan och inte köra här förbi förrän kl. 10 i morgon.

Nå, det lofvade den unge mannen, men måtte visst ha glömt af det, ty inte blef det alls bättre med körandet, inte.

På publicistmötet emottogos både faster och farbror med öppna armar, farbror såsom ledamot af publicistklubben och faster emedan hennes morföräldrar en gång haft en sättarelärling i maten. Kan det bevisas att pojken var belåten och hade födan till billigt pris, så går faster vid nästa sammanträde in i publicistklubben med pukor och trumpeter, ty ingen kår är så gästfri som tidningsmännens, och en hvar bör akta sig för att säga något ondt om dem, ty ingen kan veta, huruvida han ej någon gång kan komma att tappa en portnyckel, annonsera efter den och komma in i publicistklubben såsom »en af pressens frivillige medarbetare».



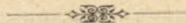
Nationalmuseum vann på det hela taget faster Petronellas bifall. En del fruntimmer föreföllo henne emellertid väl lätt klädda och hon anmärkte mycket riktigt, att om också de voro af marmor — så var inte Peterzohn det, och Gud vet om det kunde vara nyttigt för honom att gå der i längden.

Äfven ville hon i Kronbergs »David och Saul» återfinna vissa alltför moderna saker och undrade storligen om sådana sidensalopper, som dem hennes mamma slet, begagnades af konungarne i judiska landet på den tiden.

Att konsten för öfrigt är mycket för mer än naturen, fann faster bl. a. af gruppen »Den kristliga kärleken» af Dubois, ty om en verklig unge hölles på det viset, som qvinspersonen der håller sin lille minste, skulle han ovilkorligen dimpa i golfvet.

Och så väntade faster och farbror bara på landtbruksmötets härligheter, och en aning sade mig, att Hjelma den aftonen gick för sista gången till hvila såsom odekorerad, samt att Klinga väckte alla hundälskares förtjusning.

Slog de ärelystna planerna fel för både Hjelma och Klinga, så hade farbror beslutat sänka sina anspråk till Wasen för sig sjelf, men han gjorde det med blödande hjerta, ty i våra dagar tror man ännu något litet på de hederstecken, som hängas på horn, men alls intet på dem, som smetas på frackar.





SKIZZER OCH BERÄTTELSE









## Nummer 1,054.

Båda voro unga och buro skönhetsens adelsmärke, men endast han stod i adelskalendern. Båda voro rika på jäsande ungdomsblod och jublande lefnadslust, men endast han på guld.

De träffades en vår derute på landet, just vid den tid då björksafven flödar ymnigast, beckasinerna häcka, de små lammen släppas ut för första gången och ungt folk känna sina hjertan klappa af längtan och trånad, de veta icke efter hvad.

Första gången satt hon på en gammal kullfallen fura i skogen och läste Molière med vårhatten kastad på lingonriset och de små högvristade fötterna nervöst uppdragna under plissén. Och han hade gått ut med bössan på axeln för att störa naturens frid med ett par fågelmord. De hade presenterats för hvarandra på brunnsbalen åtta dagar förut i den lilla salongen med söndriga rutor och droppfläckar i taket: »Mamsell Axelsson, våra barns värderade lärarinna, — grefve Rosenhjelm, vår närmaste granne här på landtstället.»

Och Molière fick ligga hopslagen ända till middag, och de foglar, som skulle blödt för herr grefvens bössa, sjöngo ännu länge sin vårhymn i furorna.

Han var för klok och hon för naiv att »stämman möte» till en följande dag. Men i kraft af de oskrifna naturlagar, som lydas blindt af tjugoårigt blod, kommo de nästa dag och nästa dag och många följande dagar



till den multnande furan i skogen. Det var en herrlig, ledig, mild sommartid för de små eleverna på herrgården såväl som för skogens matnyttiga villebråd . . .

Jag vet inte om svalorna säga något på sitt språk då de under pilsnabba vingslag uppe i molnen för första gången komma öfverens att till qvällen söka skydd under samma takås. Men de båda unga vid den kullfallna furan sade ingenting då de för första gången slötos intill hvarandras bröst. Den doftande skogen, den varma solen, fågelsången, dunklet derinne under de gröna hvalfven talade för dem båda, och så kom det sig att man vexlade kyssar såsom dufvorna i stället för löften såsom kultur-menniskor.

Och så blef det höst . . .

\* \* \*

Nummer 1,054 var en munter pilt med blondt hår, röda kinder och ett fulltonigt skratt, som han inte sparade. Han bar sitt nummer som soldat i denna hemlösa armé utan förfäder, som har hela världen till valplats och barnhuset till intendentur.

Der hade kommit »äldre, barnlöst folk», två eller tre par, och i barnhuset sökt hvad som nekats dem af försynen: ett litet värnlöst väsen att älska och fostra. De hade alltid stannat en lång stund hos Nummer 1,054 och hviskat till hvarandra: »Ett vackert barn», men så hade de gått sin väg. Det var något halfvildt, skyggt och trotsigt i blicken hos detta »nummer», som skrämde de »äldre och barnlösa», och så vände de sig hellre bort och valde någon liten snäll, blek flicka, med täppt näsa och tydliga spår af rachitis, till sin ålderdomströst.

Men 1,054 kom till sockenskomakaren i Hammarby mot vanligt inackorderingspris. Der hade han det godt och bra, fick äta hvad mästers egna nio barn lemnade



och i fullkomlig frihet leka med läderbitarna under sulbänken i blötbaljan. Emellanåt snyggades han upp, fick äta sig riktigt mätt, såptvättades, inspekterades och beskrefs för barnhusstyrelsen såsom »frisk och stark samt i åtnjutande af den ömmaste föräldravård».

Om söndagarne, när mor Pliggelin bjöd grannqvinorna på kaffe med fyrastyfversbullar och tvåstyfverskringlor, hade de ibland en sockerbit eller en karamell med sig åt någon af mästers nio små. Nummer 1,054 såg på med öppen mun och bedjande blickar, men aldrig bad han med ord om något. Ibland kunde statarens qvinna säga:

— Herre Gud, att en rakt inte vet hvar en tocken der ä' kommen ifrån.

— Nej, men nock tror ja' han ä' kommen å herrskapsfolk, för han ä' så oppnäseter å' illbattiger den ungen, svarade då vanligen mor i huset.

Nummer 1,054 var 5 år och det lagades till jul hos skomakarns. Midt på golfvet på några vedträn stod en stor, sjudande vörtkittel, mäster var gången att ta' mätt af prosten till ett par ytterstöflar, mor med de större barnen var ute hos kon, och de mindre stultade omkring derinne i stugan.

Då mor och mäster kommo åter, låg Nummer 1,054 på golfvet, halft förbränd af vörten, som han stjelpt öfver sig. De få klädesplaggen refvos af i en hast och hela den lilla kroppen syntes som ett enda stort brännsår.

— Sicken förbaskad unge! Jag tror rent han kolar afl' tjöt mor Pliggelin.

— Å vår herre kan väl inte va' så hård och ta' ifrån oss de sjuttifem riksdalerna vi ha för kräket, menade mäster.



Ute på landsvägen gnistrade Decembersnön i solen, förtyngda af sin hvita börda bugade sig granarnes grenar och munter bjellerklang ljud öfver nejden. Det var som om hela naturen lagade sig till julhelg.

Med livréklädd kusk på bocken, dragen af löddriga halvblodsfålar jagade en kupésläda öfver vägen. Det var nog fint folk, som åkte derinne, insvepta i zobel och mård, men inte sågo de just glada ut. Hand i hand sutto de och blickade in i hvarandras ansigten.

— Nu äro vi snart framme, älskling.

— Ack Otto, mitt hjerta snöres samman vid detta möte. Jag dör af blygsel. O hur djupt får jag inte känna min synd!

— Om du visste huru hvarje ord du säger förkrossar mig, skulle du söka beherrska dig. Om och om igen i ett helt år har jag nu bönfallit om din förlåtelse för det jag vacklade i min pligt mot dig, då jag hotades att arflös och hemlös jagas ur min fars hus. Jag vet att jag betedde mig som en usling, men när jag efter min fars död med fria händer och hjertat alltjemnt fångsladt af dig, på knä tiggde om din hand, din kärlek och din tillgift, lofvade du mig dock att förlåta!

— Jag *har* förlåtit, Otto; men lofva mig också du, att, om vi finna vår son, enigt hjälpas åt att fostra honom så, att han *aldrig* vacklar då hedern befaller!

— Jag lofvar att söka dana hans karaktär sådan, att hans far en gång skall nödgas blygas vid jemnförelsen med sin son, sade herrn i zobelpelsen med en bitter klang i tonen.

— Är det här skomakaren Petter Pliggelin bor?

— Jaha, sade mäster, som rusat ut på vägen, då det fina ekipaget stannade framför hans stuga.

— Jaså, min gode man; nå då har ni också hos er ett . . . ett . . . barnhusbarn, nummer 1,054, tror jag?



— ... som jag hade sjuttifem riksdaler om året för, ja visst ja, men herre Gud, herr patron, nu är det slut med den glädjen...

— Hvad menar ni, i Guds namn säg! ropade en likblek dam, som plötsligt sträckt fram hufvudet i kupéfönstret.

— Jo si, der har likasom kommit ett litet manke-mang på pojkstackarn.

Derinne i skomakarens stuga på ett groft lakan låg lille 1,054 blek och stum. Den sjudande vätskan, som bringat honom döden, hade skonat det fina, marmorhvita ansigtet, hvars rena, ädla profil med den breda, höga pannan var en trogen diminutiv kopia af de sorgsna, manliga drag, ur hvilka ett par tårskymda ögon nu stirrade på det torftiga dödslägrat. Det var en äkta Rosenhjälm i hvarje tum, denne lille pilt, men — han skulle aldrig föra vapnet.

Grefvinnan hade halft medvetslös kastat sig öfver det lilla liket och ropat: »Mitt barn! mitt barn!» Ett matt försök af grefve Otto att förmå henne äfven nu söka bevara skenet blef fruktlöst, och nog fingo mäster och mor Pliggelin nu mer än tillräcklig visshet på sin aning att den lille »va' kommen å herrskapsfolk».

Men efter en half timma hade de förnäma resenärerna åter lagt den konventionela masken öfver sina anleten och med ett nådigt leende sade grefven till mäster:

— Min snälle man, jag är verkligen skyldig er och er präktiga hustru en förklaring öfver vårt egendomliga uppträdande här och fru grefvinnans upprörda tillstånd. Ser ni, detta lilla barn var en son till en kammartjenare i vår familj, som sedan råkat i sådan nöd att han måst lösa in gossen, hvilken föddes efter det han lemnat tjensten, på barnhuset, när hustrun dött. Då vi fingo veta detta beslöto vi att upptaga den lille som eget barn,



grefvinnan hade gladt sig mycket häråt, eftersom vi sjelfve inte ha några små, och sörjer nu öfver missräkningen. Var så god, se här, min snälle man, en liten dusör för det ni, som jag hoppas, behandlat barnet väl.

Mäster bugade sig ned mot golvet och försökte se öfvertygad ut. Mor Pliggelin torkade sig i ögonen och nedkallade Guds välsignelse öfver de rika, som vårda sig om fattigmans barn.

Och stilla och oförmärkt medan värdfolket i köket räknade öfver grefvins gåfva, smög sig modren till att trycka en kyss på sitt barns panna och med en sax ur sitt ficketui taga en af hans i dödssvetten fuktiga lockar...

\* \* \*

Grefve Rosenhjelm's för öfrigt så lyckliga äktenskap är barnlöst. »Nåja, de skola väl inte ha alla lyckans häfvor heller», mena grannarne. »Det vore nästan för mycket, helst för den fattiga guvernanten, som gjorde ett så briljant parti.» »Ungdomstycke», säger man. »Ja, men inte hade det blifvit något med den saken om gamle grefven fått lefva.»

Grefven och grefvinnan börja åldras, och gråa strimor fläta sig allt tätare öfver det ståtliga parets hjessor. I Rosenborgs salonger gå styfva, högtidliga betjenter och torka och gnida de dyrbara fajans- och Sèvresakerna, och nätta kammarjungfrur feja och polera möbler och trymåer hvarje dag. Ack, en ringa bråkdel af denna ängsliga omsorg skulle kunnat rädda ett litet lif, som var ämnadt att sprida sol och glädje i dessa dystra, prunkande gemak!

Ibland går skogvaktarens son, en hurtig nittonårig yngling, öfver borggården. Deruppe i gula kabinetten stå då grefven och grefvinnan i fönstret, fattiga och arma i all sin rikedom, och luta sina hufvuden tillsammans och



trycka sig hårdt, hårdt intill hvarann och hviska: »Så gammal skulle *han* ha varit nu.»

Men långt derifrån, i mäster Pliggelins församling, ligger en marmorbok med englar och bibelspråk och förgyllda bokstäfver på en graf å kyrkogården. Det är den bäst vårdade griften å hela denna lilla dödsåker och der slumrar under rosor och liljor Nummer 1,054.

\* \* \*

### Friskt humör.

Hvarför blir den ene sådan och den andre tocken der? Hvarför födes en med anlag till att bli en lipsill och en annan med »friskt humör?»

Det beror inte bara på den i våra dagar så mycket ompredikade »ärfthigheten», ty då skulle inte Kalle fått något vidare trefligt hvardagslygne; fadrens lif var ett ständigt kretslopp af fylleri, slagsmål och sängliggande sjukdom i följd af de erhållna rappen, och modern gick och grät hela tiden ifrån det hon förstod att en sådan som Kalle skulle komma till verlden och tills det verkligen skedde, grät för det hon var öfvergifven af Gud, Kalles pappa och hela verlden för resten.

Och när Kalle föddes grät hon ändå värre, och när han *var* född lade hon sig till att gråta i tre hela veckor, och sedan grät hon fyra eller fem gånger om dagen i hela sitt lif. Ibland hvilade hon sig från att gråta och då svalt hon, och när hon inte orkade svälta låg hon sjuk, ensam i en jordkula med lille Kalle.

Kalle var en »oäkting,» det var klart det, men hans kynne var så äkta som helst.

Sitt första lefnadsår tillbragte han med att äta, sofva



och skratta, och som han fann sig väl af denna tidsindelning, fortsatte han dermed äfven det andra.

På det tredje började han »göra odygd», och då slet han ganska ondt, ty hans mamma hade händelsevis hvarken några ömtåliga skulpturarbeten eller dyrbara etagerer, som lämpade sig att kasta öfver ända, och det var mycket svårt att hitta något att förderfva i jordkulan. Det stackars barnet gjorde hvad det kunde, det drog ut eld på golvet, men ack! golvet var af grus, så det ville inte bli den minsta lilla eldsvåda af. Kulans enda fönster slogs sönder, men då satte mor ett oljadt papper i stället. Sedan kunde en ung man der i huset egentligen inte göra annat än lägga svafvelstickorna i vattenspannen och välta ut vattvällingsskålen i askan. När vi tänka på små barn i bättre familjer, hvilka äro i tillfälle att med ett enda ryck i bordduken taga sönder en hel téservis, måste vi ömka lille Kalle.

Men Kalle var vid godt mod, trallade och sjöng så att det hördes ett bra stycke ut i hagen. Var det furuskogens friska vindar, som blåste in lifsglädje i hans lilla bröst? Var det exemplet af skogens glada, fågelfria, ofta hungriga, men alltid lifliga härskaror, som kom den utsultne »oäktingen» i jordkulan att skratta åt hela verlden? Ingen vet det, men somliga trodde att Kalle var idiot, efter han bara grinade åt en verld, som envisades med att visa honom sin afvigsida, och Gud skall veta att något snille var han inte, men nog var han något så när klok ändå.

När Kalle blef några år äldre försökte modren att ta' honom till hjälp vid det ansträngande oupphörliga gråtandet, som hon stackarn fått sköta ensam i åtta år. Då kunde hon t. ex. säga:

— Du milde Gu', hvarför ska vi ha' 'et så uselt; hvarför ska' dä va så olika deladt här i vären som mellan den rike körkevären å oss!



— Usch mor, ja velle inte va' te körkevärens! Deras Pelle sa' att di har ett sånt ilakt golfdra' der i stuan, men dä ha inte *vi*, sa' Kalle och hoppade högt på jordgolvet så att han välte omkull påsen med all fattigsäden i.

En Decembermorgon då Kalle vaknade fram emot åttatiden, hörde han för första gången i sitt lif inga snyftningar borta från modrens råghalmskärfve.

Förfärad sprang han ut och efter smedens, som bodde ett stycke nedanför backen.

Smeden och hans hustru kommo och gjorde sig viktiga och beskäftiga och stodo och tittade på »backstulisa» både länge och väl. Slutligen tog smedmor Kalle i armen, ruskade honom och sa':

— Din uslinge, ä' du inte lessen för mor din ä' dö?

Kalle ryckte till. Om döden hade han inte något riktigt klart begrepp, ändå fattigroten hållit honom i småskola hela åtta veckor. Men han hade en gång ryckt en liten sparf ur klorna på smedens katt och velat stoppa brödsmlor i näbben på den lille fågeln. Då hade modren sagt: »Bry dej inte om 'an, *han ä' dö!*» Nu tänkte han på den lille sparfven, på döden och på att mor inte gett honom någon vattvälling i dag, och så ryckte det litet i de små bleka, smutsiga läpparna. Men så steg han fram till mors hufvudgård, tog af sin högra träsko, steg upp ofvanpå den, så att han räckte ett par tum högre, och såg att mors ansigte hade ett lugnt, fridfullt uttryck, som han aldrig varsnat der förr, och då blef han nöjd igen, grinade som vanligt och sa' till smedmor:

— Nu ä' hon gla', stackars mor, nu gråter hon inte.

Genom fattigvårdens försorg fick Kalle komma till kyrkovårdens för 35 riksdaler om året.

— Stackare, hur bara har du 'et? sa' smedmor nyfiket, då hon gick förbi åkern, der Kalle hackade upp ogräs. Di säjer att körkevärdamoran svälter dej, din uslinge?



— Å, inte så värst, dä hade vatt värre om ja' kommet te fjerdingmans. Han bjö 35 riksdaler å 16 skilling för mej på auktionen. Han *slåss* också.

I allt förstod Kalle att taga den glada sidan af tingen. Längre fram fick han en ögonsjukdom, som plågade honom länge och svårt; slutligen förklarade doktorn, till hvilken han för sent vändt sig, att synen på det ena ögat var och förblef borta.

Kalle log sitt bredaste löje.

Läkaren studsade och utbrast ånyo:

— Du blir enögd, förstår du min gosse!

— Då slepper ja exera beväring, sa' Kalle.

Kalle var ordentlig och lade hop litet af sina löner hvarje år när han fick börja att städja bort sig sjelf. Och så vågade han sig slutligen på att fria till en åttingsbondes dotter. Åttingsbonden var fattig och hade många barn, så att Kalle hade godt hopp, men flickan sa' nej och förklarade att hon skulle ha en halfgårdsson från grannsocknen.

— Då ä' dä alldeles omöjligt att Karin vell ha mej? frågade Kalle än en gång.

— Ja dä ä' dä, för ja' ä' ren bortlofter, tyckte Karin.

— Då kan jag väl te minstingens få ble dräng hos er? mente den förälskade ungersvennen.

Men inte ens det kunde han få, och efter att ytterligare några år ha tjenat här och der i socknen, gifte han sig anspråkslösare med ett backstugans barn, såsom han sjelf, fick små krya ungar och var gladare än någonsin, fast arbetet var hårdt och brödkanten liten.

En gång då Kalles qvinna var på torpets lilla loge i fähuset och redde sin linskörd gick ett hårdt åskväder öfver nejden. Blixtarna korsade hvarandra och luften var tryckande. Slutligen kom en skarpare blixt och en hårdare knall än de andra, och strax derefter utträngde



rök ur ladugården. Elden släcktes snart, men vid log-tröskeln låg torparhustrun träffad af blixten, död, med en liten blå strimma på halsen.

Då — grät Kalle, grät mycket och länge och för första gången i sitt lif.

Komministern i socknen kom till torpet och talade tröstens ord, talade vackert om uppståndelse och återseende, och varnade enklingen att sörja såsom de der intet hopp hafva.

Kalle lyssnade tacksamt och sade slutligen:

— *En* tröst har jag ändå i allt mitt elände.

— Du menar att din kära maka är hos Gud? sa' presten och hælde på örat.

— Ja, dä också, men nu mente ja', att ja' hade vett å släppa ut koen en timme förut, annars hade hon väl strukit mä, hon också.

Det är vanligen så, att den vår herre gett ett friskt humör, den har han också utsett att gå igenom mycket svårt här i verlden, och Kalle hade ännu en pröfning igen.

Han gick och arbetade vid ett sågverk i stränga vintern. Han frös och slet ondt och fick ofta vara våt och höra isbitarna skramla om tröjan. Men högt öfver vattenfall och såg ljud hans muntra sång.

Bredvid grindsågen, dit han släpade de tunga kubarna, lopp en rundsågsklinga på sitt bord. Hon sjöng i kapp med Kalle och kantade bräder så det var en lust och glädje åt det.

Men en dag hade det kommit is på golfvet när Kalle kom släpande med sin stock till grindsågen. Hans ena träsko slant och Kalle föll framåt mot den fräsande rundsågsklingan . . .

Sedan mindes han intet mer förrän han vaknade till sans i sågbokhållarens säng, och såg klockaren, socknens kirurg, stå midt på golfvet.

Först sträckte han ett tag på benen. De voro i



behåll båda två. Så rörde han på armarna . . . Den högra gjorde tienst, den venstra ömmade och var tvärt af strax nedom armbågen; der vidtog ett linnebandage med röda fläckar. Klockaren hade lyckats hämma blodflödet.

Kalle bleknade och låg mol tyst en lång stund och tittade i väggen. Så observerade klockaren att hans patient var vaken:

— Hur ä' dä mä dej, stackare?

— Tackar som frågar, dä *kunne* vatt den *högre* armen, herr klockare.

\* \* \*

### När far tog hem sitt julabränvin.

— En stackars bonne har min själ så möcke bekömmer å slet å dras mä, så d'ä ja' Gu inte för möcke om han får sej en sup ve högtiera, sa' Anders Olsson och surrade grimskafvet ännu ett tag om kuttingen, der den låg i kalkhäcken.

Anders Olsson var »fjerdingsbonde» till hemmantalet, men annars »en hel karl» i alla stycken, vidtberyktad för sin styrka och mycket öfver tre alnar lång.

— Å nej, dä kan då ingen messunna dej, Anders lulle, sa' mor Anna och stoppade matsäcksknytet långt in i höet så inte mjölkadroppen skulle frysa i flaskan.

Och så fick Anders besked på allt han skulle köpa hos handelsmannen i staden: tie marker lutfisk, tre marker böner och fem marker socker och så allt annat smått, som inte precis fins i ett gammaldags bondehem för jemnan, men som får lof vara vid jultiden.

Och så kom lille Ola från fähuset med märren. Det var allt en märr, som stod i mantal det, ska' jag säga.



Stor och fet som en herregårdshäst, trind om länd och qvick i ben så att hon var inte god att följa, hvarken när Anders Olsson reste från marknaden och fått sig ett par supar, och de nye liarne lågo och skramlade i bakvagnen, eller han for från kristning hos presten och hade liggfjäderskärran och den långa tömmen med tofs på ändan, som hängde ut der bak mellan Anders och barnabärskan så att den räckte backen när det klämde ihop riktigt på fjädrarna.

Lille Ola var bara nie år, hvithårig, ful och rapp i vändningarna. När han kom med selen i spiltan steg Perla alltid varligt åt sidan, stod stilla som ett lam och tittade på honom med riktigt förståndiga blickar. De voro uppfödda tillsammans: Perla kom till verlden i April och Ola i Juni.

Hopp Perla! Och så bar det af mot staden, så mjölken i matsäcksknytet for upp och ner och inte kunde tro annat än hon var kommen i sjelfva smörkernan.

Det stod inte om länge innan Anders köpt både fisk, kaffe och socker och fem marke af Dahlens i Karlshamn bästa »matsnus» och allt det andra, som mor bedt om, och så, för all del, femton kannor julabränvin, för si Peter i hinastuan skulle ha tre kannor och kyrkevärden sju kannor, så att Anders skulle bara behålla fem kannor sjelf, och det var då inte för mycket för en stackars bonde, som stått och sväljt logdam hele hösten och inte fått en droppe »starkt» sen läsemötet.

Derinne på »bolaget» fick Anders lof ta' en snaps för att känna efter så han inte blef lurad på den rätta sorten, och sen när han kom till matsäcken så var den omöjlig att få ner utan helan och halfvan, förstås. Och Stafsåkrabönderna hade också varit efter julabränvin och satt in sina källkar på samma gång som Anders, och de fingo, kan veta, lof ha besked på hur stutarna trifdes, som Anders köpt från Stafsåkra på ätterhöstamarken, och



då fick lof tappen ur kaggen igen, det kunde då inte hjälpas.

Perla, hon hade sina tankar för sig sjelf, hon, der hon stod bunden vid häcken med köptäcke på ryggen och höttapp i mun. Der hemma var alltid husbonden snäll och beskedlig, talade mildt till öken och ptoade och stillade på märren när harfven höll på att hugga i en sten på åkern. Men när han kom till staden eller marknaden och varit och rotat efter kuttingen eller buteljen i höet några gånger och klunkat och smackat, då blef han så besynnerlig, kallade Perla för »luring», knuffade henne, smälde henne hårdt med näfven på refbenen och spände bogträdsremmen galet, antingen för löst eller för hårdt, så att lasset blef dubbelt så tungt som det behöfde.

Men Anders var ändå en reel karl, förstås, som inte tog mer till bästa än att han både kunde reda sig och visste på hvad håll hemmet låg, när han väl fått märren i skacklorna. Men »humör» blef det på honom, skall jag säga, när han fått sig några glas. Då lyfte han inte på mössan hvarken för presten eller länsmannen, och var det någon, som kom för hastigt och ville veta hvar Anders i Åkroken var hemma, så gafs svaret med knuten näfve.

— Hopp Perla! Nu ska vi hem i rödaste rappet, och är det någon som har lust för å följa mä Anders i Åkroken nu, så går det ju an å försöka!

Nej, ingen ville försöka; man kände för väl till både Anders och Perla.

Och så bar det af i ilande fart utefter den glatta, snötäckta vägen. Men Anders kände sig snart lite tung i hufvudet, han släppte efter på tömmen så småningom, och Perla tyckte hon gerna kunde gå sakta uppför en stor backe.

— Ur vägen bonne! Ser du inte här kommer herre-



gårdsfolk, din drummel! skrålar det plötsligt till bakom Anders. Det är drängarna från Hamra, som varit af med potatis, som skola »förädlas» vid det stora ångbränneriet i Lyby. Drängarna ha fått några supar af brännmästar'n för att de inte skulle vara kitsliga med målet, och äro uppfyllda af ädel sjelfkänsla öfver att vara »statare» hos en »herrekarl».

— Ur vägen för *er*, era sönderpiskade kanajer! Jo, dä ska ni få se! Hopp Perla!

Och Perla nästan flög öfver vägen; hon kände på sig att husbonden inte var att skämta med i qväll, och så längtade hon sjelf tillbaka till Åkrokens fyllda krubba och lille Ola, som ännu inte börjat att sparka trotjenarinnan och som aldrig luktade så der »starkt», som far gjorde ibland.

Men så började Anders tänka på att de der herrgårdsdrängarna ändå sluppit undan för allt för godt pris. Han höll in märren, lät dem hinna upp sig, vände sig om och skrek:

— Vell ni skecka bu mä mej hem till ert, era oxfösare, att ni kommer ett par timmar ätter mej, så går det an!

— Å hut bondrackare, sa' rättar'n, som körde först, och lät sin tågelpiska falla på ryggen på Anders.

Då blef bonden förfärlig att skåda. Det var som om allt blod i hans herkuliska kropp strömmat till ansigtet, sjelfva ögonen flammade blodröda och kroppen skalf. Han kastade sig ur kalkhäcken och bort till rättaren, grep honom om strupen och slängde honom handlöst på vägkanten. »Statarne» skyndade sin förman till hjälp, piskrapp och knytnäfsslag regnade öfver Anders, men han vrålade som en tjur, fattade en af herregårdsdrängarna i hvardera handen, lät dem »kyssa» hvarandra så tänderna skallrade och blodet flöt, samt nappade slutligen målstaken från ett af fordonen och utdelade dråp-



slag till höger och venster. — Om två minuter stod ingen upprätt på valplatsen mer än Anders i Åkroken.

\* \* \*

Der gick fula rykten i socknen. De sade att Anders Olsson slagit ihjel två och lemlästat tre af Hamradrängarna. Riktigt så illa var det väl inte, men alla lågo de till sängs, och rättarn, som fått mest, sväfvade emellan lif och död. Länsmannen kom och höll förhör, Anders ville gå och göra af med sig, mor Anna satt på soffelocket och snyftade dagen igenom och alla barnen gräto. Patronen på Hamra ville att Anders skulle häktas genast, men länsmannen förklarade, »att som det ännu var ovisst huru det gick med rättarens lif, var det heller icke säkert att två års straffarbete komme att följa på brottet, och som Anders i Åkroken hade stadigt hemvist måste han, i förmågo af 19 § 5 och 6 mom. i kunglig majestäts nådiga förordning af den 16. Februari 1864 om den nya strafflagens införande, på fri fot lemnas tills häradsrättens utslag i målet fallit eller rättaren Per Karlsson med döden afidit.»

Rättaren blef omsider frisk och Anders Olsson slapp med ett och ett halft års straffarbete samt dryga böter och skadeersättningar. Domaren frågade »om han var nöjd». Anders bet ihop tänderna, bleknade och bockade sig, men fälde inte en tår.

Det var en solig morgon på vårsidan då fjerdingmannen kom till Åkroken för att föra far på häktet. Blommorna i trädgården började slå ut, det var grönt och friskt hvart ögat såg, och säden på tegarna, dem husbonden med tungt hjerta besått, stod tät och lofvande.

Lille Ola kastade sig framstupa på hyfvelbänken och grät öfverljudd. Hans små syskon hade en barmhertig granne hemtat, så att de skulle slippa se när far sattes



på fångkärnan, men Ola hade inte velat följa med; han ville vara hos far in i det sista. Mor Anna kunde ingen känna igen. De vackra ögonen, omgifna af breda, röda ringar, lågo djupt i sina hålor, ryggen var krökt och den långa gestalten, som förr stod så rak och ståtlig på kyrkebacken, var som en skugga och skalf vid det minsta ljud.

— Vell du inte försöka äta en bit, Anners?

Nej, det ville han inte. I detsamma såg Ola upp:

— Ska far setta blann di annre tjufvarna på häktet?

Då blef det för mycket för Anders i Åkroken. Domen, straffet, samvetsförelserna hade inte kunnat pressa en tår ur hans stolta, skarpa, bruna ögon, men sonens sammanliknande af honom, den ärlige bonden, som aldrig be dragit någon på ett öre, med häktets tjufvar och skälmar, grep honom med förkrossande magt, och skakande i konvulsivisk gråt lät han fjerdingssmannen leda sig ut till kärnan.

— Ätter som du ä' min naboe och läskamrat ska' du slippa handklåfvarna, Anners, förklarade fjerdingsskarlen.

Derinne låg mor Anna med bröstet på sänggafveln, och en bred blodstrimma gaf en hemsk relief åt de likbleka läpparna. Ola hade sprungit ut i roselandet och borrat in sitt lilla fula, smutsiga ansigte i gräskanten.

\* \* \*

Sommar och vinter hade skiftat några gånger. Åter står jorden i högtidsskrud och solrosorna nicka vänligt i Åkrokens roseland. Der är storfrämmande hos Anders Olssons i dag, väl sina hundrade högtidsklädda män och kvinnor. Äfven på den vackra mor Annas kinder ha de gamla rosorna spirat upp i vår; visst lyser det en smula grått öfver pannan under silkeduken, men på det hela taget ser mor i Åkroken ståtligare ut än någonsin. Lille Ola har vuxit upp, är numera alltid ren i synen och inte så värst ful heller, om man får tro de talrikt närvarande unga flickornas vänliga ögonkast.



På ett långt bord under de lummiga lindarna står fullt med kaffekittlar, hvetebrödsborgar och buteljer, som flitigt tömmas och fyllas ånyo. Men Anders i Åkroken har visst glömt att känna efter så han fick »den rätta sorten» på »bolaget», ty oaktadt hans gäster pimplat i två runda timmar, ha de inte börjat svära, skråla eller gråla det allra minsta. Inga nappatag hota kragarna på gossarnas klädeströjor, inga råa eller simpla ord såra de unga, glada flickornas öron.

Borta vid stugugafveln under det blommande körsbärs-trädet står ett bord med en stol ofvanpå. Båda äro sirade med blommor och grönt, och emellanåt stiger en af de manliga gästerna upp på bordet och höjer sin röst, och de öfriga lyssna till och tyckas ha nöje af hvad som talas. Sjelfve rättaren på Hamra är med.

Hästhagen ligger andra sidan gärdesgården, och Perla sträcker allt som oftast in sitt vackra, bruna hufvud i kåltäppan. Kanske förvånas äfven hon öfver att flaskorna på det stora bordet anlåtats så flitigt utan att hon fått höra af hvarken rapp, sparkningar eller hårda ord, kanske tror äfven hon att de lurat husbonden på »bolaget» derinne i sta'n.

Men hvar ha vi husbonden sjelf?

Der kommer han, Anders Olsson, axelbred och styf som förr, men med ett mildare, vackrare uttryck i sin stolta, bruna blick; en prydlig typ för den sjelfegande odalman, som när oss alla, men krusar ingen på sin egen gård. I händerna bär han en stång och från den stängen fladdrar en rikt sirad duk omkring hans väldiga skuldra. Duken flyter ut för friska sommarflägar. Det är en fana! Med kraftig arm stöter Anders i Åkroken stängen i jorden på täppans högsta plats, och nu kan då en hvar riktigt säkert se att på den fanan står:

»Independent order of Goodtemplar».

\* \* \*



## Qvällen förut.

Sommarfager och grönskande i fullaste lifslust ligger holmen vid insjöstrand. Hvitt med solglänst fönsterrad gömmer sig bakom täta björkar Marias hem.

Nitton gånger hade glittrande sjö kastat istäcket från barm och helsat Maria med sjungande vågor.

Först sjöngo de om sol och fågelqvitte, om frihet från kammarens kvalm, om öppna fönster der en liten flickas röda mun kunde dricka vårluft, helsa och glädje i fulla drag.

Sedan sjöngo de om muntra lekar på ängens gröna täcke, om långa ströftåg i doftande furupark, om en liten flicka, som kom hem från stad och skolbok när björkarna klädde sig i midsommarskrud och syrenerna doftade »välkommen!»

Så blef det omsider något trolskt och underligt i vågornas sång, något lockande, vemodigt ljuft. Det blef varmt om hjerta och kind, det blef trångt i sjuttonårigt bröst, en oro utan skäl, en längtan utan mål, en ängslan utan sorg, en knoppande barm, som ville sjunga och svalla med vågen, men icke hade någon strand att slå emot, som den . . .

Och vintern kom.

Men åter blef det vår, och jublande, segerstolta jagade böljorna ånyo förbi holmen. Aldrig hade de sjungit så förr. Och nittonårigt hjerta sjöng och jublade med, och nittonåriga läppar hviskade på vårens tungomål om somrar utan höst, om sol utan qväll, hviskade om och om igen till *honom*, som satt vid hennes sida och lärt henne tyda hvad böljorna sjöngo i vårens tid.

*I morgon* skulle han komma åter. Han hade icke kunnat komma förrän på sjelfva bröllopsdagen, denna



bröllopsdag, som förut syntes henne ligga så fjerran, så oändligt långt borta och som hon nu tyckte nalkades med nästan svindlande hast.

*I morgon* skulle hon vara hans hustru, hans egen-  
dom och herrskarinna på samma gång, hans jollrande barn  
och hans fastaste stöd, hans allt i världen. *I morgon*  
skulle hon tillhöra endast honom, och det hvita huset der  
framme bland björkarna skulle icke längre vara hennes hem.

*Så underligt!*

Der borta på nästa holme höjde sig bland furorna  
ett glänsande kors i aftonsolen. Det var sockenkyrkan,  
der systrarna och kusinerna pyntat och klädt fint hela  
dagen. Dit skulle de *i morgon* gå i stor procession med  
tärnor och marskalkar: först lilla Signe med kusin Karl,  
så Eva Blomdal, den bästa väninnan från pensionen, med  
doktor Lidman, Wilhelms bästa vän, så syster Elin med  
kaptenen och så alla de andra, och så... *han och hon*  
... Det blef nog mycket folk i kyrkan. Om de skulle  
tycka bruden var vacker...?

Vid altaret skulle vara klädt med blommande syre-  
ner. »Kära barn, det passar rakt inte», hade moster  
Klara sagt, men Maria ville ha syrener der ändå. Det  
var ju de, som alltid i början af Juni helsat henne väl-  
kommen vid grinden till allén, då hon kom hem från skol-  
tvång och lexor. Huru hade hon icke jublat då åt de  
blå och hvita vännerna! Jo, syrener skulle det bestämdt  
vara kring altaret.

Kring altaret! Att det var hela fyra år sedan hon  
stod der bland de öfriga läsbarerna och med tårdränkta  
ögon blickade ut genom de färgade korffönstren! O, det  
kändes som om det varit i går! Gamle farbror Lind skulle  
nog också minnas *den* dagen, då han nu *i morgon* skulle  
viga dem. Månne gubben skulle bli rörd, månne hans  
gamla, tunna läppar skulle skälfva såsom de gjorde då,  
när han läste upp sin text: »Så älskade Gud världen...»



Derhemma på vinden stodo alla koffertarne redan packade. Hvad de hade sträfvat att få ihop så mycket linne, sex dussin af allting, och hvad mamma och systrarna varit snälla! Huru skulle det kännas att icke mera hvarje afton få kyssa gamla mammas skrynkliga kind, som såg ut som ett riktigt godt, moget vinteräpple? Huru skulle det vara att icke mera få känna Elins runda armar om halsen då hon vaknade om morgonen?

Ett par *andra* armar, längre, kraftigare, men likväl skälvande, en *annan* kind, brun, sträf, frisk, föllo henne i hågen, och pannan glödde och de blåa ögonen blefvo mörka, djupa, frågande . . .

Stilla då, gamle Caro! Rassla inte med kedjan så förtvifadt! Maria har inte glömt din brödbit. Här har du . . . för . . . sista gången. Stackars gamle Caro, du skall nog sakna mig en smula, men jag har sagt till Elin att aldrig glömma dig, gamle vän. Så . . . så din tok, skäms du inte att kyssa bruden! Nå får gå då för . . . sista gången.

— Hvart skall gamle fiskar-Anders hän i afton? Jaså, bara hit. Nej, men tack, min snälle, rare gubbe, skall *jag* ha alla de vackra visparne och grytskedarne! Det var bra snällt att han tänkte på sin fröken! Att gamle Anders också ville hjälpa mig att sätta bo! Jag skall minnas Anders hvar gång jag kommer ut i mitt lilla kök i staden. Ack, om inte vägen vore så lång och gikten i de gamla benen så svår, så kunde jag kanske än en gång få vispa till ett fat gröt åt gubben. Tänk på saken till nästa sommar!

— Ack, kära hjertanes, nu blir väl fröken Maria så rikt och förnämt gift, så hon hvasken tittar ätter ett kök eller en visp mer, men bli ändå inte ond för gubbens näsvishet! Gud välsigne nå' för hon alltid vatt nedrig å gemener å sej!

Det skulle allt varit roligt att ge Anna i Hagen



några kronor till en kyrkklädning, men Marias kassa hade aldrig tillåtit en sådan utsväfning på barmhertighetens område. Två kronor hade gumman då fått till kläde och förkläde att ta på sig när hon skulle stappla åstad till kyrkan och se fröken Maria stå brud.

Det blefve allt skönt att bli gift och få godt om pengar. Pappa var så noga, och inte hade han något öfverflöd heller, den snälle pappa, det skall Gud veta, men Wilhelm tjenade orimligt mycket, och en gång, då han gaf Johanna drickspengar, hade Maria sett huru sedlarna riktigt trängdes i hans plånbok. Så konstigt, att så der på en gång få rå om allt hvad en annan egde!

Hvar kunde de väl vara i morgon vid denna tiden? Då voro de väl snart framme vid hotellet i X. Hvilken liten förtjusande supé på tu man hand! Först ringer lilla frun, och så kommer der en sådan der fin, ung herre, som hon såg på hotellet i Y., då hon förra året var der vid kapplöpningen; en herre, som ser ut som en löjtnant, men är ändå bara en kypare.

— Kan vi få en liten enkel supé häruppe på våra rum? ska' då lilla frun säga, så kavat, som om hon vore en gammal turist.

Kanske de inte servera så der uppe på rummen? Det vore då ett spektakel, men han måtte väl skämmas när han ser buketterna i fönstret och förstår hvad slags turister vi äro.

Och så skall Wilhelm få starkt thé med Sandwichsbröd, som han tycker så mycket om, och så ska' vi gå ut på altanen — tänk om der inte *fins* någon altan, det vore då höjden — och der ska' Wilhelm röka en cigarr. Han skall se att han har en liten förständig hustru, som inte lägger något band på hans oskyldiga vanor. — Men tänk om han alls inte bryr sig *om* någon cigarr den qvällen, om han tycker att det redan är sent, om han känner sig trött, om han . . .



Och rosor komma och gå på glödande kinder, och blåa ögon bli åter så underligt mörka och djupa, och det lilla förtjusande hufvudet sänker sig snabbt i två hvita, mjuka händer. Ack, så hvita och mjuka! Endast en liten bred, gul strimma å den venstra. I morgon skall der vara *två*.

En präktig, ramsvart fåle sticker fram hufvudet vid allégrinden och gnäggar sakta.

— Ropar du på mig, Ajax min! Vill också du ta afsked af fröken Maria? Foj, Ajax, se så, se så! Stackars pojken, den stygge Caro tog min sista brödbit. Låt nu se att när Maria kommer hit härnäst och helsar på, du är en stor, dugtig häst och kommer med Mazurka vid sidan och hemtar herrskapet Guldbland vid stationen! Ajax min, säg skall du känna igen mig då?

Och Ajax gnäggar sakta och sänker sin fint tecknade mule till brudens öra och menar att nog skall han komma ihåg.

Tärnor och marskalkar ha fyllt sitt glada värf, kyrkan är smyckad för Marias hedersdag, ungdomen sorlar på verandan. Ajax, som finner sig öfvergifven, slår upp med bakhofvarna och sätter af i karriert utåt hagen och Caro gnisslar vemodigt. Solen sjunker i sjön, björkarna bli mörka; bakom flygeln framtittar Anders' gamla hederliga, fula ansigte, som än en gång vill se en skymt af fröken Maria, och mamma påstår att qvällsvarden redan väntat allt för länge.

Tärnor och marskalkar skämta och glamma. Pappa är tystare än vanligt och smeker tankfullt sin lilla Mias lockar. Mamma tar henne i famn gång på gång och syster Elin klappar sakta hennes händer.

Innerligare än någonsin slutes hon i alla de käras armar, då hon för sista gången drar sig tillbaka till sin lilla jungfrubur deruppe på gafvelrummet.



Ännu en blick ut på sommarfager, grönskande holme, och så . . . fönstret igen.

Hastigt flyga fingrarna till den lilla gyllene medaljongen, som nu i några månader hängt gömd i sammetsbandet om halsen. Ett par mörka, stora, trofasta ögon blicka ur ramen mot Maria, ett par varma, skälvande läppar pressas hårdt mot glaset och hviska tyst: »I morgon, i morgon! Och nu, godnatt!»

Ja, läpparne säga verkligen godnatt, men strålande ögon och salighetsbäfvande hjerta helsa dig »*God morgon*», du lycklige brudgum!

\* \* \*

## Hos andra.

Vår herre håller icke så noga på etiketten, och det var väl därför som han aldrig presenterat hvarken mor eller far för lille Petter.

Fadren hade lemnat orten innan lille Petter kom dit såsom nyfödd »oäkting». Det är ju så vanligt att man flyr undan för sina fordringsegare, och de äro stränga fordringsegare de der små, som man bragt till världen. De ha milda ögon, men deras förebrående blick på den som svikit dem, räcker ända bortom detta lifvet; de ha korta armar, men de små knubbiga händerna skola ännu i dödsminuten hota den fader, som stötte deras smekning tillbaka.

Modren hade icke kunnat fly undan, hon; qvinnan får vanligen betala det slags skulder till yttersta skärven. Lille Petters mor hade inte gods eller gull att gälda med, hade allsintet utom sitt arbetstunga, sorgfyllda lif, och det



gaf hon i qual och ve när Petter var två timmar gammal, och så voro de då qvitt.

Med släktförbindelser hade Petter det således icke så litet sämre stäldt än de fjäderlöse små stackars ungarna i ärlans bo och den brune kalfven, som hoppade på ängen.

Första gången Petter upptäckte att han fanns till, fann han sig sjelf liggande på magen i en linåker och skrikande för full hals medan »moran» bearbetade baksidan af hans personlighet med all den känsla och öfvertygelse, harmen öfver en utspild mjölkkruka kunde skänka.

Mjölken skulle vara till förfriskning åt »moran», hennes piga och torparhustrun medan de rensade linet, och »moran» var just jemt hustrun till Masse i Vasskroken, som för 35 riksdaler pr år »ropat in» den fyraårige Petter på auktionen i sockenstugan »då fattigbarnen bortsåldes».

Trettiofem riksdaler om året för föda, husrum, tillsyn och några trasor till kläder åt en hel liten menniska! Der blef sannerligen inte många skilling öfver till ömhet och kärlek, så att det var då inte så underligt om riset svängdes lusteliga och om lille Petter skrek så att det ekade i skog och mark.

När Petter sedan under sitt föga vexlingsrika lif någon gång tänkte efter, såsom vi alla stundom bruka göra, huru långt han mindes tillbaka, stälde sig alltid blått lin och en svidande rygg såsom gränsen för hans forskningar. Hvad som låg der bakom var höljdt i dunkel; der framom låg slafveri.

När Petter blef litet större fick Masse i Vasskroken bara 15 riksdaler om året för att han hade honom, men då fick pilten också göra nytta för sig. Klockan precis  $\frac{1}{2}$  2 på vinterrottan kom Masses store träskostöfvel dansande tvärs öfver golfvet bort ifrån hans och morans sparlakanssäng till pinnsoffan, der Petter låg och sof med



en »lasamatta» öfver och en halmkärfve under sig. Då var det tid att stiga upp och tröska.

Masse mente visst inte någon ondt med träskostöfveln, inte, men på något sätt skulle ju pojken väckas, elektrisk ringledning fans ej, och då den kastande bara inte mättar efter hufvudet, kan det ju anses både grannliga och skämtsamt att bli väckt af en träskostöfvel, inte sannt?

Sedan slagtröskades till dager ljus. Den enda hvilan under detta hårda arbete, som nu nästan öfverallt aflösts af maskintröskning, var gemenligen då uppehåll gjordes för att vända kärvarne eller rista upp den uttröskade halmen och kasta ut den i ladan. Men Masse var ett geni på sitt sätt; han lät sin egen pojke, som var 8 år, vända kärvarna, rista upp halmen och framlägga nya kärvar vid den ena sidan af logen medan han och Petter tröskade den andra sidan, och grannarna förvånades då de finga höra slagorna utan uppehåll gå i Vasskroken 2 à 3 timmar i stöten.

Klockan 5 tittade pigan i logdörren. Då vankades en åttondels kaka hårdt bröd af hälften råg och hälften korn samt en skifva stekt blodkorf eller halftsurt lungemos. Men ofta värkte de små trettonåriga armarna då så svårt, att all matlust var borta, katten fick korfven och brödet lades i båset till Broka. Sedan tröskades åter till kl. 8. Då bar det in i stugan och det var storsillens och kornmjölsvällingens tur att sitta emellan, innan kosan togs åt skogen, der det arbetades friska tag hela dagen på en fläskbit till middag. Vid hemkomsten fick Petter röra i gröten, och så blef det att äta igen; derefter skulle han bara vagga den lilla minsta, karda så mycken ull moran spann följande dag, hålla lyktan medan pigan nattfodrade fäkreaturen, splinta stickor af furuved och göra räfspinnar till reds till sommaren. Sedan fick han lägga sig, och — kl.  $\frac{1}{2}$  2 på ottan kom träskostöfveln dansande igen.



Petter var en medelmåtta i alla afseenden utom två: han hade det fulaste ansigte och den vackraste sångröst på fem mils omkrets. När han skulle vara barnpiga och barnen skreko åt hans röda hår och koppärriga, uppnästa anlete, sa' alltid moran:

— Din lee fan, du ser då ut så du kan skrämman ungarne från vettet.

Men klockaren mente att Petter skulle haft den grannaste tenor, bara han fått komma in till staden och lära sig drilla som klockarfar sjelf.

Det var i synnerhet den gamla folkvisan om »båtsmannen», hvilken »spelte gulltärning med prinsessan», som var Petters favoritvisa. För honom, den fattige, fule, föraktade »oäktingen», som ingen brydde sig om, låg det någonting berusande i att tänka på visans lille ringe båtsman, som spelade så länge med prinsessan, att han vann ifrån henne både rikedom och hjerta.

»Liten båtsman» var han sjelf, »prinsessan» var Stina, husbondens dotter, som han vaggat till sömns så många gånger, och som nu till gengäld därför väckt upp hans dumma, envisa hjerta ur barnasömmen.

För si de vanlottades hjertan kallas aldrig *trofasta*, de ä' bara »envisa».

Några år förut hade han »läst sig fram» för en förträfflig, gammaldags prest och af honom fått höra mycket vackert om de vanlottades pligt att ödmjuka sig och låta förtrampa sig lifvet igenom, och huru outsägligt tacksamma de böra vara mot Gud, som sörjt för att det *finnes* folk, hvilka inte hålla sig för goda att trampa på och förödmjuka dem, hvarigenom de medels undergifvenhet kunna tjena sig himmelriket ett litet stycke om sönder.

Petter kunde inte fatta allt det der, men han begrep dock af nattvardsläsningen så mycket, att *nu* behöfde inte socknen betala för honom längre; nu var han fri och kunde städja sig till hvilken af bönderna i byn han ville.



”Och första gång gulltärningen på silvertaffeln sprang,  
Då tappade prinsessan, men liten båtsman vann”,

sjöng han med jublande stämma, och så gick han — hem till Masse i Vasskroken igen och stadde sig kvar hos honom för mindre lön än han kunde fått af någon annan bonde i byn.

Nu slapp han att karda ull och vara barnpiga längre, krafterna hade vuxit och arbetet var ungefär detsamma; dessutom spredo två vänliga blå ögon nu sitt ljus öfver den stränga mödan och den tarfiga kosten.

Ett par vänliga ögon . . . missförstå mig inte! Aldrig i lefvande lifvet skulle det fallit Stina in att med den fule Petter spela gulltärning om hjerta och hand, minst nu sedan far var blifven nämndeman och lofvat ge henne trettitusen daler i hemgift, men hon hade vant sig vid »herens anskrämliga synament», ryggade inte tillbaka som andra för den fränstötande mask, hvori det behagat ödet att kläda Vasskrokens hjeltetenor, och såg på honom med ungefär samma välvilja som på gamla Broka och Blåsan och den snälla fårhunden.

Och kastade hon åt honom ett vänligt ord, när hon upptog den fallande säden i hans breda »skår» på fältet eller då räfserskorna kommo nära slätterkarlarna på höstnaden, så lefde han på det i många dagar, vred och vände det i sina tankar, gnagde det hårdare än Klinga ett utkastadt ben, och stoltare, mera jublande än någonsin klang det då från ängen vid åastrand:

”Och första gång gulltärningen på silvertaffeln sprang,  
Då tappade prinsessan, men liten båtsman vann”.

Och Stina hvilade på räffskaftet och lyddes på visan och sa till pigan, som var med henne på arbetet:

— Jösses hva han trallar grannt då stackars lea lifvet; dä så en kan ble änna hjerterörder å 'et.

Men hur ödet rullade sin gulltärning blef det allt



en tjock rusthållarepojke från grannsocknen, som vann prinsessan i Vasskroken. Vid midsommartid skulle bröllopet stå, och Petter högg midsommarstång och sirade den grannt med löf och brokiga band och uppblåsta ägg, och gräfde ett stort hål i gårdsplanen att sätta den uti, men när bröllopsfolket ville höra hans granne visor, bad han nämde- man ursäkta att han »va så änna beklämder tvärs öfver bröstet för köllasjukans skull, så han vant inte ta en ton».

Men åt och drack och dansade gjorde han, och hans hjerta »brast» inte, som di gör i romaneböckerna, för si hjertat hos en småländsk bondpojke ä inte på *det* viset.

Men der låg liksom ett flor för hans ögon, och koppären i hans fula ansigte glödde mera högröda än vanligt, och Gud vet om inte prinsessan i Vasskroken den qvällen förstod att liten båtsman hade spelat bort all lifvets glädje,

På hösten sade Petter upp sig hos nämndemannen. Gubben ville öka på lönen en tia banko, men Petter sa nej. Så ville han dertill ge honom ännu ett par försko- stöflar, men Petter tyckte att Vasskrokens mark brände honom under fötterna nog ändå; han skulle nödvändigt upp till jernvägarne i Norrland och köra skottkärran.

Följande vår sades det i bygden att Petter vid ett jordras fått sina ben förderfvade så att han aldrig mera blef duglig till något arbete. När moran i Vasskroken fick höra det, sa' hon:

— Ja, hva fan hade han der å göra, å allri hade han kommit dit heller om Stina vatt hemma, hon kunne så väl mä den illbatingen.

\* \* \*

Det var sommarmarknad i Vernamo och Junisolen sken hett på vägen, der rusthållaren med sin mora mak- ligt färdades framåt efter två skinande pållar. Öfver både



rusthållaren och moran och pållarna bredde en lugn belåtenhet och glädje öfver tillvaron detta skimmer af ostörd lycka, som plägar hvila öfver bördiga, släta åkrar och stora, oskårade grötfat.

När de kommo fram till ändan af bron, just der de skulle ställa sin vagn, stod der en bredaxlad, medelålders man med tusen koppärr och ett träben och vefvade på ett positiv och sjöng så fort han vefvade och sträckte ut sin gamle hatt mot marknadsfolket.

— Dä' Petter te svärfarns, sa' rusthållaren.

— Ja men ä dä så, sa' rusthållarmor.

Och rusthållaren ville ta upp en hel femöring och lägga i hatten, men Stina höll honom tillbaka och gick i stället fram och handrepades med positivhalaren.

— Hur ä dä fatt mä dej, stackare? Hva ä dä för ett fäkt du nu slaet dej på?

— Ja, hva ska en stackare göra?

— Vell du inte ha en syp å en pannkakebit i vagnslådan?

— Gu signe moran, som bjuder!

Men aldrig har en sup haft så svårt vid att rinna till botten på en positivhalare, och aldrig har så god risgrynspannkaka blifvit så stor i munnen på en utsvulten stackare.

Medan Petter åt lät rusthållarmor så oförmärkt en blank riksdaler falla i hatten.

Och Petter sjöng och vefvade och vefvade och sjöng hela guds långa dagen, men ibland så vefvade han *ett* stycke och sjöng *ett annat*.

— Usch, fy skäm ut sej gamla skrälle, som kunde ble så fuller å en enda syp! sa' kakmadamen, som hade sitt bord strax bredvid positivet.

Men Petter hörde inte hvad hon sade.

Och dagen gick och rusthållarens foro hem och



skuggorna föllo allt tätare och kopparslantarne i hatten allt flera, men högt öfver positivet och marknadssorlet ljud:

”Och första gång gulltärningen på silvertaffeln sprang,  
Då tappade prinsessan, men liten båtsman vann”.

*Den* melodien fanns då alls inte på positivets repertoir, men det gjorde ingenting. Ack, herre Gud, det är ju så mycket som inte »stämmor» här i världen!

\* \* \*

### Syskonen.

Johan och Petter Strömbom voro köttsliga bröder och hvarandra så lika som ett par ärtskidor vuxna å samma refva. I åldern skilde bara 16 månader, så att nog kunde de ha roligt af hvarandra alltid. De åto på samma bröds-kalk, drucko ur samma mjölkskål, delade en bädd, lekte, slogos, sofvo, refvos och åkte sönder sina byxor på stenhällarna ihop.

Detta var i början på 1820-talet.

Men så växte de upp, lärde sig att läsa, skriva en begriplig handstil och räkna de fyra räknesätten i hela tal. Deras pappa, som arrenderade ett litet småländskt hemman, hade icke råd att låta dem gå längre på vetandets bana, och detsamma kunde det också vara, ty bokliga konster syntes ha liksom lite svårt för att komma in i de små runda, hvithåriga Strömbomska hufvudknopparne.

Något skulle de väl ändå bli här i världen, och då pappa Strömbom slutligen kommit sig så för, att han, fast med skuld, kunnat inköpa den lilla hemmanslott, han så



länge brukat, tyckte både Johan och Petter att de kunde tillbringa hela sitt lif på den lilla kära torfvan.

Men pappa Strömbom sa' att torfvan var alldeles för liten till två och att den ene ungen måste flyga ur boet och slå sig på något annat. Och eftersom Johan var styfvast i de fyra räknesätten, kom han i handel, och eftersom Petter vunnit pris vid en profplöjning, skulle han bli landtman.

Johan kom först till närmsta stad, men lyckades der mäta, väga, vexla och prata för kommersen så bra, att en Malmöpatron, som för affärers skull kom till platsen, anställde honom för sin storstadsskatt. Först skulle han likväl hem och ta' farväl af mor och far och bror Petter. — De båda ynglingarna stodo länge och kramade hvarandras händer, och det ryckte litet i läpparne på begge två.

— Usch, jag tror du lipar, Johan! sa' Petter, och tittade med samma ut genom fönstret och bet sig i läppen för att inte hans egna tårar skulle bryta fram.

— Asch, nej då, jag är... är... riktigt glad, snyftade Johan med rockärmen öfver ögonen.

— Hva kostar dä efter en häst till Malmö?

— Tolf banko... och så... fyra nattlogis....

— Då... då... drar det allt om innan vi råkas, tyckte Petter.

Och det dröjde. År efter år gick, och Johan kunde inte komma hem. Far dog, men det var just dagarna före jul, och då var det naturligtvis brådare med att väga upp blötfisk åt de lefvande än att gråta öfver de döde. Mor dog också, men det var på sjelfva hösten när sillkommersn gick som bäst, så att Johan kunde omöjligen komma ifrån då heller.

En gång hade Petter lagt af trettio riksdaler till en Malmöresa, men förståndet segrade öfver känslan och han köpte en ko för pengarna i stället.



Men bref skrefvo de, ett i månaden. Och Johans stil blef allt mera vacker och ledig med rigtiga handelsmanssvängar, och Petters stil blef allt mera trubbig så att raderna sågo ut som illa uppsatta gärdesgårdar, för si det blir skillnad på handlaget när man väger russin eller matar tröskverk, ska jag säga.

Det var en enkel, flärlös korrespondens med få ord och många staffel; men två i innerlig syskonkärlek sammanbundna lif afspeglades dock år efter år i dessa enkla skrivelser.

Bara *en* gång gick det om två månader innan det hördes af något bref från Petter. Johan blef otröstlig och skref och bad honom, att i fall han var död, åtminstone meddela det på ett par rader till bror sin. Petter svarade att han inte var död, utan tvärtom fått liksom nytt lif sedan han nu äntligen blifvit förlofvad med komministerns ljuslockiga Anna, som han haft kär länge, länge, fast han inte velat tala om det innan han kände hur han stod till boks i det nittonåriga hjerta, som han nu visste klappade specielt för honom.

Bara *en* gång slarfvade Johan och skref inte på sju veckor. Petter gick och suckade och snäste drängen och var sig inte lik förrän han äntligen fick ett litet kort af följande utseende:

*Johan Strömbom*

*Karin Andersson.*

Men sedan var korrespondensen åter i ordning och råkade inte i olag på 20 år.



Det var principalens dotter, som bror Johan byggt hjonelag med. Med Karins lilla trinda hand följde nycklarna till såväl bod som packhus, och fram i Januari skickade Johan ett stort urklipp ur »Malmö Snällpost», som Petter med af stolthet och glädje vibrerande stämma läste upp för sin Anna:

»Prima *Storsill*, *Gråsey* och *Spirlånger* hos

**Johan Strömbom.**

*Kläden*, *Halfkläden*, *Silkedukar* och *Klädningsstyger* billigast hos

**Johan Strömbom.**

S:t Ybes *Salt*, *Russin*, *Sviskon* och *Smyrna-Fikon* till dagens lägsta priser hos

**Johan Strömbom.»**

Petter hade också förkofrat sig på sin lilla jordlapp och skulle nu möjligen kunnat utan alltför stor afsaknad offra 30 riksdaler för att än en gång få se bror Johan, men ack — skjutslegan hade samtidigt ökat från 40 skilling till 1 riksdaler och 60 öre och ladugården måste alldeles nödvändigt byggas om.

Så blef då ladugården ombygd, men hvarenda gång det blef lite ledigt för jordbruket och Petter började fundera på en Malmöresa, låste hans Anna in sig i sängkammaren, och snart förkunnade en liten ny, späd stämma med afgjord böjelse för att gå i diskanten, att den Strömbomska arfsföljden ytterligare blifvit betryggad. Snart vexlades helsningar mellan nio kusiner Strömbom, fyra i Malmö och fem i Träleboda.

Och öfverst bland faddrarna på den dopsedel, som pastor i Malmö S:t Petri skref, stod alltid:

»Possessionaten Petter Strömbom i Träleboda  
Fru Anna Strömbom d:o.»

Och öfverst på dopsedeln, som Trälebodaherrskapets själasörjare prentade, stod alltid:



Handlanden Johan Strömbom i Malmö  
 Fru Karin Strömbom d:o.

Och regelbundet frågade presten, då han stoppade gilleskonfekten i bakfickan på kaftanen:

— Men kommer då aldrig bror och svägerskan hit och se sina gudbarn?

Och regelbundet svarades:

— Jo, vi hoppas till sommaren.

Men på förmaksväggen i granna ramar hängde både i Träleboda och hos bror Johan i Malmö bror och svägerska och alla barnen, och ofta, ofta stodo Petter och Johan i hvar sitt hem och sågo på denna lilla mosaiktafla tills det började bli fuktigt i ögonvrårna, men ännu alltjemt fingo de månadliga brefven utgöra det enda föreningsbandet. Det var också några riktigt kära bref:

— — — — —

”Min äldste pojke läser nu innantill. Han talar så ofta om farbror Petter. Jag tycker han liknar salig far, han har så stora, blåa ögon.

Käre Petter, står det gröna vackert på fars och mors grafvar?”

— — — — —

”I sommar ha vi inrättat ett rum på vinden, derborta der knektekistan stod förr, du vet. Anna har sjelf satt på blåa, granna tapeter, som kostade 30 öre rullen. Ack, om du, käre broder, och din snälla hustru någonsin kunde komma och helsa på oss, då skulle ni bo på den der lille kammaren!”

— — — — —

”I år har jag gjort en god affär. Jag hade 40 säckar kaffe inne, då det steg 5 öre på skålpundet. Derföre skall också din kära Anna ha ett vackert klädningstyg af mig.

Lefver gamla Maja i Skogsbacken ännu? Ge henne då 2 riksdaler på min räkning. Mins du hur ofta vi voro inne hos henne och åto vofflor då vi voro ute och tamde stutar!”

— — — — —

”I år har det varit ett godt år för mig. Jag fick 20 tunnor hafre bara på Källträdan, och har kunnat odla två



tunnland nere i kohagen, just der vi togo den lille harungen den første Maj, du mins. Så har jag fått pris för två kor på landtbruksmötet.»

---

På det sättet lefde man sig in i hvarandras lif, på det sättet underhölls bandet emellan två bröder, som inte sett hvarandra på nära 30 år, och t. o. m. de båda svägerskorna, komministerns Anna och handelsmannens Karin, tyckte nästan att de voro barndomsvänner.

Så hördes plötsligt ånghästen frusta i nordanskog, och öfver berg och dal sträckte »Södra stambanan» sitt jernband. Tre mil från Träleboda blef station och märkliga ting taltes i socknen om det nya fortskaffningsmedlet, men det märkligaste var väl ändå, att bara man väl var vid den der stationen, så kunde man komma till bror Johan på åtta timmar för bara 7 riksdaler!

Först hade man tänkt att Johan med hustru och barn skulle komma upp till Småland och återseendet firas i det gamla hemmet, der fars soffa och mors länstol ännu stodo kvar på de platser, de haft i 60 år och der man tvärt öfver viken kunde skymta de hvita korsen i den lugna stad, der blomstren spirade friska ur dödens åkerland och gräset växte tätt öfver föräldrarnas läger.

Men så hade Johan äfven nu svårt vid att komma ifrån affären och så lekte Köpenhamn litet smått i hågen på fru Anna, och då blef det beslutadt att hela Trälebodaherrskapet skulle åka på jernväg ned till den stora staden vid sundet.

Johan, som dagligen i sex månaders tid från sitt kontorsfönster sett bantåget öfver Söderslätt rulla in på Malmö station och sjelf åkt på tåget långa, långa stycken, både till Åkarp och Lund, han tyckte i sin öfvercivilisation inte att en jernvägsresa var någonting alls, men det enkla, långt borta från allt verdens buller och bråk lefvande Trälebodaherrskapet kände sig vid tanken på den



förestående färden till mods som om de skolat genomgå en lång och svår examen.

Tåget gick söderut från deras närmaste station kl. 12,15 f. m., men kl. 8 på morgonen var man redan på ort och ställe. Efter många förmaningar till stall-Ola att köra sakta med bruntarna på hemvägen, samt ett par dussin bud till pigorna, tågade man hand i hand, sju personer, fram emot stationshuset precis 4 timmar före tågets afgang för att köpa biljetter. Trafiken var ringa på småstationerna den tiden och bantågen pr dag jemförelsevis få, hvarför ingen enda af stationsbetjeningen, än mindre inspektoren sjelf aktat nödigt att infinna sig i den stilla morgonstunden.

Patron Strömbom hade emellertid inte tid att vänta, utan uppsökte inspektoren i hans bostad »för att göra upp om resan».

— God morgon, herr inspektor, mitt namn är Strömbom, Petter Strömbom på Träleboda, om ni har hört talas om det stället, och jag skulle gerna med hustru och barn vilja resa till bror min, handlanden Strömbom, Johan Strömbom, i Malmö om han är bekant.

Patron Strömboms uppträdande väckte i dessa, de svenska jernvägarnas första tider visst inte det uppseende i inspektorsfamiljen, som man nu kan föreställa sig. Man var van vid liknande saker på den tiden. Också svarade inspektoren mycket vänligt:

— Ja, det går godt för sig, tåget går kl. 12,15.

— Ja, men så skulle vi väl göra upp om priset. Jag har hört att herrn tar 7 riksdaler för att man åker till Malmö.

— 7 och 15, ja.

— Nåånå, de 15 örena ska' naturligtvis vara att pruta på; vi hålla oss alltså vid 7 riksdaler. Men nu är det så att vi äro 7, jag, hustru min och fem barn, och då blir det väl billigare?



— Ja, för barn, som äro under 12 år, är det bara half afgift.

— Ja, det förstås, det vet jag, men se'n blir det väl lite afslag på alltihop.

— Omöjligt, min bäste herre, vi måste redovisa staten det fulla, bestämda beloppet för hvarje biljett.

— Nå, men inte sätter ni till några särskilda vagnar för vår skull?

— Ne . . . ej . . . visserligen inte . . . men . . .

— Kom ihåg, att jag kan skicka de två minsta, Carl och Augusta, som i alla fall inte kunna ha så stort nöje af resan, tillbaka med drängen!

— Ja, bevars, det är min herres ensak.

— Ja, men då förlorar ju staten betalningen för två halfbiljetter bara för er kitslighets skull?

— Priset är bestämdt; ni får resa eller låta bli.

— Nåja, låt så vara, men så ville jag säga till i tid, att emellan Hästveda och Hesselholm skall tåget stanna en halftimme vid X. herregård medan jag hinner titta in till min barndomsvän Olle Holm, som är inspektör der.

— Tåget stannar ingen annanstädes än vid de stationer, som finnas angifna å tidtabellen, förklarade inspektören.

— Tillåt mig säga, min herre, att ni är den oginaste människa jag någonsin råkat ut för, menade herr Strömbom.

Slutligen var man då i kupén, biljetterna klipptes, dörren låstes, inspektören blåste, lokomotivet blåste, de stora barnen voro glada, de små gråto och fru Anna föll sin man om halsen, snyftade och hviskade:

— Petter, om något skulle hända oss, så haf tack för 19 lyckliga år såsom din maka!

Men det »hände» ingenting och på qvällen var man i Malmö.

Var det verkligen bror Johan, denne gråhårige, ståtliga patron i cylinderhatt och med guldkedja på västen! Var



det svägerskan, denna fina dam i elegant sommartoilet! Och barnen sedan!

Hand knöts om hand och öga sjönk i öga, det kom alldeles som något tjockt i halsen. Visst hade det känts rörande och konstigt att ur landshöfdingens egen hand få pris för både Hjelma och Stjerna, men herre Gud, detta var ändå något helt annat.

De jublande tankarna flämtade efter luft, de stormande känslorna sökte ord, men funno inga andra än: »Bror Johan, hvem ta'r våra kappsäckar?»

Men en stund efteråt, på balkongen å patron Ström-boms stora trevåningshus, omslingrade af barnaarmar och sommarvindar, med Öresund och en saftkaraffin framför sig, då blef man åter sig sjelf, och frågor och svar och »Mins du?» »Mins du?» och kärleksfulla blickar och svägerskornas kyssar och barnens støj bildade den mest förtjusande symfoni.

Stundom dämpades den jublande fröjden för ett ögonblick; — då flögo tankarna tillbaka till den lilla insjöviken deruppe i Smålands furudungar, vid hvilken far och mor slumrade så stilla, stilla . . .

Och de voro som ett intet dessa 30 år, som de två varit skilda.

Trettio år!

Det blef skumt och svalt på balkongen; det var också hög tid att gå till hvila. Johan och Petter skulle ligga i samma rum. Alldeles som förr i världen. Inom en half timma var det tyst i huset.

Men ännu en gång, tyst, försigtigt för att icke väcka bror om han sof, stack Johan upp sitt gråa hufvud och tittade bort till brodrens säng. Jo, han var vaken.

— Sof godt, Petter!

— Tack, Johan!

\* \* \*



## Pastorns julgäst.

Man skall vara temligen ordentligt fast i kärlekens garn och ha en någorlunda stark tro på vår Herres omedelbara omsorg, för att gifta sig som pastorsadjunkt.

Båda delarne var fallet med pastor Alm, och därför var han också sedan fjärde böndagen en lycklig äkta man, och nu var det julafton.

Han hade 300 riksdaler i lön, och när han ej längre åt och bodde hos prostens fick han lika mycket i kostpengar och hyresersättning. Det blef ju nära två riksdaler för hvarje söckendag, och om helgdagarne bör ett prestfolk kunna lefva på Guds ord och lite uppstufvadt.

Framdeles kommer der visserligen allt emellanåt en liten tandlös och ofjädrad engel från himlen, men så kommer der kanske också en kalfstek från rusthållarens eller en liten ost från kyrkovärdens, och då går det ju ändå ihop. Men icke får man följa hvarken gommens eller modejournalens ingifvelser, och samma flitiga hand, som botar skadorna å pastorns nötta, svarta rock, måste vara både flink och njugg kring svarta grytor.

Men nu var det jul och grisstek och risgrynsgröt och mycken lutfisk.

Inte tappade man bort sig i herr adjunktens salonger. Tre rum och kök, det var alltihop. I »salen» betsadt furubord, pinnstolar, perlfärgad skänk, gammalt ostämndt klavér, två små fönsterbord i björk och en stor Martin Luther i litografi. I pastorns eget rum gammal skinnsoffa från pappas och mammas hem, skrifbord af björk, stolar af fur med hemväfdt öfverdrag, två väl inrökta pipor, vackert spjellsnöre (en lysningspresent af pastorskans bästa väninna) samt ett magert bokskåp.



Derinnanför sängkammaren med liten golffyta och stora sänggardiner, gamla möbler och nya ljusstakar.

Men nu var det jul och två lampor och åtta ljus spreda sitt sken öfver de nyskurade golven.

Den lilla frun var inte vacker. Hennes näsa trotsade antikens lagar och hennes fot hvarje elegant skofason. Händerna voro något för stora och ögonen litet för små; men helsans fågning, ungdomens behag och qvinlig mildhet gjorde fru Alm till ett lika vänt Saronsblomster, som någonsin vecklat ut sina hjertblad i ett nyinredt herdatjäll.

Och nu var det jul, det lilla hemmet i ordning, och de två sutto tätt intill hvarann och kastade pröfvande blickar på sin temligen enkla, första julgran i eget hem. Och pastorn beundrade och förstod alls inte hvar hans Emma fått all grannlåten ifrån, som hängde på granen.

Och så drog han sin unga hustru intill sig och frågade om det inte var med henne som med honom, att när han såg en nyprydd julgran, kunde han icke värja sig från en känsla af vemod vid tanken på att dess tid var så kort, att den snart, vissnad och glömd, skulle kastas å sido. Var det icke en bild af all mensklig fröjd? Måste man icke darra för sin egen lycka! Hvem visste hvad framtiden bar i sitt sköte!

Hon smålog och svarade:

— Hvarför vissnar granen, Gustaf? Jo, därför att han flyttas från sin rot i skogens famn. Derute trotsar han köld och storm och växer starkare för hvar gång nordan piskar hans grenar. Härinne i värme och ljus tvinar han och dör. Vi ska' akta oss att lossa vår glädje från den jordmån, hvori den nu växer stark; vi ska' aldrig glömma att inga julljus i verlden kunna ersätta den stackars granen himlens vind och fästats stjernor.

Och så kommo julklapparna fram. Tarfliga saker, som i alla fall behöfts för hemmet och garderoben, men



som nu fingo ett mycket högre värde, än om de skaffats i hvardagslag då och då.

Fru Emma kunde inte förstå hvar Gustaf fått pengar till en svart klädning ifrån, och pastor Gustaf undrade om inte två hela dussin nya prestkragar på en gång ändå vore ett straffvärdt öfverdåd.

Då tog det i köksdörren.

-- Det är en full gesäll ute i köket; jag är så rädd så, rapporterade tjenstflickan.

— Någon plats för honom att ligga på ha vi inte, men gif honom mat och öl och bed honom sedan gå till Petter Olssons, så får han nog ligga i drängkammaren, sade pastorn.

Efter ett par minuter hördes från köket en hes, arg stämma, som sludrade på målet, utfara i skällsord och hotelser, och tjenstflickan rusade in med gråten i halsen och bad pastorn komma ut.

Vid köksbordet stod en man, som tycktes vara vid omkring 30 års ålder. Ansigtet såg förfärligt ut, smutsigt, orakadt och med dryckenskapens stämpel hårdt tryckt öfver hvarje drag. Drägten öfverensstämde med fysionmien för öfrigt; det var fullständigt den typ, som på Sveriges landsbygd går under namnet »en resande gesäll», fast dessa vagabonder rätt ofta icke ha aflagt gesällprof annorstädes än i Bacchi verkstad.

I samma ögonblick pastorn kom ut i köket, blef »gesällen» som förvandlad; en likblekhet for öfver de pussiga dragen, kroppen rätades upp, och utan ett ord till afsked öppnade han dörren och gick ut.

Det var en obehaglig gäst, från hvilken man kunde skiljas med glädje, men pastorn kände, att om denne usling utan en bit mat på en sådan afton finge gå från hans dörr, så skulle julglädjen vara störd. Han betvang derföre sin motvilja och skyndade efter tiggaren ut på vägen:



— Min vän, det var inte min mening att köra ut dig. Jag ville bara att du skulle uppföra dig höfligt och anständigt.

Tiggaren påskyndade sin gång utan att svara. Han gick nu helt raskt och tycktes med ens ha blifvit alldeles nykter.

— Kom och få dig en bit mat på julafton! bad pastorn.

— Låt mig vara! mumlade tiggaren mellan tänderna.

— Seså, blif nu inte bitter; här har ingen förolämpat dig. Kom nu!

— Låt mig vara, Gustaf Alm!

— Store Gud, är det inte Ljung?

— Jo, det stämmer det; joho du, sade tiggaren och återtog sin fräcka ton, jag trodde jag skulle slippa förödmjuka mig med att presentera mig för min ärade bror, men efter som du nödvändigt vill njuta af att se hurudan usling din gamle kamrat blifvit, så tjenis på dig, gamle gosse!

— Jag visste att det gått utför för dig, sedan jag lemnade Upsala, men jag trodde inte att du kommit så långt, sade Alm och bleknade.

— Joho, jag har, som du ser, vunnit fast, ordinarie anställning vid den aktade landstrykarekåren. Hur är det för dig, hedersvän, du går väl ännu som »extra» hos vår herre?

— Håna inte, Ljung! Kom in och blif i mitt hem öfver natten!

— Jaså, du slår dig på välgörenhet! Nå inte mig emot, men vet du, då tar jag hellre en krischa kontant till lite julbränvin. Ni theologer bruka ibland glömma aptitsupen vid er välfägnad.

Halft med våld förde Alm sin underlige gäst in i huset i sitt eget rum, bad honom snygga till sig så mycket han förmådde, och gick derefter ut och talade



om för sin hustru, hvem landstrykaren var och att han bjudit honom qvar. Hon fick tårar i ögonen och suckade:

— Ack, Gustaf, att vår julqväll skulle blifva så förstörd! Han kan väl åtminstone äta i köket?

Då strök pastorn mildt hennes af förtrytelse rodande kind och sade:

— Vår lycka är rotad i *kärlek*, kärlek icke allenast till oss sjelfva utan äfven till menskligheten, se till, liten, att den inte lossas från sin rot och vissnar med julgranen!

När Alm kom in till sin gäst hade denne medels vatten, borste och kam fått ett något skapligare utseende och mötte honom med den gäckande frågan:

— Seså, är jag fin nog nu att presenteras för herr adjunktens köksa?

Alm teg, öppnade dörren, förde honom vänligt ut i salen och sade enkelt, utan all tillgjordhet:

— Här, min lilla hustru, har jag en gammal akademikamrat, herr Ljung, som händelsevis passerade här förbi i afton och lofvat att stanna öfver natten hos oss. Han får nöja sig med de bekvämligheter min gamla soffa kan erbjuda.

— Välkommen, herr Ljung! sade fru Alm med en ton så vänlig, att gästen nu först på allvar började tro, det meningen var att bemöta honom som en jemnlige.

Och minut efter minut föll vagabondmasken bort från den gamle studenten. Det var länge, länge sedan han »var i familj» någon afton. Han hade just aldrig varit böjd för det slags nöjen, men att nu från landsvägens köld och mörker komma in i ljusa, varma rum och för första gången på årtal bli bemött som gäst i stället för landstrykare, det var något annat än att i Upsala slita sig från kamraters glada lag för att supera hos någon »bracka», och snart konverserade han helt ogeneradt med sin värdinna.

Hans historia?



Ack, den ha'n I hört hundra gånger förut! »En glad pojke» med en »liten nätt andre-bas». Afsmak för arbete, brist på stål i viljan, glada konserter, gladare qvällar, ledsamma sjelfbetraktelser om förmiddagarna, trefliga virapartier om eftermiddagarna. Vigilans, slut på krediten, »öfverliggare», »på dekis». Absinth, punsch, konjak, tiodubbelt, finkel. Schweizeriet, bierhallen, krogen, landsvägen. De skalorna hade han genomlupit och stod nu vid »början på slutet».

Maten kom fram och smakade bra utan aptitsup.

När aftonmåltiden var slut, vände sig Alm till gästen och sade lugnt och allvarligt:

— Min hustru och jag vilja sluta dagen med en kort bön, men om sådant inte öfverensstämmer med dina vanor och tycken, så vill jag inte lägga något band på dig; din bädd är i ordning.

Ljung mumlade något om »särdeles angenämt» och stannade kvar.

Och pastorn bad. Bad att juleljus och juleglädje måtte tränga till *alla* hjertan, så som *Han* menade det, hvilken först lät ljuset stråla öfver herdarne i Bethlehems ängd. Och efter bönen satte frun sig till det gamla, hessa klaveret, som darrade på tonen, och

»Var helsad sköna morgonstund!»

ljöd genom rummet.

Ljung stod halft gömd bakom julgranen. Det var som om något smält bort inom honom, och något arnat varmt, mjukt växt upp i stället. Det var nog en islossning i sjelfva midvintern, ty tunga, stora droppar föllo ned på hans trasiga väst.

Slutligen blef det honom för mycket, och med tysta, långa steg närmade han sig dörren och störtade ut i natten.

När psalmen var slut, vände sig pastorn och frun

*Sigurd.*



om för att taga godnatt af sin gäst, men — han var borta. Man väntade en half, en hel timma, men han hördes icke af.

Han gick raskt framåt på vägen och känslorna brottades inom hans bröst.

Så kom han ihåg att der visst ännu var en droppe kvar i den lilla flaskan i bröstfickan. Hastigt tog han upp den . . .

Hans pulsar brunno, hans hjerta klappade hörbart . . . Skulle han?

Han segrade. — Flaskan flög i nästa ögonblick långt bort öfver fältet och vandraren ilade framåt.

\* \* \*

Fem jular hade gått och adjunkten blifvit komminister. Herrskapet Alms julklappar hade ökats betydligt, ty nu ville äfven tre små Almtelningar ha sin del af glädjen, som också stod högt i tak, då postväskan kom.

— Nej, men se, ett bref från Amerika! utbrast fru Alm. Inte har du några bekanta der, Gustaf?

Och komministern flyttade lampan en smula närmare, jemkade på glasögonen och läste:

\*St Paul den 13 December.

Broder!

Tack för hemma! Jag kan icke klaga öfver människorna; de hafva gjort mycket för mig, de hafva gifvit mig råd och förmaningar, penningar och anställningar, fast jag förspilde allt.

*Du* gaf mig en broders handslag, inblick i ett lyckligt hem och en fläkt af vingen från julens engel, och — det hjälpte.

Jag är nu en räddad man i oberoende ställning, oberoende äfven af mina passioner.

Mera en annan gång. Nu är mitt hjerta för fullt. Helsa din hustru innerligt från

vänneren  
*Axel Ljung.*\*



Gustaf Alm bad sin hustru om tillgift för det han tyckte att denna julklapp var ännu för mer än alla hennes, t. o. m. de nya, broderade tofflorna.

\* \* \*

### På "broväg".

Precis klockan ett den dunkla Aprilmorgonen vaknade far, vände sig ett tag i den väggfasta tvåmansbädden, slängde bussen långt bort mot spisen och ropade:

— Agust!

— Nra . . . ra . . . a . . . pu . . . u . . . u . . . nra . . . a . . . låter det från soffan vid köksdörren.

*Agust!*

— Nra . . . o . . . opp . . . puh . . . u . . . nro . . . o . . . o . . .

— *A . . . g . . . u . . . s . . . t!*

— Ih, bevare oss gu'! va' ä' dä?

— Opp mä dä j å släng några strå för stutarna å hästen! Du vet ju vi ska' på broväj i da'!

August, sommardrängen, kan inte annat än finna reson häri, och böjd under den jernhårda nödvändighetens lag kryper han med en suck i mollskinnsbyxorna.

Emma, husets tjugoåriga dotter, har vaknat i fällbänken midt emot och kastar långa, svärmiska blickar upp mot korfvarna i taket. Hennes själ grumlas icke för ett ögonblick af »Agusts» intima toilettbestyr, hon märker dem inte ens. Sen hon föddes har hon sett tjugo sommardrängar axla landthandels bästa mollskinn 14 fot från hennes jungfruliga läger utan att reflektera deröfver. Men August tittar i smyg mot de gula flätorna i fällbänken och känner sig helt varm om hjertat.



Så blir det åter lugnt i stugan till klockan 3; då stiger far sjelf på golfvet och kommenderar allmän uttryckning. Mor och Emma få i hast lite eld i spisen, fläsket och »doppat» värmas upp en smula, pigorna komma in från ladugården med morgonmjölken, den store drängen, Augusts vördade förman, klifver in från farstukammaren, fläsket och »doppat» försvinna med hast innanför västar och liststycken; spadar, hackor, jernstänger och matsäckar slängas i vagnarna, och deroftvanpå åker allt husfolket på »broväg», alla utom mor och smågräbborna, som skola vara hemma och se till huset och nu stå i fönstren och nicka farväl.

Det ligger en half mil från hemmet, detta stycke af allmänna häradvägen, som det af ålder tillkommit  $\frac{1}{2}$  mantal kronoskatte Klefåkra Norregård att höst och vår »ställa i försvarligt skick medelst jordfasta stenars borttagande, undanskaffande af de gräskanter, hvilka inkräkta på vägens bredd, dikens och trummors sorgfälliga upprensning, hjulspårens igenhackande samt påförande af groft, skarpt grus», såsom det heter i länsmännens kungörelser.

Smålandsbonden sparar sig sällan, men far kan icke annat än finna det billigt att han och Emma åka efter stutarna, som gå mera långsamt mot målet, medan tjenstfolket qvista af i förväg på den lille hästen, så att de hinna vält undan några stenar, göra grushålan i ordning och hacka ut ett par lass grus, innan far och gräbban hinna fram och behöfva »ta' i».

Halfvägs träffar man på brofolket från Klefåkra Södregård, som också vilja ha sitt vägstycke i ordning innan vårbruket begynner. August och Söragårdspojken köra i kapp med de magra hästkrakarna, men August, som nu hunnit bli riktigt vaken, är värst och hinner 25 alnar i förväg.

Bonden i Söragård har en frisk, duktig son, som i ett par år varit uppe vid jernvägarna i Norrland, men nu



kommit hem för att hjälpa farsgubben, som börjat åldras. Han sitter i Söragårds största mullsäter, axelbred som en björn och stolt som en kronprins, hojtar på oxarna och sneglar åt Norregårdsfolket så oförmärkt. Aldrig hade han kunnat tro att Emma skulle bli en sådan grann gräbba...

Emma sitter blygsamt vid fars sida, men kan ju inte hindra sina blickar att fara öfver till Söragårdsvagnen. Inom sig menar hon att det är märkvärdigt hvad pojkarne snygga till sig deruppe vid Norrlandsbanan, men då fader Magnus anmärker att »Lasses Johan i Söragård blett en farliga klaker here», svarar hon käckt: »Usch, bevars gu' för en tocken!»

Snart är man framme och i fullt arbete. Hackor, spadar och jernstänger klinga mot grushålans granit, och hade man inte de förbigående att tala om, så skulle det kännas både mödosamt och ledsamt. Men nu är der Gudskelof liffig trafik på häradsvägen.

— Hva' ä' dä' der för en jorlöppa, som kommer knekanes?

— Kors, känner du inte Gösta i Hafrebo!

— Dä säger di ska' va' en täter gubbe mä gåren betalt å minst attantusen på böjden. \*)

— Tacka f—n för dä', så'n tur som han haft mä sina käringar. Har di inte dött för 'en två stöcken tu eller tre år ätter giftet, så han fått ärfva dom å se'n börja fria te rika gräbber på nytt igen.

— Nä si på tusan, ä' hon inte nie allare'n! Då ä' dä ti' på å äta davramål, menar Masse i Norregård. Hör du Agust, spring bort te Söragårdsbonnens mohåla och fräg'an om han inte vell ta sin here mä sej å komma å ta' en syp å min flaska.

Det hade de inte något emot och så kom man att äta i ett lag allihop.

\*) Adertontusen daler utlånta till folket i orten.



— Hör du Lasse, sa' Norregårdsbonden, kom, ska' du få se en stena-fan, som stecker opp hutet mett i hjul-spåret på mett stöcke. Ja' ä' rädder att länsmanen gör anmärkning på an, å ska' ja ha smeen te å skjuta bort an så tar han sextan skelling för dä, å grafva opp an kan ja' inte, för han ä' så grömt storer så han runkar inte ett dugg när en sätter jernspettet på en.

— För tusan, den ska' ja' skjuta bort nu på rasten för ingenting; sän't får en lära sej ve Norrlandsbanan å ja' har doningar mä mej, sa' Lasses Johan.

Och han höll sitt löfte så att inom en half timme dansade den lille stenknoppen ned i diket med en gruflig skräll.

— Du har en bra och snäller here, sa' Masse till Lasse. Dä annat än för mäj, som inte har vunna lavat te annat än tre gräbbestackare.

— Å du måtte skämmas, dett gamla lea skrälle! Ä inte din Emma den klakaste gräbba i fem körkesocknar!

— Ähja, vår herre har inga sköll. \*)

Och så hackade man och körde igen af hjertans lust, men så gick Söragårdsbondens vagnskackel sönder, och då frågade han om Masse hade ett par spikar att låna honom.

Jo, det hade han och så följdes de åt till Söragårdsbondens mohåla.

— Hocken i Guss namn har vräkt opp den grömme, store stenen där? sa' Masse.

— Å tocka tar min Johan som ett inte, mente Lasse. Och så slog man två spikar i skackeln.

— Dä va' en obillit rarer unnerväst du har, hocken har virkat den? sa' Söragårdsbonden.

— Jo, den har förstås Emma slarfvat ihop.

— Dä' ä' allt en fasliga dukti' gräbba, mente Lasse och slog för säkerhetens skull ännu en spik i skackeln.

\*) Ingen skuld.



Och så gnodde man på i tre hela timmar och på hela den tiden kom ingen mer än gamla Klok-Stina gåendes på vägen.

När August sommardräng fick se Klok-Stina, stannade han med hästen, tittade sig omkring, om der var någon som såg att han talade till »Klokan», och utbrast sedan med en djup suck:

— Stina, dä nöttar inte te nåt mä hårstråna å di nie lapparna. Ja' har smusslat i henne lite hvar daen, men hon blir inte glaare ve mäj för dä. Kan ni inte nån annan trollkonst så ä' dä kontant slut för mäj staccare . . .

— Allri kunne jag tro att Emma i Norregård var så svår å få te å fatta töcke för en rask pojk, men si dä vell mö'tet te å ge en halfgårdsgräbba töckefrö så att hon bler gla' ve en tjenstedräng. Har du en tredaler på dej?

— Kan dä inte gå mä en plåt, som sist?

— Åhjo, men då kommer kärleken lite trögare.

— Här har ni, men om ni inte nu trollar så att Emma bler gla' ve mej, så hoppar jag i sjöen.

— Jo, nu ska' ja' läsa å göra så möcke så hon ska' inte kunna få töcke för nå'n annan pojk i hela världen.

Så blef det då ändtligen middag, och Söragårdsbonden, som inte ville vara sämst, han skickade och lät fråga om Norregårdsmasse nu ville ta' en sup å *hans* flaskå.

Och när de skulle till å supå, visste ingen menniska hvar Johan fans; han var rent försvunnen från hålan.

Men Lasse, far hans, han pratade både hit och dit med Norregårdsbonden och så till sist frågade han kontant rent ut efter hans Emma åt sonen sin.

Och Masse i Norregård sa' *ja*, och se'n börjades der ett fasligt prut om hemgiften, men när hviltimmen var slut hade de fått 'et så nära, att Lasse bara ville att Masse skulle lägga till en liten röd treårsqviga och en liggfjederskärå.



Om en liten stund kom Johan tillbaka.

— Hvar har du vatt, din sprakfåle? sa' far hans.

— Jo, jag har bara vatt och skuret en selpinne, sa' pojken.

Och lite efter kom Emma trippande från ett annat håll.

— Hvar har du vatt? sa' far hennes.

— Jo, ja' har bara tittat ätter om här ä' nå'ra hvit-sippor kvar i hagen, sa' Emma.

Men hur en hackar och hur en kör när en är på broväg, så blir det slutligen aftonvardsdags, och när smörgåsarna togos fram, gingo Masse och Lasse ner i dal-sänknet emellan de båda grushålorna.

— Ja' ger tusan liggfjäderskärran, bara dä bler gefte ä, sa' Lasse.

— Ja, se'n du ä' så resonlig så lägger ja' te den rö'a qvi'an, mente Norregårdsbonden.

— Bara nu inte barnen sjelfve bler motsträfvia, tyckte Lars i Södregård.

— Emma kan ja min själ försöka, så ska' hon få si på hvem som ä' far hennes.

— Ja vell inte Johan ta an ett tocket gifte, så ska' ja' banka honom bå gul och blå.

— Tösst, ja' töcker dä prasslar i buskarna! sa' Masse.

Sakta smögo sig båda gubbarna in i skogen, stannade på en gång och tittade, först på hvarandra och se'n bort emot en stor gran, som stod midt inne i skogen.

Der satt Johan i Södregård och hade Masse i Norregårds Emma i famnen, och kind hvilade mot kind och pojkens svarta hår flöt tillsammans med gräbbans gula, och hvarannan sekund kysstes de med sådan vana och säkerhet som om de öfvat sig ett helt målabete.

Då grinade Södregårdsbonden med hela ansigtet och tog upp sin nya messingsdosa med spegel i locket och bjöd naboen en pris och sa':

— Di däringa, di får vi vesst inte mö'et besvär mä.



— Dä ser inte så ut, sa' Masse. Men ja' begriper ändå inte gräbban, som inte har nå'n blygsel i sej, tillade han lite förargad.

— Dä' varmt i vä'ret och menskan ä' inte ong mer än en gång i lifvet, erinrade Lasse urskuldande.

Men bakom en annan buske stod en, som var så lagom glad, och såg med tårade ögon på samma syn, som beredde de båda gubbarna så mycken glädje.

Det var August sommardräng, som bittert snyftande sade vid sig sjelf:

— Hva' har ja' nu för mina två plåtar! Ja' vore frester te å låna mäj en så'n där dunamitbaron å sätta i skörtet på Klok-Stina, den lea konan...

\* \* \*

### Herr'n, som "soaréar".

Ingen af de andra borstpojckarna å hotell »Kronan» kunde sjunga roliga visor så lustigt som Kalle Pettersson. Kamraterna, köksorna, ja, sjelfva källarmästarens fru skratade åt honom så att de fingo hålla sig i sidorna. Men då Kalle fick två kronor af en profryttare på »n:o 19» för sitt föredrag af informatorns parti i andra akten af »Lille Hertigen», förstod han att han var skapad att såsom aktör sprida glädjens skimmer öfver människors anleten och icke med borste och blanksmörja sätta glans på deras fotfodral.

Från baktrappan på ett hotell till kothurnen på en landsortsteater är icke mera än ett steg, då man har mod i hjertat och en passande »trupp» i staden. Icke kunde den »resande i korta varor», som kom för sent till tåget



en vacker vintermorgon anno 187\*, emedan han icke i tid fick sina pjxor tillsnyggade å »Kronan», ana att borstisen just då lupit bort och tagit städsel hos muserna, icke kunde han tänka sig att då huset Drummelqvist & Son förlorade en dag, vann firman Humbug, Thalia & Comp. en lärjunge.

Direktören vid Lugnqvistska truppen, der Kalle stämde möte med sitt blifvande verldsrykte, var en sträng man i afseende på konstens oblidkeliga kraf, och antog icke gerna någon ny adept, som icke förstätt konsten att förskaffa sig två omgångar snygga gångkläder. Förr i verlden, då en anständig borstis, kypare eller barberaresven svor Thalias fana, var det inte så kitsligt med garderoben, för då fick han åtminstone på scenen gå och traska i direktörens urblekta konunga- och riddareskrudar, men sedan realismen kom med sina franska konversationsdramer, och herr Fredriksson med sin hvite väst, får en stackars äregirig ung man anstränga sig vådligt med skraddarkurtis för att värdigt kunna uppträda som hertig och grefve.

Direktör Lugnqvist var ett barn af sin tid. Han brydde sig tusan om Kalles moral, tal, gång och röstläge samt mimiska förmåga. Han hade en stående kuggfråga på alla borstisar, som ville intränga i konstens tempelgårdar, och den lydde så:

— Har herrn eller kan herrn skaffa en sommar- och en vinterkostym (hela rockar och inte allt för fläckiga byxor) en paletot och två par pjxor?

— Ja, sa' Kalle.

— Godt, då är ni antagen mot 75 riksdaler i månaden, fria resor och en recett i Falkenberg.

Kalle blef snart publikens, direktörens och de qvinliga kamraternas gunstling. Napoleon den store avancerade från general till kejsare på några få år, Kalle steg vid Lugnqvistska truppen från betjent till hertig på 60 dagar. I fråga om större roller tillfrågades han ofta



af direktören, huru bättre herrar brukade bära sig åt när de kommo in i ett schweizeri eller en matsal, vid jernvägsstationer eller eljést i resdrägt. Primadonnan, fröken Svensson från Pierre & Chaiselongues modehandel, började med att skicka Kalle efter »6 halfva pilsener» och slutade med att begära hans råd i fråga om utförandet af »Stella».

Kalle var med ett ord den ende i hela Lugnvistiska truppen, som under sitt tempeltjensten i konstens helgedom föregående privatlif varit i beröring med fint folk, och blef derföre snart hela sällskapet orakel.

Han skulle längesedan gjort Hamlet, om han inte varit för fet; nu måste detta lemnas åt — direktörskan, men Gustaf Adolf hade han fått löfte om, så snart han kunde skaffa sig ett par långa stöfvelskaft och ett gult pipskägg.

Det var vid detta utvecklingsstadium Kalle Pettersson vid en half punsch sammanstötte med den estetiskt anlagde redaktören af »Skrukebys Bastuba», hvilken svor på att det var att aldeles gräfvna ned sitt pund om Kalle stannade en dag längre hos herr Lugnvist. »Du med din mimiska och dramatiska begåfning skulle uppträda sjelfständigt och ge små »humoristiska soaréer». Med puffens och reklamens hjälp går det lika bra för en »humorist» som för ett helt teatersällskap att få fulla hus, och då är man ensam om förtjensten», sade »Bastubans» herre och mästare.

Kalle beslöt att bli »humorist».

När han begärde sitt afsked ur redet till den Lugnvistiska Thespiskärran svor direktören att skjuta sig, direktörskan fick spasmer och konvulsioner, primadonnan ondt i hjertat och ingenuen ett välskapadt fliekebarn.

Men den, som har en mission att fylla, får icke lyssna till medlidandets röst. Öfver krossade hjertan, utsålda hus och nyskurna lagrar går hans väg till ryktets tempel, som likvisst ligger så högt öfver jordens grus,



att der aldrig dammar, och der borstisar således borde vara absolut öfverflödiga.

Och nu far vännen Kalle från stad till stad, sjunger »humoristiska» visor med ett föredrag, som skulle komma deras afidne författare att vända sig i grafven, om de kunde se och höra det, deklamerar högstämda poem utan den aflägsnaste aning om innehållet och håller »uppläsningar» med en pathos så falsk, att om den vore en vexelaccept, blefve Kalle häktad; men vanligtvis har han goda hus.

Men så har han också en hel koffert full med tidningsurklipp, der det står att Kalle Pettersson är »ett dramatiskt geni» med »ett i högsta grad anslående och sannt humoristiskt föredrag, som kan komma äfven den trumpnaste att hjertligen le.»

Jag är Gudskelof inte trumpen alls, och därför riktigt storskrattar jag hvar gång jag får se Kalle Pettersson.

Först kommer han ut ur kulissen till venster, brådskande, som om det vore i hotell »Kronans» vestibul, och med ett mödosamt tillbakahållet »kommer strax!» sväfvande på de feta läpparna. Venstra handens tumme och pekfinger äro alltid hårdt sammanknipna liksom för att inte släppa pjexorna till n:o 14, 17 eller 26. Hela den lilla trinda figuren skiner af välmåga.

När han bockar sig för publiken ser det alltid ut som om han tittade efter om han spilt sås på nya västen, och när han riktgar blicken åt höjden för att komma i stämning till något seriöst stycke, tycker man han spanar efter flugsmuts i taket. Första gången jag såg honom gno i väg med ett riktigt »humoristiskt» stycke af Sehlstedt, förvred han ansigtet så att hotellvärdinnan trodde han hade tarmvred och skickade magdroppar in till honom, men nu veta vi att han bara vill se skälmsk och jovialisk ut när han gör på det der viset.

Dagen efter står det alltid något i platsens tidning



om att »den omtyckte komikern och vissångaren Kalle Pettersson gaf i går en talrikt besökt soiré, dervid han ånyo lade i dagen sin utomordentliga förmåga att på ett högeligen muntrande sätt återgifva våra humoristiske författares alster samt särdeles tilltalande och djupt gripande, så att han lockade tårar ur månget öga, declamerade några valda stycken af allvarligt innehåll.»

Kalle Pettersson skrattar, klipper ut biten ur tidningen, lägger den öfverst i kofferten och far till nästa stad.

\* \* \*

### ”Fem riksdaler för en middag, tre och femti för en supé.”

Innan »familjefesterna» å Phœnix och Berzelii källare blefvo så på modet bland den bättre medelklassens folk, innan Stockholmshyrorna slukade största delen af en familjefars medelmåttiga inkomster och tvingade honom att bo som bina i sina celler, medan husmödrarna ännu satte godt bordsilfver och ett välförsedd linneskåp näst efter heder och ära, på den tiden mammorna ännu befattade sig med köksdepartementet och döttrarna formerade någon bekantskap med Gudsgåfvorna *innan* de kommo på bordet; — då hade man äfven i hufvudstadens mera anspråkslösa familjer utrymme, servis och qvinlig duglighet nog att åtminstone med en »kokfrus» erfarna hjälp fira sina familjefester och vanliga kalas inom det egna hemmet. Då var det »vaktmästarne» hade sina glansdagar, då var den stereotyp dekorerade restaurantsalen och de på »nedra botten» pokulerande schweizerikundernas fadda anleten icke



det sista minne ett ungt, nygift par tog med sig ut på bröllopsresan.

Fast nej — själfva »bröllopsresan» tillhörde då ännu blott den fina aristokratiens och millionärernas erfarenheter; det vanliga simpla folket, *dina* och *mina* förfäder, onklar och tanter, de läto det egna, nya, prydliga, kanske i tiotal af år långtansfullt förbidade hemmet inom sin lilla ram upptaga äfven minnet af den segerdruckna och kyrksignade kärlekens första ljufva myster, som nu i regeln tillhör hotellrummet och jernbanan.

Det var, som sagdt, »hyrvaktmästarnes» tid.

Och bland alla hyrvaktmästare från embetsverken i »staden inom broarna» hade »herr Klingbom» det bästa anseendet, den snyggaste fracken, de flinkaste fingrarna och den största förmågan att genom en quartersbred öppning emellan en presterlig nordstjerna och en gardesepålett kila igenom sig själf, 24 glas rhenskt och tre skålpund konfekt. Han var densamme vid sorgliga som glada tillfällen, endast att han vid de förra lade sitt ansigte i tre eller fyra stora, fasliga veck, hvilka skulle beteckna ett allvar, som harmonierade med tillställningen, och vid de senare trodde sig kunna opåtaladt stoppa litet mera konfekt i bakfickorna på fracken och *två* vinbuteljer i stället för den *ene* traditionelle i öfverrocken.

»Fem riksdaler för en middag, tre och femti för en supé» var hans taxa, och då gjorde det honom precis detsamma om han firade tjenstjubiläum med pastor primarius, bröllop med tenngjutaredöttrar eller hjälpte till med att anständigt stoppa en liten unge i jorden.

Men när festen var slut, ljusen släckta och gästerna som bäst höllo på att hvar för sig tala om hvilka staccare värd och värdinna egentligen voro, då blef det jublande lust uppe på ett par små vindsrum i de södra bergen, då var der en lustig figur i skjortärmar och hvit halsduk, som hoppade, nickade, dansade, sjöng, pratade



och log mot en liten vagga med en uppnäst verldsmedborgare uti; och en ung vacker qvinna satt bredvid och log i kapp och betraktade än den unge än den äldre Klingbom med beundrande och kärleksfulla blickar.

»Stämningen» kunde ju vara mycket olika vid de fester der Klingbom serverade, men »nachspielet» hemma hos honom sjelf »utmärkte sig alltid för en angenäm glädtighet och räckte ett godt stycke in på småtimmarna», som det heter i tidningsreferaten.

Och Klingbom blef alltmera i ropet och fick knappast vara hemma någon enda afton, och lille Janne växte från vaggan och kunde möta sin pappa redan nere i porten och börja rafistulera efter sötsakerna i fracken.

Janne skulle studera, han skulle, med Guds hjälp, bli något »för mer» än far sin. Tänk att en dag få se honom såsom en af de der unga notarierna i kammarkollegium, hvilka voro med på alla rådenas supéer och vid middagstiden gingo öfver Norrebro så viktiga som om Europas framtida öde stått upptecknad på de — rena pappersrullar, hvilka stucko upp ur öfverrocken!

Det började bli lite grått vid tinningarna på vaktmästare Klingboms alltid välborstade hufvud, det började bli lite tungt att efter en supé, som slutade vid ettiden, traska hem ända upp till Katrina och så vara i »verket» kl.  $\frac{1}{2}$  8 på morgonen, men Janne låg nu i Upsala, behöfde mycket pengar och pappa Klingbom var månare än någonsin om att så ofta som möjligt taga in »fem riksdaler för en middag, tre och femti för en supé».

Och Janne tog examen och vardt »notarie» och slet blankskinnspjexor och chapeau bas med så osökt naturligt behag som om hans pappa fört ett regemente och inte en bricka. Naturligtvis kunde han inte nu bo der hemma, men hans besök hos mor och far voro så mycket mera dyrbara högtidsstunder för de gamle. Gamle Vaktis sköt upp brillorna och såg på »notarien»; han visste



minsann nog huru en fin, modern ungherre skulle se ut. Mycket riktigt, precis sådana löskragar hade notarien i *vårt* verk, som är son till sjelfve presidenten, och alldeles sådana handskar köpte han sjelf till kammarrådet i går. Och mamma satt och strök med sina små skrynkliga händer på de fina »klädeskläderna» och tittade upp i det ungdomliga, kära ansigtet. Sade just inte mycket, men undrade om det fans *en* sådan gosse till i Stockholm som hennes Janne.

Men — det är långt upp till söder, och Janne fick så småningom rysligt mycket att sköta. Besöken der hemma blefvo allt färre och kortare. En gång gick gubben Vaktis och helsade på sonen i hans treffiga dublett vid Fredsgatan. Men han gjorde inte om det. Der hade varit två unga »häradshöfdingar» från hans »eget verk» på besök, punsch på bordet, och Janne hade sett förlägen ut.

Julafton brukade han alltid komma hem ett slag på förmiddagen. Då var det åter den *forne* Janne, som kramade farsgubbens näfve så varmt och tog mamma i famn. Men i julas hade han inte kommit. Mor satt uppe till kl. 11 på qvällen och väntade, far gick och mumlade hvad det var åt fläskkorfven, »den smakade inte alls som vanligt», och så tittade han ut i förstugan minst hvar femte minut. Juldagen kom ett kort att Janne »önskade far och mor en god jul. Han hade inte kunnat komma ifrån, ty han hade för hela dagen inbjudits till kammarrådet B».

Slutligen hade ett år gått, under hvilket Janne ej satt sin lackerade fot inom föräldrarnas dörr. Han hade »så mycket att sköta med tjensten, med slädpartier och kostymbaler, med middagar och supéer». Klingbom senior gick ock på *sitt* sätt på middagar och supéer, men två hade han måst försaka för att icke sammanstöta med



sonen, sedan han af vaktmästarn, som bjudit till kalaset, fått veta att äfven notarien Klingbom inviterats.

Så kom der en qväll bud från en vän och yrkesbroder, att han blifvit sjuk och att Klingbom alldeles nödvändigt måste gå och servera i hans ställe på en supé hos grosshandlare Falk långt uppe i Adolf Fredrik. Klingbom hade aldrig förr varit der i huset. Så fort han kom in i salongen med théet fick han se — Janne stå bredvid dottern i familjen och leta i notbladen vid flygeln. Notarien såg upp och rodnade. Ingen i kretsen visste dock att gamle Vaktis var pappa till den charmante unge mannen, och gubben fick tillfälle, att när han snuddade förbi sonen med sin bricka hviska: »Lugn! Inte en min!»

Med gamle servitörers instinkt kände Klingbom att det låg något särskildt högtidligt i luften denna afton; han visste icke hvad, men grosshandlaren hade två gånger varit ute i serveringsrummet och småpratad vid sig sjelf, som om han beredt sig på ett tal.

Vid supén gick det löst. Grosshandlarn fattade sitt glas och bad de »närvarande förena sig med honom i en välgångsskål för hans dotter Ida och häradshöfding Klingbom, hvilkas trolofning han härmed hade äran tillkänna-gifva».

Det vid sådana tillfällen vanliga sorlet i salen, lyckönskningarna, utropen, väninnornas kyssar och vännernas: »hederspojke!» räddade gamle Vaktis från att bli observerad der han stod, darrande i hela kroppen och med liksom en dimma för ögonen. Förlofvat sig utan att säga ett ord till sina gamle föräldrar! Ack, de skulle icke begärt att tränga sig in i den lysande kretsen; de hade nöjt sig med att bara något litet förut veta om Jannes lycka och sitta och tänka på honom i sitt eget lilla hem...

Jannes blickar sökte gubben. Champagnen gifver mod, det började röra sig något till venster i bröstet,



och den lycklige fästmannen var färdig att för sällskapet yppa huru nära aftonens hjelte och dess servitör stodo hvarann... Då lades en hand på hans axel:

— Som Falks gamle mångåriga vän kanske det tillåtes mig att proponera närmare bekantskap med hans lycklige, älskvärde måg... skål du...

— Tackar ödmjukligen ärade farbror... en stor ära för mig... hm...

Nej, att ofvanpå farbrorsskålen med en tienstgörande kammarherre presentera tienstgörande vaktmästaren som sin far... omöjligt.

Gamle Vaktis såg på den unga fästmön. Hans — svärdotter... Hon såg god och älsklig ut, hennes vackra ögon talade om lycka och kärlek, der hon vid fästmannens arm sväfvade genom salongen. O, så liten och späd och hvit handen var, som hon lagt på Jannes frackarm. Så olik gamla mors derhemma! Gud göre dem lyckliga! hviskade den gamle vid sig sjelf.

Gästerna hade gått och gubben stod ännu liksom i dvala vid buffeten.

— Hvad tar herrn för sin afton?

Klingbom spratt till. Det var värden. Ögonblickligen var han inne i sin rol igen:

— Tre och femti för en supé, herr grosshandlare.

Tidigt följande morgon kom Janne till föräldrarne i åkardroska. Modern hade gråtit. Far såg litet sträf ut.

— Du måste upphöra att servera, pappa!

— Är detta *allt* hvad du har att säga mamma och mig?

— Nej, jag skulle också be er ursäkta att jag inte förr delgifvit er min förlofning. Naturligtvis var det min mening före eklateringen, men jag vet inte... det kom så hastigt... och...

— Bry dig inte om oss, Janne lille! Gud göre er så lyckliga som pappa och jag varit! snyftade modren.



— Ja, det vill jag väl hoppas, sade Janne och lät blicken lite öfverlägset fara öfver de små rummen och deras tarfliga möblement.

Gubben läste hans tankar.

— Ja, Janne, lyckan beror inte på granna rum och fina saker. Men det var sant, hvad ska' ni lefva af? Inte lär din lilla lön räcka.

— Svärfar ger oss 4,000 om året.

— Det var beskedligt af honom, det.

— Och nu ville jag bara säga, att på eftermiddagen kommer jag hit med min lilla fästmö så att ni riktigt få se henne.

— Åh min lille, välsignade Janne, så god du är! Men tror du bara *hon* vill? frågade mamma oroligt.

— Nåja, *vill* hon inte så slipper hon väl, menade gubben.

— Naturligtvis vill hon det. Nu ska' inte pappa vara tvär mot mig längre. Inte vill pappa störa sin Jannes lycka!

Nej, det ville han då inte, och så kom den unga, fina fröken Falk och gjorde visit hos vaktmästarens och blef bjuden på kaffe och fick se ett par små kängor, som Janne haft då han var liten, och hans första studentmössa, som mamma gömt i samma låda som de torra, skrupna myrtenqvistarna af sin egen brudkrona.

— Håll alltid lika mycket af min Janne, fröken! hviskade gumman då visiten var slut.

— Mamma skall säga *Ida*, förklarade Janne.

Nåja, det var ju vänligt af honom, men annars gjorde det rätt detsamma, ty med detta enda besök var umgänget slut emellan gamle och unge Klingboms. Gumman ville aldrig helsa på Janne i dennes fina våning i staden och de unga tyckte att det var så långt till Söder...

Gamle Klingbom upphörde inte att servera. Yngre vaktmästare togo visst en del af förtjensterna, men inte



alla, ty de hade höjt taxan medan gubben alltjemt höll fast vid sina »fem riksdaler för en middag, tre och femti för en supé».

Så var han på begrafning efter en gammal enkefru vid Riddarholmen.

Gästerna voro till en början tysta och allvarsamma enligt tillfällets kraf. Sedan började man förtala sin nästa som vanligt.

— 'Nå, med Falken tog det en ända med förskräckelse; 600,000 passiva och 50,000 riksdaler tillgångar. Det är ruskigt!

— Ja och hvad tusan ska' mågen Klingboms nu ta sig till? De ha ju lefvat bara på söta svärfar.

— Jo, jo men, jag såg Klingbom då jag gick hit. Han föreföll betydligt stubbsvansad. De lära ha utmätt hans lösbo i går för en modisträkning.

Rhenvinsglasen darrade på gamle Vaktis' bricka. Från begrafningen skyndade han direkte till Janne. Frun öppnade då han ringde på. Hon hade röda ringar omkring sina små, stackars svullna ögon.

— Nej, se herr Kli... hm... *svärfar!* Janne är ute, var god stig in!

— Jag tackar. — Men se der, sicken en liten kyt-tare! Hur gammal är han nu? Jaså 15 månader. Vänta, jag har visst lite godt i fracken. Se här du! Var inte rädd för sorgkanterna, liten, det smakar lika bra ändå. Hejsan, pojken min, var det inte en snäll farfar?

En snyftning hördes bakom ryggen på den gamle. Det var Janne som kommit in helt tyst och hvars hjerta smalt vid den syn, som der mötte honom. Ack, han mindes ju så väl alla de gånger pappa kommit hem så der till det lilla torftiga hemmet i de södra bergen och smekt honom och delat med sig af kalaskonfekten!

— *Du* här, pappa!



— Jaha du, det roade mig att en gång komma hit och se hur ni hade det.

— Ack, vi ha snart ingenting mer! Har du hört olyckan...?

— Ja, jag har hört att din svärfar gjort cession...

— Och min existens är förstörd och vårt bo pantadt och allt är slut.

— Hur stora skulder har du?

— Åh, de äro just inte så stora, ty Ida har ju hemifrån fått allt hvad vi behöft; 5 à 6,000 riksdaler på sin höjd, men hvad skola vi lefva af?

— Egentligen bör man inte bygga bo förrän ens *egna* inkomster räcka till att lefva af, men det skola vi inte tala om nu. Kanske kan gamle Vaktis hjälpa er en smula...

— *Du*, pappa!

— Ja, det är ju egentligen inte mera än den ene svärfadrens skyldighet att taga vid der den andre tröttnar, och inte blir jag i alla fall så frikostig som fruns... hm... *Idas* far, men nog ska' ni få ha ert lilla bo i fred, och om det kommer an på ett par tusen kronor om året tills du får befordran, så... Nej se, minsann har inte den bytingen redan satt i sig korset! Nå se här har du då en graf af mandel med pomeranskrans på. Sug duktigt, lille vän!

— Men far, hur är det möjligt?

— Jo, ser du, om man lefver förståndigt och lägger slant till slant, så blir det summor med tiden. Se se, gråt nu inte längre lilla fr... hm... sonhustru! Gamle Klingbom har Gudskelof kunnat sköta en bricka i sina dagar och alla tycka om mig och alla vilja ha mig, och jag tar, som du nog vet, Janne, alltid fem riksdaler för en middag och tre och femti för en supé.



### ”De gamle.”

Då vi glade eller sorgsne tumla om på lifvets stora maskerad, fikande efter en god plats i ödets kadrilj eller ett godt sällskap vid lyckans buffet, då vi, glömske af allt som ligger bakom oss, endast sträcka oss efter allt det förledande, som vinkar framför, då följa oss troget, ängsligt, hoppfullt två par ögon från den gömda, mörka kulissen, der lifvet liksom stannat af, der dammet växer och tystnad råder.

Efter hand blifva de mera skumma, dessa ögonpar, synvidden begränsas utåt, med vidgas uppåt, och så — slockna de, först det ena paret och så det andra, och om du så är midt inne i den mest bullrande lek derute på scenen, så blir det likväl *då* plötsligt litet kallt och tomt i hjertat, litet vått i ögat, och så — dansar du på igen, som om ingenting händt, men ser du noga efter deruppe i det höga blå, så ha der tändts två nya stjernor, som tyckas stråla ensamt för dig.

Men i den gamla kulissen, der dammet växer och tystnad råder, der har blifvit så tomt och kallt, ty »de gamle äro borta».

Kära, gamla gråa hufvuden, som från rummet, der vårt lifsljus tändes, oroligt sträckas ut för att följa vår villande färd, dröjen länge, länge kvar härnere! Kära, gamla skumma ögon, blicken länge utöfver vår lefnadsstig!

Derute, i det raskt vexlande lifvet, heter det »borta från ögat, borta från hjertat», och om vi endast ett par år blifva borta från en plats, der vi menade att alla dörrar stodo oss öppna, alla hjertan voro oss varma, så finna vi ej sällan vid återkomsten glömska i blickarna och iskällarlufvud vid vännernas härd.



Men om du i fem, tio, tjugo år förgäter dem, som en gång med jublande fröjd famnade hvarann öfver din vagga, och så vänder åter med en smula sol i leendet, med några grader blidt i stämman, så äro *de* alltid desamme, deras hjertan ha hållit det gamla redet varmt åt dig, och då du på qvällen slumrar in i din egen gamla säng från fordom, kännes det som om du lemnat den i går.

Kära, gamla trofasta hjertan i vissna, skrupna barmar, tröttnen icke att ännu klappa någon tid, hållen det gamla, öfvergifna redet varmt ännu något litet, då vi der behöfva hvila ut från oron och bekymren i lifvets strid!

Öfverallt annorstädes i verlden blir du mottagen allt efter som lyckan varit dig gunstig. Med guld i fickan, förlig vind i seglen och Fortuna ombord är du säker om att helsas med bifall och mötas af vänner, mot hvilken kust på jorden du än må ställa din färd.

Endast i *en enda* hamn i hela verlden kan du löpa in med bruten mast och rifna dukar, med skamfilad bog och krossad köl, ja, med sjelfva döden ombord, men likväl finna god ankarplats och öppna armar; den hamnen heter föräldrahem och ankargrunden föräldrakärlek, och »lä» är der vid fadersbröst och »smult vatten» finnes der af moderstårar, det vill jag lofva. Och finns det någon möjlighet mera för den andligen skeppsbrutne att ännu en gång få trampa eget däck på lifvets ström och med framgång klyfva vreda vågor, så är det när han reparerat i *den* hamnen.

Det finnes tråkiga gamla herrar och fruar, som se ut som inbitna egoister, som inte intressera sig för någonting, som ha glömt hvem Lucca är och inte bry sig om hvem som blir furste af Bulgarien, riktiga gamla fogel-skrämmor, veritabla petrificat, ledsamma, ondsinta, stela.

Vill du ha en nyckel till deras hjertan? Vill du med ett trollslag tina upp deras köld? Vill du se dessa »egoister» stråla och småle? Ingenting är enklare. Du be-



höfver blott vända dig till tvärviggen eller den gamla tråkiga frun och helt löst framkasta ett: »Jag kommer från Lysekil och skall helsa så mycket från er fröken dotter; hon är en af säsongens stjernor der», eller: »Jag har aldrig sett en sådan klöfverskörd som på er sons egendom i år, det försäkrar jag er, min herre», eller bara: »Jag drack ett glas punsch med er son i hotellträdgården i går afton, herr major, och då sa' han...»

Det behöfs intet mer än en sådan der banal fras för att alldeles förvandla dessa gamla, för att få dem meddelsamma och angenäma på ögonblicket.

För jordisk kärlek är *egandet* ett lifsvilkor, men den enda kärlek, med hvilken den store Nazaréen ville jemföra sin egen till oss, kan existera äfven derföretan, och bevisas redan derigenom vara tänd i himlen, fast den lågar på jorden.

Sonen växer upp i ett hem, der måhända hvarje hans behof måste fyllas genom försakelse. Modren är för honom jordens yppersta qvinna och sjelf älskar hon honom högre än sitt eget lif. Tjugo, tjugofem, trettio års ömhet, vaksamhet, smärta och oro synas ju böra ha gjort honom till hennes egendom och gifvit henne första rätten öfver hans hjerta.

Men så kommer han hem en dag, upprörd, förvirrad, rodnande och lycklig, ta'r gumman i famn, berättar henne att en annan qvinna, som han känt i en, två, tre månader eller ett halft år, nu för alltid intagit hennes plats i hans kärlek, att hon får nöja sig med de smulor, som måhända falla från den äktenskapliga lyckans rika bord, och fordrar såsom den naturligaste sak i verlden att hon skall glädjas med honom.

Och hon gör det. Visserligen kan det hända att en rest af sjelfviskhet reser sig i det hjerta, som känner sig vilja sprängas vid fruktan att förlora en son, men det



besinnar sig alltid och vidgas i stället för att emottaga en ny dotter.

Och den gamla frun, som blef så blid bara du nämnde hennes *barn*, hon är färdig att taga dig i famn om du har ett gillande, vänligt ord för hennes *dotterbarn*.

Ty se mödrarna stå i kärlek så högt öfver fäderna, som fäderna öfver den öfriga menskligheten och en mormor, som gungar barnbarnet på sina armar, är den idealiserade modren med Guds eget »vedermåle för långvarig och trogen tjänst» i hans egen gerning.

Ingenting är i allmänhet mera stötande än *skryt*, men det finnes *ett* slags skryt, åt hvilket vi utan agg le vårt bästa leende, och det är föräldrarnes skryt öfver sina barn.

Inte hafva vi hjerta i oss att skoningslöst håna den förblindade mamman till en afskräckande dummerjöns, då hon beklagar sig för att »flickorna äro rent galna efter hennes gosse»! Inte ha vi mod att upplysa en strålande mormor, som frågar oss om inte den lille själlöse fettklump, hon håller i famnen, är ett underbarn, att »sådana äro alla barn vid den åldern»! — Och ingenting tjänade det heller till, ty hon skulle i alla fall inte tro oss.

Mycket bättre än att förhåna sådant der, är att litet hvar sträfva efter att i möjligaste måtto uppfylla de planer, som någonstädes i en vrå af verlden uppgöras för vår framtid af ett par gamla välbekanta, i sina förhoppningar envisa hufvuden.

Kära, gamla gråa hufvuden, hvitnen långsamt till skörd!

\* \* \*



## Der hemma.

Jag hör inte till dem, som tycka om att i dådlöst vemod måla upp satan för sig sjelfve i mycket mer än naturlig storlek öfverallt i lifvet, men jag kan dock inte fördölja att lifvet har sina mödor och besvär och att här finnas människor, hvilka ha det mindre godt än t. ex. den stora sjöormen, som aldrig existerat.

I svärmiska stunder skulle människan helst vilja vara mantals- och skattskrifven å den syskonplanet, som har icke mindre än sju månar. Då kunde också ett extra postbiträdes lön om 50 kr. i månaden någorlunda förslå.

Och tänk hvilken sällhet för den, hvars tillvaro är fotad på 90 dagars papper, att bo på en planet, der hela året icke har fullt hundra dygn! En enda »omsättning» på fyra kvartal!

Värst är det för oss häruppe i norden, der en glömsk natur satt fram så väldiga massor is, men totalt förgätit den tillhörande champagnen.

Också ser man rätt ofta stackars medvandrare i jemmerdalen, hvilka se ut som om de svalt ett centner dynamit och ginge och vore ängsliga att stöta mot husknutarna och ställa till explosion.

Och andra, hvilka förefalla så förkrossade, som om de gjort sig skyldiga till vådadråp eller glömt numret på tråden, som de skulle köpa till hustru sin.

Men det har förvånat mig, hurusom ofta små stackare till karlar, ringa begåfvade, veka och obetydliga, stått upprätta vid sådana hugg i lifvets strid, som ej sällan fällt genierna med de lysande gåfvorna till marken.

Jag har träffat dem den ena dagen, de der, som stått på vippen att tagas såsom krigsfångar i kampen för



tillvaron; då har det varit nästan ute med dem, och de ha stått färdiga att kasta yxan i sjön; men den andra dagen ha de återigen modigt stält sig i ledet bland den armé, som besoldats af nödvändigheten, slåss för brödbiten, har middagen till mål och hoppet till fana.

Då har jag undrat hvar de modfälde varit och hemtat hopp och tillförsigt under tiden emellan i dag och i går; jag har ordentligt spionerat på dem och funnit att de varit »der hemma».

Jag har en mycket hög tanke om ambulansers, privatbankers, lasarets, teatrar, schweizeriers, kalasbords och cirkusars förmåga att läka och lifva kroppen, hela och fröjda själen, men »der hemma» är ändå det styfvaste af allt, om der är, som der *bör* vara.

De der, som gett sig vid första salfvan ur ett vidrigt ödes med olyckor laddade kulspruta, ha bestämdt antingen hyrt »möblerade rum med egen ingång» eller, om de haft ett eget hem, icke haft det riktigt bra »der hemma».

Det kan hända att menskligheten för öfrigt inte tycker att du är något mönster alls, att dina bästa afsigter missförstås, dina sträfvanden motarbetas och ditt nit förlöjligas.

»Der hemma» är det helt annat. *Der* är du den duglige, präktige mannen, som endast behöfde få lifvets vanliga chanser en liten smula till din favör för att varda riktigt *stor*.

Fråga din gamla mamma, hvilken hon sätter främst: dig eller Benjamin Franklin, och hon skall icke säga: »Fy, skäms pojke!» utan mildt smeka din kind och med strålände ögon hviska: »Min gosse, du är ju så ung *ännu* . . .»

Och en god hustru tror alltid att det är något på tok i det samhälle, hvilket inte räknar »lille pappa» som en af sina bästa män.

Här fins hustrur, som äro af den sorten, att om mannen sade sig vilja gå ut och ta' ner månen, skulle



de inte smäda honom, utan bara mena: »Hvad tjenar det till att du går ut och förkyler dig, lille far!»

Derute i den hejdlösa fejden för att komma framåt stötes du ofta omildt åt sidan; ingen tänker på *dig*, bara på *sig sjelf*. Bli du efter i livvets uppførsbacke, så är det bra, bryter du nacken af dig, så är det så mycket bättre, och »vännerna» från i går skola vara de första att öfver ditt hufvud storma fram till en bättre plats vid köttgrytan.

»Derhemma» lindas mjuka armar om den hals, som sällan lossas ur dagsarbetets ok, takten i många hjertan bestämmes af slagen i ditt eget, allt det bästa skall »lille pappa» ha; *här* är han mera än både kung och kejsare, ty kärleken är hans spira och en »född ädling», qvinnans hjerta, hans förste minister. Den »inskränkte» monarken är visst icke den minst lycklige.

Men så är också ett »statsrådsskifte» i hemmets och hjertats lilla rike både monarkiens och monarkens säkra undergång.

Man plägar skydda dyrbara, bördiga kuster mot oceanens frätande våg med en strandskoning, som bryter böljans kraft.

Det finnes också en sådan der vågbrytare emot svallet af livvets ocean, en strandskoning kring menniskohjertat, ett värn mot stormarna, hvilket bjuder den rytande våg att lägga sig ned och dö vid dess fot, och den vågbrytaren är det lyckliga hemmets tröskel.

Det fans förr i verlden en grekisk herrekarl, som dref brottningsporten professionellt och fick nya krafter hvar gång han vidrörde jorden.

Nu är det på samma vis med mutters soffdyna; får man bara luta hufvudet en liten stund mot *den*, så knyta sig nerverna hårdare, viljan blir mera spänstig, tanken snabbare, modet större.

Den, som har ett betaldt furubord med en god stor



sill ofvanpå och en god hustru bredvid, är lyckligare än millionären, som flackar ensam jorden rundt, jagande efter lust och njutning.

Derföre har jag heller aldrig känt något medlidande med dem, som ömkeligen misslyckas när de ute i verlden med krökta ryggar och böjda knän söka efter gunst och bifall, glädje och frid, beröm och upphöjelse, ty allt det der kunna de lättare, säkrare och värdefullare vinna »der hemma».

Men hemmet bildas icke af egna stolar, som stå kring hyrda väggar, utan af varma hjertan, som slå i trogna bröst.

När då split och tvedrägt knacka på och söka efter passande sällskap, skola de aldrig finna någon »hemma».

\* \* \*

### Predikosjuka och mannatro.

Himlen ligger så högt, Gud är så stor och ofattlig för den »naturliga människan», om hvilken Skriften sjelf förklarar, att »hon begriper intet af det Guds rike tillhörer».

Derföre tycker man sig också saklöst kunna mot denna höga himmel och denne store ande slunga all den vrede och all den lögn, för hvilken vi icke ha plats i vår trånga verkningsskrets här nere på jorden, deraf till stor del talet om »läseriets sorgliga följder», »religiöst vainsinne» etc.

De, som medan hjertat ännu är mäktigt af en rensning från last och förderf, omfatta Nazaréens lära med



lif och själ, de bli gladare umgängesmenniskor, trognare arbetare, tapprare soldater, klokare medborgare än förut.

Detta är den enkla, klara sanningen; tänke man sedan om sjelfva *läran* hvad som helst. »På deras geringar skolen I känna dem.»

Men de, som uti äfven kroppen förstörande laster bränt sitt lifsljus i båda ändarna, komma slutligen till en punkt, der ingen återgång är möjlig, der förtviflan aflöser den falska glädjen och vanvettet omtöcknar den öfverretade hjernan. Bland andra fantasier, som kringsväfva en sådan olyckligs hufvudgård, befinner sig, helt naturligt, äfven det helvete, hvarom han som barn läste i katekesen, äfven den djefvul, öfver hvilken våra dogmer afgifvit sitt förbrytaresignalement, och några orediga ord härom dagarna innan uslingen springer i sjön eller lägger snaran om halsen, äro nog att stämpla honom eller henne såsom offer för »läseriet» och det »sorgliga, alltmera omkring sig gripande religiösa vansinnet».

Så går det till i vanliga fall.

Men i tider af särskildt stark religiös väckelse händer det förvisso också stundom, att vindar, dem menniskor uppblåst, tagas för Guds egen andedrägt, att den för menniskoögon rene och oskyldige gripes med af gamle syndares förtviflan och ruese, att samma storm, som upprör det orenade väggruset, äfven bortför blomman vid vägkanten på sin vinge.

Så var förhållandet med den andliga storm, hvilken brusade fram öfver Småland för ett femtiotal år sedan under namn af »predikosjukan», en egendomlig företeelse, som aldrig blifvit till sina psykiska orsaker och verkliga beskaffephet riktigt utredd, huru mycket än derom både talats och skrifvits.



De voro utgångna ur bondehem båda två. Det vill säga, det var egentligen *han*, som »gått ut» derifrån, tagit studentexamen och den filosofiska graden; *hon* stod ännu kvar i hemmets vård, ett enkelt, tarfligt hem, såsom de flesta bondehem i Småland.

Den tiden de hand i hand, med glädje i ögonen och mjölkflaskan under armen hvar morgon tågade åstad till grannbyn, der den gamle knekten med träbenet ensam representerade allt det andliga ljus, som nu från småskola, folkskola, fortsättningsskola och folkhögskola sprider sig öfver våra bondehem, då var hon hans verkliga föresyn och försyn, det var hon, som på bort- och hemväg tydde och särskilde bokstäfvernas fasliga kaos för honom långt bättre än gamle Kask förmådde, det var hon, som betydligt lättade bördan för honom när de kommo in på »stafningens» och »hopläggningens» knaggliga vetenskap, det var hon, som aldrig »orkade med» hela innehållet i sin mjölkflaska, när hon såg att lille Petter var törstigare än vanligt.

De älskade hvarandra redan då, fast de ej förstodo det, men det är med kärleken som med reumatismen, han sitter och lurar i kroppen och låter nog känna af sig vid tillfälle.

Sedan var det Petters tur att bli lärare, ty när Kask icke hade mera att lära dem, sattes Karin i väfstolen och Petter i storskolan. I grunden var det samma trälände, fast Petter hade latin till uppräning, grekiska till inslag och gnodde för framtida lefvebröd, medan Karin sysslade med ull- och lingarn.

Och så kom Petter hem som student och hade hvit mössa och käpp och cigarr; och Karin hon hade bara detsamma som förut: skälmska gråblå ögon, gula lockar och en liten grop i hvardera kinden, men ögonen logo hjertligare, lockarne glänste grannare och kinderna rodade varmare hvar gång Petter kom in i stugan.



Och så gingo de ånyo den gamla kända stigen till grannbyn, och återigen hjälpte hon Petter till rätta, så att när de vandrat en stund, kunde de »stafva» sig fram till hvarandras famn, »lägga ihop» sin läppar och »läsa rent» i hvarandras hjertan.

\* \* \*

År hade gått. Åter var det vår. Solen log och naturen drack sig rusig af sin egen lifslust. Till och med öfver Smålands magraste ljunghedar drog en fläkt af glädje öfver tillvaron, körsbärsträden blommade och kyrkklockan ringde helgmål på lördagsqvällen.

Ute på den dammiga vägen var det kapplöpning mellan gästgifvarens trögaste Pälle och magister Petters hjerta. De »startade» på en gång vid Krångebo gästgifvaregård, men innan Pälle hunnit hundra alnar, var hjertat redan framme hos Karin. Pälle ristade på hufvudet och tyckte att det var rent på tok. Nå så skulle han då få långt försprång; magister Petters hjerta skulle vända åter till universitetsstaden, taga sig en tur omkring de glänsande tentaminas glädje, njuta af vännernas hyllning, sola sig i den framtid af heder och lycka, som väntade magister Petter i vetenskaplig verksamhet vid sjelfvaste akademien, dröja litet vid ett par professorsdöttrar, som inte tyckte alls illa om den unge lagerkrönte småländingen och som skulle blifvit både förvånade och harmsna, om de kunnat ana att inom magisterns stora, breda bröst, på hvilket de i andanom redan sågo nordstjernan blänka, endast bodde bilden af en liten okunnig, tafatt bondfficka. Men hjertat gnodde igenom allt det der, ilade ånyo ut efter vägen mot hemmet, smekte hvarje buske och sten vid dess kant med en vän hågkomst, susade igenom den rödmålade grinden vid trädesåkern, flög tvärt igenom nyckelhålet till dagligstugan och föll pladask i knäet på



Karin, innan ännu Pålle lunkat en half fjerdingstvåg. Nej, stackars Pålle, den kapplöpningen duger du ej för!

Ändtligen var man då framme! Men hvad var detta? Ute på gårdsplanen stodo väl sina tvåhundra personer, karlarna med bara hufvuden, qvinnorna högljudt snyftande, med ansiktena dolda i näsdukarna, och der, i midten af skaran, på några dynor och täcken låg en qvinna, som talade i högljudd predikareton liksom i yrsel, medan hon ifrigt slog omkring sig med armarna.

O himmelske Gud! *Karin* . . .

Som en sömngångare eller en drucken, utan att veta hvad han gjorde, gick Petter ur kärran, stälde sig tyst i hopen och lyssnade:

»— — — huggormars afföda; ja, sannerligen säger jag eder att renselsens tid är hardt när. Guds ande hvilar öfver oss, men icke i välsignelse, nej i vrede, gräslig, förtärande vrede, och på eder och edra barn skall denna vrede utgjuten varda. Ve eder, I förtappade, som hafva tagit vilddjurets tecken och svänga omkring i lustig dans i brokiga kjolar och förtära djefvulens dryck och lefva i otukt och häda Gud! Ve eder för hans ansigte, som sitter på stolen, och ve, ve mig för alla mina blodröda synder . . . Verlden skall förgås och himmel och jord skola förtäras såsom af eldslågor, men på vredenes dag skall ingen ände vara. O ve, ve, jag ser afgrundens eld! Bedjen, bedjen om nåd och förbarmande! — — —»

Vid hvarje hotande ord i detta samelsurium af utrop och uttryck för djup förkrosselse gick en rysning genom folkhopen, snyftningarna blefvo mera högljudda, och när slutligen den sjuka vid de sista orden sjönk i vanmagt, föllo alla åhörarne på knä, som om deras ben afmejats med en lia. Gamla gubbar tryckte »den ropande röstens» klädningsfäll mot sina läppar, och qvinnor släpade sig på knäna fram till bädden för att låta sina dibarn vidröra Karins händer.



Den sjuka låg stum och blek, undransvärdt skön medan ännu inspirationens eld flöt igenom hennes ådror och irriterade hvarje nerv i det uppåtvända ansigtet. Småningom skingrades folket; blott Petter knäböjde vid Karins läger i ordlös sorg.

Slutligen slog hon upp sina ögon, fäste dem med ett skrämmt uttryck på mannen vid sin sida och skrek:

— Bort ifrån mig, du förbannade, som vill locka mig till synd, till att älska något annat än Gud! Bort, att icke vi båda må förtäras af helvetets eld!

— Karin, hör mig, det är din egen vän, som talar till dig! Kom åter till dig sjelf från denna olycksaliga förvillelse! Så se då på mig, Karin!

— Och der skall varda gråt och tandagnisslan. Vakta dig för den makt, som icke dör, den eld, som icke utsläcks! Vik hädan ifrån mig, jag känner dig intet!

— O, min älskade, Gud är kärlekens Gud, och vi skola gemensamt tjena honom i kärlek och glädje! Kom och luta ditt stackars sjuka hufvud mot mitt hjerta . . .

— Vare du förbannad! Vik bort, säger jag dig! Hvi skulle jag så mycket ondt göra och synda emot Gud!

\* \* \*

Magister Petter var såsom andligen förlamad af det slag, som träffat honom, hans vänner vakade öfver honom turvis i tre veckor, för att han icke skulle bära hand på sig sjelf, och efter ett år — gifte han sig med en ung dam, som var honom jemngod i bildning och i allo »ett passande parti», hvars klara förstånd aldrig ett ögonblick omtöcknats, och hvars fantasi aldrig spelat utom de af konvenansen uppdragna rämärkena.

Männens »förtviflan» tar stundom en sådan der rigtning.



Och nordstjernen kom och äran och ryktet och professorsstolen kommo och ökade hans nit, då han letade i de gamla mögliga arkiven, och hvar gång han slog dammet af en åldrig volym, fastnade några stoftkorn på hjertat också, och slutligen blef det ett riktigt gammalt bra och förståndigt hjerta, som slog efter tumstock och sörjde och gladdes efter de vanliga reglerna för hederliga och aktade medborgare och nordstjerneriddare.

Och så dog hans hustru och lemnade honom ensam i det tomma, barnlösa hemmet, och så var der ingen, som såg efter att han fick sitt krus med varmt vatten vid fötterna i bädden och att han tog väl på sig när han gick ut, och så förkylde han sig och kom på sjukhuset och höll på att dö.

Men kungen, som just då reste genom universitetsstaden, gick upp på sjukhuset och såg efter hur det var med den förtjente vetenskapsmannen, och då blef professorn så glad, att han kryade på sig igen och kunde fortsätta sitt gamla lif och öka på sin gamla ära.

Nu är hans blick skum, och vissnad den hand, hvarmed han vänder folianternas blad, men stundom far en solglimt öfver de skrupna dragen. Måne han drömmer sin ungdomsdröm om igen? Å nej, han tror sig bara vara på riktigt spår efter »en historisk sanning», efter en kusin till en för tusen år sedan afliden kejsares amma.

\* \* \*

Men i byn der hemma går gamla Karin med sitt isgråa, böjda hufvud, och stultar på darrande ben fram emellan hemmet och grannbyn. Hon är klok nu och hade för resten »predikosjukan» bara i tre månader.

Petters ring kom tillbaka just som slöjorna höllo på att vika undan för hennes själ; vanvettet hotade då att gripa henne ånyo, men sinnet växer starkt och tålmodigt i



bondehem emellan Smålands furudungar, hon gick igenom krisen och der traskar hon nu den gamla, kända, kära vägen, som hon gick till gubben Kask förr i verlden vid Petters sida. Buskarna vid vägkanten ha blifvit stora träd, och det har vuxit mossa på stenarna, men inte på — minnet.

\* \* \*

### Klockarns inackordering.

Man kan föra ett mycket stilla lif på en mycket liten plats och ändå få se en mängd obekanta menniskor, som af en eller annan anledning väckt vårt intresse, helt plötsligt dyka upp och lika hastigt försvinna.

Aldrig glömmmer jag hvad som en gång hände mig i kallbadhuset i en liten köping i Småland. Jag hade just kastat mig på ryggen ut i stora bassängen, då någonting mjukt kilade sig upp emellan mina knäskålar, och ett lurfvigt, rödbrusigt hufvud tittade fram och sa: »Förlåt, mitt namn ä' Strömqvist, sadelmakare!» Och som jag inte hade någon liknande affär der på platsen, förlät jag honom af allt mitt hjerta både att han var sadelmakare och att han hette Strömqvist. Karlen hade bara råkat kasta sig i på samma gång som jag och tagit sig en långdykare.

Ungefär så der plötsligt fick jag en gång midt inne i det stilla, lugna Sunnerbo i gamla Finnveden sigte på ett kapitel i en roman, hvars början och slut jag väl aldrig skall lära känna. Men det gör ju ingenting, ty nu är det småskizzernas tidehvarf, och folk vill nu för tiden ha sin läsning, stäld på samma vis som sina soffkuddar: en antydning om mönstret i ena hörnet, och sedan full frihet att sy ut resten efter eget behag.



Det var vinter. Naturen låg i dvala, tysta och allvarliga stodo granarna med snötyngda grenar... men det var sant, är den ärade läsaren ett år eller två, så har han nog sjelf sett hur en vinter ser ut?

Hela nejdens unga damer och herrar hade samlats till slädparti, och man hade mötts vid X. kyrka. Det är möjligt att ett och annat slädparti på andra, mera fashionabla orter kunnat uppvisa elegantare ekipager; det är möjligt att inspektör Karlssons lifhäst icke skulle stått profvet för en sportmans öfvade blick; det är högst antagligt att kapten Pauls gamle Johan icke skulle prydt kuskbocken vid en Djurgårdspromenad; men det är alldeles blankt omöjligt att något slädparti på hela jorden haft att uppvisa muntrare stämning, mindre blaserade kavallerier, starkare punsch, rundare flickor, vackrare väder, snällare mammor eller mera inbördes kärlek till nästan.

Och så bar det af i ilande fart genom djupan furuskog. Af all musik här i verlden, från divans drillar framför bländande ramp, till ljudet af glädtigt stöfvarskall öfver heden, fins ingen vackrare än liflig bjellerklang, aekompagnerad af frustande hästar och skrattande prestgårdsfröknar. När så kompositionens fortesatser angifvas af trefliga pisksmällar och dess pianissimo af infanterilöjtnanters, pastorsadjunkters och unga landtbruksinspektörers blyga kyssar, så tycker jag det hela bör bli en hymn, åt hvilken sjelfva himlens englar skulle frestas att applådera.

Så kom man fram till vändpunkten, och det var klockaregården i Y., och der skulle dansas, punschas och konsumeras kaffe innan man for tillbaka.

Och hvilken dans! Der fans inga unga gubbar, som tyckte att de »uppoffrade sig» för det de svängde omkring med de unga damerna. Der fans inga »skyldighetsdanser» med »chefens döttrar» och »souchefens fru» och systrar till honom »som gjort sista supén» och svä-



gerska till honom »som skref på för sista sparbankslånet». Nej, man dansade med den man tyckte om, tre, fyra danser efter hvarann, och om då en ängslig mamma kallade flickan till sig, så var det inte fråga om moralkakor att »inte kompromettera sig genom för lifligt intresse för herr Pettersson». Nej då! »Fläng inte åstad så du får lungsot på halsen, barnet mitt!» det var hela förmaningen. Höllo bara tösens *lungor* ihop, nog blef det bra med hennes »skick och uppförande» och »rykte», alltid.

Och man dansade och älskade och drack punsch och åt pepparkakor så man höll på att glömma resa tillbaka till X., der den egentliga »balen» skulle ega rum. Men så fick jag se två flickor, som annars brukade vara de gladaste bland de glada, stå i ett hörn bredvid klockarmors stora skåp och tissla och tassla och synas alldeles likgiltiga för både dansen och punschen och herrarna. Jag gick förbi dem så der händelsevis, och fick då höra, huru den ena hviskade: »Nej, Lotten, vi måste ut och se henne en gång till!» och så bar det af ut på gården ned till en liten ny flygelbyggnad, och der stannade de unga damerna midt i en snödrifva ett litet stycke från gafvelfönstret och stirrade på rutan både länge och väl, och då de slutligen gingo derifrån, hade de försummat både polkan och kadriljen, och det var ingen ände på deras hviskande.

En åttondedels minut derefter stod jag på deras plats vid samma fönster, och hvad jag då fick se går aldrig ur mitt minne.

Det var en liten kammare med 25-örestapeter på väggarna, ett enda fönster och en enkel, öppen spis. På det betsade furubordet brann en lampa, som bättre skulle passat i en fin boudoir än i klockarns tarfliga gästrum, och på väggen i hörnet skymtade en kappa af dyrbart gråverk. Men ingenting af detta såg jag under de första minuterna; jag såg blott midt i rummet, lutad öfver en



simpel, perlfärgad vagga med ett sofvande barn uti, en af de skönaste qvinnor, jag skådat i hela mitt lif.

Hon hade ännu långt till tjugo år. Med den något ranka, fast vackra och ståtliga gestalten, det lilla, ovala ansigtet och de smala skuldrorna såg hon nästan ut som ett barn. Men på den höga, lockomskuggade pannan, på den smärtfullt sammanslutna munnen, på de stora, svarta, sorgsna ögonen och ännu mer på de skimrande perlor, som från dem föllo ned på bädden, syntes nog att det barnet blifvit allt för tidigt och grymt väckt ur sin rosiga morgondröm. Och så hennes närvaro bredvid denna vagga på detta stilla, undangömda ställe . . . I sanning, äfven den mest naive kunde lätt fylla ut de föregående sidorna af den roman, i hvilken det lilla klockaregårdsrummets säregna interiör gaf en inblick!

Uppe ifrån stugan trängde dansbullret och de glada skratten hit ner, öfverröstade af gamle spelare-Anders fiol och unga, friska röster, som sjöngo:

’Vi ska’ ställa till en roliger dans,  
Och vi ska’ binda både krona och krans  
Te dansen’.

Var det måhända den bullrande, oskyldiga ungdomsglädjen deruppe, som genom sin skärande kontrast med hennes egen sinnesstämning skar in förtviflan så mycket djupare i hjertat? Var det sången om »krona och krans», som kom barmen att höja sig dubbelt högt och de skimrande tårperlorna att allt snabbare strömma ned i den lilla spetskantade bädden? Ett par gånger ännu tog hon händerna från ögonen, och det barnsliga, rörande, hjälplösa uttryck af gränslös ångest, som då låg öfver de undersköna dragen, kan jag ännu se framför mig, bara jag sluter ögonen och tänker på det der lilla rummet i Y. klockaregård.



Hon rätade upp sig och lyssnade utåt gården. Fiolens gnisslade flitigt och sången ljöd klar genom de öppnade fönstren till den trånga stugan:

»Vacker är du när du dansar och ler  
Och vacker när du på din käraste ser,  
Du lilla!»

Den höga, mörka gestalten derinne vacklade och föll på knä vid vaggan med sammankramade, framsträckta händer.

Bad hon?

Kanske, men det kan också hända att hon förbannade, förbannade den som helgerånande sprängt en så djup klyfta emellan henne och den friska, oskyldiga ungdomsglädje, som mynnade ut i den gamla folkdansens toner . . .

När jag gick upp till dansen igen stodo de båda unga, nyfikna damerna med klockarmor i farstun. Klockaremor var inte god:

— »Hvar hon ä' ifrån»? Ja dä ska' ja' säja att dä angår rakt inte fröknarna. »Om dä ä' en pojke»? Ja, dä ä' dä'. Men kan ni inte va' nöjda mä å dansa å hoppa å roa er sjelfva, utan ni ska också gå och gapa på en stackare, som kommit i olycka! Att hon också inte kunde ha vett å dra' ner rullgardinen!» Och så snodde klockaremor ut i köket.

Sedan på qvällen, då det muntra slädpartiet lemnade klockaregården och svängde om flygeln, syntes i gafvelfönstret ett mörklockigt, blekt ansigte, som tryckte sig tätt intill rutan och kastade långa, långa blickar efter den glada skaran.



I Stockholm Juli 1886. På Djurgården. Långt borta i parken framom Bellmansro söka några ungdomar af arbetsklassen att med en liten svängom efter ett skrälligt handklavér upplifva gamla minnen från den tid då folk-lifvet här var mera naivt och idylliskt än nu. En tät krets af åskådare har samlat sig på vägen, och de briljanta isabellerna derborta komma inte fram med gala-landån. Det magnifika ekipagets ståtliga herrskarinna rynkar ögonbrynen otåligt:

— Kör, Sandberg!

— Genast, fru friherrinna.

Friherrinnan var skön, så skön att hon ovilkorligt skulle dragit blicken åt sig t. o. m. i en mera lysande Djurgårdscortège än som kan åstadkommas på högsom-maren, då flertalet af la haute volées medlemmar njuta landtluft.

Men jag hade bestämdt förr sett ett ansigte lika vackert, sett något alldeles liknande i en långt anspråks-lösare omgifning . . . ha, det är — »klockarns inackorde-ring»!

»Fru friherrinna»! Jaså. Allt har således blifvit bra. Min tanke fördes till en liten perlfärgad vaggga med spetskantad bädd. Undrar om den lille der nu också är baron, då mamma är friherrinna, eller om gamle baron, som rör om isabellerna och landån och fru friherrinnan, bara är dupérad en smula?

Jag skall aldrig få veta det. Kretsen kring de glada ungdomarna glesnar, isabellerna dansa framåt, fru friherrinnan vänder sig småleende till sitt sällskap, och det gamla lungsigtiga handklavéret gnäller på:

»Vacker är du när du dansar och ler  
Och vacker när du på din käraste ser,  
Du lilla!»

\* \* \*



### Pelle Strömboms frieri.

Pelle Strömbom var en bestämd, allvarlig natur, och hvad han en gång börjat på med, det dref han gerna till slut.

Då han föddes, var han den lille fulaste unge, man kunde se, och han utvecklade sig så konsekvent i samma riktning, att då han var 20 år voro alla unge män på 10 mils omkrets vackrare än Pelle.

Då han var 12 år kom han i jernhandel och då han firade sin 35:e födelsedag var han en af de tätaste jernhandlandena i provinsen.

Då han var 18 år blef han kär i Lina Svahn och då han nalkades de 40 firade han bröllop med henne.

Med ett ord: Pelle släppte aldrig af med något, som han riktigt bestämdt fått för sig skulle ske, men tid behöfde han ha på sig.

Lina Svahns mamma bodde ofvanpå Pelles principals jernbod och der »höll hon mat för skolgossar». 67 öre om dagen, kaffe kl. 6,45 f. m., god frukost kl. 9,15, riklig middag kl. 2,15, kaffe kl. 5 och qvällsmat kl. 8. På »vinsten» skulle både mamma och Lina och lille bror Jakob lefva; men betänka vi gossarnes aptit och de 67 örena, så kunna vi knappast finna det underligt om mamma Svahns toiletter sågo lite urblekta ut och om lilla Lina ständigt hade trasiga, sneda kängor.

De enda tillfällen då Pelle tviflade på sin kallelse här i verlden var då lilla Lina, som var 6 år yngre än han, trippade öfver gården och kastade vänliga blickar åt kontorsfönstret. Ack, om han varit »specerist» i stället, huru lätt skulle det inte då varit att smyga en strut fikon eller lite marmelade till den rara ungen! Han började



afsky manufakturbranchen, isynnerhet jernhandeln, ty fastän matsmältningen är god i livvets första vårdagar, kan man inte gerna bjuda en liten flicka på nubb och messingsstift, äfven om hon och hennes mamma i hvardagslag lefva på något så hårdsmält som skolpojkar.

Men glädja henne ville han ovilkorligen, och så köpte han godsaker för sina små fattiga styfrar och gaf henne. Och tacksam var hon, ty pensionsflickor och gubbar likna hvarandra deri, att beqvämaste vägen till deras hjertan går — ursäkta! — genom magen.

När Lina var 16 år öfverraskade sig Pelle med att i sitt barnafromma hjerta hysa en ingrodd ovilja mot alla gymnasister. Det var inte någon afund öfver deras större lärdom, som var med i spelet. Visserligen kände de till en hel hop om Cæsar, Marius, Antonius, Cleopatra och Alexander den store, som inte Pelle visste, men om man frågat dem efter kassarabatten på isskåp och refflade skridskor, eller om kärlen till en kokspis n:o 2, eller hvilket bruk som lemnar de stiligaste paraplyställena, så hade de blifvit kuggade genast. »Vetande mot vetande», mente Pelle, och som isskåp, skridskor och kokspisar äro både nyttiga och nöjsamma saker, medan hvarken Cæsar eller Alexander, vare sig då de lefde eller numerä, vållat annat än bekymmer och ledsamheter här i verlden för fredligt och beskedligt folk, så ville Pelle inte byta insigter.

Nej, men si gymnasisterna fingo äta hos fru Svahn och gå i dansskola tillsammans med Lina, och när de voro i närheten brydde hon sig inte mer om Pelle än om en rostig tretumsspik.

Lina »gick och läste», fikonperioden tog slut och Pelle fick gå med trasiga skjortveck för att kunna ge konfektpåsar och spektakelbiljetter i stället. Men spektaklen började kl. 7 och boden stängdes inte före kl. 8, och Pelle hade den sorgen att se Lina gå till det nöje, hvarpå han bjudit henne, i sällskap med de fruktade ri-



valerna. Visst gaf hon honom en nick, der han stod i boddörren och såg ledsen ut, men ändå... ändå... harmen glödde inom honom som en Gurneysk ugn n:o fyra.

Så skulle ungdomen ha sig ett slädparti och Pelle hyrde det vackraste ekipage han kunde komma om, två hästar och slädnät och tigerfilt och renhudar, och så gick han upp och bjöd Lina, som log och tackade och klap-pade honom på axeln. Och Linas mamma sa' att de skulle bjudit honom på sockerdricka, om de bara haft något hemma.

Och Pelle log och jublade och tog fram klädhängen då folk begärde kaffebrickor och sålde klippspik för 7 öre hundradet och gjorde allt hvad galet var och beslöt att midt på den stora Skuttungskogen säga Lina att hans hjerta hängde fast vid henne som örat vid grytan.

Men på qvällen kom fru Svahns piga och »bad herr Strömbom vara så god och ursäkta att herrskapet alldeles glömt (!) att fröken Lina förut (?) var bjuden af herr Jansson i sjunde öfra».

Då gick Pelle bort i hörnet der revolverarna brukade hänga och funderade på att ta' ut en för egen räkning och skjuta ihjel sig med; men der var inte mer än en kvar, och inte kunde han strandsätta sin principal, ifall någon händelsevis kom och ville ha den!

Så kom en lugnare tid för Pelle, då Lina fyllt 20 år och stadgat sig och vuxit ifrån gymnasistkurtisen. Bevars väl, der fans ju också »vuxna» herrar i staden, men de voro försigtigare i älskog, tänkte på »konsequenserna» och togo henne åtminstone inte om lifvet när de mötte henne i trappan eller kysste henne bakom salsdörren.

Pelle började åter andas fritt, gick upp med ett halft dussin förgyllda théskedar i sidenetui på fru Svahns namnsdag och frågade om han inte fick stå till tjänst med ett dussin kräftknifvar också. Då snörpte Lina på munnen och sa': »Herr Strömbom är alltid så rysligt snäll så»,



och fru Svahn undrade om hon inte varit pensionskamrat med Pelles mamma och sa' att hon skulle bjudit Pelle sjelf på supé, om inte pigan händelsevis legat i gastrisk feber.

På qvällen räknade Pelle hop innehållet i sina tre sparbanksböcker, och si! summan besteg sig till tretusen-fyrahundrasjuttionio kronor och tjugofem öre. Sex månader derefter behöfde Pelles principal ett nytt biträde, och der stod att läsa på en skylt å nästa gata:

### Petter Strömbom.

*Jernsaker, Nysilfver, Kaminer, Plogar, alla slags  
Manufaktur- och Maskinsmiden.*

Den första, som handlade i den nya boden var fru Svahn. Hel ny uppsättning af knifvar och gafflar och ett litet det allra som finaste thékök.

— Lycka till, min käre vän! Var så god och skrif upp det här lilla, herr Strömbom!

— Tackar a . . . a . . . allraödmjukast!

Och Pelle skref upp och noterade knifvarne 1 och gafflarne 2 riksdaler pr dussin lägre än hvad de kostade honom sjelf, och det offret kunde han då för resten gerna bringa sina känslor, för der blef i alla fall aldrig tal om någon liquid.

Lyckligtvis voro inte alla kunder af den sorten; affären gick bra och efter någon tid klef vännen Pelle i frack och hvit halsduk in i fru Svahns matsal och bad att få tala med frun sjelf och frågade henne om hon ville lägga fröken Linas lycka i hans händer. Utsigterna inom jernvarubranschen voro inte dåliga och hans kärlek var så den kunde smälta tackjern.

Men fröken Linas barm måste visst varit af prima Bessèmerstål, ty den smalt inte alls, men hon försäkrade



Pelle om djup högaktning och trofast vänskap, fast gifta sig med honom det hade hon inte lust för.

Djupt förkrossad och med sin blårutiga snusnäsduk för ögonen skyndade Pelle ut i tamburen. Men der stod köksdörren öppen till kamrer Ahls våning midt emot, och köksan derinne kramade hallonsaft så att munnen drogs upp emot öronen.

Hastigt torkade Pelle bort tårarne och sa':

— Var snäll helsa kamrerskan att just nu inkommit prima syltgrytor i Strömboms jernhandel. De koka fortare, spara socker, ge behagligaste arom åt syltet... Å herre Gud hvilka qual!

Tiden gick, torgpriserna stego och skolpojknas pappor ville inte öka på de 67 örena. Att »lefva på skolpojkar» blef mer och mer en mager kost. Stadens ungherrar dansade med Lina Svahn, kurtiserade henne, skrefvo i hennes poesialbum, vände notbladerna åt henne och om vintrarna lånade de kälkar och sköto henne från den ena sjökanten till den andra, men på äktenskapets upprörda haf... nej pass, dit ville de inte, de odjuren.

Men Pelle Strömboms jernhandel den gick. Folk strömmade ut och in och det rasslade i kassalådan, och taxeringsnämnden flyttade upp Pelle ett par tusen riksdaler hvarenda vår och alla borgare med giftasvuxna döttrar nickade åt honom, der han stod i boddörren, och sa': »Kom hem i qväll Pelle och ta en toddy, så ä' du snäll!»

Och fru Svahn och fröken Svahn började också titta in i Pelles butik och nickade vänligt och beskyddande och låtsade inte alls om det som varit hade. Och då Pelle en gång gjorde sig ärende dit upp för att fråga efter en adress, som han mycket väl kände förut, så tog di fram secunda hallonsaft och prima vattenledningsvatten och skorpor, som man godt skulle kunnat skjuta ned



Karlsborg med, och talade om två ensamma fruntimmers sorgliga och tunga lott här i lifvet.

När Pelle kom hem tog han sin rakspegel och titade efter om han möjligtvis blifvit vackrare på sista tiden, efter fruntimren deruppe voro så rysligt vänliga. Å tusan! håret var lika rödt, fräknarna logo vänligare än någonsin och näsan vände sig fortfarande uppåt, som om skaparen ensamt konstruerat den för att samla regnvatten i.

Dock — kanske hade Lina fått ögonen öppna för hans trofasta hjerta och redliga sinne och — goda affär. Pelle började åter hoppas, och när herrskapet Svahn var åt landet ett par dagar under mellanterminen lät han mura in en god kokspis (n:o 1) i deras kök.

Och när de kommo hem, så friade han och — fick nej omigen. Pelle kunde inte begripa det, men jag begriper det mycket väl, ty hos farbror Johannes hade Lina träffat en ung possessionat från granngården, som hvarken hade rödt hår eller uppnäsa, som sjöng »Trubadurens dödssång» till pianoackompagnement och som frågade Lina »om hon trifes på landet».

Si det är med Hymens armé alldeles tvärt emot som det är med kejsar Wilhelms. I kejsar Wilhelms armé står man först i linien bland de aktiva trupperna, så flyttas man i reserven och sist i landtstormen och så blir man alldeles fri och ledig. Men i Hymens armé, der våra unga praktiska fröknar föra befälet, der står man först i landtstormen, som inte tillgripes utan i yttersta nödfall, och sedan glider man in i reserven, men i aktivitet såsom lycklig fästman kommer man inte förr än den gamla aktiva armé af herrar, som voro »bättre partier» än vi sjelfve, svikit fanan och deserterat.

Pelle ryckte från landtstormen in i reserven.

Den der landtbrukaren hade inga ordentliga afsigter med fröken Lina; han sjöng »Trubadurens dödssång» för alla flickor han träffade på och frågade hvarenda en huru



de trufdes på landet och gjorde slutligen konkurs, under det fröken Lina fylde 31 år och Pelle Strömbom måste skaffa sig större lokal och hyra två nya lagerkällare.

Under sådana omständigheter kan det ju inte väcka någon förundran att fru Svahn kände sig behöfva ett af de nya präktiga voffeljernen, med hvilka man kan baka fem vofflor på en gång. Och medan voffeljernet valdes frågade fru Svahn »om grosshandlare Strömbom alldeles inte brydde sig om två stackars ensamma fruntimmer, som med glädje och deltagande följt grosshandlarens framgångsrika bana ända från det han var en liten ringa B-disco, som gaf Lina fikonstrutar?»

Och Pelle kilade åter uppför de 29 trappstegen till sitt hjertas hem, gaf lille Jakob en verktygslåda i förbifarten och emottogs af den rodnande fröken Lina. Som pigan händelsevis inte hade någon epidemisk åkomma nu, fick Pelle t. o. m. äta sylta och dricka ölost med den hans själ kär hade.

Och sen blef han bjuden på supé ett par gånger i veckan. Alltid samma supé; syltan tycktes vara oändlig som Pelles kärlek och ölosten klumpig som hans figur.

När Pelle superat der elfva gånger och såg att det ännu var ett stort stycke igen på syltan, så frågade han fröken Lina om hon tyckte att 18 års trofast tillgifvenhet vore nog och nu ville bli hans lilla älskade hustru.

Och Lina brast i tårar och slog armarne om Pelles hals och snyftade och sa' att hon höll innerligt, riktigt rysligt mycket af honom, men — hans hustru ville hon inte bli.

Si der var just nyss kommen en ny telegrafkommisarie till staden, stor, vacker karl med pipskagg, andretenor och mustascher och han hade »sett så besynnerligt» på Lina på sista rådstubalen.

Men det var ingen reda med den der telegrafkommisarien, för han hade förlofvat sig hemligt med en



flicka der han förut varit som assistent, och han hade sett på fröken Lina bara för det han, som var uppfostrad i en schartauanfamilj, tyckt att hon var alldeles för mycket decolletterad.

Följden blef att fram i Februari, när det var som halast och värst att gå på gatorna, gick fröken Lina och trillade omkull på den otäcka trottoiren utanför Pelle Strömboms nya butik, sedan hon sett väl efter att Pelle sjelf var i boden. Och när hon hade trillat omkull, så låg hon der och skrek att hon vrickat båda fotbladen och inte kunde gå. Och då tog Pelle henne ömt och kärleksfullt på senfulla armar och bar henne hem och uppför de 29 trappstegen, och der satt Linas mamma i salen i sin bästa blondermössa och söndagsklädning och blef grufligt rädd och öfverraskad, förstås.

När Pelle 14 dagar efteråt ånyo friade, slog Lina ned sina ögon i ljuf förvirring och ville (vid tanken på en nykommen lektor i naturvetenskap, som hon träffat ett par gånger på stadens läsesällskap) låta påskina att hon var alldeles för ung (bara 34 år) att ännu riktigt känna sitt eget hjerta, men om Pelle ville vänta någon tid så . . .

Men då blef Pelle mörk i synen och sa' med en så underlig stämma:

— Ja eller nej, Lina! Jag har älskat dig nästan så långt jag minnes tillbaka, men nu står jag inte ut längre. Ja eller nej, Lina!

Då fattade Lina ett heroiskt beslut, blundade som om hon skulle tagit ett medikament och räckte Pelle sin mun att kyssa.

Och på det viset gick Pelle Strömbom ändtligen från reserven in i Hymens aktiva armékår, der värfningen gäller för listiden och der det är blankt omöjligt att »tjena sig upp».

\* \* \*



## Kandidatens julotta.

Jul!

Hvilken skilnad mellan förr och nu!

Men han skulle ju vara mycket lyckligare nu? Han hade kommit från det dumma pjolret och den trånga synkretsen. Derborta, der fädernehemmet låg å furukransad holme, derborta under det låga taket, inom de der små röda väggarna, hade han gått och »tänkt andras tankar» tills han var gamla karlen, hela tjugo år. Fars och mors tankar, gamla faster Annas, skoladjunkternas och lektorernas tankar om lifvet och tingen. Hvilket fängelse! Hvilken själens tvångsarbetsanstalt!

Det såg just inte farligt ut, det der fängelset, der det i Decembersol och glittrande snö låg invid frusen fjärd med sina hvita gardiner och sin gråblå rök från skorstenarna, med sin lilla glänsande fönsterrad och sina fågelkärffvar på staketet.

Och gamle kaptenen, kandidatens pappa, som med raska steg ännu vid sina sjuttio år gick upp för »stora trappan», och gamla kaptenskan, som oroligt och beskäftigt oupphörligt kastade längtande blickar ut genom salsfönstret; — de föreföllo inte precis som några stränga fängvaktare, med sina trofasta, blida, kärleksfulla ögon och sina gråa hjessor.

Men kandidaten, som i pels och bäfvermössa satt i slädan och i raskt traf fördes dit ner, han visste det bättre han. Märkvärdigt nog hade han inte känt »bojorna» särdeles tunga så länge han bar dem. Han var i sin nävitet rätt lycklig. Kanske . . . lyckligare än nu . . . ja . . . kanske? Men när han så kom till universitetet, i de »frigjorda andarnas», de stolta själarnas lag, då erfor han riktigt »djupet af sin förnedring».



Lyckligtvis kom han tidigt nog för att vara med om att applådera och dricka punsch med dessa tjugofem-åriga andens heroer, som åto sina pappors bröd och på lediga stunder afsatte vår Herre, förnekade lydnadsbandet mellan föräldrar och barn, och hånade den kärlek mellan man och kvinna, som trodde sig behöfva »prestens innanläsning» för sin lycka.

Ah, nu gälde det att andas ut! Det var som om han tagit af sig en tvångströja och fått vida, bekväma kläder. Visst frös han litet i dem till att börja med; det hade varit så märkvärdigt varmt invid de der gamla båda hjertan, som i sin »egoism och despotism» velat hålla honom fången lifvet igenom. Och när unga, »frigjorda» damer med kortklippt hår och bläck på naglarna kamratligt och halft beskyddande resonnerade med honom om »fritt urval» och »sedlighet» och »fördomar», då trängde sig stundom mellan honom och dem ett litet, för andra osynligt, mildt, jungfruligt anlete med öppen panna och blåa ögon, som föreföllo honom så barnsliga, sorgsna och förvånade. Det var lilla Julia, pastorns flicka derhemma, lekkamraten från »tvångets» dagar, som han visste älskade honom, fastän ingen sagt ett ord derom.

Så kom brytningen med fadren. Det hade stått i tidningarna att kandidat Björk på »Skuldass» fest för en ung, »rikt begåfvad» föreläsare utbringat skålen för festföremålet och »hemburit honom de ungas hyllning för hans snillrika, modiga angrepp på fördomarna och obskurantismen». Af referatet öfver föreläsningen såg kaptenen att de der fördomarne, den der obskuratismen var just allt hvad han aktat högst och bäst i lifvet; — och så kom det sig att unga kandidaten icke på tre år besökte föräldrahemmet.

Men nu till jul hade mamma skrivit. »Kom hem Gustaf!» bad hon. »Pappa börjar bli gammal och jag sjelf är icke heller så stark som förr. Älskade barn, du



vill väl inte att dina föräldrar skola gå bort, innan de ännu en gång fått sluta dig till sina hjertan? Icke sant, du vill ju vara foglig och vänlig mot gamle pappa?»

Och så reste han hem till julafton.

På stora trappan stod kapten Björk, styf och rak, som då han för sista gången aftackade sitt kära kompani på lägerplatsen. Men hans hjerta och hans stämma skälfdes liksom då, när han nu bredde ut sin famn och sade: »Välkommen Gustaf! Mätte du kunna trifvas hos oss gamle ett par veckor. Det är länge sedan du åt julgröten hemma, min gosse!» Mamma sade ingenting, men öfver det gamla ansigtets många rynkor och veck gled en ljusflod af längtande, vemodig kärlek då hon slöt sonen till sitt bröst.

Aftonen gick. Icke ett ord faldes om de förhållanden, som ställt sig mellan den unge och de gamle. Blott idel kärlek strålade emot sonen hvart han vände sig, strålade fram under pappas hvita, buskiga ögonbryn, ur mammas milda, blida leende; ja, sjelfve de gamle tro-tjenarne skeno af glädje öfver att »kandidaten» var med och »doppade i grytan» precis som förr. Och då han gick ut på gårdsplanen för att se huru sparfvarne kalasade på sina kornkärffvar, rasslade gamle Cato på sin kedja, reste sig på bakbenen och visade med glädjetjut att också han väl kom ihåg herr Gustaf, som alltid haft en smekning åt sin gamle vän då han gick förbi hundkojan.

Så kom kaptenskän och klappade honom på skuldran:

— Gustaf, du får inte tycka att gamla mamma är barnslig; men jag ville så gerna ha en gran med ljus som förr, då du . . . var . . . liten. Jag har den redan färdig i handkammarn. *Gustaf, säg att du vill ha gran som förr?*

Ja, det ville han. Det var märkvärdigt: hemmet, »fängelset» kändes inte alls så trångt nu. Det måtte ha vuxit medan han varit borta . . .



Och granen tändes, och Gustaf satt vid julebord och juleljus emellan de båda gamle, och mamma var outtröttlig i att plocka för honom af det bästa som fans, och pappa sög långa, djupa, betänksamma drag ur nya pipan, som han fått i julklapp af sonen. Det borde smakat betydligt sämre än i den gamla, inrökta derute på hyllan, men det såg inte så ut; kaptenen syntes belåten.

När pappa och Gustaf hade lagt sig, gick mamma ännu en stund och stälde i ordning och satte in syltet och kakorna i skåpet. Så öppnade hon sakta, sakta på dörren till Gustafs rum. Han låg vaken ännu och såg på henne med stora, öppna ögon.

— Mamma!

— Tack för du kom, Gustaf! Det har varit ett par långa, ensliga julaftnar för pappa och mig . . .

— Jag . . . jag har ofta tänkt på er . . .

— Det vet jag, Gustaf; bandet emellan föräldra- och barnahjertan är starkt. Verlden och människorna och de nya intrycken få gnaga på det bra länge innan det brister. Gud välsigne dig, Gustaf! Sof godt i det gamla hemmet!

Gustaf låg vaken länge. Hvad gjorde »kotteriet» nu? Det var sant, de hade ju kommit öfverens att samlas kring några »halfkannor» uppe i Janne Bloms dublett vid Waksalagatan på denna tråkiga qväll, då det »inte var någon ordning och reda på schweitzerierna».

Klockan tre på morgonen blef det lif och rörelse i huset. Kapten Björk hade icke sedan sitt femte år försummat någon julotta och äfven i år skulle man ut så godt som man ur huse.

Kaptenen tog ljuset från sitt nattduksbord och gick ut i salen.

— Hvert går du, pappa?

— Jag skall väcka Gustaf och fråga om han vill följa med.



— Nej . . . låt vara . . . Låt honom sofva; låt mig tro att han velat följa oss om han varit vaken! Jag skulle inte kunna höra honom säga nej . . .

Kaptenen satte ljuset ifrån sig, tog gumman i famn och såg henne kärleksfullt in i ögonen:

— Vi äro ett par gamla stackars svaga föräldrar, Stafva!

— Ja pappa, men du vet att Gustaf har en Fader, som är starkare än vi . . .

När bjällrororna klingade af utåt sjön förbi Gustafs fönster, vaknade den unge kandidaten. Jaså, nu foro de åt julottan. Att de inte väckt honom? Nå, det var då utmärkt att de lemnat honom i fred; han ville ju helst vara hemma. — Men det var i alla fall bra länge sedan han var i julottan. Inte för det han brydde sig om de osande ljusen och den »gräsliga bondsången», men det kunde inte varit så dumt att få lufta på sig en smula på morgonqvisten när man inte ändå fick sofva. De kunde gerna sagt till honom.

Han sprang upp ur bädden och klädde sig. Den gamle öländingen hade de nog inte tagit ut? Ännu kunde han kanske komma tids nog. Men hvad var det egentligen för dumheter? Hvarför kunde han inte ligga stilla? Tänk om Janne Blom kunde sett honom nu?

Jo, öländingen fans hemma och kappsläden också. Gamle kogubben hjälpte kandidaten fort tillrätta och så bar det af.

Mins du templet på kullen en julotta i din barndomsnejd? Mellan gran och fur, öfver sjö och fjärd blänkte det fram, i öster och vester låg det, betecknande den soluppgång, som med Kristus spred glans öfver verlden, och den solnedgång, som breder sig öfver oss alla i livvets qväll, då vi äro redo att flytta in bakom gallerportarne vid griftegård, och ett nytt slägte öfver våra multnande



stoft skall skynda in i templet till ljus och frid, till sång och orgelbrus!

Ljusen skeno öfver fullsatta bänkar. Gamla, väderbitna bönder, böjda af år och arbete, enkla, tarfliga qvinnor af folket, som slitit och släpat året långt, gamla, skrynkliga gummor med darrande hufvuden, som väl knappast mera någon julotta skulle vända sina skumma blickar mot nummertafeln för att söka rätt på psalmen, ljushåriga, blåögda, tunnklädda barn ur armodets hem; alla sutto de der med ett uttryck af lugn och hvila öfver de skiftande dragen. Det var som om julens engel med sin vinge för ett ögonblick sopat bort oron i deras lif och bekymren i deras hjertan.

Kandidaten tog plats på orgelläktaren. Hans blick for ut öfver templets rund. Der framme satt pappa bredvid gamle komministern. Hvad hans hår var hvitt, då man såg det så här uppe ifrån! Hade tunga tankar på ende sonen blekt det snabbare? Der, andra sidan gången, lutade mamma sig öfver psalmboken. Hvad det kära ansigtet var skrynkligt och gammalt! Hade hennes eget barn plöjt de der fårorna så täta och djupa?

Och vid moderns sida satt Julia, vännen från lifvets lek- och vårdagar, flickan med den ljufva, jungfruligt rena blicken, med den fria, höga pannan, som säkert inte kunde lösa något enda af tidens moderna »qvinno-problem»; — kanske bara det gammalmodiga problemet att bereda lifslång lycka åt den man hon skänkt sin tro. Der var ett par skarpa, allvarsamma linier omkring den täcka munnen, som inte varit der förr. Hade de vuxit dit under tankar på barndomsvännens långa tystnad?

Och orgeln brusade och jublade fram sitt:

»Var helsad sköna morgonstund!»

Vackra toner! Du är ju en riktig virtuos, gamle landtklockare! Eller kanske det kommer sig deraf, att



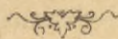
ditt instrument i dag är så väl stämndt i samklang med strängaspelet i våra egna bröst!

Der nere i korstolen hotade två qvinnohjertan att spränga sina fångsel. Det var ett gammalt och ett ungt. Det gamla bad jungfrusonen från Nazareth att han skulle gifva henne den outhärligt käre sonen tillbaka, friad ur otrons, smädelsens och högmodets garn. Det unga längtade efter barndomsvännen, som blifvit henne kärare än allt annat i världen.

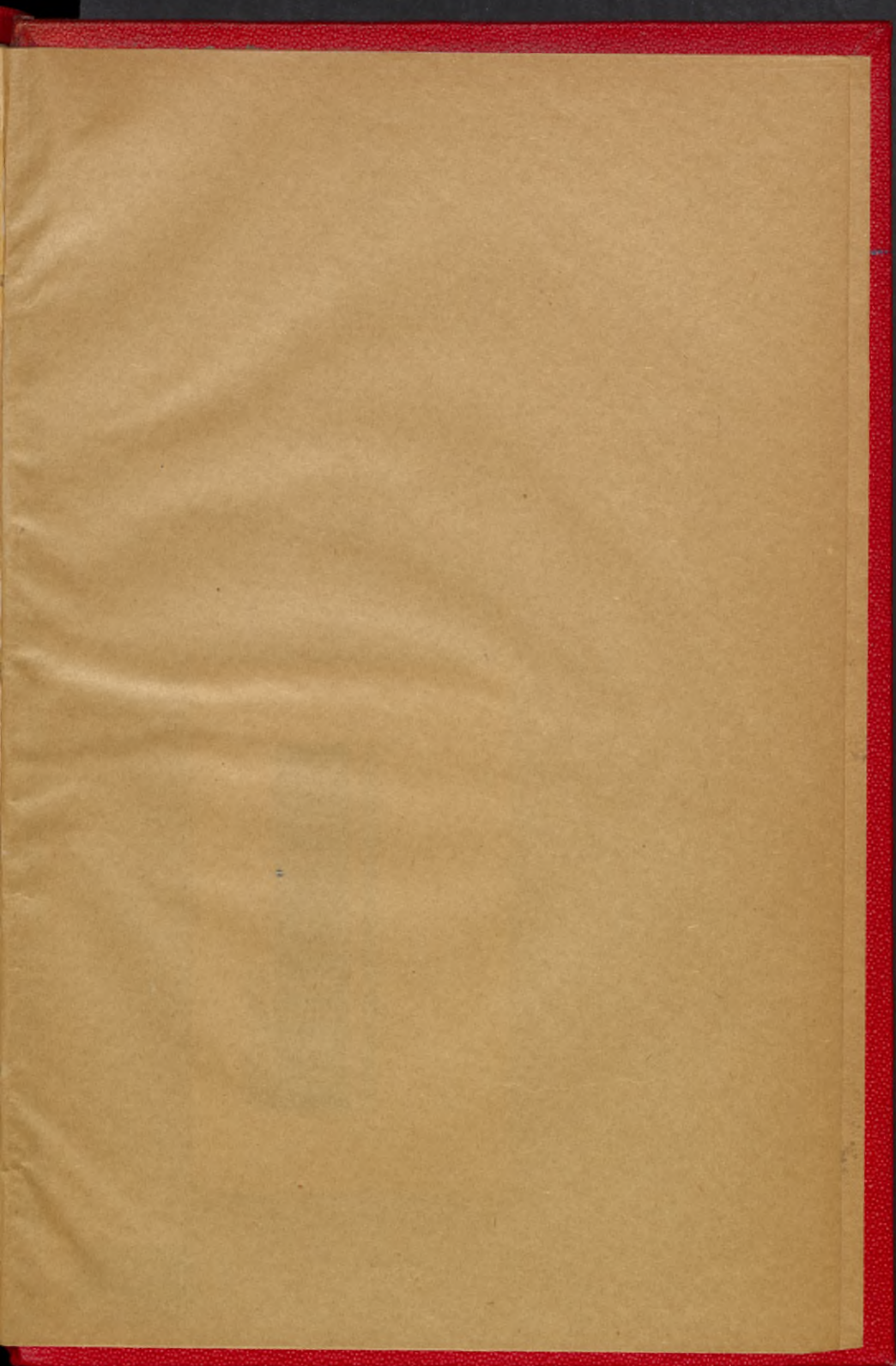
Då, på en gång, vände de sig begge två mot läkaren . . . Der stod Gustaf och såg på dem båda, som om han velat sluta in dem i sitt hjerta i en och samma blick, under det stora, varma, glittrande tårar sköljde ned öfver hans lågande kinder.

Då skälfdde de två qvinnorna der framme i koret af jublande fröjd. Den gamla mindes den dag då sonen först blef henne gifven, då han, liten och hjälplös, låg vid hennes bröst; och hon tyckte att hon nu fått honom omigen i julgåfva af Honom, som är för mera än moder och fader. Den unga såg plötsligt lifsvårens fagraste rosor spira upp i köld och snö, och gömde djupt sitt täcka, rodnande ansigte.

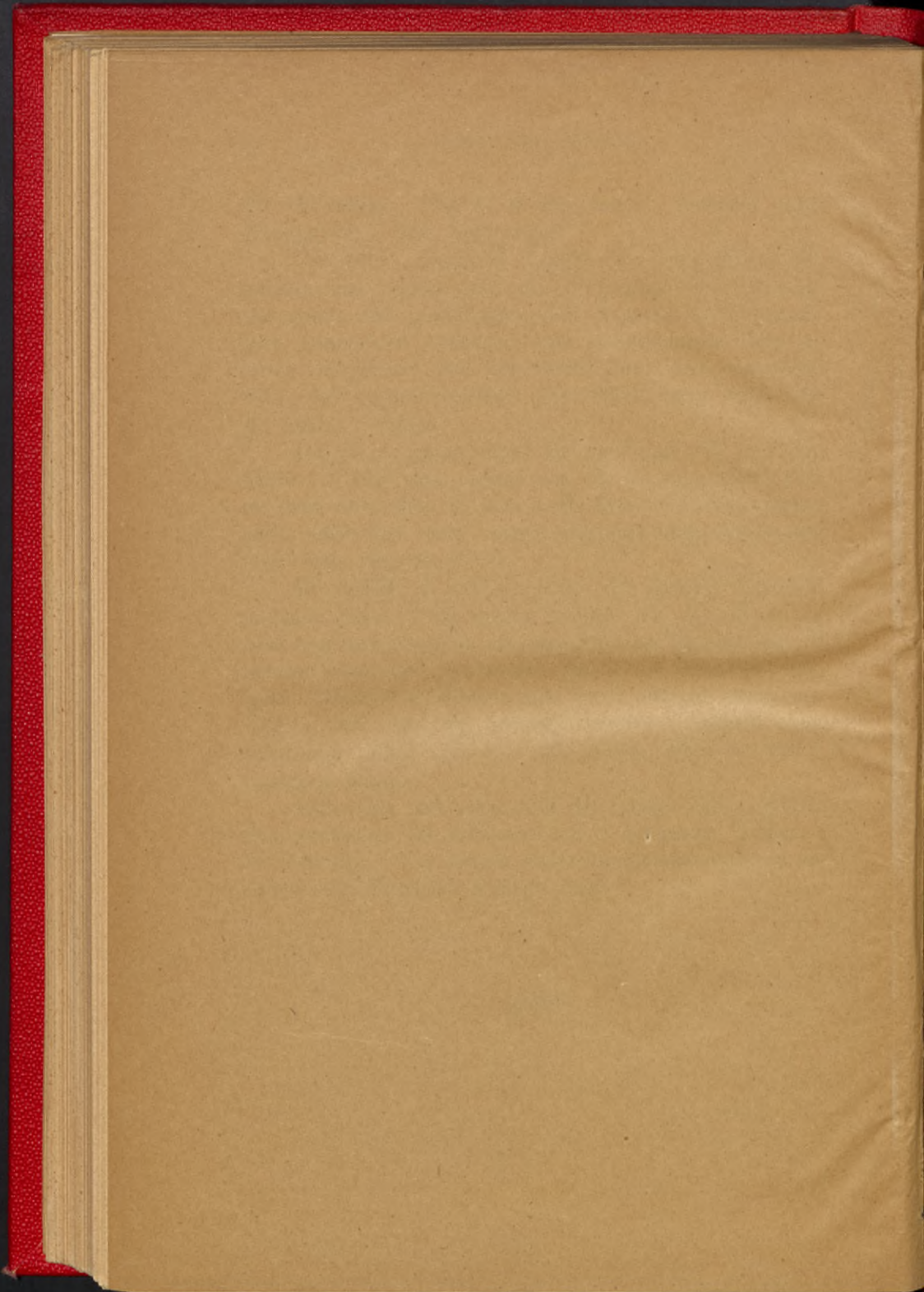
Och båda, det unga som det gamla hjertat, möttes hos gudasonen på krubbans strå i brinnande åkallan, i ett innerligt: Var helsad sköna morgonstund till en ny fridens och kärlekens lifslånga dag!













6000189733



Göteborgs universitetsbibliotek





